

Täysistunto

Tiistai 5.3.2024 klo 14.01—22.10

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 22.10. Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.01—16.01), puhemies Jussi Halla-aho (16.01—18.00 ja 20.00—22.10) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (18.00—20.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustajille tiedoksi, että tämän päivän päiväjärjestyksestä poistetaan kohta 4, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta eli hallituksen esitys numero 13 tältä vuodelta.

2. Ilmoituksia

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustajille tiedoksi, että tämän päivän päiväjärjestyksestä poistetaan kohta 4, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta eli HE 13/2024 vp.

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 29.2.2024 antanut hallituksen esitykset HE 11—13/2024 vp, joista HE 11/2024 vp ja HE 12/2024 vp otetaan lähetekeskusteluun tässä täysistunnossa.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 6, 7/2024 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohlien jälkeen. — Nyt ensiksi ministeri Satonen esittelee. Ja tiedoksi, että siihen asti, kun 45 minuuttia on täynnä, otetaan debattia, ei valitettavasti päästä vielä puhujalistalle.

Keskustelu

14.03 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä toteutetaan hallitusohjelman työrauhasääntelyn uudistamista koskevat kirjaukset. Esityksessä on neljä kokonaisuutta: Ensinnäkin esitetään, että lainvastaiden työtaisteluiden seuraamusjärjestelmää tehostettaisiin. Toiseksi rajoitetaan suhteettomia myötätuntotyötaisteluita, ja kolmas kokonaisuus liittyy poliittisten työtaisteluiden keston rajoittamiseen. Lisäksi velvollisuutta ilmoittaa työtaistelusta etukäteen laajennetaan koskemaan myötätunto- ja poliittisia työtaisteluita.

Esityksessä ehdotetaan korotusta työrauhavelvollisuuden rikkomisesta tuomittavien hyvityssakkojen tasoon. Hyvityssakko tuomitaan työrauhavelvollisuuden vastaisista, toisin sanoen lainvastaisista, lakoista. Hyvityssakon ylärajaksi säädettäisiin 150 000 euroa ja alarajaksi 10 000 euroa. Erityisistä syistä tuomioistuimien voi kuitenkin poiketa alarajasta. Tämä tarkoittaa erityisesti ammattiliittojen osastoja, jotka ovat siis syyllistyneet laittomaan lakoon. Nykyisin hyvityssakon enimmäismäärä on 37 400 euroa.

Lisäksi esitetään, että yksittäiselle työntekijälle voitaisiin tuomita hyvitysseuraamus, jos hän tietoisesti jatkaa sellaista työtaistelua, jonka tuomioistuin on todennut lainvastaiseksi. Hyvitys olisi määrältään 200 euroa.

Seuraamuksen tarkoituksena on, että sillä olisi laittomaksi jo tuomittujen työtaistelujen jatkamista ennalta ehkäisevä vaikutus. Seuraamusjärjestelmän tehostamisen tarkoituksena on vähentää laittomista lakoista aiheutuvien työmarkkinahäiriöiden määrää nykyisestä. Suomessa on paljon laittomia lakkoja, jotka aiheuttavat menetyksiä yrityksille.

Suhteettomia myötätuntotyötaisteluita rajoitetaan. Esityksessä ehdotetaan suhteettomien myötätuntotyötaisteluiden kieltämistä työrauhavelvollisuuden vallitessa. Tukilakot olisivat jatkossa sallittuja vain, jos niillä ei aiheuteta suhteettomia vahinkoja. Myötätuntotyötaisteluiden rajoitukset koskevat kahta tilannetta, joissa aiheutetaan suhteettomia vahingollisia seurauksia: Ensinnäkään myötätuntotyötaistelua ei saisi kohdentaa työnantajan toimintaan laajemmin kuin on tarpeen pääriidan piirissä olevaan työnantajaan kohdistuvan vaikutuksen aikaansaamiseksi. Myötätuntotyötaistelu tulisi rajata siten, että sen vaikutukset kohdistuvat pääriidan piirissä olevaan työnantajaan. Toiseksi rajoitukset koskevat niin sanottuja puhtaita solidaarisuuslakkoja, jotka järjestetään sellaisessa yrityksessä, jonka toiminta ei liity pääriidan osapuoliin, eli aivan muulla toimialalla. Myöskään tällaisilla solidaarisuuslakkoilla ei saisi aiheuttaa suhteettomia vahinkoja. Nämä rajoitukset toteutetaan työehtosopimuslaissa.

Työrauhavelvollisuuden ulkopuolella eli työehtosopimuksen puuttuessa rajoitukset olisivat lievemmat. Rajoitukset koskisivat tällöin vain tilanteita, joissa myötätuntotyötaiste-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

lulla tuettavan päätyötaistelun tavoitteet liittyvät johonkin muuhun kuin työehtosopimuksen solmimiseen. Muutos toteutettaisiin työriitalaissa. Pääosa nykyisin esiintyneistä myötätuntotyötaisteluista olisi jatkossakin sallittuja.

Poliittisten työtaistelujen kestoa rajataan. Poliittinen työtaistelu tarkoittaa työtaistelua, joka kohdistuu poliittiseen päätöksentekijään tai päätöksentekoon. Esityksessä ehdotetaan, että poliittisten työnseisausten enimmäiskesto rajataan 24 tuntiin ja muiden poliittisten työtaistelutoimien enimmäiskesto kahteen viikkoon. Lisäksi poliittinen työnseisaus olisi toimeenpanijan käytettävissä olevin keinoin järjestettävä siten, että tuotantotoiminnalle ennen työnseisausta ja sen päättymisen jälkeen aiheutuva häiriö jäisi mahdollisimman vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi. Vaatimus kohdistuisi erityisesti prosessiteollisuuteen, jossa vuorokauden pituisella työtaistelulla voisi olla huomattavasti suuremmat vaikutukset prosessien alas- ja ylösajovaiheiden vuoksi. Muutokset toteutettaisiin työehtosopimuskauden aikaisten poliittisten työtaistelujen osalta työehtosopimuslaissa ja muiden osalta työriitalaissa.

Ilmoitusvelvollisuus työtaistelusta laajennettaisiin koskemaan myös työnseisauksena järjestettävää myötätuntotyötaistelua ja poliittista työtaistelua. Niistä olisi ilmoitettava viimeistään seitsemän päivää ennen aloittamista. Ilmoitusaika olisi siten lyhyempi kuin pääriitoja koskeva nykyinen kahden viikon ilmoitusaika.

Työrauhan parantaminen on osa laajempaa työmarkkinauudistusten kokonaisuutta. Esityksellä pyritään parantamaan erityisesti Suomen työmarkkinoiden vakautta, häiriöttömyyttä ja ennakoitavuutta. Siten turvataan Suomen luotettavuutta ja toimitusvarmuutta investointimaana sekä Suomen yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä heinäkuuta 2024 kesken työehtosopimuskauden. Siirtymäsäännös koskee ainoastaan voimassa olevien työehtosopimuksien ilmoitusaikoja myötätuntotyötaisteluista tai poliittisista työtaisteluista. Niitä voidaan soveltaa sopimuskauden loppuun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, arvoisat edustajat, aloitetaan debatti. Elikkä ne, jotka haluavat pyytää vastauspuheenvuoron, painavat V-painiketta. — Sieltä aloitetaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan väellä. Puheenjohtaja Sirén, olkaa hyvä.

14.09 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi erottautuu tällä hetkellä monista verrokkimaista kansainvälisesti ensinnäkin sillä, miten vähän työelämäään liittyviä uudistuksia meillä on tehty, ja toisaalta sillä, miten vähän meillä on pelisääntöjä ja sääntelyä liittyen lakkoihin.

Keskeistä tässä hallituksen esityksessä on se, että oikeus lakkoilla omien työehtojen puolesta säilyy aivan nykyisellään. Hallitus ei esitä minkäänlaisia muutoksia tai rajoituksia siihen, jos lakkoillaan omien työehtojen puolesta työehtosopimusneuvotteluiden ollessa käynnissä. Hallituksen keskeisin tavoite kaiken kaikkiaan Orpon hallitusohjelmassa on edistää Suomeen sellaisia työmarkkinoita, jotka kannustavat työhön, työn tekemiseen, sen vastaanottamiseen, sen tarjoamiseen, edistävät kilpailukykyä, tuottavuutta ja investointeja Suomeen, ja tämä on yksi esimerkki tällaisesta esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten varapuheenjohtaja Lyyly, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

14.10 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt isketään kyllä moukarilla aika pientä asiaa loppujen lopuksi, kun katsotaan sitä mittakaavaa, mitä työtaistelutoimet vuodessa tarkoittavat Suomessa. Viimeisen 25 vuoden aikana jokaista työntekijää kohti on keskimäärin noin puoli tuntia vuodessa ollut työtaistelutoimenpiteitä, puoli tuntia työtaistelutoimenpiteitä vuodessa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että nyt näitä poliittisia lakkoja, tukilakkoja ja muita on ollut vain noin muutamia minuutteja. Sitten tämän kokonaisuuden osalta, jos verrataan sitä vaikka sairauspoissaoloihin, joita on 10—15 päivää — niitä on 80—120 tuntia — niin ne ovat yli sata kertaa suurempi ongelma kuin tämä työtaisteluoikeuksiin puuttuminen, ja sitten täällä puututaan siihen. Tavoitteena on siis puuttua siihen kuuteen minuuttiin, mikä täällä on, kymmenen prosenttia työtaistelua on tarkoitus pudottaa alaspäin. [Puhemies koputtaa] Minä kysyn, onko tämä kaiken vaivan arvosta. [Vasemmalta: Tai kohtuullista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja. — Edustaja Pekonen.

14.12 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen eduskuntavaaleja perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit vastasivat palkansaajajärjestöjen kyselyyn, että lakko-oikeus tulee säilyttää vähintään nykyisessä laajuudessaan. [Vasemmalta: Ohhoh!] Kaikki nämä työelämäheikennykset pimitettiin kansalta ja ajettiin läpi sammutetuin lyhdyin.

On totta, että Ruotsissa on vähemmän lakkoja kuin Suomessa, mutta tämä ei kuitenkaan selity näillä lainsäädännön eroilla. Tämän varmistaa Ruotsissa vahva sopimusyhteiskunta ja työntekijöiden vahva asema, johon kuuluvat esimerkiksi tulkintaetuoikeus ristiriitatilanteissa ja henkilöstön edustus yritysten hallinnossa.

Hallituksen tämänhetkinen työmarkkinapolitiikka vie Suomea kuitenkin täysin päinvastaiseen suuntaan tästä pohjoismaisesta mallista, [Mauri Peltokankaan välihuuto] ja seurauksena ei tule olemaan vähemmän lakkoja vaan enemmän lakkoja ja enemmän vastakainasettelua. Tämä esitys hyökkää työntekijöiden perusoikeuksia vastaan ilman, että sillä olisi vaikutusarvioiden mukaan mitään olennaista vaikutusta työllisyyteen tai kansantalouteen. Kyseessä on koko Suomen kannalta vahingollinen esitys, [Puhemies koputtaa] jota te, arvoisat perussuomalaiset, olette ajamassa läpi, vaikka annoitte väärää tietoa äänestäjille ennen vaaleja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Piisinen.

14.13 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täältä opposition suunnalta sanotaan, että poliittisilla lakoilla ei ole suurta merkitystä työelämään eikä työntantajille. Siinä tapauksessahan se voidaan hyvin kirjata sinne sopimuksiin, että ne voidaan rajata tässä suhteessa, kuten niitä ollaan nyt tässä tekemässä.

Mutta Suomi ei kykene kilpailemaan investoinneista yritystuilla, eikä valuuttaakaan voida enää devalvoida. Sen sijaan luomalla Suomeen olosuhteet työrauhan säilymiselle lisäämme kotimaisten ja kansainvälisten suuryritysten halukkuutta investoida Suomeen. Näin tuemme myös hyvinvointiyhteiskuntamme säilymistä ja vahvistumista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

14.14 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä nyt hävytöntä, kuten edustaja Pekonen tässä totesi, mitä on sanottu ennen vaaleja ja mitä tehdään vaalien jälkeen. Jos otetaan semmoinen ihan stereotyyppinen perhe Suomesta, jossa puoliso on vaikka raksaduunari ja vaimo on lähihoitaja, niin te, hyvät perussuomalaiset, viette tältä mieheltä mahdollisuuden myötätuntolakkojen kautta puolustaa omaa vaimoaan tulevaisuuden TES-neuvotteluissa. Tämä on teidän linjanne, ja tämä on teidän tahtonne, vaikka te aivan muuta lupasitte ennen vaaleja ja vaalikonevastauksiin vastasitte. Tämä jos mikä on ollut varsinainen takinkäyntö, ja näin te myöskin sitten samalla tuette niitä naisvaltaisia aloja, mitkä tällä hetkellä palkkakuopassa ovat. Tämän kaiken, että tässä menee teollisuudelta, raksoilta, lähihoitajilta tulevaisuus ja mahdollisuus vaikuttaa myöskin omiin työehtoihin, te kuittaatte hallituksessa olemalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

14.15 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskusta tukee osittain näitä hallituksen esityksiä. Annamme tuen esitykselle rajoittaa työtaistelutoimet, poliittiset työtaistelutoimet, enintään yhden vuorokauden mittaisiin mielenilmauksiin. Tämä mahdollistaisi jatkossakin tyytymättömyyden osoittamisen, mutta rajaisi yrityksille tapahtuvia vahinkoja. Lähtökohtaisesti tuemme myös tukityötaistelutoimien rajoittamista, mutta haluamme vielä valiokuntakäsittelyssä selvittää, mitä tällä kohtuullisuudella ja intressiosapuoliin liittyvyydellä oikein tarkoitetaan. Kannatamme myös hyvityssakon korottamista laittomista lakoista, mutta ihmettelemme sitä, miksi, arvoisa työministeri, te ette aseta työnantajien laittomille työtaistelutoimille samanlaisia sanktioita, ja haluaisinkin tietää, miksi työnantajien TES-, VES-rikkomuksista, kuten laittomista työsuluista, ei vastaavia aseteta.

Puhemies! Emme hyväksy tätä henkilökohtaista 200 euron sakkoa per työntekijä. Se on meidän mielestämme tarpeeton ja kohtuuton esitys.

Kysyisin vielä, arvoisa puhemies, työministeriltä: onko nyt tällä viikolla tapahtumassa aito neuvottelu tämän ison kokonaisuuden, ison riidan ratkaisemiseksi? Keskusta peräänkuuluttaa isoa pöytää, [Puhemies koputtaa] jossa vielä neuvoteltaisiin näistä kysymyksistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Partanen.

14.16 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on lakkoherkkä maa. Vahva osoitus siitä ovat viimeiset kuukaudet ja myös se, että taas suunnitellaan uusia poliittisia lakkoja. Suomi on lakkoherkkä maa myös historian ja lukujen valossa. Nyt tehtävillä lainsäädäntömuutoksilla me luomme Suomeen työrauhaa ja annamme viestin siitä, että Suomessa työrauha on säänneltyä ja ennustettavaa. Tämä on tärkeä viesti myös yrittäjille ja Suomeen investointeja suunnitteleville. Sääntely vastaa myös lainkuuliaisten suomalaisten maltillisuutta.

On tärkeää, että erityisesti Suomen työmarkkinoiden tautia, laittomia lakkoja, sanktioidaan kovemmin. Ei ole oikein, että näillä laittomilla lakoilla voidaan aiheuttaa miljoonien ja miljoonien eurojen vahinkoja yrityksille mutta niitten järjestäjille tuomitaan vain 2 000—4 000 euron suuruisia hyvityksiä. Näin ei yksinkertaisesti oikeusvaltiossa voi olla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Haatainen.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

14.18 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän se tosiaasia on, että Suomi ei ole ollut erittäin lakkoherkkä maa vaan hyvin tasapainoisesti, rauhallisesti kehitetty maa, jossa neuvottelu ja sopiminen on ollut se avainsana.

Arvoisa puhemies! Nyt minua huolestuttaa tässä tilanteessa erityisesti se, että työmarkkinat on ajettu tällaiseen kaaokseen. Mistä se johtuu? [Ben Zyskowicz: SAK:sta! — Pia Viitanen: Hallituksesta!] Siitä, että yksipuolisesti hallitus on ajamassa maaliin esityksiä, jotka heikentävät yksinomaan palkansaajien, työntekijöitten asemaa. Kun tehdään uudistuksia, joissa joudutaan myös sopimaan — yksi osapuoli ottaa yhden osan ja toinen osapuoli tulee vastaan toisessa — niin se tarkoittaa, että aidosti se koko paketti on siellä neuvotteluissa. Nyt kun meillä on käsillä tämä lakko-oikeuden rajoittaminen, niin tämä jos mikä menee tämän perinteisen järjestelmän iholle. Pohjoismaissa ei ole lakko-oikeutta rajoitettu. Siellä ei ole niitä tuntirajauksia, joita te, ministeri Satonen, olette nostanut esille. [Puhemies koputtaa] Minusta se perusta, jolle esitysten hallituksesta pitää tulla, on, että niiden pitää olla faktojen mukaan rakennettuja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. — Edustaja Lindtman.

14.19 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja otti esiin, miten Suomi kansainvälisesti erottuu. Minäpä kerron, miten Suomi tällä hetkellä näyttäytyy.

Tapasin perjantaina EU:n työllisyysasioista vastaavan komissaarin Nicolas Schmitin. Hän kysyi minulta, mitä siellä Suomessa tapahtuu — komissaari, joka vastaa vuoropuhelusta. Ja kun kerroin, hän esitti syvän huolensa siitä, mihin tämä yhteistyö Suomessa on menossa.

Arvoisa puhemies! Te olette tekemässä historialliset heikennykset palkansaajille, ja kun te tiedätte, että suomalaiset eivät, eivät palkansaajat eivätkä muutkaan, näitä teidän heikennyksiänne tue, sen takia te rajaatte heidän oikeuttaan ilmaista mieltään. [Välihuutoja] — Rajaatte sitä oikeutta ilmaista mieltään. [Ben Zyskowicz: Eikä rajata!] — Ja koko tämä teidän esityksenne on perustunut yhden argumentin varaan, ministeri Satonen, sen argumentin varaan, että kun Ruotsissa on rajattu kahteen kolmeen tuntiin. Nyt luin tämän esityksen — ja eihän tämä pidä paikkaansa, eihän sieltä teidän esityksenne perusteista löydy tällaista. Se on kumottu moneen kertaan. [Puhemies koputtaa] Tässä on kyse vakavasta asiasta, siitä, että viette näin historiallisia heikennyksiä läpi rajaamalla oikeutta mielenilmaista [Ben Zyskowicz: Eikä rajata! — Välihuutoja oikealta] ja teette sen vielä väärillä väitteillä, jotka olette sanonut eduskunnassa, [Puhemies: Aika!] ettekä ole korjannut niitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. — Edustaja Bergbom.

14.20 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Lienee syytä korjata muutama väittämä tässä keskustelussa.

Ensinnäkin hallitus ei ole ajanut maata kaaokseen, vaan SAK on ajanut maan kaaokseen poliittisilla lakoilla, joista kaikki, nämä poliittiset lakot, kohdistuvat yrityksiin. Rankaisette yrityksiä näillä poliittisilla lakoilla Hakaniemestä, ei se ole hallituksen kimppuun käymistä. Ette te osoita mieltä hallitusta vastaan, vaan siinä osoitetaan mieltä yrityksiä vastaan, jotka ovat täysin viattomia.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Sitten nämä laittomista lakoista koituvat sakot työntekijöille: Täällä annetaan ymmärtää ikään kuin ne vaan jostain tuulesta temmattaisiin heille. Näin ei ole tapahtumassa, vaan tästä esityksestäkin käy ilmi, että jos on kyseessä laitton työtaistelutoimi, joka on tuomioistuintuomiossa näin todettu, siitä informoidaan työntekijää, ja jos hän sen jälkeen jatkaa lakkoilemista, hänelle voidaan antaa tämä seuraamusmaksu. Se ei tule vahingossa sille työntekijälle, työntekijä on täysin tietoinen tästä.

Ja toisekseen hallitus ei rankaise palkansaaajaa, vaan nimenomaan vahvistaa palkansaaajien ostovoimaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

14.22 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan on perin kummallista, että tämä lakiesitys on nyt täällä salissa. On kovin, kovin outoa, että tämä on edennyt tänne asti, ja se on sitä kolmesta syystä:

Ensinnäkin siitä syystä, että ei vaaleissa haettu kansalta mandaattia tämäntyyppisille työelämäheikkennyksille. [Ben Zyskowicz: Kyllä haettiin!] Ei lakko-oikeuden rajaamisesta oikein kukaan puhunut tavalla, [Ben Zyskowicz: Minä ainakin puhuin!] joka antaisi aiheita sanoa, että tälle on kansan mandaatti, ja nyt te tarjoillette tätä.

Toiseksi ei tämäntyyppiselle lakko-oikeuden rajaamiselle ole mitään todellista tarvetta. Tässä te käytte, ministeri Satonen, varjonyrkkeilyä. Ei Suomi ole mikään erityisen lakkoherkkä maa. [Ben Zyskowicz: Katsokaa ikkunasta ulos!] Nyt te puututte asiaan, joka ei ole mikään ongelma.

Mutta, rouva puhemies, se kolmas syy on se kaikkein raskauttavin, ja se on se, että te, ministeri Satonen, olette toistuvasti antanut väärää tietoa tämän lain perusteluista. [Eduskunnasta: Kyllä! — Näin on!] Te olette toistuvasti viitannut nimenomaan Ruotsin esimerkkiin ja Ruotsin käytäntöihin tavalla, joka monessa yhteydessä on osoitettu vääräksi.

Rouva puhemies! Miten tällainen lakiesitys voi olla tässä salissa, kun ministeri on antanut sen perusteluiksi väärää tietoa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tynkkynen, Oras.

14.23 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vietinkin juuri viikonlopun Ruotsissa, jota hallitus on tosiaan ahkerasti käyttänyt esimerkkinä ja verukkeena omille esityksilleen. Ruotsin viime aikojen näyttävin ja keskustelluin työtaistelu on koskenut Teslaa, ja tähän IF Metallin lakkoon Teslaa vastaan on liittynyt erittäin laaja joukko ruotsalaisia ammattiliittoja, jotka ovat lähteneet myötätuntotyötaisteluihin mukaan. Yllättäen tästä hallitus on puhunut huomattavasti vähemmän, kun on käyttänyt Ruotsia esimerkkinä.

On yksi asia arvioida näitä tänään käsittelyssä olevia esityksiä sinänsä, mutta on toinen asia tarkastella sitä kokonaisuutta, mikä näistä syntyy. En voi lakata ihmettelemästä, miksi ihmeessä hallitus tuo jatkuvasti esiin ainoastaan sellaisia toimenpiteitä, jotka merkittävästi heikentävät palkansaaajan asemaa. Eikö hallituksessa ole voitu keksiä yhtään ainoaa toimenpidettä, joka vastaavasti voisi puuttua niihin epäkohtiin, joita palkansaaajat kokevat työmarkkinoilla? [Oikealta: Vähemmän veroja!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Norrback.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

14.24 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vaikuttaminen vaalien välillä on tärkeää elävän demokratian kannalta, ja tunnustan sen tärkeän työn, mitä ammattiliitotkin tekevät ja ovat tehneet Suomelle ja Suomen työelämälle. Ymmärrän myös, että kaikki eivät yhdy tämän hallituksen päätöksiin ja linjavetoihin, mutta minun ymmärrykseni ei riitä siihen, että meillä on vaikuttamisjärjestelmä, joka toimii sillä tavalla, että yritetään tehdä mahdollisimman suurta taloudellista vahinkoa niille, jotka eivät ole osasia tässä keskustelussa. Se ei kuulu minun mielestäni meidän demokratiaan. Meidän demokratiassa, jos halutaan, kansalaisilla on kaikki mahdollisuudet joka neljäs vuosi tätä linjaa muuttaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Östman.

14.25 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä salissa syytetään hallituspuolueitten edustajia ja jopa ministereitä siitä, että esitetään vääriä väitteitä, [Vasemmalla: No näinhän se on!] niin haluaisin myöskin muistuttaa, että kai oppositiollakin on vastuuta omista puhumisistaan. Kun tässä sanottiin muun muassa, että hallituspuolueet pimittivät ennen vaaleja näitä tietoja, [Eduskunnasta: Kyllä!] niin minä kerron nyt omalta osaltani, että KD sanoi hyvin selkokielellä, mitkä ovat meidän tavoitteet. Me haluamme saada Suomen kuntoon. On järjetöntä velkaantua ja lisätä byrokratiaa, niin kuin viime kausilla on tehty. Me sanoimme myöskin sen, että kyllä me haluamme pitää kiinni yleisestä lakko-oikeudesta, mutta me tarvitsemme uudistuksia työmarkkinoilla, ja tässä on yksi työkalu siihen. Toivoisin todella, että myöskin te pysyisitte totuudessa, kun te esitätte näitä väitteitä siitä, mitä me ollaan luvattu ennen vaaleja ja mitä me teemme tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mäkynen.

14.26 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä on tullut esiin, hallituksella ei ole näille esityksilleen kansan tukea, vaan kuten Satonen itse, ministeri Satonen, tässä aiemmassa puheenvuorossaan totesi, kyse on laajemmasta kokonaisuudesta, josta yllättäen ensimmäisenä osana rajoitetaan ihmisten oikeutta osoittaa mieltään hallitusta vastaan [Välihuutoja] — ensimmäisenä osana rajoitetaan ihmisten oikeutta yhdistymisvapauteen. [Ben Zyskowitz: Eikä rajoiteta!] Tämä on se hallituksen strategia, jolla tulette tuomaan näitä heikennyksiä, yksipuolisia heikennyksiä, työntekijöiden työehtoihin, työntekijöiden toimeentuloon tästä eteenpäin kuluvan kevään aikana.

Ministeri Satonen, olette toistuvasti myös tässä salissa vedonnut Ruotsiin, kertonut, että oikeuskäytännön mukaan kyse on 2—3 tunnin rajoituksesta, joka Ruotsissa on asetettu. Tämä väite ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. [Antti Lindtman: Juuri näin!] Ruotsissa ei ole lainsäädäntöä, Ruotsissa ei ole oikeuskäytäntöä, joka asettaisi tällaisen tuntirajan. Ruotsissa on jopa viikon mittainen poliittinen työtaistelu hyväksytty työtuomioistuimessa.

Ja mitä tulee Suomen lakkoherkkyyteen, poliittisia lakkoja ei Suomessa ole ollut 30 vuoteen. Nyt Orpon ja Purran hallitus on saanut niitä enemmän aikaan kuin viimeisen 30 vuoden aikana, ja syy [Puhemies koputtaa] on ainoastaan se, että te ajatte yksipuolisesti [Puhemies koputtaa] Hakaniemeä vastaan, [Puhemies: Aika!] työntekijöitä vastaan, uudistuksia, joita Satonen perustelee elinkeinoelämältä [Puhemies: Aika!] saaduilla tiedoilla.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan minuutin mittaisia. — Edustaja Andersson, Li.

14.27 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on tosiaan lukuisia ongelmia, mutta yksi, josta on puhuttu liian vähän julkisuudessa, liittyy tukilakkojen eli myötätuntotyötaisteluiden rajoituksiin. Nämä rajoituksethan eivät vaikuta suoraan niihin vahvan neuvotteluaseman omaaviin työntekijöihin, kuten satama-ahtaajiin, vaan nimenomaan heikossa neuvotteluasemassa oleviin työntekijöihin. Mainittiin lähihoitajat, esimerkiksi kaupan kassat voisivat olla toinen esimerkki. Kun minä luen hallituksen esitystä, niin tukilakkojen osalta Suomeen on tulossa selvästi Pohjoismaiden tiukin sääntely, selvästi tiukempi kuin muualla, kun tuodaan suhteellisuusvaatimus, linjataan, että sen pitää kohdistua tähän pääriidan työnantajaosapuoleen, ja sen lisäksi tuodaan täysin outo vaatimus siitä, että se liittyy siihen, onko tukilakkoilevien työntekijöiden työehtosopimus voimassa. Näin ei ole missään muussa Pohjoismaassa hallituksen oman esityksen mukaan, vaan idea on se, että jos kaupan kassoilla on työehtosopimus katkolla, niin silloin heidän tuekseen esimerkiksi satama-ahtaajat voivat lakkoilla. [Puhemies koputtaa] Te olette tekemässä nyt sellaista sääntelyä, mitä ei muualla ole.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Sammallahti.

14.29 **Tere Sammallahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Aika paljon lentää vääriä väittämiä täällä, ja muutamaan korjaus. [Vasemmalta: Kerro ihmeessä!]

Mieltähän saa jatkossa edelleenkin osoittaa. Sitä ei ole kukaan ollut kieltämässä, mutta ei voi olla niin, että työnantajan ajalla ja työajalla käytetään poliittiseen lakkoiluun työresursseja ja näin aiheutetaan valtava haitta niin työkavereille, koko työyhteisölle kuin yrityksillekin. Uusi työrauhalainsäädäntö ei heikennä palkansaajan asemaa, vaan nimenomaan turvaa sitä sitä kautta, että työehtosopimuksiin sitoutuneet... [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — Saanko puhua hetken? — Tämä uusi, tuore työrauhalainsäädäntö nimenomaan suojaa TESien kautta työrauhaan sitoutuneita palkansaajia ja yrityksiä.

Ja vielä sakoista: Jatkossa ja edelleenkin oikeusvaltiossa laittomasta toiminnasta seuraava jonkinlainen rangaistus, ja jatkossa laittomaan lakkoon osallistumisesta tai semmoisen lietsomisestä tulee rangaistus, ja näin on hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hoskonen.

14.30 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poistin puheenvuoroni, mutta mielelläni sen käytän, kun nyt sain. Kiitoksia siitä mahdollisuudesta.

Toivon kuitenkin tässä keskustelussa — tämä keskustelu on äärimmäisen tärkeää keskustelua, ja oikeuksista on pidettävä ehdottomasti kiinni — sitä sovun näkökulmaa vahvemmin esille, koska pitkässä juoksussa ainoa tapa mennä eteenpäin neuvottelutilanteessa on, että jos jompikumpi osapuoli on ylivoimainen ja toinen on hieman heikoilla, niin se ylivoimainen osapuoli kunnioittakoon tätä heikompa ja heikompi tuokoon asiansa vahvasti esille, koska olen itsekin edellisessä työelämässä tuhansissa, jopa kymmenissä tuhansissa neuvotteluissa istunut eri puolilla kaupankäyntiin liittyen ja olen sieltä sen opin imenyt, että parhaat tulokset saavutettiin aina sillä keinoin, kun oli riita jostakin asiasta, että

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

kohtuulliseen ratkaisuun pääsivät molemmat. Elikkä kumpikaan ei poistunut rökäletapion kärsineenä tai rökälevoiton saaneena, koska sillä keinoin hankkii vihamiehiä, ja niitä ei kannata hankkia politiikassa, niitä tulee kyllä hankkimattakin. [Naurua — Antti Kurvinen: Loistava puheenvuoro Hoskosella!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén.

14.31 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin toki, niin kuin eräät muutkin, mielelläni käyttänyt sen puheenvuoron, jonka varasin ennen kello 11:tä. Mutta nyt tässä lyhyessä minuutin ajassa esitän kysymyksen ministeri Satoselle.

Tämän hallituksen esityksen sivulla 58 on mielenkiintoinen kohta, johon pyydän teitä vastaamaan. Siellä lukee: ”Työtaisteluihin menetettyjen työpäivien väheneminen 10 prosentilla tarkoittaisi Suomessa vuosittain tehtävien työtuntien kasvua 260 000 tunnilla, mikä vastaa noin 0,006 prosenttia vuosityöajasta, eli noin yhtä tuntia vuodessa jokaista työllistä kohden.” Tuossa on virhe. Nuo luvut ovat oikein, mutta prosenttilaskua ei ole hallituksen esityksessä osattu tehdä. Se on kuusi minuuttia eikä yksi tunti. Tämä on todennäköisesti tahaton virhe, mutta kun muutenkin tämän asian perustelu on ollut saman sorttista — milloin viitataan Ruotsiin, milloin mihinkin — niin tässä on selvästi virhe. Ei tuossa lukisi sitä kuutta minuuttia, jos se olisi vain sen kuusi minuuttia. Mutta nyt kun se on kymmenkertaistettu, niin se tunti ollaan saatu tänne näyttämään siltä, että kuitenkin aikamoisia mentyksiä olisi. [Eduskunnasta: Tilastot kuntoon!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Eerola.

14.32 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisin kuin täällä muutamassa puheenvuorossa on kuultu väitettävän, niin tämä esitys ei ole viemässä lakko-oikeutta keneltäkään. Tämän esityksen tarkoituksena on tarpeettoman lakkoilun hillitseminen. Edelleen myös tulevaisuudessa, kun työehdoista neuvotellaan, on lakko yksi työkalu ammattiliittojen työkalupakissa, vaikkakin suoranaisesti toivon, että sitä ei juuri tarvitsisi käyttää.

Toivoisin työmarkkinajärjestöiltäkin hieman sitä malttia ja solidaarisuutta tässä maailmantaloudellisessa tilanteessa, jossa eri maat kilpailevat tehtaista ja tuotantolaitoksista. Pitäisin mielelläni tässä maassa neuvottelukulttuurin voimissaan ja lakot mahdollisimman pieninä, jotta edes se olisi meidän kilpailuvalttimme näitä halpatyömaita vastaan. Se, että eduskuntavaalien tulos tai hallitusohjelma ei miellytä ammattiliittoja, ei ole kovin vahva peruste näillä lakoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ohisalo.

14.33 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toimet lisäävät köyhyyttä, ne ajavat naisvaltaiset alat palkkakuoppaan, eivät vastaa osaajapulaan ja heikentävät työn vastaanottamisen kannustimia. Nyt hallitus on vielä rajaamassa aivan keskeistä perusoikeutta, työntekijöiden oikeutta työtaistelutoimiin. [Ben Zyskowiec: Onko poliittiset lakot perusoikeus?] Työtaisteluoikeushan on yksi ILO:n määrittelemistä työntekijöiden perusoikeuksista. Suomessa ei tilastollisesti lakkoilla paljoa, vaikka näitäkin väitteitä kyllä täältä kuulee. Tänä keväänä nähdyt poliittiset lakot ovat aivan poikkeuksellisia:

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

hätähuutoja, aitoja hätähuutoja niiltä ihmisiltä, jotka pitävät tätä yhteiskuntaa pystyssä [Sheikki Laakson välihuuto] ja jotka hallitus kylmästi sivuuttaa ajaessaan lyhytnäköistä leikkauspolitiikkaansa. Hallitus on itse omalla toiminnallaan ajanut työmarkkinat tällaiseen kaaokseen, kun se yrittää rikkoa sopimisen kulttuurin ja runnoa epäreiluja uudistuksiaan väkisin läpi. Ja nyt te yritätte vielä rajoittaa ihmisten mahdollisuuksia protestoida epäreilua leikkauspolitiikkaanne vastaan. Kuinka te kehtaatte?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Väättäinen.

14.34 **Tuula Väättäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Satonen, olette selvästi jäänyt vajaa vuosi sitten kirjoitetun hallitusohjelman vangiksi — kai voisi sanoa, että olette hallituksen uskollinen soturi. Mietin, oletteko te sisäistänyt sen, että myös tästä lakko-oikeuksien rajaamisesta te olette lopulta yksin vastuussa, vai oletteko löytänyt joitakin muita vastuullisia? Ajattelen, että kun tämä korttitalo alkaa kaatua, niin voi olla, että yksin olette pitelemässä seiniä pystyssä, ja silloin saattavat voimat loppua ja kovat puheet kadota.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz.

14.35 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin todettakoon nyt yksiselitteisen selkeästi, että tällä poliittisten lakkojen rajoittamisella ei mitenkään — siis ei mitenkään — puututa ihmisten mielenosoitusoikeuksiin eikä mitenkään — ei mitenkään — puututa ihmisten kokoontumisvapauteen. Nämä oikeudet säilyvät. [Välihuutoja vasemmalta] Jokainen saa osoittaa mieltä toreilla ja turuilla ja eduskunnan edessä niin paljon kuin haluaa ja kokoontua niin paljon kuin haluaa.

Mutta sellainen ajatus, että saa lopettaa työnteon — siis saa lopettaa työnteon — poliittisista syistä, kun ei hallituksen politiikka miellytä, se on outo ja käsittämätön ajatus varsinkin, kun työntekovelvoite sisältyy sekä työehtosopimukseen että työsopimukseen, kunhan työnantaja maksaa sopimuksen mukaista palkkaa. Tämä ajatus on aivan outo ja järjetön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ojala-Niemelä.

14.36 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vuosikymmeniä työntekijöitten suojaksi tehtyä lainsäädäntöä moukaroidaan nyt oikein urakalla. Lekaa pienempää työkalua ei oikein ole hallituksen työkalupakista löytynyt.

Hallitus on tullut tunnetuksi ihmisten epävarmuutta lisäävistä päätöksistä ja jännitteiden synnyttämisestä työmarkkinoilla. [Sheikki Laakso: Edelleen saa lakkoilla!] Työelämän heikennyksiä sitten riittääkin: sairaussakko, määräaikaisten työsuhteiden lisääminen, lakko-oikeuden rajoittaminen ja työsuhdeturvan heikentäminen, muutamia mainitakseni. Lisäksi seuraamusjärjestelmän osalta ruuvia kiristetään, sakkoja korotetaan — ne kohdistetaan ensimmäistä kertaa historiassa yksilöön.

Aiemmin työntekijät ja työnantajat ovat neuvotelleet kolmikannassa työelämän parannuksista. Nyt kyse ei ole aidoista neuvotteluista, ja kyllä täytyy sanoa, että tulee ikävä Lauri Ihalaisen ja Lasse Laatusen kaltaisia suurmiehiä, jotka sopivat, eivät repineet. Toivonkin, että ottakaa lusikka kauniiseen käteen ja aloittakaa aidot neuvottelut.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kulmuni.

14.38 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksella on tietenkin oikeus tehdä aivan juuri sellaisia esityksiä kuin mitä he eduskunnasta enemmistöllä eteenpäin saavat, mutta ei hallitukseen voi kiistää sitä, että niillä kaikilla esityksillä on aina jonkinlaisia heijastusvaikutuksia yhteiskuntaan. Nythän me näemme, että näillä hallituksen esityksillä on kyllä aika valtavia heijastusvaikutuksia meidän työmarkkinoidemme turbulenssiin. Olisiko meillä tällaisia lakkoja ilman näitä hallituksen esityksiä? Ei olisi, joten totta kai myös hallituksella on vastuu siitä, mitä hallitus esittää. Siksi onkin esitettävä kysymys: miksi hallitus ei esitä työntekijöille yhden ainoaa parannusta, joita muissa Pohjoismaissa on olemassa? [Välihuutoja] Ei ole hallintoedustuksen lisäämistä, ei ole yleistä ansioturvaa, ja te sanotte, että no, veronkevennyksiä tulee — kaikista suurimmat veronkevennykset tulevat kaikista rikkaimmille. [Eduskunnasta: Näin se on!] Miten se auttaa niitä työntekijöitä, jotka nyt osoittavat mieltään?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Seppänen.

14.39 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on tärkeä muistaa ja pitää erillään nyt nämä poliittiset lakot ja muut työtaistelutimet. Ei olla poistamassa koko poliittista lakko-oikeutta vaan rajaamassa sen kestoa.

Täällä väitetään yksinomaan heikennettävän työntekijöiden asemaa. Ei, vaan ollaan parantamassa työnantajien asemaa ja tavallaan sitä asemaa palkata lisää työvoimaa ja saada lisää investointeja Suomeen. [Välihuutoja]

Poliittiset lakot ovat lähtökohdiltaan väärin, koska se protestin kohde ja seurausten kärsijät ovat aina eri taho. Seuraukset voivat olla hyvin vakavia pienille yrityksille, ja niitä on Suomessa paljon. Esimerkiksi pitkä lakko satamassa aiheuttaa häiriöitä yritysten palkanmaksukykyyn, ja pahimmillaan kyseeseen tulevat jopa työpaikkojen menetykset. Nämä pienet yritykset ja heidän työntekijänsä ovat tässä se pääasiallinen kärsijä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkasalo.

14.40 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmetyttää kyllä tämä syvä historiattomuus, joka tässä salissa vallitsee. Monista niistä keskeisistä oikeuksista, jotka poliittisilla lakoilla on esimerkiksi saatu aikaiseksi, valtaosa, kaikki edustajat, niistä täällä nauttivat. [Välihuuto] Esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on saavutettu Suomessa poliittisella lakolla. [Välihuutoja]

Lakko-oikeuden rajoittaminen on jälleen yksi toimi, jolla heikennetään työntekijöiden järjestäytymistä ja keskeisiä oikeuksia ja toimeentuloa. Tämä tulee nimenomaan nähdä kokonaisuutena, joka osoittaa sen, että perussuomalaiset esimerkiksi ovat täysin pettäneet omat äänestäjänsä. Kun oikeutta työtaisteluun rajoitetaan näin merkittävästi, viedään työntekijöiltä mahdollisuus vaikuttaa suoraan omaan toimeentuloon ja asemaan vaikuttaviin päätöksiin. On myös todella merkittävä periaatteellinen muutos alkaa rankaista yksittäistä työntekijää työnantajalle maksettavalla hyvityssakolla. On täysin ymmärrettävää, että kaikilla ei ole mahdollisuutta riskeerata talouttaan työehtojensa puolustamisen vuoksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heinäluoma.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

14.41 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vauhtisokeus on kyllä nyt iskenyt hallitukseen. Suomalaisten enemmistö ei tue näitä hallituksen suunnitelmia työelämän heikennyksiä.

Arvoisa ministeri Satonen, teidän puheenne poliittisten lakkojen rajauksista Ruotsissa on osoitettu olevan virheellinen. On käsittämätöntä, että kun tämä virhe todettiin, te tulitte omassa vastauksessanne samalla paljastaneeksi virheellisen käsityksenne perustuneen elinkeinoelämän kanssa käytyihin keskusteluihin. Siis käsittelyssä on hallituksen keskeinen työelämän heikennyslaki, ja siihen liittyvän perustelun on osoitettu olevan täysin virheellinen. On erittäin vakava asia, jos ministeri antaa eduskunnalle väärää tietoa ja antaa suomalaisille väärää tietoa näin tärkeässä asiassa. Nyt olisi tärkeää, että ministeri Satonen antaa tästä selvityksen meille ja kertoo, mihin asioihin tämä lakko-oikeuden rajauslaki on liittynyt. Miten te perustelette tätä, kun tämän teidän keskeisen argumenttinne [Puhemies koputtaa] on osoitettu olevan virheellinen? [Puhemies: Aika!] Tähän toivon vastausta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Harakka.

14.42 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan tuosta, mihin edustaja Heinäluoma jäi.

Kun tässä mainittiin, että hallituksen esityksessä on ollut prosenttilaskuvaikeuksia, niin muistui mieleeni, että silloinen valtiovarainministeri Alexander Stubb pyysi miehekkäästi anteeksi, kun oli antanut eduskunnalle väärää tietoa. Meitä kiinnostaa nyt, totta kai, kuulla ministerin vastaus siihen, onko hän edelleen sitä mieltä, että Ruotsissa rajataan lakko-oikeutta tavalla, jonka hän on kertonut kymmeniä kertoja julkisuuteen ja myös tässä salissa. Ja varmasti osa suomalaisista — totta kai, koska meillä on kaikki syy uskoa valtioneuvoston jäsenen sanaan — on sitä mieltä ja siinä luulossa, että tämä virheellinen tieto pitää paikkansa, joten kuulemme mielellämme, mitä ministeri tähän nyt katsoo aiheelliseksi sanoa.

Ja totta kai, kun me käymme tätä keskustelua myöhemmin tänään, niin koko sen keskustelun ajan toivomme, että ministeri on vastaamassa kysymyksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Oinas-Panuma.

14.44 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä hallitus! Ymmärrän, että teillä on tarve uudistaa meidän työmarkkinoita, ja se itse asiassa on myös esimerkiksi kokoomukselle hyvin ominaista. Nämähän ovat hyvin kokoomuslaisia linjauksia ja esityksiä, joita teette ja joita meille tuotte.

Mutta tämä keskustelu ja kokonaistilanne tällä hetkellä minua kaikkein eniten huolestuttaa. Tämä on tämmöistä surullista ihme saikkausta täällä salissa ja meidän yhteiskunnassa, ja tuntuu, että mikään ei oikein etene — ainakaan oikeaan suuntaan. Se huolestuttaa, ja toivoisin, että me tosiaan voitaisiin nyt löytää semmoisia ratkaisuja, jotka tyydyttäisivät mahdollisimman hyvin molempia osapuolia.

Mutta sitten tähän itse asiaan, mitä mietin. Tässä esityksessä on tämä hyvitysseuraamus sakko yksittäiselle työntekijälle, ihmiselle, se 200 euroa. Se tuntuu hyvin kummalliselta, ja olen tässä alkanut sitten miettimään sitä, miten tämä käytännössä toteutuisi, ja ehkä myös sitä, onko sillä oikeastaan mitään muuta merkitystä kuin se, että me ensinnäkin ruuhkauteetaan sillä perinnällä meidän oikeuslaitokset ja pelotellaan se työntekijä? Eli miksi tämmöinen on tuonne luotu, ja miten tämä käytännössä tulee toteutumaan? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Koska tämä on aikarajoitettu käsittely tässä vaiheessa, niin myönnän vielä työ- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajistolle puheenvuorot, ja sen jälkeen sitten ministeri vastaa, ja sitten siirrymme seuraavaan asiakohtaan. — Elikkä varapuheenjohtaja Lyly, olkaa hyvä.

14.45 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenvuorosta. Tässä mittaluokat katoavat koko ajan käsistä. Tämä suuruusluokka, mitä tässä Aki Lindénkin toi laskelmallaan esiin, on tosiasiaa kuusi minuuttia, tämä, mitä näillä toimenpiteillä tavoitellaan vuosityöaikaan. Voi kysyä, onko tämä nyt sitten se, minkä takia pitää koko työmarkkina sekoittaa tällä tavalla. Sitten tämä noin puoli tuntia, mitä käytetään työtaisteluihin: valtaosa niistä on laillisia, työehtosopimuksiin liittyviä työtaisteluita, ja sillä pidetään työmarkkinat kunnossa.

Sitten muistetaan, että suurimmat lakot ovat olleet 2005, kun Metsäteollisuus laittoi työsulun kuudeksi viikoksi. Sinä vuonna oli suurin lakko viimeiseen 25 vuoteen, ja toinen vähän suurempi vielä oli Tehyn ja SuPerin lakko 22. Meillä on ollut tällaisia vuosia tässä, mutta valtaosin meillä on aika matalat työtaistelutilanteet. Parhaat vuodet olivat 2011—2017, jolloin tehtiin työmarkkinasopimuksia ja lakkojen määrä oli kymmenesosa nykyisestä. [Puhemies koputtaa] Silloin tehtiin raamisopimus, työllisyys- ja kasvusopimus, kilpailukyky sopimus ja eläkeratkaisu. [Puhemies koputtaa] Muistan ne aika hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä valiokunnan puheenjohtaja Sirén, olkaa hyvä.

14.47 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukuisat asiantuntijat ovat suosittaneet Suomelle jo vuosien ajan työmarkkinoiden ja työelämän uudistamista tähän päivään, ja aikaisemminkin kausilla näitä uudistuksia on yritetty toteuttaa, mutta varsin heikoin tuloksin. Nyt tämä hallitus on sitoutunut siihen, että uudistamme työelämää ja työmarkkinoita. [Eveliina Heinäluoma: Yksipuolisesti!]

Mutta lakko-oikeus säilyy. Poliittisia lakkoja ei olla kieltämässä ja tukilakkoja ei olla kieltämässä, [Välihuutoja] vaan lakko-oikeus säilyy, mutta selkeytetään pelisääntöjä koskien poliittisia lakkoja, tukilakkoja ja osaltaan myös laittomia lakkoja. Esimerkiksi nämä tukilakot voivat aiheuttaa tällä hetkellä kohtuutonta haittaa sellaisille osapuolille, jotka eivät liity siihen kyseiseen työtaisteluun millään tavalla, siis täysin ulkopuolisille osapuolille, joille aiheutuu kohtuuttomat kustannukset.

Aloitamme asian käsittelyn valiokunnassa, ja kuulemme kattavasti asiantuntijoita. Tarvittaessa selvitetään myös muiden maiden malleja, mutta me olemme luomassa Suomeen Suomelle sopivaa mallia. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi sitten ministeri Satonen, olkaa hyvä. Viisi minuuttia.

14.48 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan nyt tästä Ruotsin lakkoasiasta, joka on saanut minusta vähän suhteettomiakin mittasuhteita. Tämähän on osittain akateeminen keskustelu, koska nyt me keskustellaan siitä, että jos Ruotsissa olisi laittomia lakkoja, niin kuinka kauan ne saisivat kestää. Minä ehdottaisin, jotta tähän asiaan saataisiin lopullinen selvyys, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta — jos puheenjohtaja ja

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

puheenjohtajisto voivat ottaa sen huomioon — kuulisi Ruotsin valtakunnansovittelijan päälakimiestä Per Ewaldssonia, joka varmaan tämän asian tietää, onko hän vielä samaa mieltä kuin mitä hän sanoi Kauppalehdessä, että poliittinen lakko-oikeus on käytännössä rajoitettu muutama tuntiin ja julkisella sektorilla sitä ei ole ollenkaan. No, jos tämä nyt sopisi arvoisalle oppositiolle, että te kuulette sitä henkilöä, joka varmaan tietää tämän asian, niin sanon teille, että jos sen jälkeen selviää, että tämä Ewaldssonin antama tieto, jonka hän on Kauppalehdelle sanonut, on väärä, niin minä lupaan pyytää anteeksi omaa menettelyäni. Mutta nyt kannattaa keskittyä tähän. Tosiaan, kuten valiokunnan puheenjohtaja sanoi, keskitytään nyt tähän Suomen tilanteeseen. Esimerkiksi Saksassa nämä ovat kokonaan kiellettyjä, jos nyt halutaan puhua näistä poliittisista lakoista.

Mutta nyt sitten, kun mennään näihin muihin kysymyksiin, lähdetään ensin liikkeelle edustaja Kurvisen kysymyksestä. Laittomat työsulut ovat aivan yhtä lailla näitten korotettujen sanktioiden piirissä kuin laittomat lakotkin. Eli se asia on selvä.

No, sitten tämä työntekijän saama henkilökohtainen seuraamusmaksu. Ajatelkaa nyt, mistä tässä on kyse. Täällä edustaja Bergbom mielestäni sanoi sen erittäin hyvin: On lakko. Ei tiedetä vielä, onko se lakko alun perin laillinen vai laitton. Sen jälkeen työtuomioistuimien käsittelee, että se lakko on laitton. Ja sen jälkeen, kun se lakko on laittomaksi tuomittu, työntekijä jatkaa sitä samaa lakkoa. Eikö se silloin kerro siitä, että hän varmasti tietää rikkovansa lakia? Ja eikö suomalaisen oikeusjärjestelmään kuulu se, että jos henkilö tietoisesti lakkaa, siitä tulee jonkinlainen seuraamus? En voi ymmärtää tätä keskustelua lainkaan.

Myös edustaja Seppänen käytti täällä erittäin hyvän puheenvuoron ja kuvasi sitä, mitä nämä poliittiset lakot oikeasti merkitsevät. Ne nimenomaan merkitsevät sitä, että ne suuntautuvat käytännössä omaa työnantajaa eli omaa palkanmaksajaa vastaan, vaikka niiden tavoite on toinen. Ja siinä on todellakin se riski, että se vaikuttaa palkanmaksukykyyn ja voi jossain tapauksessa johtaa jopa siihen, että työsuhteita menetetään tai tulee lomautuksia tai muita heikennyksiä. Eli se on hyvinkin merkittävä kysymys.

No, sitten ehkä vielä tästä edustaja Väätäisen, sanotaanko, miten sen sanoisi, myötätuntoisesta puheenvuorosta, josta olen kiitollinen. Haluan kuitenkin sanoa tässä koko salille, että kyllä koen itse tämän tehtäväni niin, että se on suomalaisen työn kilpailukykyyn parantaminen ja työllisyyden edistäminen. Seuraa tästä mitä hyvänsä, kyllä minun täytyy sanoa, että en kehtaisi täältä salista lähteä, jos en niitä tässä virassa tosissani yrittäisi. Ja siitä nimenomaan on kyse, että se taso, joka Suomen työllisyysasteella tällä hetkellä on, ei riitä kantamaan tätä meidän hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa, vaan sen takia tämä tarvitaan. Tämä on yksi esitys monien joukossa. Työttömyysturva on tässä suhteessa merkittävin. Se siirtyy nyt viikolla eteenpäin, kun sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus jossakin muualla, mutta se on kumminkin osa tätä. Paikallinen sopiminen on yksi osa tätä. Vientivetoinen palkkamalli on yksi osa tätä ratkaisua. Ja näitä kaikkia tullaan tarvitsemaan.

No, sitten vielä tästä keskusteluyhteydestä haluan nyt sanoa sen, että keskusteluyhteys on koko ajan olemassa ja totta kai on aina paras, kun asioita voidaan viedä sopimalla. Ja tätäkin lakiesitystä on aika pitkään mietitty sen lausuntokierroksen jälkeen — siinä on ollut kolmikantainen työryhmä tekemässä — mutta se, että jollakin osapuolella olisi veto-oikeus, ei yksinkertaisesti kuulu tähän suomalaiseen järjestelmään. Tämä eduskunta on valittu sitä varten, että se säätää lait, ja se koskee myös työmarkkinoihin liittyvää lainsäädäntöä. Se on tässä keskeinen lähtökohta.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Ja aivan lopuksi vielä, arvoisa rouva puhemies, jos saan sen verran ylittää aikaani, aivan kuten edustaja Zyskowicz täällä sanoi, kenenkään mielenosoittamista ei rajata millään tavalla. [Aino-Kaisa Pekonen: Ei me olla väitettykään!] Ainoastaan poliittiset lakot rajataan siihen 24 tuntiin, ja sekin on lievä ratkaisu verrattuna esimerkiksi siihen, että ne on Saksassa kielletty kokonaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.54.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.17.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.17 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt, kun täällä salissa tänään puhutaan tästä lakko-oikeudesta, on hyvä palauttaa mieleen, mistä on pohjimmiltaan kyse.

Suomalainen demokratia on rakennettu poliittisilla lakoilla. Lakkoilemalla saavutettiin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, ja kyllä, silloinkin valitettavasti moni sivullinen ja asiantilaan syytön taho kärsi lakoista, mutta se on lakkojen ominaisuus. Myös suomalainen hyvinvointivaltio ja työntekijöiden oikeudet on saavutettu suurilta osin lakko-oikeuden turvin. Näihin työväenliikkeen saavutuksiin kuuluvat monet meidän nykyään itsestään selvinä pitämämme asiat, kuten kahdeksan tunnin työpäivät, viiden päivän työviikko, vuosilomat, perhevapaat, sairausajan palkka ja niin edelleen.

Ei siis todellakaan ole ihme, että kyselystä toiseen enemmistö suomalaisista vastustaa lakko-oikeuden rajoittamista ja vastustaa hallituksen yksipuolisia työelämän heikennyksiä. Ehkä juuri siksi vielä ennen eduskuntavaaleja perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja RKP vastasivat palkansaajajärjestöjen kyselyyn, että lakko-oikeus tulee säilyttää vähintään nykyisessä laajuudessaan — siis vähintään nykyisessä laajuudessaan. Kaikki työelämäheikennykset pimitettiin kansalta ja ajettiin läpi sammutetuin lyhdyin, ja nyt ne ovat täällä eduskunnan käsittelyssä hallituksen sanelemana, ei neuvottelun lopputuloksena. Ja nyt vielä sieltä oikealta laidalta kehdataan puhua, että on demokratian vastaista, kun kansalaisyhteiskunta osoittaa mieltään myös lakkojen muodossa. Mutta tiesikö kansa teidän aikeistanne heikentää työntekijöiden oikeuksia? Ei tiennyt. Kuten jo totesin, te ette puhuneet totuutta kansalle ennen eduskuntavaaleja.

On totta, että esimerkiksi Ruotsissa on vähemmän lakkoja kuin Suomessa, mutta tämä ei selity työrauhalainsäädännön eroilla, vaan tämän varmistaa Ruotsin vahva sopimusyhteiskunta ja työntekijöiden vahva asema, johon kuuluvat esimerkiksi tulkintaetuoikeus ristiriitatilanteissa ja henkilöstön edustus yritysten hallinnossa. Hallituksen työmarkkinapolitiikka vie Suomea kuitenkin täysin päinvastaiseen suuntaan tästä pohjoismaisesta mallista. Suomea viedään pohjoismaisesta mallista kohti itäeurooppalaista työmarkkinamallia. Seurauksena ei tule olemaan vähemmän lakkoja, vaan enemmän lakkoja ja enemmän vastak-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

kainasettelua, ja tämä on todella surullista. Tämä tosiasia tulee tälle hallitukselle vastaan paitsi nyt kevään aikana, todennäköisesti myöskin syksyn työmarkkinakierroksella.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys todella hyökkää työntekijöiden perusoikeuksia vastaan ilman, että sillä olisi vaikutusarvioiden mukaan mitään olennaista vaikutusta työllisyyteen tai kansantalouteen. Kyseessä on koko Suomen kannalta vahingollinen esitys, jota erityisesti te, arvoisat perussuomalaiset, ajoitte läpi antamalla väärää tietoa äänestäjille viime eduskuntavaaleissa. Onko tämä oikein, ja onko tämä demokratian mukaista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

16.21 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Keskityn tässä puheenvuorossani poliittisten lakkojen rajoittamiseen. Ministeri Satonen tämän keskustelun aluksi kertoi, miksi hallitus näitä uudistuksia esittää, ja niinpä minä tässä omassa puheenvuorossani keskityn lähinnä kumoamaan esitettyjä vasta-argumentteja.

Ensinnäkin, jatkuvasti on väitetty, että poliittisten lakkojen rajoittaminen rajoittaa kansalaisyhteiskunnan tai tarkemmin sanottuna ammattiyhdistysliikkeen oikeutta osoittaa mieltä. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Kyllä, näin on!] Edelleen on väitetty, että tällä rajoitetaan kansalaisyhteiskunnan kokoontumis- ja yhdistymisvapautta. No, tämä ei tietystikään ole lainkaan totta, mutta ennen kuin vastaan, niin otan muutaman muun samanhenkisen väitteen, joita siis tässäkin keskustelussa aiemmin tänään kuultiin.

Ensinnäkin Helsingin Sanomissa 28. päivä viime kuuta työmarkkinapäällikkö Rami Lindström SAK:sta kirjoitti seuraavaa: ”Sanotaan, että vaaleilla valitun hallituksen toimintaa ei saisi vastustaa.” Kuka näin on sanonut? En minä olen kuullut kenenkään sanovan. Sitten Rami Lindström kirjoittaa edelleen: ”Demokraattisessa yhteiskunnassa vaalien välissäkin tulee olla sijaa kansalaisvaikuttamiselle.” Kuka tästä on eri mieltä? Kuka on sanonut, että vaalien välillä ei saisi olla sijaa kansalaisvaikuttamiselle?

Sitten mennään eteenpäin. Helsingin Sanomissa 26.2. kansanedustaja Matias Mäkyinen kirjoitti seuraavaa: Eikö ”kansalaisyhteiskunta saisi pyrkiä hallituksen painostamiseen tai kaatamiseen kesken vaalikauden, vaikka se toimisi” — siis hallitus — ”merkittävällä tavalla järjestöjen jäsenten etuja ja arvoja vastaan?” Taaskin: kukakohan on sanonut, että kansalaisyhteiskunta ei saa pyrkiä hallituksen painostamiseen tai kaatamiseen kesken vaalikauden?

Edelleen Hesarissa 1.3. — sivumennen sanoen Hesarin mielipidesivulla on ollut vähintään yksi hallituksen työmarkkinauudistuksia vastustava kirjoitus päivässä ja parhaimpina päivinä noin kolme — no, Hesarissa 1.3. jo kansainvälisestäikin tutkijatohtori Andrea Vaccaro Oxfordin yliopistosta osallistui keskusteluun ja kirjoitti seuraavaa: ”Poliittisten lakkojen rajoittaminen kaventaa oikeutta kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen.” Ei todellakaan kavenna. Kukaan ei ole kaventamassa kenenkään oikeutta kokoontua, kukaan ei ole kaventamassa kenenkään oikeutta perustaa yhdistyksiä ja toimia yhdistyksessä. Edelleen tämä tohtori Vaccaro kirjoittaa: ”Palkansaajien etujärjestöt ovat” — ja sitten vähän väliä, mutta sitten jatkuu — ”poliittisia toimijoita kansalaisyhteiskunnassa.” ”Ajatus, että niiden kuuluisi pidättäytyä poliittisesta toiminnasta nostaa karvat pystyyn.” Kuka on vaatinut, että ammattiliittojen tai ammattiosastojen tai vaikka palkansaajien keskusjärjestöjen pitäisi pidättäytyä poliittisesta toiminnasta? Kuka on vaatinut? En ole kuullut kenenkään vaativan.

Eli, herra puhemies, ammattiyhdistysliikkeellä on kaikki, siis kaikki, oikeus normaaliin poliittiseen toimintaan. Toisin kuin on väitetty, saa järjestää mielenosoituksia niin paljon

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

kuin haluaa ja niin laajoja mielenosoituksia kuin vain torille mahtuu. [Oikealta: Kannattaa kuunnella!] Edelleen ammattiyhdistysliikkeen toimijat saavat kirjoittaa verkkoon niin paljon kuin haluavat, saavat kirjoittaa lehtiin niin paljon kuin haluavat, saavat pommittaa kansanedustajia kirjeillä niin paljon kuin haluavat, saavat muodostaa poliittisia verkostoja, saavat painostaa hallitusta poliittisesti, saavat asettua ehdolle vaaleissa, saavat tukea rahallisesti ehdokkaita vaaleissa, kuten on tehtykin, ja niin edelleen. Eli kukaan ei ole kiistämässä ammattiliitoilta, ammattiosastoilta, ammattiyhdistysliikkeeltä poliittista toimintaa. Kaikkea saa tehdä, kaikkea normaalia saada tehdä.

Mutta: siis mihin perustuu semmoinen ajatus, että työntekijät saavat lopettaa työnteon, jos hallituksen politiikka ei miellytä? Mihin se perustuu? Siis minulle tämä on täysin outo ja käsittämätön ajatus. Siksi, herra puhemies, en kannata hallituksen esitystä. Minun mielestäni poliittiset lakot pitäisi kieltää kokonaan. Hallitushan on sallimassa kuitenkin 24 tunnin poliittiset lakot.

Ajatelkaa nyt, kun on voimassa oleva työehtosopimus, johon sisältyy työnantajalle velvollisuus maksaa sopimusten mukaista palkkaa ja muita korvauksia ja sisältyy työntekijälle velvollisuus tehdä töitä eli niin sanottu työrauhavelvoite, niin miten, jos politiikka ei miellytä, voikin lopettaa työnteon — käsittämätöntä. Ja vaikka sitten ei olisi voimassa olevaa TESiä sillä sektorilla, niin aina on työehtosopimus. No mitäs työehtosopimukseen sisältyy? No työnantajan velvollisuus maksaa sen mukaan, mitä on sovittu. No mitäs työntekijä on sitoutunut tekemään, kun työehtosopimus on solmittu? Hän on sitoutunut niillä ehdoilla tekemään töitä. Onhan tämä järjetöntä, että täällä sanotaan, että ei, ei, ei, kyllä saa olla tekemättä työtä, jos politiikka ei miellytä. Jos hallituksen politiikka ei miellytä tai, niin kuin minun nuoruudessani, edustaja Lindén, jos USA:n politiikka ei miellyttänyt, piti saada lopettaa työnteko.

No sitten täällä käytetään tällaisia muita argumentteja. Ensinnäkin tässä ei olla rajoittamassa varsinaista lakko-oikeutta, sitä oikeutta, että kun ei ole voimassa olevaa TESiä, saa lakkoilla parempien työehtojen puolesta. Hallitus ei ole tähän puuttumassa sillä viiden metrin kepilläkään.

No sitten täällä on muita argumentteja. Edustaja Pekonenkin viittasi 1905 yleislakkoon. Olen todella tyytyväinen, että sen seurauksena saatiin yksikamarinen eduskunta, koska monikaan ei meistä olisi täällä, jos vielä säätyvaltiopäivillä oltaisiin. Mutta oliko Suomi demokratia 1905? Ei ollut. No totta kai epädemokraattisissa olosuhteissa saa lakkoilla poliittisia lakkoja. Minä todella toivon, että Venäjällä nähtäisiin poliittisia lakkoja, koska se ei ole demokratia. [Veronika Honkasalo: Ai siellä käy, mutta täällä ei?] — Niin, aivan, edustaja Honkasalo, ymmärrän, että tämä on teille vaikea kysymys. Mutta jos on diktatuuri, niin totta kai saa diktatuuria vastustaa erilaisin keinoin, muun muassa poliittisilla lakkoilla. Mutta jos on demokratia niin kuin Suomi, niin tietystikään ei saa lopettaa työntekoa sen takia, että hallitus ei miellytä. Myöskään Neuvostoliitossa, joka oli tietysti diktatuuri, kommunistinen diktatuuri, suomalaisen vasemmistoölymystön eli -tyhmyyksen ihannevaltio ja työläisten paratiisi, ei tietystikään saanut lakkoilla. Mutta minä olisin sallinut, [Puhemies koputtaa] että Neuvostoliitossa työläiset olisivat lakkoilleet sen diktatuurin kaatamiseksi. Mutta kun lakkoilivat eri puolilla maata, niin panssarijoukot lähetettiin sinne. Ja niinpä sanotaan, [Puhemies koputtaa] että siellä saattoi kyllä osallistua lakkokokoukseen omalla ajoneuvollaan, mutta vain silloin, jos palveli panssarijoukoissa. — Sellaista. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Mutta miten demokratiassa, jossa kansa on valinnut eduskunnan — kansa on valinnut eduskunnan — ja meillä on eduskunnan luottamusta nauttiva hallitus, [Puhemies koputtaa] voidaan kannattaa ja ymmärtää sitä, että saadaan uhata maata taloudellisella katastrofilla, jollain yleislakolla, ellei kansan valitsema parlamentti suostu tekemään sitä, mitä ammattiyhdistysjohtajat vaativat. Täysin käsittämätöntä.

No lopuksi, herra puhemies, kun ymmärrän, että aika on jo ylitetty: [Aino-Kaisa Pekonen: Aika reilusti!] Sitten ammattiliittojohtajat sanovat, [Puhemies koputtaa] että meillä ei ole muuta keinoa estää hallitusta tekemästä politiikkaa, joka on vastoin meidän jäsenten etuja. Kysymys kuuluu: pitääkö demokratiassa olla jollakin etutaholla [Puhemies koputtaa] mahdollisuus estää parlamenttia säätämästä lakeja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

16.30 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä on kyllä yhdenlainen lähtökohta, että hallituksen ja hallituspuolueiden joukoista ollaan täällä ylpeitä siitä, että mielenosoituksiin saa edelleen osallistua. Onko teillä demokratian rima näin matalalla? Meillä on tässä yhteiskunnassa myös muita keinoja, joilla voidaan protestoida niitä hallituksen esityksiä, joiden nähdään kaventavan kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia ja siten, edustaja Zyskowiec, myöskin demokratiaa. Meillä on selkeästi hyvin erilainen käsitys siitä, mistä demokratiassa on kyse. Minä näen niin, että demokraattisissa oikeusvaltioissa työmarkkinakiistat pyritään ratkaisemaan neuvottelemalla, [Ben Zyskowiec: Totta kai!] ja se, mitä te teette, on tämän neuvottelukulttuurin rapauttamista. Te yritätte sitä murentaa, ja se on tässä se suurin ongelma. Edustaja Zyskowiec, sanelun sukulainen ei ole demokratia, se on diktatuuri. Tämä kysymys demokratiasta on näissä keskusteluissa erittäin keskeinen, ja se on se, mikä teillä on jatkuvasti hukassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.31 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tässä nyt sinänsä hiukan hassua edellisen puheenvuoron tiimoilta miettiä sitä, että poliittinen lakko on jollakin tavalla aivan kauhistuttava, koska poliittiseen lakkoon yleensäkin johtavat nämä hallituksen toimet, niin kuin nyt viime syksynä ja tänä keväänä Suomessa on tapahtunut. Se, miksi näin on päässyt tapahtumaan, johtuu nimenomaan siitä — edustaja Zyskowieckin on täällä moneen otteeseen puhunut näistä ulkoparlamentaarisista voimista ja ammattiyhdistysliikkeestä — että työnantajapuolen hallitustavoitteet on kirjattu sanasta sanaan hallitusohjelmaan, jolloin se tarkoittaa sitä, että nämä ulkoparlamenttaariset voimat ovatkin loppujen lopuksi ohjanneet tätä hallitusta ja hallitusohjelman tekoa, mikä on johtanut näihin lakkoihin. Elikkä tässä tapauksessa, jos näitä ulkoparlamenttaarisia voimia on, siinä kohtaa kaikki nämä elinkeinoelämän tavoitteet pitäisi pyyhkiä sieltä hallitusohjelmasta yli.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.32 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Itsekään en pidä kovin myönteisenä asiana poliittisia lakkoja, ja olen erityisen huolissani näistä pienistä yrityksistä ja pienistä työpaikoista, missä todella asiat voivat mennä sekaisin näiden poliittisten mielenilmausten takia. Onneksi useimmissa pienissä yrityksissä ja pienillä työpaikoilla on niin hyvä

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

henki työnantajan ja työntekijöitten kesken, että näihin poliittisiin mielenilmauksiin ei lähdetä mukaan. Toivonkin, että ay-liike on vastuullinen myös tässä, että ei aiheuta kohtuutonta haittaa ihmisten arjelle.

Mutta, arvoisa puhemies, sanon nyt työministerille kaksi vanhan kansan sanontaa. On olemassa vanhan kansan sanonta: ottaa lusikka kauniiseen käteen. Ja on olemassa vanhan kansan sanonta, että laiha sopu on parempi kuin lihava riita. Arvoisa työministeri, me keskustassa ymmärrämme tämän tavoitteen tehdä näitä uudistuksia, mutta te olette saaneet aikaan nyt melkoisen sotkun ja lihavan riidan. Olisiko tässä vielä mahdollista, että kokeilisitte sitä meidän ehdotustamme ja Olli Rehninkin ehdotusta, että asetetaan aikaikkuna ja tavoitteet ja annetaan työmarkkinaosapuolten kokeilla. Ei tehdä tästä arvovaltariitaa, ei Hakaniemessä eikä Valtioneuvoston linnassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme listalle, edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.34 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä olisi todella monia asioita, joihin voisi puuttua, mutta tällä kertaa nyt puutun tässä puheenvuorossa ensin tähän suhteelliseen määrään ja joihinkin muihin kysymyksiin, jotka liittyvät näihin käsillä oleviin kysymyksiin.

Hallitus on siis antanut eduskunnalle esityksensä työrauhalainsäädännön muuttamisesta, ja esityksessä esitetään poliittisten ja tukilakkojen rajoittamista, ja lakkosakkoja ollaan nostamassa nelinkertaisiksi. Sitten lisäksi tämän päälle vielä tulee henkilökohtainen seuraamusmaksu työntekijöille. Hallituksen mukaan esityksellä halutaan ennakolta puuttua yhteiskunnan ilmapiirin muuttumiseen. Tällaiset ovat lähtökohdat.

Tässä hallituksen esityksessä ei missään puhuta näitten lakkojen juurisyistä. Tässä vain lisätään sanktioita, rajataan lakko-oikeutta sillä tavalla myötätuntojen osalta, että sinne ei enää heikompia oloja pystytä tukemaan. Samalla laitetaan yksilöitä vastuuseen. Vaikka organisaani on järjestänyt lakon, niin sitten yksilöt kantavat siitä vastuuta henkilökohtaisella sanktiolla. Ne eivät kuulu suomalaiseen lainsäädäntöön tässä mielessä. Järjestöjä voidaan vastuuttaa, jos he tekevät lainvastaisia toimenpiteitä, mutta ei näitä yksilöitä.

Tässä hallituksen esityksessä on kuvattu, että näitä työtaisteluita on noin 350 000 päivää vuodessa, ja valtaosa, 80 prosenttia, niin kuin tässä esityksessäkin mainitaan, on laillisia ja työehtosopimukseen liittyviä asioita. Muita laillisia lakkoja ovat tukilakot ja poliittiset lakot. Laittomia lakkoja on ainoastaan silloin, kun mennään työehtosopimuksen sisältöä vastaan työtaistelemaan eikä noudateta työntekovelvoitetta. Ja sitten sellaiset, joihin varmaan meilläkin aika monella on sympatiat, että kun työpaikka menee alta, niin iltapäivällä lähdetään pois sieltä työpaikalta, ja se on myös työrauhavelvollisuuden vastainen lakko. Eli meillä on erityyppisiä lakkoja olemassa.

Sitten näihin poliittisiin lakkoihin, jotka tässä nyt ovat kovasti nostaneet mieltä ylös. Toiteaisin vain, että kannattaa katsoa näitten viime vuosien poliittisten lakkojen taustalla olevat asiat, ja ne taustalla olevat asiat ovat kaikki työmarkkinakysymyksiä. Valtaosassa on ollut kysymys ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. Se on ollut aika monessa näissä poliittisessa taistelussa taustalla ja myöskin näihin työntekijöiden oikeuksiin liittyvät asiat. Silloin tulee kysymykseen, että eikö juuri ole oikein, että ay-liike reagoi niihin kysymyksiin, joitten edunvalvojana se toimii. Tästä syystä tämä hallituksen rajausta, että yhtä asiaa kohden voi hallituskauden aikana järjestää yhden 24 tunnin lakon... Mielestäni pahempi tässä kuin se 24 tunnin rajausta on tämä, että jos valmistellaan asioita pitempään, niin siitä

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

samasta asiasta ei voi uudestaan ottaa mielipidettä esiin poliittisen lakon muodossa. Se on jopa pahempi rajausta kuin tämä 24 tunnin rajausta. Nyt kun olette katsoneet näitä lakkoja, niin ne ovat olleet yleensä vain vuorokauden mittaisia.

Ja sitten kaikkein mielenkiintoisin tilanne poliittisten lakkojen osalta on ollut se, että viimeisten 30 vuoden aikana poliittisia lakkoja on ollut käytännössä vain tässä viimeisinä vuosina, ja ne ovat kaikki liittyneet näihin työelämäkysymyksiin. Nyt Orpon hallitus on jo päässyt ennätysten kirjaan, taitaa olla eniten poliittisia lakkoja 30 vuoden aikana. Ja niitä on ollut erilaisilla hallituksilla. Siellä on ollut Ahon hallitusta, Lipposen hallitusta, Sipilän hallitusta ja nyt Orpon hallitusta, siellä on ollut erilaisia hallituksia.

Sitten tässä työtaistelupäivien määrässä unohdetaan kokonaan se, että meillä oli 70—80-luvuilla kuusinkertainen määrä työtaistelua tähän päivään verrattuna. Eli meillä on tiiputettu todella alas näitä työtaistelujen määriä, ja se on tullut neuvottelutoiminnan ansiosta ja sitten sen toiminnan osalta, että pystytään neuvotellen hakemaan tuloksia. Meidän työtaistelujen määrä ei poikkea Tanskasta ja Norjasta juuri ollenkaan, kun katsotaan pitemmällä juoksulla, mutta Ruotsin kanssa me ollaan ihan eri tasolla. Ruotsi on tehnyt paljon enempi paikallisella tasolla. Ne ovat laittaneet henkilöstöedustusta hallituksiin. Niillä on myötämääräämis-oikeus eli tulkintaetuoikeus, ja ne käsittelevät riitoja paremmin. Niillä on sovittelutoiminnassa enempi resursseja kuin Suomella. Eli siellä tehdään asioita enemmän, ja sen takia Ruotsi on tässä mielessä hyvällä tasolla.

Sitten, jos katsotaan näitä lakkojen määriä, niin täällä on otettu vain viimeiset vuodet ja tämä 350 000 päivää. Käytännössä 25 vuoden aikana keskiarvo on 161 000 päivää, ja se on niin kuin se tosiasiallinen luku. Ja sitten jos puhutaan tästä hallituksen 10 prosentin tavoitteesta, niin jos oikeasti tämä 350 000 päivää jaettaisiin jokaiselle työntekijälle, ne lailliset lakot ja pieni osa laittomia, niin se olisi noin puoli tuntia työaikaa vuodessa. Ja nyt tämä hallituksen tavoite ottaa kuusi minuuttia lakoista pois on tässä se ydintavoite. Kuusi minuuttia, ja tällä sotketaan koko työmarkkina.

Minä kysyn: Onko tämä sellainen toimenpide, jota kannattaa tässä tehdä? Eikö tässä kannattaisi hakea yksimielisyyttä työmarkkinaosapuolten kanssa, jotka itse kaipaavat sitä pelisääntöä tähän toimintaan? Ja voi kysyä, miksi työnantajapuoli on tässä päässyt näin helpolla. Se nojaa hallituksen selän takana ja katsoo, että ans kattoo, kuinka Orpon hallitus pärjää näissä työrauhakysymyksissä ja vie heidän tavoitteitaan suoraan lainsäädäntöön. Tämä on se kysymys, josta syystä näitä kysymyksiä tulee. Minä vaatisin enempi työnantajia neuvottelupöytään, koska on kysymys keskinäisistä pelisäännöistä ja niistä pitää sopia yhdessä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.41 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Satonen, kuuntelin eilen Turussa teidän puheenvuoroanne Turun Osuuspankin ja yrittäjien yhteisessä tilaisuudessa. Se oli minusta monella tavalla maltillinen, rakentava puheenvuoro. Mainitsitte siinä muistaakseni kolme kertaa muun muassa edellisen hallituksen, Rinteen ja Marinin hallituksen tiettyjä uudistuksia, joita jo silloin käynnistettiin, ja tietyissä asioissa otitte myös etäisyyttä ehkä kaikkein jyrkimpiin näkemyksiin, joita näihin nyt käsitellyssä oleviin kysymyksiin on esitetty. Mutta tiedän itsekin, kun ministerin tehtävissä olen ollut, että joskus on kysymyksiä, joissa oikeasti mitataan se, mikä on se todellinen mielipide, mikä on se tahtotila, ja sil-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

loin olisi kyllä syytä olla hirveän vankat perusteet, joilla itse perustelee sitä linjaa, mitä tässä ajaa.

Nythän me olemme eduskunnassa viimeisen puolen vuoden aikana käsitelleet kokonaisuutta isoa pakettia työelämän heikennyksiä ja sosiaaliturvan heikennyksiä. Hallitus on perustellut niitä sillä, että ne vahvistavat taloutta ja sen myötä julkista taloutta myös osana kansantaloutta. Näin saattaa joidenkin esitysten kohdalla olla noususuhdanteen aikana, mutta ainakin nyt laskusuhdanteen aikana esimerkiksi työttömyysturvan lapsikorotuksen vähenemisessä on pitkälti kysymys pelkästään ihmisten köyhdyttämisestä ja heidän asemansa huonontamisesta.

Usein hallituksen ja hallituspuolueiden taholta on toistettu, että SDP sanoo kaikkiin esityksiin vain ”ei, ei ja ei”. Tämä on tietysti osa poliittista kielenkäyttöä sieltä hallituspuolueiden taholta, millä yritetään häivyttää näkyvistä se, millaisista esityksistä on kyse.

Jokainen aikuinen tietää, että työmarkkinoilla on eri osapuolilla sekä yhteisiä etuja että on myös olemassa jännitteitä työnantajien ja työntekijöiden välillä. Yhteisiä asioita ovat esimerkiksi yrityksen menestyminen niin, että yrityksen valmistamat tuotteet tai palvelut menevät kaupaksi myös kansainvälisillä markkinoilla, niin että ne tyydyttävät kuluttajien tarpeita ja hintakin on kohdallaan. Siitähän hyötyvät viime kädessä niin omistaja kuin työntekijät, ja se näkyy sitten palkanmaksussa.

Mutta meidän täytyy muistaa, että Suomessa ei koskaan voida palkkoja alentamalla ja tekemällä heikennyksiä siihen, millä työntekijät voivat vaikuttaa palkkakehitykseensä, aikaansaada tilannetta, jossa me pelkästään palkan takia olisimme kilpailukykyisiä kaikkein köyhimpien maiden kanssa. Kyllä meidän menestyksemme on kiinni nimenomaan siitä, että me pystymme valmistamaan täällä sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka ovat innovatiivisia ja jotka vastaavat maailmanmarkkinoilla kuluttajien tarpeita.

Yhtä selvää on se, että työmarkkinoilla on olemassa aina jännite pääoman ja tuotantovälineiden omistajien ja työvoimaansa ja osaamistaan palkkaa vastaan myyvien palkansaajien välillä. Tätä jännitettä säädetään työmarkkinoilla, ja sinne se valtaosaltaan kuuluukin.

Eräs palkansaajien keino tässä asetelmassa on tietysti kieltäytyä tekemästä töitä liian huonoilla työehdoilla: eli suomeksi sanottuna mennä lakkoon ja olla lakossa. Tämä perustuu viime kädessä työntekijöiden ja muiden palkansaajien oikeuksiin puolustaa etuaan. Nyt osana työelämän ja sosiaaliturvan heikennyksiä... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] ...kysymys niin sanotuista poliittisista lakoista ja niiden rajoittamisesta. Mielestäni tämä on aivan keinotekoinen asia. Ovatko tällaiset lakot olleet Suomessa ongelma? Eivät minkään arvioinnin tai laskelman mukaan, kuten tässä muun muassa edellä edustajakollega Lyly esitti.

Tuossa aiemmassa debattipuheenvuorossa kiinnitin huomiota pieneen asiaan, joka varmasti vaikutti ministerinkin mielestä kovin vähäiseltä, eli se sivulla 58 oleva selvä laskentavirhe, jossa puhutaan yhden tunnin menetyksestä, kun todellisuudessa se on väärin laskettu ja kyse on kuuden minuutin menetyksestä. Sanoin silloin, että ei se kohta olisi siellä hallituksen perusteluissa, jos se olisi oikein laskettu eli se kuusi minuuttia. Ei sitä kukaan asiantuntija olisi kehdannut sinne kirjoittaa, että näiden vaikutus voi olla teoriassa kuusi minuuttia, mutta kun se on väärin laskettu, niin se on siellä sen kokonaisen tunnin osalta. No, ministeri ei ottanut siihen kantaa sen enempää.

Mutta sitä enemmän on ollut esillä tämä niin sanottu Ruotsin esimerkki, joka on ollut työministerin keskeinen argumentti, ja se on osoittautunut monella tavalla paikkansa pitämättömäksi. Poliittiset lakot eivät ole Suomessa ongelma. Siksi niitä ei pidä ryhtyä nyt esitetyllä tavalla lainsäädännöllisesti sääntelemään. En ole havainnut, että viime viikkojen

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

työtaisteluissa olisi kertaakaan toimittu tavalla, jolla esimerkiksi ihmisten henkeä tai terveyttä tai omaisuutta vaarannetaan. Työtaistelut ovat olleet vastuullisia, ja niillä on puolustettu palkansaajien asemaa. Viime kädessä tasapainoiset työmarkkinat turvaavat yritysten menestyksen ja palkansaajien oikeudenmukaisen osuuden työtuloksista niin palkkoina, eläkkeinä kuin muina etuuksina.

Edustaja Zyskowicz ei ole nyt salissa, mutta hänen värikkästä puheenvuorostaan, jonka kuuntelin tietysti tarkkaan, voin kyllä todeta, että kyllä siinä liioiteltiin aivan valtavasti. Eihän kysymys poliittisissa työtaisteluissa tai sellaiseksi luonnehdituissa ole siitä, että kun me täällä 600 kertaa äänestämme joulukuussa valtion budjetista, niin sitten olisi jotain lakkoja jonkun tavoitteen puolesta. Kyllä ne käytännössä liittyvät aina hyvin tiiviisti siihen työhön. Kysymys on tavallisissa lakoissa palkoista ja muista työehdoista, mutta esimerkiksi eläkkeethän ovat palkan jatketta. Monet muut työelämäasiat ovat sellaisia, jotka koskettavat ihan yhtälailla työntekijöiden etuja kuin palkka. Ja sitten on myötätuntolakot, joissa puolustetaan heikommassa asemassa olevia. Eli ymmärretään tämä työntekijöiden yhteinen intressi.

Totean tässä vielä lopuksi, ministeri Satonen, että te olette kyllä nyt laittanut päänne aika visaiseen rakoon tässä, ja minusta on kuitenkin oikeutettua tämä meidän voimakaskin kritiikki. Olette monella tavalla sympaattinen henkilö, ja teidän kanssanne pystyy hyvää keskusteluyhteyttä pitämään yllä, mutta tässä politiikassa nyt kuitenkin on vain niin, että kun lähtee voimakkaasti juuri tällaisia esityksiä tekemään, niitä puolustamaan, niin silloin kohtaa kyllä päättäväistä vastarintaa, jota mekin täällä edustamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

16.49 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Lakko-oikeudesta käytävä keskustelu on kääntynyt keskusteluksi demokratiasta. Ristiriitaista kyllä, keskustelu ei kuitenkaan ole ollut joka suhteessa demokratian konseptille eduksi. Hallituspuolueiden puheenvuoroissa on toisteltu latteuksia, kuten että hallitus on saanut mandaattinsa vaaleissa, että ammattiliitoilla ei ole lainsäädäntöön veto-oikeutta ja että ammattiliitot pyrkivät kyseenalaistamaan demokraattisilla vaaleilla valitun hallituksen oikeuden käyttää valtaa. Näin ei tietenkään ole, mutta edellä mainitut fraasit ovat osoituksia viestinnän voimasta.

Minä en usein kokoomusta kehu, mutta jos se jossain asiassa ansaitsee kehuja, niin poliittisesta viestinnästä. Sillä, arvoisa puhemies, edellä mainittuja demokratialatteuksia on kokoomuksen riveistä viestinnän ABC:n oppien mukaisesti toistettu, toistettu ja toistettu. Niitä on toistettu niin paljon, että niitä toistellaan tätä nykyä myös perussuomalaisissa, jotka vielä joskus väittivät olevansa duunarin puolella. No, jos joskus olivat, niin eivät ole enää. Kokoomus on vienyt persuja hallituksessa kuusi—nolla, mutta en mene siihen tässä yhteydessä sen syvemmin. Puhun mieluummin demokratiasta, joka on kokoomuksen spin doctoreiden käsissä muuttunut latteaksi yksinkertaistukseksi.

Arvoisa puhemies! Tässä puheessa haluan haastaa edellä mainitut latteudet. Aloitan haastamisen seuraavalla väitteellä: Demokratiassa on kyse muustakin kuin parlamentaris- mista. Siksi ymmärrys demokratiasta edellyttää vallan analyysia, ja siksi demokratian toteutuminen edellyttää laajamittaista yhteiskunnallista osallisuutta, toisin sanottuna sitä, että ihmiset voivat asemastaan ja taustastaan huolimatta kokea, että heillä on yhteiskunnassa ääni ja mahdollisuus vaikuttaa siihen, millaiseksi heidän elämänsä politiikan toimesta muokataan. Siksi demokratiaa ei voida typistää pelkäksi parlamentarismiksi, ja siksi oi-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

keiston väite, että ammattiyhdistysliike pyrkii hallituksen toimia kommentoimalla kaventamaan demokratiaa, on itse asiassa demokraattinen paradoksi. Demokraattisessa yhteiskunnassa jokaisella ihmisellä on ääni myös vaalien välillä. Se tarkoittaa sitä, että vaikka eduskunnan kokoonpano on äänestetty demokraattisissa vaaleissa, ihmisillä on oikeus ja mahdollisuus kommentoida ja tarvittaessa myös protestoida hallituksen esityksiä myös hallituskauden aikana. Toisin kuin hallitus väittää, kyse ei ole siitä, että kyseenalaistettaisiin hallituksen oikeus tuoda lakiesityksiä eduskunnalle. Emmehän me muuten olisi täällä keskustelemassa hallituksen esityksistä. Kyse on siitä, että demokraattisessa yhteiskunnassa ihmisillä on ääni ja sitä kuullaan muulloinkin kuin vaaliuurnilla.

Arvoisa puhemies! Lakko-oikeuden rajaamisen yhteydessä on myös esitetty väitteitä, jotka eivät ole täysin vedenpitäviä. Esimerkiksi työministeri Satonen on toistuvasti esittänyt, että Ruotsissa poliittiset lakot olisi rajattu käytännössä kahteen—kolmeen tuntiin. Oikeustieteilijöiden mukaan Ruotsissa ei kuitenkaan ole sellaisia oikeustapauksia, joista hyväksytty kesto poliittisille lakoille olisi voitu päätellä. Sen sijaan Ruotsin esimerkistä voidaan kyllä päätellä, että vähäinen lakkoilu ylittää kertoo vahvasta neuvottelukulttuurista ja keskinäisestä luottamuksesta. Näin ollen voidaan päätellä myös, että Suomessa hallitus ei ole kulkemassa pohjoismaisen mallin suuntaan, päinvastoin hallitus on rapauttamassa luottamusta, jolle sopimisen kulttuuri perustuu. Näin ollen on todettava, että ministeri Satosen puheet kahden—kolmen tunnin poliittisista lakoista Ruotsissa eivät pidä täysin paikkaansa.

Arvoisa puhemies! Demokraattisissa oikeusvaltioissa työmarkkinakiistat pyritään ratkaisemaan neuvottelemalla. Se johtuu siitä, että yhdessä neuvoteltuun lopputulokseen on sitoutunut jokainen neuvotteluosapuoli, mikä johtaa yhteiskuntaa vakauttavaan työrauhaan. On absurdia, että hallituksen argumentti demokraattisen järjestelmän heikentämiselle on se, että hallituksella on demokratian suoma mandaatti luottamuksen rapauttamiselle. Tämä argumentti on sisäisesti ristiriitainen ja edustaa demokraattista paradoksia, josta Orpon hallituksen työmarkkinapolitiikka on tullut tunnetuksi. Sanelun sukulainen ei ole demokratia. Se on diktatuuri. Sitä hallituksen sopisi miettiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

16.54 Anders Norrback r: Tack, ärade talman! Jag vill börja med att tacka minister Satonen för att lagförslagen när det berör strejkrätten nu har kommit hit.

Jag vill också tacka föregående talare, ledamot Koskela, för ett utmärkt anförande när det gällde demokratin och hur vi ska påverka mellan valen. Det hon glömde bort att säga är att politiska strejker är ett sätt att påverka där metoden är att förorsaka så stor skada som möjligt på oskyldiga, och sådana metoder hör inte hemma i en fungerande demokrati.

Vi har också hört argument om historiska viktiga politiska strider som via politiska strejker har vunnits. Det är så, men jag delar inte uppfattningen att Finland inte i dag är en mogen demokrati. Jag ser att Finland i dag är en mogen demokrati där politiska strejker inte mera behövs, utan vi har en fungerande parlamentarism och vi har en fungerande riksdag, vi har en fungerande regering. Jag ser inte behovet där, och jag ser framför allt inte behovet av att använda en metod som — även om det kanske inte är avsikten — till sitt sätt är sådan att man skadar oskyldiga ekonomiskt så mycket som möjligt för att få effekten. Det här bekymrar mig, och därför är jag glad att regeringen nu för de här lagförslagen hit när det gäller de politiska strejkerna.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

När det gäller de andra åtgärderna som regeringen gör och som man också protesterar mot är det alldeles klart: Jag har full respekt för att vi har olika åsikt här. Vi har olika åsikt om hur vi ska lösa de ekonomiska problemen. För mig är det alldeles uppenbart att vi måste vidta ganska kraftiga åtgärder för att kunna balansera vår ekonomi. Jag har sagt det flera gånger och jag säger det igen: Vi kan inte förvänta oss samma välfärd som de länder vi vill jämföra oss med om vi inte har en likartad sysselsättningsgrad och en arbetsmarknad som fungerar lika smidigt.

Jag hoppas att vi nu slipper framåt i de här frågorna, och jag hoppas också att vi alla kan gå vidare och tänka på Finlands utveckling. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

16.57 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Moni opposition edustaja on täällä tänään kritisoinut ministeri Satosta ja hänen sanomisiaan Ruotsin lainsäädännöstä ja oikeus-tilasta erityisesti poliittisten lakkojen osalta. Meillä on kuitenkin käytössä hallituksen esitys tätä uudistusta koskien, hallituksen esitys 12/2024, ja sieltä jos opposition edustajat ottavat esille sivut 60 ja 62, niin voimme vaikka yhdessä lukea, miten nämä poliittiset lakot ovat tosiasiassa muissa Pohjoismaissa säädetty.

Ruotsin osalta siellä todetaan näin: ”Poliittiset työtaistelut voivat olla sallittuja lähinnä lyhyinä protestiluontoisina toimenpiteinä, joiden kesto on tosiasiallisesti määritelty etukäteen. Pidempiaikaisena niiden saatetaan katsoa riistävän vastapuolelta tälle kollektiivisopimuksen perusteella kuuluvat oikeudet.” Elikkä siellä sanotaan ja todetaan, että ne voivat olla sallittuja. Ja Tanskan osalta todetaan näin: ”Tanskassa poliittiset työtaistelut ovat käytännössä olleet sallittuja muutaman tunnin mielenilmaisuina tai protesteina.” Siis muutaman tunnin, ja näitten perusteella oppositio väittää, että ministeri johtaa meitä harhaan. En ainakaan itse koe tulleet harhaanjohdetuksi, kun luen näitä hallituksen esityksiä, missä nimenomaan kerrotaan muitten Pohjoismaitten vastaavasta sääntelystä. Nämä tiedot ja luvut löytyvät Turun yliopiston julkaisuista vuodelta 2022 ja Law International -julkaisusta vuodelta 2019, ja jos opposition kritiikki perustuu siihen, että Ruotsista ja Tanskasta kirjoitetaan tällä tavalla hallituksen esityksessä ja ministeri on näin kertonut, niin kyllä minun täytyy sanoa, että melko heikoilla jäillä täällä ollaan.

Kiinnostavaa Ruotsin osalta on myös se, että Ruotsissa laittomat lakot, joita Suomessa on siis poikkeuksellisen paljon, pystyttiin kitkemään miltei kokonaan 1990-luvulla, kun palkkamalli uudistettiin niin sanotuksi teollisuussopimukseksi, jossa vientiteollisuus määrittelee palkankorotusnormin. Oppositio on ehtinyt haukkumaan meitä tästäkin säädetystä uudistuksesta, vaikka Ruotsissa malli on johtanut siihen, että laittomat lakot ovat vähentyneet ja lakkojen määrät ovat vähentyneet, ja tosiasiassa palkkaerokin on pienentynyt.

Arvoisa puhemies! Edustaja Lyly nosti esille puheessaan, että hallitus on ryhtynyt näihin toimenpiteisiin sen takia, että haluamme poistaa kuuden minuutin keskiverto lakko-oikeuden jokaiselta työntekijältä. Minun täytyy, edustaja Lyly, teille kertoa, että näitä työrauhalainsäädäntöuudistuksia ei missään nimessä tehdä sen takia, että me olemme poista-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

massa joitain keskiverto lakkokäytäntöjä, vaan sen takia, että lakot aiheuttavat yhteiskunnalle ja yrityksille suurta vahinkoa, ja nimenomaan erityisesti nämä laittomat lakot.

Työtuomioistuimien on todennut ratkaisussaan 2022/21, että tässä kyseisessä tapauksessa järjestöjen järjestämät laittomat lakot aiheuttivat yrityksille kolmen miljoonan euron vahingot, ja järjestöille tuomittiin 4 000 euron suuruiset hyvityssakot. Tapauksessa 2022/63 aiheutetut vahingot yrityksille olivat 715 000 ja järjestöille tuomittiin 1 000—4 000 euron hyvityssakot. Onko tämä opposition mielestä kohtuullista ja oikeudenmukaista?

Ja nyt jos me taas verrataan, minkälainen järjestelmä on käytössä Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa — kun te haluatte näihin muihin Pohjoismaihin niin kovasti meitä verrata — niin siellä on käytössä laittomien lakkojen osalta vahingonkorvausmenetelmä, jossa pistetään laittomia lakkoja järjestävät tahot maksamaan niin sanottu täyden korvauksen periaate: jos aiheutat miljoonavahingot, maksat miljoonan hyvitykset ja sakot. Suomessa meillä tuomitaan laittomia lakkoja järjestäville tahoille 4 000—8 000 euron suuruiset hyvitykset keskimäärin. Ja mitä tulee sitten näihin laittomien lakkojen määriin, niin kun täällä sanotaan, että niitä on vähän ja Suomessa ei ole esimerkiksi laittomia lakkoja, niin vuosina 2000—2015 laittomia lakkoja on Suomessa pidetty 1 600, kun Ruotsissa vastaava luku on 31, ja näissä laittomissa lakoissa näinä vuosina me menetimme 560 000 työpäivää, kun Ruotsissa vastaava määrä yhtä laitonta lakkoa kohden on 150 työpäivää.

Arvoisa puhemies! Sanoin jo tänään aiemmin, että Suomi on lakkoherkkä maa, ja nämä vertailut löytyvät sieltä hallituksen esityksestä. Kaikki he, jotka vähättelevät sitä, mikä rooli laittomilla poliittisilla lakoilla ja erityisesti näillä myötätuntolakoilla on tälle maalle, eivät ymmärrä sitä, minkälaisessa tilanteessa Suomi on ja minkälaisessa ympäristössä meidän yrityksemme kilpailevat tällä hetkellä. Me tarvitsemme investointeja, ja tämä on selvä viesti siitä tänne yrityksiä perustaville ja investointeja suunnitteleville, että Suomi haluaa meille säätää lainsäädäntöä, jolla me turvaamme työrauhan, ja me turvaamme sen, että työmarkkinat ovat ennustettavia. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

17.03 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä meillä on lakiesitys, jossa kavennetaan mielipiteenvapautta ja sananvapautta. Suomi astuu tällä lakiesityksellä kapealle ja hämärälle kujalle, ja on paikallaan miettiä, mitä tässä ollaan muuttamassa. Poliittinen lakko-oikeus perustuu muun muassa YK:n alaisen työjärjestö ILO:n hyväksymiin periaatteisiin, ja Suomi on näihin sitoutunut. Tässä on kysymys siis yhdistymisvapauksista, ja tässä on kysymys siihen sisältyvästä työtaisteluoikeudesta, joka on paitasi näissä ILO:n periaatteissa myös Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja Suomen perustuslaissa, ja tämä ihmisoikeussopimus on Suomessa voimassa lakina.

Me puhumme siis nyt hyvin hyvin keskeisestä osasta suomalaista yhteiskuntaa. Tällaisia muutoksia ei pitäisi tehdä kevein perustein, ja, puhemies, tässä meillä on lakiesitys, jonka perustelut eivät kestä kriittistä tarkastelua. Härskeintä tässä kaikessa on se, työministeri Satonen, että te olette toistuvasti viitannut Ruotsin käytäntöön voimassa olevana oikeuskäytäntönä, vaikka se on osoitettu vääräksi tosiasiaksi. Voitteko myöntää nyt eduskunnan edessä, että tämä teidän perustelunne ei pidä ja että tämä lakiesitys ei ole täten oikein perusteltu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

17.05 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossa sanoin, minusta on tärkeää, että tämä nähdään isona kokonaisuutena, jossa nähdään nämä lukuisat eri työelämäheikennykset, joita hallitus tekee, sekä sosiaaliturvavaleikkaukset, ja tämän lisäksi vielä sitten rajoitetaan lakko-oikeutta merkittävällä ja periaatteellisella tasolla erittäin paljon. Eli käydään palkansaajien ja pienituloisten kimppuun yksipuolisesti hyvin rankalla kädellä.

Nimenomaan niin kuin edustaja Tuppurainen tässä sanoi, työministeri on ihan julkisuudessaakin esittänyt väärää tietoa tästä Ruotsin lakkolainsäädännöstä. Lakkojen vähäinen määrä Ruotsissa ei selity lakko-oikeuksien tiukoilla rajoituksilla, vaan sillä, että työmarkkinaosapuolet tekevät siellä vahvaa yhteistyötä, sovitteluinstituutio toimii ja lähtökohtaisesti ristiriidat tulkitaan aina työntekijöiden edun mukaisesti. Todellisuudessa lainsäädäntömme eivät eroa merkittävästi toisistaan. Jatkossa kuitenkin Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa poliittisille lakoille on asetettu kategorinen aikaraja, [Puhemies koputtaa] ja myös tukityötaisteluiden rajoittaminen menee muita Pohjoismaita edelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

17.06 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Salin vasemmalta laidalta toistuvasti kuvataan, kuinka tässä käydään yksipuolisesti nimenomaisesti työntekijöiden ja pienituloisten kimppuun. Saanen muistuttaa, että tosiasia, missä me nyt ollaan tässä tilanteessa — jos verrataan nyt niihin Pohjoismaihin, mitä te haluatte käyttää esimerkkinä — on se, että muilla Pohjoismailla velkaantuminen on hallinnassa. [Aino-Kaisa Pekonen: Kuinka monta euroa tämä säästää?] Suomella velkaantuminen ei ole hallinnassa. Me ei olla yksinkertaisesti saatu aikaan reaalista talouskasvua noin 16 vuoteen, kuten Sauli Niinistö, presidenttimme, meille kuvasi tässä salissa — toivottavasti kuuntelite sitä — ja kaikki juontaa juurensa siitä. [Vasemmalta: Tälläkö se tulee?] Sen takia meillä ei palkansaajilla mene asiat hyvin, kun me ei saada aikaan talouskasvua. Talouskasvu tuo mukanaan palkannousua, talouskasvu tuo mukanaan yrityksiä, jotka menestyvät, ja talouskasvu tuo sitä kautta mukanaan lisää työpaikkoja. [Johanna Ojala-Niemelä: Työntekijät köyhtyvät!] Hallituksen ainoa tarkoitus on vahvistaa suomalaisten yritysten kilpailukykyä, luoda tähän maahan työrauhaa, keventää palkansaajien verotusta. Nämä ovat avaimia kasvuun. Nämä ovat avaimia sellaisiin työmarkkinoihin, joissa palkansaajilla menee paremmin. [Aino-Kaisa Pekonen: Paljonko tämä esitys tuo talouskasvua?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

17.07 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Enpä olisi uskonut näkeväni tätä päivää ja sitä, kuinka kepeästi täällä ollaan rajoittamassa aivan perusoikeuksia, oikeutta lakkoon. Vielä hämmästyttävämpää on tietenkin se, että tämä on perustunut ministeritietoihin, jotka on tosiaan moneen kertaan todettu vääriksi. Kyllähän esittelevän ministerin pitäisi olla perillä esittelemistään asioista ja selvittää taustat eikä sokeasti uskoa eturyhmiä. Ja mietin, minkälainen huuto sieltä oikealta mahtaisikaan tulla, jos demariministeri olisi vastaavalla tavalla täällä esittänyt väärää tietoa.

Ja totta kai Ruotsissa on vähemmän lakkoja, kun siellä on työntekijöillä paljon vahvempi asema, esimerkiksi tämä tulkintaetuoikeus. Olen nyt istunut läpi välikysymyskeskuste-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

lut ja täällä tätä iltapäivää, enkä edelleenkään ole kuullut vastausta siihen, miksi ei voi tuoda yhtään ainoaa esitystä, joka olisi työntekijän kannalta etuoikeus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä edustaja Mäkynen, ja sen jälkeen ministeri Satosella on mahdollisuus vastata.

17.08 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä itse asiassa useampi edustaja — Norrback ja Partanenkin, Bergbom — ovat tuoneet esiin sitä, että Ruotsissa järjestelmä olisi jotenkin parempi siksi, että siellä on tiukemmin määritelty sitä, miten lakkoja voi pitää. Ruotsissa ei ole tällaista oikeuskäytäntöä. Ruotsissa ei ole lakoista lainsäädäntöä, siitä, minkälaisia poliittisia lakkoja saa pitää. Ruotsissa järjestelmä perustuu Suomea vahvemmin luottamukselle, keskusjärjestöjenkin tekemille sopimuksille, neuvottelemiselle, eikä todellakaan kyse ole siitä, että pakolla ja nujertamisella ammattiyhdistysliike oltaisiin siellä pakotettu pois lakoista, sen enempää laittomista lakoista kuin poliittisistakaan lakoista.

Edustaja Norrback sanoi tässä, että kyse on siitä, että Suomessa emme enää tarvitse poliittisia lakkoja. Suomessa ei ole tarvittu poliittisia lakkoja, koska meillä on ollut tämä luottamuksen ja yhteistyön ilmapiiri, josta tämä hallitus nyt on luopumassa, ministeri Satonen, teidän johdollanne. Te ette ota vastaan ehdotuksia muilta osapuolilta kuin työnantajalta ja myös käyttäte lähteenä näissä väärissä tiedoissanne omien sanojenne mukaan työnantaja-puolen edustajia. Eihän tällä tavalla voi lainsäädäntöä Suomessa valmistella. Silloin ei pidä myöskään ihmetellä, miksi lakkoja tai työtaisteluita silloin aiheutatte.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, kaksi minuuttia.

17.10 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En taida enää viitsiä tähän Ruotsin tilanteeseen nyt mennä, kun minä täällä jo aikaisemmin sanoin, että minä toivon, että valiokunta nyt kuulisi sitä Ruotsin valtakunnansovittelijan toimiston päälakimiestä, jos te nyt haluatte oikeasti tietää, miten tämä asia siellä on. Hän voi antaa arvion siitä, että jos Ruotsissa olisi esimerkiksi tällainen 24 tunnin lakko, niin olisiko se lailinen. Silloin tulee selväksi se asia.

Täällä edustaja Partanen käytti hyvän puheenvuoron, miten asia on esimerkiksi Tanskassa ja miten se on Saksassa ja niin poispäin. Se on totta, että siinä on kyllä nähtävissä ero, että Ruotsissa on parempi neuvottelukulttuuri. Siinä te olette kyllä oikeassa. Sitähän mekin juuri nyt haemme. Juuri sen takia on perjantaille kutsuttu tämä keskustelu, jotta nimenomaan tästä vientivetoisesta palkkamallista — joka Ruotsissa on ja johon myös perustuu pitkälti se, että siellä työmarkkinat toimivat hyvin — [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta] Suomessa voitaisiin löytää kaksikantainen ratkaisu. Juuri sitä me tällä hetkellä haemme.

Mitä sitten tähän muuhun tulee, niin edustaja Zyskowiec piti erinomaisen puheenvuoron siitä, mikä on poliittisen lakon ja mielenosoittamisen ero. Minä luulen, että se tuli varmaan jo kaikille selväksi siinä puheenvuorossa.

Sitten mitä tulee tähän lainvalmisteluun, tämä laki on valmisteltu varsin huolellisesti. Siinä on ollut kolmikantainen työryhmä tekemässä sitä työtä, siellä on ollut lausuntokierros, lausuntokierroksen jälkeen palaute, ja siellä on tehty muutoksia sen lausuntokierroksen jälkeen, mutta tietenkään se ei ole niin, että yksi osapuoli voi sanoa, että tätä ei hyväk-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

sytä lainkaan. Vielä kun täällä on verrattu siihen, muun muassa edustaja Lyly, että nyt pitäisi antaa kolmikantaosapuolten tämä asia neuvotella, niin te tiedätte yhtä hyvin kuin minäkin, että tästä on vuosikausia yritetty neuvotella ja se ei neuvottelemalla ratkea. Mutta se, mitä tässä on tapahtunut, on se, että kun tämä lausuntokierroksella oli, niin sekä työntekijäpuoli mutta myös työnantajapuoli jättivät eriävän mielipiteen siitä. [Puhemies koputtaa] Ja tässä on pistetty kirkko keskelle kylää siinä suhteessa kyllä, [Piritta Rantanen: Missä?] että ei olla menty kuten esimerkiksi työnantajapuoli olisi halunnut, [Puhemies koputtaa] että poliittiset lakot olisi rajattu paljon tiukemmin kuin ne on tässä rajattu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten etenemme puhujalistalla taas hetken aikaa. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

17.13 Jorma Piisinen ps: Arvoisa puhemies! Perustuslaissa turvataan ammatillinen yhdistymisvapaus sellaisena kuin sen sisältö Suomea sitovissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa on. Tätä ilmentää myös perustuslain 22 §, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

On totta, että työmarkkinajärjestöt ovat saaneet paljon hyvää aikaan suomalaisen työntekijän oikeuksiin ja asemaan, mutta toisin kuin täällä salissa aiemmin iltapäivällä on väitetty — että Suomessa olisi vähän lakkoja — kansainvälisten työtaistelutilastojen tietojen perusteella Suomessa lakkojen vuoksi menetettyjen työpäivien määrä tuhatta työntekijää kohden on korkea, [Välihuutoja vasemmalta] vuosina 2020—2022 jopa Euroopan korkein. Menetettyjä työpäiviä oli Suomessa Norjaan verrattuna kuusinkertaisesti, Tanskaan nähden yli 70-kertaisesti ja Ruotsiin nähden yli 360-kertaisesti. Vuonna 22 lakkojen vuoksi menetettyjä työpäiviä kertyi Tilastokeskuksen mukaan yhteensä 962 605 päivää. Lakko-oikeus säilyy ennallaan sellaisissa työtaisteluissa, joissa taistellaan omista työehtosopimuksista, kuten palkoista, työasioista ja tämän tällaisista. [Matias Mäkynen: Ei pidä paikkaansa!]

Työehtosopimuslakiin ja työriitojen sovittelusta annettuun lakiin ehdotetaan nyt lisättäväksi tällä lainmuutoksella säännökset työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä työsuhteessa. Uudet säännökset koskisivat myötätuntotaisteluiden edellytyksiä, poliittisten työtaisteluiden enimmäiskestoja sekä ilmoitusvelvollisuutta myötätuntotaisteluista ja poliittisista työtaisteluista.

Vuonna 2022 laittomista lakoista tuomittiin ammattiosastojen maksettavaksi hyvitystä 42 800 euroa ja ammattiliittojen maksettavaksi 15 000 euroa. Arviot näiden laittomien lakkojen kustannuksista ylittivät 10 miljoonan euron rajan. Vuonna 21 Suomessa oli 48 lakkoa, joista 41 oli laittomia. On selvää, että tälle asialle on tehtävä jotakin, ja nyt tehdäänkin.

Esityksen mukaan poliittiset lakot rajoitetaan kestoltaan 24 tuntiin, muut työtaistelutoimenpiteet kahteen viikkoon. Tukilakot asetettaisiin suhteellisuusarvioinnin piiriin, ja ne saisivat kohdistua ainoastaan työriidan osapuoliin, ei työriidan ulkopuolisiin tahoihin. Työnseisaus tulisi toteuttaa siten, että siitä aiheutuva häiriö tuotannolle jäisi mahdollisimman lyhytaikaiseksi ja vähäiseksi ennen ja jälkeen työnseisauksen.

Työrauhan rikkomisesta työehtosopimuksen voimassaoloaikana ja työrauhan piiriin kuuluvan syyn vuoksi on säädetty jo nykyisinkin rangaistus. Nyt tämän hallituksen esityksen myötä rangaistusta muutettaisiin siten, että hyvityssakon alarajaksi esitetään 10 000:ta euroa ja ylärajaksi 150 000:ta euroa. Myös yksittäiselle työntekijälle esitetään 200 euron seuraamusmaksua, mikäli hän jatkaa lakkoilua saatuaan tiedon siitä, että työtuomioistuin

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

on tuominut lakon laittomaksi. On selvää, että lain rikkomisesta koituu seurauksia. Jos te ajatte ylinopeutta ja saatte sakon siitä, sekin on lain rikkomisesta johtuva seuraamus.

Ammattiliitoille ja ammattiosastoille kohdistettavan hyvityssakon määrää voidaan pienentää erityisestä syystä tai jättää kokonaan tuomitsematta, koska ”määrättävät sakot eivät saa olla määrältään sellaisia, että ne todennäköisesti johtaisivat ammattiliiton hajoamiseen tai uhkaisivat ammattiliiton toimintaa”. Eli: ammattiliitot ja osastot saavat siis jatkossakin aiheuttaa määrättömän suuria taloudellisia vahinkoja yrityksille, mutta niille tuomittavat rangaistukset eivät saa horjuttaa liittojen ja yhdistysten olemassaoloa.

Arvoisa puhemies! Suomi ei kykene kilpailemaan investoinneista yritystuilla eikä kilpailemaan kansainvälisillä markkinoilla devalvoimalla valuuttaansa. Sen sijaan luomalla Suomeen työolosuhteet työrauhan säilymiselle lisäämme kotimaisten ja kansainvälisten suuryritysten halukkuutta investoida Suomeen. Näin tuemme myös hyvinvointiyhteiskuntamme säilymistä ja vahvistumista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

17.18 Tere Sammallahti kok: Arvon puhemies! Poliittinen lakkoilu työrauhan aikaan ja työajalla ei ole ihmisoikeus. [Eduskunnasta: Perusoikeus!] Siksi Orpon hallitus on nyt vahvistamassa työrauhaa lainsäädännön keinoin. Työajalla tapahtuvat poliittiset ja tukilakot olisi tietysti voinut yleiseurooppalaisen mallin mukaisesti kieltää saman tien kokonaan, mutta mennään nyt askel kerrallaan.

Valitettavasti tässä keskustelussa työrauhalainsäädännön parantamista vastaan liikkuu vähän liian vähän faktaa ja liian paljon mielikuvia. [Tytti Tuppurainen: Se on totta!] Opposition suulla on väitetty, että työrauhalain uudistaminen rajoittaa ammattiyhdistysliikkeen ja kansalaisten järjestäytymisen vapautta, ja se ei tietenkään pidä paikkaansa. Lopulta työrauhalain uudistuksessa on kyse siitä, ettei poliittisilla lakoilla pidä voida aiheuttaa haittaa viattomille sivullisille, kuten työ- ja työehtosopimusten kautta työrauhaan sitoutuneille yrityksille, työntekijöille, heidän asiakkailleen tai hallituksen uudistuksia kannattaville suomalaisille. Ei voi olla niin, että kun Hakaniemen järjestöjohtajien mielestä tulee väärä vaalitulos, koko maan tulevaisuus otetaan panttivangiksi ja lakkoilemalla yritetään painostaa maan demokraattisesti valittu parlamentti luovuttamaan lainsäädäntövalta jollekin kansalaisjärjestölle. [Aino-Kaisa Pekonen: Kuka sellaista on väittänyt? — Vasemmalta: Höpö höpö!]

Arvon puhemies! Myös opposition puhe lakkosakosta on ollut varsin raflaavaa. Terminhän vasemmistopuolueet toivat pikavauhtia Hakaniemen propagandapajasta eduskunnan täysistuntoihin ja mediaan. Mutta oikeusvaltiossa lain rikkomisesta pitääkin seurata rangaistus. Laittomat ja sivullisille merkittävää haittaa aiheuttavat lakot eivät voi olla tässä asiassa poikkeus. Edes Hakaniemen lakkokenraalit eivät voi olla lain yläpuolella, vaikka ovat siihen ajan saatossa tottuneet. [Vasemmalta: Mitenkäs ne alipalkatut rakennusmiehet?]

Oikeus poliittiseen mielenilmaisuun tietysti säilyy jatkossakin, mutta se täytyy tehdä lähtökohtaisesti omalla ajalla ja viattomille sivullisille merkittävää haittaa aiheuttamatta. Se on yleiseurooppalainen tapa.

Arvon puhemies! Ammattiyhdistysliike ja vasemmisto vetoavat säännöllisesti kolminkantasopimiseen, joka kuulemma on tuottanut historiallisesti loistavia tuloksia ja takaa työrauhan työmarkkinoilla. Todellisuudessa Suomi on kyntänyt nollakasvussa ja velkara-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

halla yli 15 vuotta, paljolti kiitos äärimmäisen jäykälle kolmikantamenettelylle. Kolmikanassa suomalaisia työmarkkinoita ei ole kyetty uudistamaan vuosikymmeniin. Esimerkiksi Tanskassa ja Saksassa työmarkkinajärjestelmät uudistettiin 90-luvulla, siinä missä Suomessa lainsäädäntö laahaa edelleen teollistumisen ajassa. Siksi Suomen eduskunta ja sen hallitus käyttävät nyt mandaatteja, jotka niille on perustuslain ja vaalituloksen myötä suotu.

Mitä työrauhaan tulee, sen keskinäisestä luottamuksesta puhuvat ammattiyhdistysjohtaja heittivät menemään pisteeksi epämieluisalle vaalitulokselle. Itse en neuvottelisi näin epäluotettavan tahon kanssa enää yhtään mistään. Siksi minä nostankin hattua hallituksen pitkämielisyydelle, vaikka liittopomot ja oppositio syyllistävät hallitusta poliittisesta lakkoilusta. Täällä aikuisten maailmassa jokainen kuitenkin kantaa vastuun ihan omista tekemisistään. Lakkoilusta ja sen seurauksista vastaa tietysti lakkoileva taho ihan itse. Tätä vastuuta on turha yrittää kaataa Orpon hallituksen niskaan.

Arvon puhemies! Poliittisia lakkoja lietsovat liittopomot ja vasemmistopoliitikot näyttävät vieraantuneen täydellisesti työelämästä unohtaessaan, että poliittisten lakkojen aiheuttama haitta kohdistuu ensisijaisesti työyhteisöihin ja työntekijöihin itseensä. Lakko-kassasta lakkoilijoille maksetut korvaukset eivät tätä tosiasiaa muuta. Poliittisen lakon takia tekemättä jääneet työt kaatuvat lakkoilijoiden työkavereiden tehtäväksi, ja jos ay-liikkeen ”rikkuroinniksi” leimaamaa korvaavaa työtä ei saada tehtyä, yrityksen kannattavuus heikkenee. Se puolestaan asettaa koko työyhteisön alttiiksi yt-neuvotteluille, lomautuksille ja jopa irtisanomisille. Se on varsin kova hinta maksettavaksi yrityksille ja niille työntekijöille, jotka eivät halunneet tuoda politiikkaa työpaikalle, työntekijöille, jotka eivät halua laittaa valtavissa taloudellisissa ongelmissa rämpivää Suomea polvilleen Hakaniemen liittopomojen oikkujen takia.

Niinpä työrauhalainsäädäntö ei heikennä palkansaajan asemaa, kuten oppositio väittää, ei tietenkään. Uusi työrauhalainsäädäntö nimenomaan suojaa työehtosopimusten kautta työrauhaan sitoutuneita palkansaajia ja yrityksiä ammattiliittojen vallanhimoiselta teutaroinnilta.

Arvon puhemies! Muistutan myös jokaista suomalaista siitä, että poliittiset lakot sattuvat eniten lakkoilijoihin itseensä, toiseksi eniten yrityksiin, työkavereihin, yritysten asiakkaisiin ja muihin viattomiin sivullisiin, mutta hallitukseen ne eivät satu, eivätkä myöskään Hakaniemestä lakkokäskyjä jakeleviin liittopomoihin. Ay-pomolle palkka nimittäin juoksee, vaikka duunari lakkoilisi itsensä vararikoon, se on jokaisen suomalaisen hyvä tiedostaa lakkokenraalien kansankiihottamista kuunnellessa.

On aivan selvää, että Suomen työrauhalainsäädäntöä pitää päivittää yleiseurooppalaiseen suuntaan poliittisten ja tukilakkojen kohtuullistamiseksi, ja näin hallitus on onneksi tekemässä. Se on välttämätöntä työrauhaan sitoutuneiden yritysten, työntekijöiden ja muiden viattomien sivullisten suojaamiseksi haitoilta, jotka aiheutuvat eduskunnan arvovaltaa vastaan valtakamppailua käyvien ay-johtajien oikuista.

Arvon puhemies! — Anteeksi, se olikin siinä. Kiitoksia. [Eduskunnasta: Vastauspuheenvuoro! — Vastauspuheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Hyvät edustajat, vastauspuheenvuoroa voi pyytää yksinkertaisesti nousemalla seisomaan. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

17.24 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ei tässä ole kysymys Suomen taloudesta tai kilpailukyvyistä. Tässä on kysymys avoimesta yhteiskunnasta. Tässä on kysymys siitä, että Suomen hallitus haluaa rajoittaa mielipiteen vapautta ja sananvapautta. Ja tämä herättää huomiota maailmalla. Tässä on, ministeri Satonen, kysymys myös Suomen maineesta. Oletteko te tietoinen, että Euroopan komissio on kiinnittänyt asiaan huomiota? Työllisyysasioista vastaava komissaari Nicolas Schmit on oma-aloitteisesti ottanut esille Suomen ja sen hallituksen aiheet rajoittaa lakko-oikeutta ja heikentää työmarkkinoitten neuvottelukulttuuria. Meitä seurataan myös muualta. Ei tämä edistä Suomen kilpailukykyä.

Mutta raskauttavaa, puhemies, tässä on se, että ministeri Satonen on toistuvasti perustellut tätä lakiesitystä virheellisillä tosiasioilla. Hän on ministerivastuulla antanut ymmärtää, että hänen lakiesityksensä perustuu Ruotsissa voimassa olevaan oikeuskäytäntöön, ja tämä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Tämä on virheellinen tosiasia, joka eduskunnan edessä on toistettu.

Puhemies! Mikä on ministerin johtopäätös tästä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

17.26 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä kornia kuulla, jos hallitus ajattelee tällä politiikalla edistävänsä neuvottelukulttuuria suomalaisessa työelämässä. Ja on kornia, että ministeri puhuu neuvottelukulttuurin puolesta ja seuraavassa puheenvuorossa hallituspuolueen edustaja halventaa palkansaajaliikettä.

Arvoisa puhemies! Hallitus käy ensi töikseen lakko-oikeuden kimppuun, koska näin se pyrkii varmistamaan niiden työntekijän asemaa heikentävien lakiesitysten läpimenon, joita tänne eduskuntaan ollaan pian tuomassa.

Arvoisa puhemies! Jos perussuomalaiset todella uskovat, että lakko-oikeuden rajoitus korjaa Suomen valtiontalouden alijäämän, niin täytyy sanoa, että kokoomus on vetänyt teitä kyllä erittäin hyvin höplästä.

Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä ei ainoastaan rajata poliittisia lakkoja vaan myös tukilakkoja, joilla autetaan heikomman neuvotteluvoiman aloja. Eli pyritään murtaamaan työntekijöiden keskinäistä solidaarisuutta.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tulee heikentämään työntekijöiden neuvotteluasemaa suomalaisilla työmarkkinoilla, [Puhemies koputtaa] ja sillä on kauaskantoiset seuraukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.27 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä on pidetty voimallisia puheenvuoroja, että kun nyt viedään palkansaajalta mahdollisuus kertoa, mitä mieltä hän on vaikkapa kulloisenkin hallituksen politiikasta, niin sillä Suomen talous kyllä pelastuu. Siis tätä esitystä kun täältä luen, niin täältä tänne todella paljastuu, että mikäli kaikki ne vaikutukset toteutuvat, joita tämä hallitus siis esittää, siis kaikki toteutuisivat, niin se tarkoittaa kuutta minuuttia enemmän työtä jokaisen meidän työpäivässä. Siis kuusi minuuttia on se summa, josta täällä nyt puhutaan, joka näiden teidän toimenpiteidenne vaikutuksina tulisi, mikäli ne kaikki realisoituisivat. Silläkö tässä nyt isänmaan talous pelastuu? Ja jos todella olisi niin, että isänmaan talous tällä pelastuisi, niin se varmaan lukisi myös täällä papereissa, mutta käsittääkseni — ja ministeri voi varmaan korjata, jos olen

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

ymmärtänyt väärin — tälle esitykselle ei ole laskettu minkäänlaisia työllisyysvaikutuksia. Elikkä kysymys on vain siitä, että ensin viedään valta osoittaa mieltä ja sen jälkeen viedään kaikki heikennykset läpi, [Puhemies koputtaa] mitä tämä hallitus on suomalaiselle palkansaajalle keksinyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

17.28 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Tästä kuudesta minuutista näyttää nyt tulleen se juttu, jota salin vasen laita toistelee. Tietysti itsessään summa tai luku ei kuulosta isolta, mutta jos se laitetaan vaikkapa muutaman kerran vuodessa tai vaikkapa muutamassa vuodessa samaan yritykseen ja koko henkilöstöön, niin se aiheuttaa juuri tälle yritykselle aika valtavan pistemäisen ongelman. Siksi on turha yrittää hämärtää sitä todellisuutta millään kuuden minuutin jutulla. Kyse on siitä, että kokonaisia yrityksiä saatetaan ajaa konkurssiin tällaisilla lakoilla, kun ne yksittäiset kuusiminuuttiset painuvat sinne yrityksen taseeseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.29 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä hallituksen esityksessä, jota nyt käsittelemme, sivulla 58 on tämä kuusi minuuttia, joka siellä tosin kerrotaan tuntina, mutta se on oikein purettu sitten ulos tällaisina htv:inä, siis henkilötövuosina, ja siellä on kysymys 20 henkilötövuodesta Suomen 2,5 miljoonasta henkilötövuodesta. Ja sitten jos tämä 10 prosenttia onkin 5 prosenttia, mikä siinä hallituksen esityksessä myös mainitaan, niin kysymyksessä on vain puolet siitä. Elikkä eivät nämä perustelut nyt ole missään nimessä sellaisia, joilla voitaisiin tätä kaikkea perustella.

Kiinnittäisin huomiota nyt siihen, että tässä muutama viikko sitten Varman toimitusjohtaja Murto oli hyvin huolissaan Suomen pörssin kehityksestä verrattuna esimerkiksi Ruotsiin. Ei hän siinä maininnut näitä asioita siellä taustalla. Hän puhui johtamisesta yrityksissä, hallitusten kyvyistä yrityksissä. Meillä on isoja ongelmia Suomessa, ja nyt te yritätte oikeistopuolueena kaataa kaiken palkansaajien ja työntekijöiden niskaan. Puhutaan myös johtamisesta, puhutaan innovaatioista, puhutaan vihreästä siirtymästä. Ei tämä ole vain palkansaajien vika, että Suomella ei tällä hetkellä mene oikein hyvin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

17.30 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun te, hallitus, rajoitatte lakko-oikeutta, te ette rajoita vain työntekijöiden oikeuksia, vaan te rajoitatte demokratiaa. Te rajoitatte suomalaisten perusoikeuksia. Hallitus toimii kuin varas yössä. Hii-vitte ja viette kansalaisilta heidän arvokkaimmat oikeutensa. Tänäpä se on lakko-oikeus, huomisaalla ryöstöretkellä mikä tahansa muu perusoikeus. Te, hallitus, olette rajoittamassa kansalaisilta heidän oikeutensa mielenilmaukseen, joka on demokratiamme kulmakivi. Oletteko te, hallitus, unohtaneet, että te olette täällä palvelemassa koko kansaa, ette riistämässä heiltä heidän perusoikeuksiaan? Tämä lakiesitys on askel kohti sellaista yhteiskuntaa, jossa kansalaisten oikeuksia poljetaan. Se on askel kauemmaksi demokratiasta, jonka perustalle koko Suomi on rakennettu.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Ministeri Satonen, olette tekemässä päätöksiä, jotka eivät ole vain väärin vaan myös vaarallisia. Ne ovat päätöksiä, jotka uhkaavat rikkoa yhteiskuntamme yhtenäisyyden ja luottamuksen. Ministeri Satonen, tämäkö on teidän tavoitteenne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

17.31 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se on juuri näin, niin kuin edustaja Werning tuossa edellä totesi, että lakko-oikeus on perusoikeus, jota te olette merkittävästi rajoittamassa.

Tässä edustaja Kurvinen otti esille suomalaisia sananlaskuja ja kaskuja, ja yksi kuuluu niin, että ”viisautta on olla ottamatta selkävoittoja”, ja nyt tässä on juuri näin tapahtumassa. Aiemmin työntekijät ja työnantajat ovat sopineet kolmikannassa työelämän parannuksista, ja nyt kyse ei ole aidoista neuvotteluista, koska työnantajan tavoitteet on kirjattu suoraan hallitusohjelmaan. Olette lukuisia kertoja, ministeri Satonen, todennut, että voitte neuvotella, mutta piiruakaan ette anna periksi. Mikä neuvottelu tässä on kyseessä? Ja kun on juurikin niin, että poimitaan työnantajille edulliset asiat mutta jätetään työntekijöitten asemaa kohentamatta, silloin tämä esitys on täysin epätasapainossa, niin kuin nämä muutkin hallituksen työelämää heikentävät esitykset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

17.32 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä aiemmin salin vasemmalta laidalta väitettiin, että nyt tässä puututaan sananvapauteen ja sitten tässä puututaan siihen, että palkansaajilla olisi oikeus osoittaa mieltä. Itse asiassa tässä ei puututa sananvapauteen yhtään millään tavalla. Yhä edelleen palkansaajilla on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä. Jokainen palkansaaja voi tälläkin hetkellä ja tulevaisuudessa mennä kertomaan esimerkiksi sosiaaliseen mediaan tai johonkin omalle blogisivustolleen tai lehteen oman mielipiteensä hallituksen politiikasta. Kukaan ei ole puuttumassa sananvapauteen. Tuo on täysin käsittämätön esitys, mitä teiltä tulee.

Ja mitä tulee näihin poliittisiin lakkoihin, niin minä haluaisin nyt muistuttaa, että ne eivät vahingoita tämän maan hallitusta, ne eivät vahingoita hallituspuolueita, vaan ne vahingoittavat yrityksiä, jotka työllistävät näitä työntekijöitä. Eli niillä sahataan vain ja ainoastaan omaa oksaa. Silloin meiltä lähtee työpaikkoja, kun nämä yritykset menevät konkurssiin. Näin se vaan on. Eli: ”Työn orjat, Hakaniemen sorrosta nousee. Nyt ryskyin murtuu pakkovalta, tää on viime ponnistus.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

17.34 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että tässä keskustelussa ja tässä salissa on useaan kertaan annettu väärää tietoa siitä, mikä tämä Ruotsin käytäntö on, myös muulla tavoin Pohjoismaihin on viitattu hyvin virheellisin tiedoin. Me emme ole näitä Pohjoismaita tähän keskusteluun nostaneet, vaan sen on nimenomaan tehnyt hallitus, joka kerta toisensa jälkeen vetoaa pohjoismaiseen malliin, Ruotsinmalliin, Ruotsin esimerkkeihin ja siihen, että kaikki nämä uudistukset on jo tehty muissa Pohjoismaissa. Tosiasiassa Ruotsissa on korkeampi taso työttömyysturvassa. Ruotsissa ei ole rajaa poliittisille lakkoille, ja Ruotsissa on paljon vahvemmat oikeudet työntekijöillä

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

ajaa omaa asiaansa. Muun muassa siksi Ruotsissa näitä poliittisia lakkoja tai myöskään laittomia lakkoja ei samassa mitassa ole.

Toinen virheellinen väite on se, että tässä ei puututtaisi perusoikeuksiin. Yhdistymisvapaus on perusoikeus, joka on turvattu niin ihmisoikeussopimuksissa kuin Suomen perustuslaissa, ja sen sisältö määritellään ihmisoikeustuomioistuinten oikeuskäytännössä. Siellä lakko-oikeus, myöskin poliittiset lakot, on määritelty ihmisoikeuden ydinalueelle kuuluviksi silloin, kun kyse on työntekijöiden taloudellisesta ja sosiaalisesta asemasta. Eli te rajoitatte nyt ihmisoikeussopimusten turvaamia perusoikeuksia, [Puhemies koputtaa] yhdistymisvapautta ja lakko-oikeutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

17.35 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kyse siitä, että te olette tämän koko rakennelman rakentaneet sen varaan, että te pääsette rajaamaan työntekijöiden oikeutta ilmaista mieltä rajaamalla heidän oikeuttaan työtaisteluun, mitä perussuomalaiset puheenjohtajansa johdolla ja hyväksymänä vastustivat ennen vaaleja — vastustivat eli siis kannattivat nykyisen laajuista lakko-oikeutta, kun te olette nyt rajaamassa sitä. Tähän perustuvat teidän koko hallituksen työelämän heikennykset, tämä on se kulmakivi.

Tätä kulmakiveä te olette perustelleet sillä, että tämä on oikeuskäytäntö — oikeuskäytäntö — Ruotsissa. Ja kun nimenomaan tämä Ruotsin sovittelutoimiston lakimies on todennut, että se on kirjallisuudessa oleva kommentti ja sinänsä ihan pätevä mutta se ei ole oikeudellisesti sitova, niin tästä on kysymys. Te olette tekemässä tällaista lakia, joka lakina on vieras Pohjoismaille. Tässä on kysymys siitä, että aina kun te haluatte Pohjoismaihin viitata, te poimitte rusinat pullasta, ja vain niillä, jotka sopivat tähän teidän tarinaanne, te ajatte. [Puhemies koputtaa]

Tällä tavalla ei voi näin rajuja heikennyksiä viedä, ministeri Satonen. [Puhemies koputtaa] Tällä tavalla ei voi viedä, ja tämä koko teidän rakennelmanne perustuu tähän. Siitä on kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

17.36 **Tuula Väättäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tässä miettinyt, mikä on ministeri Satosen täysin oma ajatus näihin asioihin, ja olen miettinyt sitä, mitkä ovat ne tahot, mitkä painostavat teitä tähän suuntaan tuomaan tänne saliin sellaisia lakiesityksiä, jotka ovat niin vahingollisia työntekijöille.

Viime kaudella te oppositiossa todella usein haitte kompromisseja ja näitte monien asioitten tulokset pitkällä tähtäimellä. Minä olen nyt tässä miettinyt monta päivää, mitä teille on oikein tapahtunut. Mitä teille on tapahtunut? Ajattelen, että vakaassa tilanteessa ihmisen looginen käsittelykyky ei muutu päivästä toiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.37 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on monasti tähän Ruotsin-malliin vedottu ja kerrottu, miksi siellä ei ole lakkoja. Meillä on huomenna oiva tilaisuus. Kun puhutaan Ruotsin-mallisesta henkilöstöedustuksesta ja tulkintaetuoikeudes-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

ta, niin hallitus voisi siinä sitten todeta niistä lakialoitteista, että nämähän ovat hyviä ja viedään näitä Suomessa eteenpäin. Nimenomaan, kun näitä työpaikkakohtaisia työrauharikkomuksia tulee, ne tulevat siellä työpaikalla sen vuoksi, että se tulkinta on työnantajapuolen ja sitä vastaan ruvetaan siinä sitten työtaistelemaan, kun neuvottelusuhteet eivät ole kunnossa. Sen neuvotteluasetelman pitäisi olla toisinpäin, jolloin työntekijöitten tulkinta olisi se ensimmäinen ja sen jälkeen sitten katsottaisiin, miten se oikeasti on. Tällä ne lakot loppuisivat hyvin nopeasti ja paikalliset sopimukset tulisivat kirjoitettua todella hyvin ja ne olisivat sellaisia, että niitä ei tarvitsisi tulkita.

Eli meidän pitäisi viedä tätä kulttuuria työpaikalla siihen suuntaan. Nyt viedään vain rangaistuksia. Täällä ei ole yhtäkään esitystä, [Puhemies koputtaa] jossa tätä oikeata juurisyytä käsitellään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

17.39 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työtaistelut ovat olleet suomalaista työelämää läpi historian, ja niiden harjoittaminen on kansalaisen perusoikeus. Kuitenkin lähiajan lakot ovat osoittaneet, että lainsäädäntöön on tarpeen tehdä muutoksia. Emme voi hyväksyä tilannetta, jossa lakot paisuvat niin mittaviksi, että ne vaarantavat investoinnit Suomeen ja aiheuttavat häiriötä yhteiskunnassa.

Haluan korostaa, että hallituksen keskeisenä tavoitteena on luoda Suomeen työrauhaa ja vakaa toimintaympäristö, jossa sekä työntekijät että yritykset voivat menestyä ja kasvaa. Tämä on erityisen tärkeää myös kansainvälisten investointien houkuttelemiseksi maahamme.

Hallituksen tavoitteet vastaavat uudistustarpeisiin ja ohjaavat työmarkkinapolitiikan tavoitteita johdonmukaisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

17.40 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sellainen maa houkuttelee kansainvälisiä investointeja, joka on vakaa demokratia, avoin yhteiskunta, jossa myös ammattiyhdistysliikkeen oikeuksia kunnioitetaan ja mahdollistetaan myös poliittinen mielenilmaisu. On kovin erikoista, että kun tässä on oikeastaan kimara näitä työelämän heikennyksiä, niin hallitus aloittaa juuri tästä lakko-oikeuden rajoittamisesta. Ei voi olla ajattelematta, etteikö tässä olisi kysymyksenä sulkea suut ja pistää niin kuin valjaat päälle ammattiyhdistysliikkeelle, kun näitä varsinaisia heikennyksiä ryhdytään viemään lävitse. Tämähän se on, ministeri Satonen, teidän tarkoituksenne? Ja kun te olette vedonnut tähän pohjoismaiseen malliin ja Ruotsin käytäntöön virheellisesti, voimassa olevaan ruotsalaiseen oikeuskäytäntöön virheellisesti, niin se on vain ”kyllä” tai ”ei”. Se on ”kyllä” tai ”ei”: joko oikeuskäytäntö on tai ei ole. Ja raskauttavaa on sekin, että te olette todennut, että te olette kuullut tämän elinkeinoelämän edustajilta — siis ette ole perustanut tätä lakiesitystä tosiasioihin ja faktatietoon vaan kuulemaan elinkeinoelämän edustajilta. Mikä on johtopäätöksenne, ministeri, tässä tilanteessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

17.41 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on nyt tätä ministeri Satosen Ruotsia väännetty etuperin ja takaperin, ja onhan tämä erikoista, että tällaisilla ”faktoilla” meille asioita edistetään ja perustellaan. Mutta ei siinä vielä kaikki.

Tässä on tämän päivän aikana myöskin viitattu Saksaan. Arvon ministeri, te viittaatte koko ajan esimerkiksi Saksaan. Osaisitteko kertoa esimerkiksi, missä muualla nämä lakot ovat kokonaan kiellettyjä, kun näin puhutte kaiken aikaa? Kun kerran Saksan lainsäädännön asettamat kiellot ovat niin merkityksellisiä, niin mitä merkitystä annatte sille, että kansainvälisiä sopimuksia tulkitsevat elimet ovat katsoneet tällaiset kiellot sopimusten vastaisiksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

17.42 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esityshän tasoittaa tietä sille tulevalle politiikalle, jota he aikovat tehdä. Ei Suomessa lakkoilla mahtipontisen paljon. Ei se ole tässä ja nyt se syy, miksi tämä esitys tänne tuodaan. Hallitus itse luo epätasapainoisella politiikallaan työmarkkinoille ongelman, jonka korjaamiseen käytetään nyt keinoja, jotka luovat vain lisää ongelmia. Jos lakkoja halutaan tähän maahan vähemmän, niin, hyvä hallitus, tehkää lainsäädäntöä ja toimia, joilla turvataan myös palkansaajapuolen jalansijaa. Näin syntyy sitä kaivattua tasapainoa, kykyä neuvotella. Näin toimii se teidän mainostamanne pohjoismaalainen malli. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satoselle on esitetty lukuisia kysymyksiä. — Olkaa hyvä, kolme minuuttia.

17.43 **Työministeri Arto Satonen:** Kiitos, arvoisa puhemies! No, nyt edustaja Lindtman oli oikeilla jäljillä. Myönnän, että olen käyttänyt termiä ”oikeuskäytäntö”, kun olisi pitänyt käyttää termiä ”oikeuskirjallisuus”, mutta vaikutus on hyvin todennäköisesti sama. Jos Ruotsissa olisi näin pitkiä lakkoja, niin ne varmaan oikeuskirjallisuuteen perustuen rajautuisivat lyhyemmiksi. Sen takia, jotta tämä asia nyt selviäisi, voitaisiinko me nyt yhdessä sopia, että pyydetään se Ruotsin valtakunnansovittelijan päälakimies tänne, niin tiedetään, millä tavalla tämä Ruotsin lakkokäytäntö toimii, kun se tuntuu nyt olevan kaikille tässä — ainakin oppositiolle — pääasia?

Mitä sitten näihin muihin puheenvuoroihin tulee, niin edustaja Väättäisellä oli jälleen hyvä puheenvuoro. [Vasemmalta: Osuiko?] — Kyllä, osui siinä mielessä, että sanon siitä kaksi näkökulmaa.

Ensimmäinen on se, että ei kai täällä nyt kukaan kuvittele, että vaikka olenkin jo ennen vaaleja kertonut, että näihin lakkohommiin täytyy tehdä muutoksia, niin minä olisin yksin nämä kaikki asiat tänne keksinyt. Että nämä olisivat pelkästään minun tänne tuomia? Totta kai ne ovat koko hallituksen yhteinen asia. Mutta siinä te olette, edustaja Väättäinen, kyllä väärillä jäljillä, jos olette minun puheitani täällä kohta 21 vuoden ajan kuunnellut: Minä olen useita kertoja käyttänyt puheenvuoroja siitä, että tämä työllisyysaste, mikä Suomessa on, ei riitä pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseen. Olen esittänyt useita keinoja siihen, ja niistä suuri osa... Olen julkaissut vuonna 2018 kirjan — jota itse asiassa Antti Lindtman oli kommentoimassa — jossa kävin aika paljon lävitse sekä vientivetoista palkkamallia että paikallista sopimista. Siinä oli varmaan jonkun verran myös työrauhasta ja niin poispäin — juuri niitä asioita, joita nyt on tehty. Ei todellakaan ole voinut tulla yl-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

lätystenä kenellekään, että näitä asioita on viety eteenpäin. Ja sitten vielä se, ovatko nämä nyt EK:n tai jonkun muun sanelemia ehtoja: no, minä olen ainakin kirjoittanut näistä asioista jo monta vuotta sitten, enkä minä kyllä EK:lta käy kyselemässä, mitä omaan kirjaani kirjoitan.

Lisäksi haluan sanoa tästä asiasta sen, että katsokaa nyt vaikka IMF:n lausuntoja. Jos ja kun meidän täytyy nostaa meidän työllisyysastetta 100 000:lla, niin ne ovat juuri niitä keinoja, joita me nyt käytämme, joilla siihen on mahdollista päästä. Niistä kaikkein merkittävimpin on työttömyysturvan uudistaminen, jonka piti tänään olla tässä salissa mutta valiokunnan matkan vuoksi siirtyä pidemmälle. Se on 41 000 pelkästään yksinään. Aikuiskoulutustuki on 10 000 siihen päälle. Sitten on indeksijäädetyksiä ja muita, joista tulee lisää.

On totta, että työrauhalle ja paikalliselle sopimiselle ei ole olemassa sellaisia laskentamalleja, että niitä löytyisi, mutta on myöskin erittäin todennäköistä, että esimerkiksi paikallinen sopiminen tulee kyllä edistämään esimerkiksi työn tuottavuutta ja sitä kautta palkkatason kehittymistä, niin kuin se on Suomessakin edistänyt jo tähän mennessä järjestäytyneessä kentässä, [Puhemies koputtaa] lisää työllisyyttä ja lisää myös yritysten voittoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt palaamme listalle taas. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

17.47 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on useaan kertaan viitattu Pohjoismaihin ja erityisesti Ruotsiin ja siihen, miten Ruotsissa poliittisia lakkoja, laittomia lakkoja, lakkoja ylipäättään ei juurikaan pidetä, ja itse asiassa näitä asioita myös sekoitetaan mielestäni ihan tietoisesti jatkuvasti. Puhutaan laittomista lakoista silloin, kun tässä keskustelussa ovat olleet esimerkiksi poliittiset lakot ja päinvastoin, sekoitetaan asioita. Toisaalta jo hallituskauden alusta asti, siitä lähtien, kun hallitusohjelma on julkaistu, hallituspuolueista on viitattu pohjoismaiseen malliin ja pohjoismaisiin esimerkkeihin, siihen, että lakkoja on vähemmän, lakkoja on rajoitettu enemmän, työrauha on parempi, työttömyysturva matalampi ja niin pois päin. Kun jokainen näistä väitteistä on yksitellen käyty läpi, on selvinnyt, että hallituksen väitteillä ei ole pohjaa.

Nyt äsken ministeri Satonen tässä totesi, että itse asiassa on juuri niin, että lakia tai oikeuskäytäntöä ei ole Ruotsissa siitä, että poliittisia lakkoja olisi rajattu. Oikeuskirjallisuudessa on Ruotsissa 80-luvulla, 40 vuotta sitten, kahden oikeustieteilijän esittämä mielipide, että voisi olla niin, että muutaman tunnin mittainen poliittinen lakko voisi olla laillinen. Ruotsissa on myös oikeuskäytäntöä, joka menee siis tällaisen oikeustieteilijöiden kirjallisuuden edelle, jossa poliittinen lakko jopa viikoksi on todettu lailliseksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus ja erityisesti työministeri Satonen ovat perustelleet lakko-oikeuden rajoittamista viitaten tähän Ruotsin käytäntöön useita kertoja. Kyselytunnilla 12.10.2023, ministeri Satonen, sanoitte, että ”meillä esimerkiksi tämä poliittinen lakko rajataan nyt 24 tuntiin, kun Ruotsissa oikeuskäytäntö on käytännössä rajannut sen 1–2 tunnin mittaisiin lakkoihin”. Kuten on tullut todettua, on yksiselitteistä, ettei Ruotsista tällaista oikeuskäytäntöä löydy. Tämän ovat Helsingin Sanomien haastattelussa 20. helmikuuta vahvistaneet niin Ruotsin sovittelutoimiston päälakimies Per Ewaldsson, mihin itsekkin olette tässä keskustelussa viitannut, kuin myöskin suomalainen Ruotsin yksityisoikeuteen paneutunut oikeustieteen emeritusprofessori Niklas Bruun. Samoin 19. helmikuuta Helsingin Sanomissa työ- ja elinkeinoministeriön, teidän oman ministeriönne, virkamies on sanonut, ettei ministeriön tiedossa ole Ruotsista oikeustapauksia, joissa poliittiset lakot olisi

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

rajattu esimerkiksi nimenomaan muutamaan tuntiin. Sen sijaan hallituksen omassa esityksessä kerrotaan, että Ruotsin työtuomioistuin on katsonut nämä viikon kestäneet poliittiset työtaistelut laillisiksi.

Tämä väite on siis osoitettu useita kertoja virheelliseksi, ja hallituksen esitykseltä lakko-oikeuden rajaamiseksi on pudonnut erittäin merkittävä peruste ja pohja pois. Työministeri on toistanut tätä virheellistä väitettä useasti sekä eduskunnassa että julkisuudessa, ja tälle virheelliselle väitteelle perustuvaa hallituksen esitystä nyt tässä tänään käsittelemme. Vaikka virhe on selvästi osoitettu, työministeri ei ole — äskeistä puheenvuoroakin kuunnellussa — muuttanut toimintaansa tai perunut näitä puheitaan, ja näin ollen voidaan todeta, että koko tämä hallituksen rakennelma ja työministerin väitteisiin perustuva lakko-oikeuden rajoittaminen on rakennettu joko tietoisesti tai heikosta valmistelusta johtuen virheelliselle perustalle. Nämä molemmat vaihtoehdot ovat huolestuttavia ja vakavia asioita. Jos virhe tai huonoon valmisteluun liittyvä asia olisi kyseessä, olisi oletettu, että hallitus ja työministeri olisivat korjanneet käsityksensä ja ilmoittaneet siitä ja vetäneet tämän esityksen tietysti pois. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut eikä selvästikään ole tapahtumassa. Kyse on hyvin periaatteellisesta kysymyksestä ja siitä, voiko yhteiskunnassa luottaa siihen, että ministerin ajamat asiat perustuvat totuuteen.

Tähän päivään mennessä ministeri Satonen ei ole korjannut toimintaansa. Kaikki tämä on johtanut tilanteeseen, jossa hallitus on epäonnistunut täysin työmarkkinoita koskevien neuvotteluiden aikaansaamiseksi. Vakauden sijaan hallitus aiheuttaa työmarkkinoille kaaosta. Yhteistyön sijaan hallitus luo vastakkainasettelua. Ei kättä päälle, vaan nyrkkiä pöytään.

Ministeri Satonen on eduskunnan edessä antanut väärää tietoa ja myöhemmin toistanut tätä virheellistä väitettä sen sijaan, että olisi korjannut sen tai pahoitellut. Tämän vuoksi Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsoo, ettei ministeri Satonen ole eduskunnan luottamuksen arvoinen.

Arvoisa puhemies! Esitän edellä mainituin perustein, että eduskunta toteaa, ettei ministeri Satonen nauti eduskunnan luottamusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.52 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Päiväjärjestyksen perusteella tosiaan käsittelemme näitä hallituksen ajamia työelämäheikennyksiä.

Mutta, arvoisa puhemies, täällä käytettyjen puheenvuorojen perusteella voi kyllä myös sanoa, että täällä on käsittelyssä takinkäänön Suomen ennätys. Mihinkään muuhun lopputulokseen ei voi tulla, kun kuuntelee niitä puheenvuoroja, joita hallituspuolueista pidetään nyt, jälkeen eduskuntavaalien, ja vertaa niitä siihen, mitä sanottiin ennen eduskuntavaaleja. Tosiasiassa kolme neljästä hallituspuolueesta lupasi ennen eduskuntavaaleja, että nykyiseen lakko-oikeuteen ei tehdä muutoksia. Siis kolme neljästä hallituspuolueesta lupasi ennen vaaleja, että nykyiseen lakko-oikeuteen ei tehdä muutoksia. Se tunnustus täytyy antaa, niin kuin ministeri Satonen tässä totesi, että niin ministeri itse kuin hänen edustamansa puolue ovat monesti olleet valmiita rajoittamaan palkansaajien lakko-oikeutta. Se ei ole tullut yllätyksenä. Mutta se kyllä on tullut yllätyksenä, että niin perussuomalaiset, RKP kuin kristillisdemokraatit ennen vaaleja vielä lupasivat, että lakko-oikeuteen ei puututa. Mutta kuinkas sitten kävikään? On todella hämmentävää, kuinka tämä levy on vuodessa vaihtunut. Takki on hallituspuolueilla kääntynyt niin rivakasti, että kyllä saumat ovat

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

ratkenneet. Työntekijöiden turvasta on tullut palkansaajien painajainen. En ole aivan varma, mitä siellä Säätytalolla on nautittu, mutta niitä lääkkeitä en suosittelen kenellekään. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Keskustelu siitä, onko sillä väliä, mitä ennen vaaleja on todennut, sulle, mitä sitten vaalien jälkeen tekee — kyllä sillä nyt ainakin se väli on varmasti heille, jotka ovat luottaneet hallituspuolueiden sanaan. Niin tämä lakko-oikeuden rajaaminen kuin myös työttömyysturvan leikkaukset olivat asioita, joista esimerkiksi perussuomalaiset totesivat ennen vaaleja, että ”tämä ei meille käy, lakko-oikeutta emme suostu rajoittamaan nykyisestä ja työttömyysturvaa emme halua heikentää ja ylipäättänsä pienituloisilta leikkaaminen ei meille käy”. Ja nyt, kun kuuntelee näitä puheenvuoroja täällä eduskunnassa päivästä päivään, ei voi muuta todeta kuin että todella, levy on suuresti vaihtunut. Niillä sanoilla, joita silloin ennen vaaleja on lausuttu, näemmä haluttiin antaa ihmisille tunne, että meitä kannattaa äänestää, mutta tämä on kyllä nyt vaalien jälkeen romuttunut.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa myös tästä lakko-oikeuden rajoittamisesta on monesti nyt tuotu ilmi, että tätähän on tehty aivan väärillä perusteilla. Tarkistin tuossa vielä ennen puheenvuoroa hallituksen esityksestä, miten hallituksen esityksessä on viitattu tähän Ruotsin esimerkkiin, johon ministeri täällä on monesti todella viitannut. Tässä hallituksen esityksessä ei sanallakaan todeta, että Ruotsissa olisi joku sellainen oikeuskäytäntö, että nämä lakot olisi rajattu kahteen kolmeen tuntiin — ei siis sanallakaan tässä hallituksen esityksessä. Hallituksen esityksessä kyllä todetaan, että ne syyt, joiden vuoksi esimerkiksi Ruotsissa ylipäättänsä työtaisteluita on huomattavasti vähemmän, liittyvät juuri siihen, että siellä lainsäädäntöä on muutettu kohti sitä, että on saatu aikaan parempi neuvottelukulttuuri. Niin palkansaajien edustus yritysten hallinnossa kuin esimerkiksi tämä myötämäärämis-oikeus, josta täälläkin salissa on monesti tänään kuultu puheenvuoroja, ovat hallituksen esityksenkin mukaan tekijöitä, joilla on pystytty vakauttamaan työmarkkinoita.

Arvoisa puhemies! Kysymys kuuluukin, minkä takia näitä ei pohdittu vaihtoehtoisena tapana toteuttaa niitä uudistuksia, joita hallitus haluaa, eli sitä, että Suomen työmarkkinoille saataisiin enemmän vakautta. Ja tuleekin vain ja ainoastaan siihen lopputulokseen, että ne perusteet, joilla tätä lakko-oikeuden rajoittamista on viety eteenpäin, eivät todella kestä lähempää tarkastelua.

Arvoisa puhemies! Kaikki tämä todella tehdään sen takia, että Suomessa saataisiin laskennallisesti yksittäiselle työntekijälle kuusi minuuttia enemmän työtä vuodessa. Sehän on tämän hallituksen esityksen keskeisin vaikutus, mikäli kaikki toteutuvat siinä mitassa kuin hallitus omassa esityksessään esittää. Sen johdosta työpanos, jonka me jokainen antaisimme enemmän sitten yhteiskunnan käyttöön, on todella kuusi minuuttia. Muistan, kun aikoinaan vaalikaudella 15—19 muuan kiky-sopimuksessa sovittiin näistä kiky-minuuteista, ja voin kertoa, mitä se tässäkin talossa tarkoitti. Niiden kiky-minuuttien ajan ennen vuorovaihtoa tuolla seistiin leimauslaitteen edessä ja odotettiin, että kiky-minuutit tulevat täyteen. Sitä nämä yksittäiset minuutit tarkoittavat. Ja niiden vaikutusta jos sitten arvioidaan koko kansantalouden näkökulmasta, niin voipi olla, että tämä ei kyllä kansantalouttamme pelasta.

Arvoisa puhemies! Kaiken tämän jälkeen totean, että luottamus ja vakaus yhteiskunnassa sen paremmin kuin työmarkkinoillakaan eivät synny pakottamalla. Senpä takia olisi syvä viisaus hallitukselta nyt uudestaan miettiä vielä omaa politiikkaansa ja palata vanhaan hyvään, hyväksi todettuun käytänteeseen ja istua neuvottelupöytään ja pyrkiä sopi-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

maan tämä tilanne, aiheuttamansa kaaos työmarkkinoilla, sillä kyllä se laihakin sopu on parempi kuin lihava riita.

Päätän, arvoisa puhemies, siihen, että todella viimeisen 15 vuoden aikana ne vuodet, kun Suomessa on kaikista vähiten ollut minkäänlaisia työtaisteluita, ovat olleet juuri ne vuodet, kun täällä on keskitetysti neuvoteltu erilaisista työmarkkinaratkaisuksista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Malm, olkaa hyvä.

18.00 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Ensiksi täytyy ottaa kantaa tähän poliittiseen lakkoon ja siihen, kuinka politiikasta ja poliittisista lakoista tässä salissa tänään on puhuttu.

Me olemme täällä kaikki poliitikkoja. Poliitikko on jokapäiväisiä arkisia asioita. Poliitikko on sitä, että yhdessä hoidetaan yhteisiä asioita. On se sitten roskien lajittelua, joka on ympäristöpolitiikkaa, ja kun lapset käyvät koulussa, se on koulutuspolitiikkaa, ja sitten kun me täällä debatoimme, se on puoluepolitiikkaa, mutta kaikilla meillä on kuitenkin tarkoitus siihen, mitä me teemme. Näissä puheenvuoroissa, mitä tässä salissa tänään on lausuttu, on puhuttu, että poliittiset lakot eivät kuulu kuin vapaa-ajalle. Ehkä meidän sitten pitäisi itsekin alkaa tehdä sitä työtä vapaa-ajalla. En kyllä tiedä, miten se tässä työssä onnistuu, mutta ”elä miten opetat” on varmasti sitten se linja, mitä meidän täytyy ruveta noudattamaan, jos politikointia kerran harrastetaan vain ja ainoastaan vapaa-ajalla.

No, täällä on myös puhuttu siitä, mitä ollaan saavutettu poliittisilla lakoilla. Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on suoraa seurausta vuoden 1905 suurlakosta, jonka keskeisiin vaatimuksiin se kuului. Tsaari Nikolai II myöntyi lakkoilijoiden vaatimuksiin, ja kevään 1907 vaaleissa eduskuntaan valittiin ensimmäiset 19 naista. Yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden ohella suomalaisten lakkojen yhteiskunnallisia vaikutuksia on ollut muun muassa valtakunnansovittelijan viraston perustaminen vuonna 62, ja toki varsinaisia palkankorotuksia ja edunvalvontatavoitteita on saavutettu useita, kuten esimerkiksi viisipäiväinen työviikko 60-luvun lopulta alkaen, lomarahat vuodesta 71 alkaen ja pekkaspäivät vuodesta 86 alkaen. Mutta ensimmäinen tiedossa oleva lakko on kuitenkin noin vuodelta 1170 ennen ajanlaskun alkua Egyptistä, kun Ramses III:n hautaa kaivaneet työmiehet — silloin varmasti miehet — kävivät lakkoon, kun palkkoja, eli viljaa, ei pystytty maksamaan.

No, meillä on perustuslaillinen oikeus kuulua ammattiliittoon ja puolustaa oikeuksia työelämässä, myös lakkoon osallistumalla. Lakko-oikeus nojaa vahvasti kansainvälisiin sopimuksiin, joista vanhimmat ovat jo lähes sadan vuoden takaa. Nyt tämä hallitus ajaa suomalaisia samaan tilanteeseen kuin sata vuotta sitten — onneksi ei siihen Ramses III:n aikaan, koska muuten se palkka tulisi varmaan sitten viljana. Eivät nämä ole mitään uudistuksia, vaan nämä ovat paluuta menneisyyteen. Kansalaisuus on parhaimmillaan aktiivista — eli sitä, että me käytämme kansalaisoikeuksiamme, oikeutta kokoontua ja kertoa vapaasti, mitä mieltä olemme. Esimerkki lähes vuosisadan takaa: poliittisilla lakoilla saavutettiin se yhtäläinen äänioikeus tähän maahan.

Mitä tulee näihin väitteisiin lakkoilusta Suomessa, niin ei Suomi nyt niin kovin lakkoherkkä maa ole. Ihan näiden tilastojenkaan valossa, mitä tänään on pyöritetty tunteina, ja sitten, kun niitä tunteja ruvetaan pyörittämään päiviksi ja päiviä kerroiksi, ne eivät olekaan enää ihan niin raflaavia. Esimerkiksi Ranskassa ja Tanskassa menetetään työpäiviä lakkojen takia kolminkertainen määrä suhteessa Suomeen. Vertaus muihin Pohjoismaihin on epäselvä ja harhaanjohtava, sillä muissa Pohjoismaissa työtaistelun kestoa ei ole lainsäädännöllä rajoitettu esityksessä tarkoitettulla tavalla.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Yleensä lakot liittyvät työehtosopimuksiin. Poliittiset lakot ovat yksi keino vaikuttaa lainsäädäntöön tai työntekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan. Näkemys, että työntekijät voisivat vaikuttaa asioihin vain kerran neljässä vuodessa eduskuntavaaleissa äänestämällä, ei ole kovin demokraattinen. Parlamentaarisen demokratian lisäksi meille tulee toteuttaa myös demokraattisen valtion vapausoikeudet, joihin lakko-oikeuskin luetaan. Työtaisteluoikeuden rajoitusta ei siksi voida perustella pelkällä taloudellisella intressillä.

Laittomat työtaistelut ovat olleet sekä harvinaisia että toteutuessaan erittäin rajattuja. Esimerkiksi palvelualoilla, PAMin järjestämisaloilla, kymmenen vuoden jaksolla 12—21 laittomiksi tuomittuja lakkoja on ollut ainoastaan seitsemän. Nykyinen hallitus siis esityksessään rajoittaisi poliittisten lakkojen kestoja ja rajoittaisi tukilakkoja ja sakottaisi sekä yksittäistä työntekijää että ammattiliittoja rajulla kädellä lakkoihin osallistumisesta. On aivan selvää, että tavalliselle työntekijälle tulee olemaan epäselvää, mitä seuraamuksia lakoon osallistumisesta voi hänelle seurata. Tätä epätietoisuutta työnantajat osaavat hyödyntää jatkossa aivan varmasti.

Kun täällä on ollut niitä perusteluja, että jos ajaa ylinopeutta, pitää saada sakot, niin tällä periaatteella hallituksen täytyisi sitten ihan ensimmäiseksi kriminalisoida alipalkkaus, koska onhan rikollista maksaa liian pientä palkkaa, ottaa käyttöön kanne-oikeus, jotta voidaan puolustaa heitä, joille sitä oikeanlaista palkkaa ei makseta, tai... No, se lista onkin aika loputon ja saattaisi tulla oman puolueeni ohjelmasta, ja oletan, että ministeri ei ihan niitä kaikkia esityksiä halua.

Mikä tässä on kaikista suurin kysymys, verrataan sitten mihin vain, on, että tässä Orpon—Purran hallituksen mallissa tarkoitus on vain ja ainoastaan nyppiä rusinat pullasta. Kaikki vastuu jää palkansaajalle, ja kaikki vapaus tulee työnantajalle. Oli kyse sitten sanktioista tai direktio-oikeudesta, sanktiot tulevat palkansaajalle, direktio-oikeus menee kokonaan työnantajalle. — Kiitos, puhemies. Joudun varmaan jatkamaan hiukan myöhemmin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen, vastauspuheenvuoro.

18.07 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Toisin kuin täällä juuri väitettiin näistä Suomen lakkotilastoista, kansainvälisten työtaistelutilastojen tietojen perusteella Suomessa lakkojen vuoksi menetettyjen työpäivien määrä tuhatta työntekijää kohden on korkea, vuosina 20—22 jopa Euroopan korkein. [Välihuutoja] Menetettyjä työpäiviä oli Suomessa Norjaan verrattuna kuusinkertaisesti, Tanskaan nähden yli seitsemänkertaisesti ja Ruotsiin nähden yli 360-kertaisesti. Vuonna 22 lakkojen vuoksi menetettyjä työpäiviä kertyi Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomessa yhteensä 962 605 päivää, ja toisin kuin täällä väitettiin, vuonna 21 Suomessa oli 48 lakkoa, joista 41 oli laittomia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen, vastauspuheenvuoro.

18.08 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärtäisin tätä kritiikkiä hieman paremmin, jos me olisimme esittämässä täällä poliittisten lakkojen osalta sellaista uudistusta, että Suomeenkin haetaan tällaisista kahden tunnin rajausta, mutta te, arvon opposition edustajat, olette varmaan lukeneet, että me emme ole tekemässä semmoista lainsäädäntöä emmekä ehdottamassa, että Suomessa tehtäisiin rajausta kahteen

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

tuntiin. Me olemme tekemässä rajausta, jonka mukaan poliittisia lakkoja voidaan pitää 24 tunnin ajan.

Ja miksi tästä kansainvälisestä vertailusta puhutaan? Esimerkiksi edustaja Mäkynen varmasti tietää, että lainsäädäntöä kun tehdään ja valmistellaan, aina tehdään kansainvälinen vertailu, ja sen takia esimerkiksi ollaan tuotu näitä muiden maiden esimerkkejä tässä esille. Me emme ole tekemässä näitä muutoksia meidän lakiin sen takia, että ne on Ruotsissa tehty jollakin tavalla tai ne on Tanskassa tehty jollakin tavalla. Suosittelen sinulle, edustaja Mäkynen, että otat sieltä esille sen hallituksen esityksen 12/24 ja sivun 52, mistä voit lukea ne syyt, minkä takia me olemme tekemässä näitä uudistuksia ja muutoksia. Siellä on pitkät selostukset, [Puhemies koputtaa] miten nämä työrauhalainsäädännön muutokset esimerkiksi vaikuttavat Suomen talouteen. Jatketaan keskustelua sen jälkeen, kun olette lukenut ne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro on minuutin mittainen. — Nyt tässä on pyydetty lukuisia vastauspuheenvuoroja. Täällä ovat edustajat Mäkynen, Malm, Räsänen, Pekonen ja Lindén. — Edustaja Mäkynen.

18.10 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin tähän edustaja Piisisen jatkuvasti esillä pitämään tilastoon, joka koskee näitä viimeisimpiä vuosia. Viimeisimpinä vuosina Suomen suurimmat lakot ovat koskeneet ensinnäkin sote-alaa, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät hakivat itselleen suurempia palkankorotuksia, jotta he voisivat parantaa asemaansa ja nousta palkkakuopasta, minkä te olette nyt estämässä uudella lainsäädännöllä, jota olette tänne tuomassa. Te olette lukitsemassa nämä työntekijät. Viime kaudella vielä puolustitte, perussuomalaiset, näitä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöitä ja heidän oikeuttaan näihin lakkoihin. [Jani Mäkelä: Te yrititte rikkoa niitä oikeuksia! — Miko Bergbom: Pakkolakia yrititte!] Nyt käytätte näitä perusteena lakko-oikeuden rajoittamiseen. Toinen laaja ja pitkä lakko on ollut metsäteollisuudessa UPM:n lakko, jossa UPM ajoi todella kovia heikennyksiä työntekijöiden työehtoihin ja oikeuksiin. Myös siellä työntekijät nimenomaan kohdistivat lakkonsa omiin työehtoihinsa, joita te täällä väitätte puolustavanne, mutta sitten käytätte näitä lukuja perustellaksenne poliittisten lakkojen rajoittamista. Käyttäkää oikeita tilastoja. Jos te haluatte poliittisista lakoista keskustella, puhutaan poliittisista lakoista. [Puhemies koputtaa] Niitä ei Suomessa ole ollut vuosikymmeniin juurikaan paitsi nyt teidän kaudellanne, [Puhemies koputtaa] kun ajatte näitä yksipuolisia heikennyksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Minuutti. — Edustaja Malm, minuutti.

18.11 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Piisisel-le: Tässä kun näitä tunteja tulee nytten kuin liukuhihnalta, niin myös minulla on täällä nämä työtaistelujen syyt vuonna 2022, ja lähde Tilastokeskus, työtaistelutilasto. Yhteensä työtaistelujen lukumäärä: 64 kappaletta. Palkkaukseen niistä liittyi 4, työvoiman vähenykseen tai sen uhkaan 4, alan työehtosopimukseen 40, tukitoimenpiteinä lakkoja 9, muu syy 3. Tämä sama tilasto nyt kuulostaa pikkasen erilaiselta, kun sinä kerrot siitä ja kun minä kerron siitä. — [Eduskunnasta: Te!] — Te kerrotte, anteeksi, edustaja Piisinen.

Jos tätä keskustelua jatketaan näin, niin meillä varmasti menee tässä koko ilta, kun toinen puhuu tunteista ja toinen puhuu kerroista. Toivon, että päästään tässä myös etene-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

mään ja pystytään löytämään joku yhteinen parlamentaarinen linja, [Puhemies koputtaa] vaikka tällä hetkellä tässä vaiheessa iltaa se näyttää hiukan epätodennäköiseltä vielä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

18.12 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä todeta, että kyllä minä olen hieman huolissani siitä, millaisen kuvan maailmalle tämä keskustelu ja tämä hallituksen esitys oikein antavat meistä suomalaisista ja Suomesta. Meidät on tunnettu sopimusyhteiskunnasta, hyvistä neuvottelutaidoista. Me olemme voineet vaalia täällä yhteiskunnassa rauhaa sillä, että me olemme voineet sopia yhdessä asioista, mutta nyt siihen on tullut loppu, ministeri Satonen. Tässä on nähty aikamoista sanelupolitiikkaa. Ei se ole neuvottelua, että kuunnellaan kyllä ehkä, mitä joku muu sanoo, mutta ei oteta siitä neuvosta vaarin.

Minä olen todella huolissani tästä. Te puhutte täällä näistä pohjoismaisesta mallista ja Ruotsin-mallista, mutta on kyllä todettava, että rusinat on poimittu pullasta eikä mitään myönteistä ole tuotu tässä esityksessä työntekijöille — pelkästään keppiä, ei minkäänlaisia porkkanaa. Arvoisa ministeri Satonen, vetäkää nyt jo pois tämä esityksenne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.13 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin ihmettelin, miksi edustaja Piisinen otti nyt nämä asiat esille tässä äsken eli sen vuoden 22 lakkotilaston, mutta tässähän edustajakollegat Mäkyne ja Malm erittäin hyvin siihen jo vastasivat.

Jatkovastauksena vielä toteaisin, että kuinka moni meistä kiinnitti huomiota siihen, että pari kuukautta sitten saimme tietoa, että loppuvuodesta ja vielä jatkuen tässä alkuvuonna on niin, että palkankorotukset ovat olleet suuremmat kuin inflaatio. Eli se on tietenkin seurausta siitä, että inflaatio on taittumassa, ja tämä on sen ansiota, että kesällä 22 ja vuonna 22 yleensä käytiin pitkiä työtaisteluja, joilla saatiin kuitenkin suhteellisen hyvät korotukset, ja nyt kun inflaatio on taittumassa, se on tuomassa ostovoimaa. Jos kerran otitte tämän asian esille, niin mikä oli tarkoituksenne: oliko se se, että niitäkään lakkoja ei olisi saanut olla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

18.14 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aiemmin edustaja Mäkyne kritisoi ministeri Satosta voimakkaasti Ruotsin poliittisiin lakkoihin liittyvästä keskustelusta ja toi esille Ruotsissa viikon kestäneen poliittisen lakon. Medlingsinstitutetin päälakimies Per Ewaldsson on Kauppalehdessä avannut tätä tilannetta, ja kyseessä oli Chilen sotilasjuntaan liittyvä työtaistelu, jossa oli kyse boikotista, johon kannusti kansainvälinen ammattiyhdistysliike. Eli hänen mukaansa kyseessä ei ollut lakko vaan enemmänkin boikotti, jossa satamatyöntekijät kieltäytyivät käsittelemästä chileläisiä tavaroita. Sen työnantajalle aiheuttama haitta arvioitiin kohtuullisen pieneksi, joten työtuo-
mioistuin salli sen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

18.15 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on unohtanut, mitä tarkoittaa neuvotella. Se on unohtanut, mitä tarkoittaa kuunnella. Sen sijaan se on valinnut yksinvaltiaan roolin, joka ei kunnioita työntekijöiden ääntä eikä oikeuksia. Te, hallitus, olette tehneet itsestänne työmarkkinaosapuolen. Te olette unohtaneet, kenen puolella teidän pitäisi olla. Ministeri Satonen ja hallitus, teidän tehtävänänne on palvella kansaa, ei vain elinkeinoelämän etuja. Nyt työntekijät on määrätty sivustaseuraajiksi. Hallitus, te olette ryöväämässä tavallisilta suomalaisilta työntekijöiltä heidän mielipidevapauttaan. Tämä lakiesitys on askel kohti yhteiskuntaa, jossa tavallisen kansalaisen ääni hiljennetään. Te, hallitus, olette valinneet polun, joka johtaa vain ja ainoastaan epävarmuuteen ja epäoikeudenmukaisuuteen — polku, joka murentaa luottamusta ja yhteistyötä, jotka ovat suomalaisen työelämän ja demokratian kulmakiviä. Tämäkö on tarkoitus, ministeri Satonen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä vastauspuheenvuorot edustajille Piisinen, Honkasalo, Sirén ja Bergbom — anteeksi, Vigelius — ja Seppänen ja... No, nyt tulee jo toista kierrosta. Sitä en enää tässä... Tämä keskustelu lähti itse asiassa liikkeelle edustaja Malmin puheenvuorosta, joten otetaan tähän liittyvät ja sitten muutama puheenvuoro, ja mikäli puheenvuoro aiheuttaa debattia, niin voidaan käydä tällaisia lyhyitä debattikierroksia. Sovitaan tässä, että niiden ei tarvitse suoraan liittyä siihen edelliseen puheenvuoroon, koska näyttää siltä, että ne eivät kuitenkaan liity, vaikka niin pitäisi periaatteissa toimia. [Naurua] Eli käydään tämä enemmän debattiluontoisesti. — Mutta nyt edustaja Piisinen.

18.17 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyttiin, mihin viittasin näillä lakkojen määrillä. Viittasin siihen, kun opposition edustajat sanovat, että Suomessa on kovin vähän lakkoja. [Matias Mäkynen: Poliittisia lakkoja!] — Puhuitte lakoista ylipäättänsä. — Otin kantaa siihen, että Suomessa ei välttämättä niin hirveän vähän näitä etenkin viime aikoina ole ollut. Nämä Tilastokeskuksen lukemat kertovat sen.

Jos katsotaan, että lakkoja on vähän, jos niitä on lukumääräisesti vähän, niin toinen asia on se, että jos lakot ovat pitkiä, vaikka niitä on lukumääräisesti vähän, niin siitä aiheutuu valtavasti taloudellista tappiota meidän yhteiskunnalle. Eli itse katson niin, että vaikka lukumääräisesti lakkoja on vähän, mutta jos päiviä on paljon, niin silloin meillä lakkoillaan paljon. [Matias Mäkynen: Pitääkö työntekijöiden hyväksyä UPM:n ajamat heikennykset?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

18.18 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja Malm täällä sanoi, mielestäni tässä käydään myös erittäin tärkeitä keskustelua demokratiasta ylipäättäen. Kiinnostavaa on, että siellä oikealla ollaan taas historian näkökulmasta kaventamassa demokratiaa, ja näinhän se on aikaisemminkin mennyt. Esimerkiksi 1930-luvun Saksassa nimenomaan hyökkäys ay-liikettä ja ammattiyhdistysliikettä vastaan oli todella kovaa ja hurjaa. Näinhän se menee, että pyritään kaikin keinoin murtaamaan ammattiyhdistysliike, työntekijöiden järjestäytymisaste, myös sillä halventavalla puheella, jota me täällä tänään ollaan kuultu todella paljon.

Tämä lakikokonaisuushan koostuu monesta eri tekijästä. Tässä rajoitetaan näitä poliittisia lakkoja, ja sitten tukilakoista itse asiassa on puhuttu täällä hyvin vähän. Se on erittäin raju toimenpide, joka näihin tukilakoihin nimenomaan kohdistetaan. Silloin puhutaan

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

[Puhemies koputtaa] niistä työntekijöistä, jotka ovat usein siellä kaikkein heikoimmassa asemassa. Ja sitten ovat vielä nämä hyvityssakot, jotka kohdistetaan [Puhemies: Minuutti!] yksittäisille henkilöille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

18.20 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei toki-kaan ole tehnyt itsestään työmarkkinaosapuolta, vaan nimenomaan nyt pidetään tarkasti kiinni siitä, mitkä asiat kuuluvat työmarkkinaosapuolten kesken neuvoteltaviksi ja sovittaviksi. Hallituksen ja eduskunnan tehtäviin kuuluu lakien säätäminen, ja tätä työtä hallitus nyt oman ohjelmansa mukaisesti tekee. [Matias Mäkysen välihuuto] Jatkossakin sovitaan ja parhaillaankin hallituksen esityksiä kolmikantaisesti käsitellään.

Mutta tähän nimenomaiseen esitykseen: Kun katsoo tämän esityksen sisältöä, niin muutokset eivät ole kovin dramaattisia, ja niille on perusteet. Tässä on käyty paljon keskustelua Pohjoismaiden ja ennen kaikkea Ruotsin esimerkeistä, ja ne ovat esimerkkejä, mutta eivät ne ole perusteita, joilla Suomeen oltaisiin tuomassa jonkun toisen maan malli, vaan me luomme Suomeen suomalaisen järjestelmään sopivan mallin. Mutta jos on tarpeen, niin me valiokunnassa kyllä käsittelemme [Puhemies koputtaa] ministeri Satosen ehdotuksen mukaisesti ja myös kuulemme Ruotsin lakkojen kestosta, niin että kaikilla on yhteiset tosiasiat tiedossa, [Puhemies: Minuutti!] vaikka asiaa on julkisuudessa varsin kattavasti jo käsitelty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.21 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Salin vasenta laitaa on ihan pakko muistuttaa, että me puhumme nyt siis poliittisista lakoista. Me emme puhu sellaisista normaaleista työtaisteluista [Matias Mäkynen: Piisinen puhui!] työntekijöiden työehtojen puolesta. Me puhutaan siitä, että vastustetaan hallitusta ja ylipäättään sen tasapainotuspolitiikkaa myös muilla sektoreilla aivan muihin kuin työmarkkinauudistukseenkin liittyen. Te vastustatte kategorisesti sitä, mitä tämä hallitus tekee, ja teidän taustajoukkonne ovat laittamassa Suomea sekaisin. Ja samaan aikaan te syytätte oman puheenjohtajannekin sanoin täällä salissa, että kavennetaan mielipiteen ilmaisua, että sitä rajoitetaan.

Teillä on siellä vasemmassa laidassa teidän taustajoukoillanne, SAK:lla, kaikilla, ihan tasan tarkkaan oikeus miehittää Eduskuntatalon edusta tai Kansalaistori ja osoittaa mieltä, mutta on aivan eri asia tehdä se työajalla ja aiheuttaen yhteiskunnalle miljardiluokan laskun siinä samalla. Teillä on oikeus osoittaa mieltänne, mutta ei yhteiskunnan haitaksi [Puhemies koputtaa] ja yhteiskunnan piikkiin ja yritysten, ihmisten, suomalaisten haitaksi. Onneksi poliittisia lakkoja siksi rajoitetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

18.22 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä opposi-tion mielestä perussuomalaiset ovat pettäneet lupauksensa, [Vasemmistoliiton ryhmästä: Kyllä!] mutta te olette väärässä. Me lupasimme laittaa Suomen talouden kuntoon. [Aino-Kaisa Pekonen: Paljonko otatte velkaa?] Tämä hallitus on neljän puolueen koalitio, ja meillä kaikilla oli yhteinen näkemys Suomen talouden tilasta. Purra on myös sanonut, että

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

suomalaiset työmarkkinat eivät ole mikään monoliitti. Meidän pitää pystyä uudistamaan tätä lainsäädäntöä. Jo ex-pääministeri Paavo Lipponen totesi 1998, että eurojäsenyyden myötä työmarkkinoihin tarvitaan joustoja. Huonoina aikoina tarvitaan joustoja, ja paras olisi valuuttakurssijousto. Siihen meillä ei ole enää mahdollisuutta. Jos valuuttakurssi ei joustaa, työmarkkinoiden on syytä joustaa. Mikäli työmarkkinat eivät joustaa, velka tai työttömyys joustaa. Tarvitaan uudistuksia, ja siksi näitä tehdään, jotta me saadaan tämä Suomen talous kuntoon. [Aki Lindén: Ei tämä ole uudistus vaan huononnus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

18.24 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän on kyse kohtuudesta ja oikeudenmukaisuudesta, ja on kyse siitä, kuinka se tulo tässä Suomessa jaetaan, ja on tullut selväksi, että hallituksella on tavoitteena jakaa kaikki työnantajille ja viedä ne työntekijöiltä. Kyse on siitä oikeudesta ja solidaarisuudesta, mitä tässä maassa on aiemmin ollut. Tuntuu, että solidaarisuus-sana on jotenkin tämän hallituksen aikana unohdettu aivan totaalisesti, ja se on ainakin se arvo, jota itse haluaisin, että tässä maassa vietäisiin eteenpäin. On aivan selvää, että työntekijöillä täytyy olla oikeus solidaarisuussyistäkin puolustaa heikompiosaisia tässä yhteiskunnassa. Nyt tähän oikeuteen ollaan puuttumassa äärimmäisen merkittävällä tavalla, ja nimenomaan ne toimet, joita ollaan tekemässä työntekijöitten haitaksi, ovat aivan peruuttamattomia. Tässä ollaan puuttumassa sellaisiin oikeuksiin, joita ei saada enää takaisin. [Sara Seppänen: Poliittisen lakon keston rajoittamista!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on nyt pyydetty vastauspuheenvuorot edustajilla Kivelä, Sammallahti, Vigelius, Räsänen, Partanen, Gebhard, Mäkynen, Malm ja Lyyly, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Kivelä.

18.25 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakko-oikeus on nimenomaan demokratian ja myös vapaan yhteiskunnan ytimessä, eli te teette Suomesta vähemmän demokraattisen ja vähemmän vapaan. Hallitus, toisin kuin täällä edustaja Sirén sanoi, te olette nimenomaan valinneet puolenne. [Sara Seppänen: Missä on pienen yrittäjän oikeus?] Lakko-oikeuden rajoittaminen hyödyttää ainoastaan työnantajaa.

Täällä on hyvin tuotu esille sitä, kuinka tämä on hyvin historiaton päätös. On tuotu esille esimerkiksi tämä yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, mutta itse haluaisin lisätä tähän sen, että ajattelen, että ei me vielä nytkään olla sellaisessa demokratian päätepisteessä, vaan kyllä edelleen ihmisille pitää taata mahdollisimman laajat oikeudet ajaa omia oikeuksiaan ja puolustaa demokratian kehittymistä, [Miko Bergbomin välihuuto] mutta sen sijaan te haluatte rajoittaa ja te haluatte sakottaa työntekijöitä. Minä ajattelen, että tämä on jälleen yksi petetty vaalilupaus, [Puhemies koputtaa] mutta olisi mielenkiintoista kysyä, miksi — kun edes vaalilupauksiin ei voi luottaa — ihmisten pitäisi tyytyä [Puhemies: Minuutti!] siihen kerran neljässä vuodessa äänestämiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti.

18.26 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Useampi opposition edustaja on täällä peräänkuuluttanut sopimista, ja voidaankin kysyä, mitä tulok-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

sia suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen kanssa tehty sopiminen on tuottanut. [Veronika Honkasalo: Aika paljon! Hyvinvointivaltion!] Jos verrataan Tanskaan ja Ruotsiin, missä uudistukset tehtiin 90-luvulla nimenomaan demareitten ja ammattiyhdistysliikkeen johdolla, siellä on velkasuhde 30 pinnaa ja alenee. Suomessa, missä vasemmisto ja ammattiyhdistysliike ovat jarruttaneet kaikkia uudistuksia vuosikymmenet, velkasuhde on 75 pinnaa ja nousee. Suomessa ay-liikkeeseen ei voi luottaa, koska täällä vannotaan työrauhaa tismalleen niin kauan, kun hallitus tekee just niin kuin Hakaniemestä käsketään. Ja jos ei tee, niin silloin kaikilla sopimuksilla pyyhitään saman tien pöytää.

Kun viimeksi yritettiin sopimista kolmikannassa, niin sieltä tuli tyhjää, sieltä on tullut kikyä, sieltä on tullut aktiivimallia, joita muistaakseni kaikkia te vastustitte siellä salin vasemmalla laidalla. Ja jokainen, joka puhuu natsi-Saksasta, voi tarkistaa, minkälainen hallintojärjestelmä oli samoihin aikoihin [Puhemies koputtaa] vaikuttaneessa Italiassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.27 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi olla tarttumatta siihen, miten historiatonta on, kun edustaja Honkasalo viittaa täällä totalitarismiin ja 30-luvun Saksaan. On todella, todella mautonta puhua 30-luvun Saksasta tällaisessa yhteydessä, kun me toimimme täällä parlamentaarisesti [Veronika Honkasalo: No, lue historiaa!] kansan mandaatilla ja teemme parlamentaarisia ja demokraattisia toimia. Hyvä edustaja Honkasalo, tässä ei ole kysymys totalitarismista, tässä ei ole kyse natsismista, tässä on kyse... [Veronika Honkasalo: En ole maininnut natsismia sanallakaan!] — Olette puhunut 30-luvun Saksasta kyllä. — Huomautan teitä, että mitä teidän omat taustaryhmänne tekivät vuonna 1918 Suomessa tai 1920-luvulta alkaen Neuvostoliitossa. Me emme halua viedä julkista keskustelua tällaisiin ääriesimerkkeihin, joten älkää tehkö sitä.

Edustaja Piritta Rantaselle totean, että kyllä, tämä SDP:n kaltainen solidaarisuus on unohdettu. Tämä hallitus ei samalla tavalla enää jatka sitä ulkomaille rahaa lappaavaa solidaarisuusliikettä, [Puhemies koputtaa] jolla te perustelitte muun muassa EU:n elpymispakettia ja kehitysavun paisuttamista viime kaudella. Sen aika on [Puhemies: Minuutti!] nyt päättynyt. Tämä hallitus ei sitä jatka.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kun edustaja Honkasalon nimi oli mainittu, niin vastauspuheenvuoro vielä tähän.

18.29 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos edustaja Vigelius tutustuisi historian oppikirjoihin, niin sieltä varmaan selviäisi, kuinka vaarallista esimerkiksi Suomen historiassa aikoinaan on ollut kuulua ammattiyhdistysliikkeeseen. Se käy sieltä täysin selväksi, ja sieltä käy selväksi myös se, että laitoikeiston agendalla on nimenomaan ollut ammattiyhdistysliikkeen nujertaminen kaikin eri tavoin. Sillä tavalla historia toistaa myös Suomessa itseään, ja se on todella surullista.

Tässä edustajatoverinne vieressä totesi, että täällähän on parlamentaarinen järjestelmä, demokratia toimii — täysin kapea käsitys demokratiasta. Meillähän on kansalaisyhteiskunta sitä varten, että ihmiset voivat vaikuttaa myös vaalien välissä ja että on myös muita keinoja vaikuttaa kuin pelkästään parlamentaarinen järjestelmä. [Miko Bergbom: Ei kuukaan niitä ole kieltänyt!]

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

18.30 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pakko puuttua siihen argumenttiin, että lakkoilu olisi hyväksyttävää ainoastaan vapaa-ajalla. Tämä kertoo huomattavalla tavalla myös siitä, mitä perussuomalaiset ja oikeisto ajattelevat demokratiasta, oikeusvaltiosta, jokaisen mahdollisuudesta ilmaista mielipiteensä myös poliittisten lakkojen avulla. Millainen mielipiteen ilmaisu siis sopisi oikeistolle ja perussuomalaisille? Ilmeisesti sellainen, joka ei haittaa ketään millään tavalla, jolla ei ole minkäänlaisia vaikutuksia yhteiskuntaan. Ajattelettko todella, että sellaiset asiat, kuten esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, joka sekin on poliittisilla lakoilla saavutettu asia, olisivat edenneet sellaisilla toimilla, jotka eivät millään tavalla olisi haitanneet ketään?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

18.31 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sirén tässä väitti, että hallitus ei ole tehnyt itsestään työmarkkinaosapuolta, koska se säättää lakeja eikä neuvottele työehtosopimuksista. Sillä ei ole mitään merkitystä, säädetäänkö laeissa tai työehtosopimuksissa työntekijöiden oikeuksista. Te olette nyt laeilla heikentämässä työntekijöiden asemaa, sosiaalista asemaa, taloudellista asemaa, ja se tekee teistä työmarkkinaosapuolen ihan kansainvälisenkin oikeuden näkökulmasta. Silloin yhdistymisvapaus ja sen kautta lakko-oikeus koskevat ay-liikettä. Heillä on oikeus poliittisilla lakoilla vastustaa teidän toimianne, koska te teette itsestänne työmarkkinaosapuolen ja aiheutatte tappioita ja aiheutatte nimenomaan työntekijöiden aseman heikentymistä. Poliittiset lakot eivät määrity sen mukaan, kohdistuvatko ne lainsäätäjään vai työnantajaan, vaan kyse on aina näistä oikeuksista.

Edustaja Sammallahdelle totean vain, että kun haukutte kolmikantaa ja puhutte vaikka 90-luvusta tai 2000-luvun alusta, niin katsokaapa, milloin Suomessa on ollut kaikista korkein tuottavuuskehitys. [Puhemies koputtaa] Siihen se loppui, kun tätä järjestelmää alettiin murtaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

18.32 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa pelästyin jo, olenko antanut täällä väärän todistuksen, kun olin itsekin täällä väittämässä, että perussuomalaiset ovat pettäneet vaalilupauksensa, ja kun sieltä niin voimallisesti tämä kiistettiin, että emme ole tätä pettäneet, niin piti ihan mennä tarkistamaan. Kun ennen vaaleja kysyttiin jokaiselta puolueelta, että työntekijöiden lakko-oikeus on turvattava vähintään nykyisessä laajuudessa — [Aino-Kaisa Pekonen: Näin on!] toistan: vähintään nykyisessä laajuudessa — ja sitten kun katson, miten täällä eri puolueet ovat vastanneet, niin kyllä, perussuomalaiset olivat tätä mieltä vielä ennen vaaleja. Niin muuten oli RKP ja niin olivat myös kristillisdemokraatit, mutta kas kummaa, jotain siellä Säätytalolla tapahtui. Saattaa olla näin, niin kuin täällä edustajakollega totesi, että vetikö kokoomus teitä nyt sitten höplästä, mutta se on tässä käynyt selväksi, että palkansaajan turvasta on tullut kyllä palkansaajan painajainen. [Mai Kivelä: Jäitte kokoomuksen tossun alle!]

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen. [Niina Malm avaa vahingossa mikrofoninsa] — Joo, anteeksi.

18.33 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Honkasalo totesi, että näillä uudistuksilla ei ole mitään taloudellista vaikutusta. Rohkenen kyllä olla erittäin paljon eri mieltä edustaja Honkasalon kanssa, nimittäin näillä muutoksilla on todellakin suuria vaikutuksia ja nimenomaan kansantaloudellisia vaikutuksia.

Ensinnäkin, kun lakkopäiviä vähennetään, se vaikuttaa suoraan yritysten toimintaan. Yrityksille ei tule keskeytyksiä eikä niille tule häiriöitä, jotka taas vaikuttavat siihen, että ei menetetä myyntiä eikä tule ylimääräisiä kustannuksia. Yritykselle aiheutuvat vahingot ja menetetyt myynnit kanavoituvat viime kädessä kansantaloudellisesti verojen kautta meidän kaikkien vahingoksi.

Toiseksi, kansantaloudellinen vaikutus liittyy siihen, miten suomalaiset yritykset nähdään sopijakumppaneina. Täällä ollaan oltu esimerkiksi edustaja Pekosen toimesta huolissaan siitä, miltä tämä keskustelu näyttää. Mutta minä uskon, että ne, jotka miettivät, minkälaisia sopijakumppaneita suomalaiset yritykset ovat, nimenomaan kiinnittävät myös siihen seikkaan huomiota, miten paljon Suomessa lakkoillaan. [Puhemies koputtaa] Ja nyt me olemme säättämässä semmoista lainsäädäntöä Suomeen, jolla me turvaamme työrauhaa suomalaisille työmarkkinoille. [Aki Lindén: Siis yleisesti eikä vain poliittisiin lakkoihin, vai?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

18.35 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Anteeksi vielä tuo näppihäiriö. — Mutta pakko jatkaa sitä keskustelua, että mikä suomenennätys takinkäännessä on tapahtunut, koska perussuomalaiset ilmoittivat ennen vaaleja kannattavansa Sipilän hallituksen säättämien väliaikaisten kiky-maksujen siirtoa työntekijöiltä takaisin työnantajien maksettavaksi. Pari päivää ennen vaaleja he tämän peruivat. Sitten: ”Viranomaisvalvontaa on parannettava ja ammattiliitoille on säädettävä kanneoikeus, jotta työmarkkinarikollisuus saadaan kitkettyä.” Toimia ei näy. ”Ammattiliittojen ja -osastojen kanneoikeus on ainoa tie, jolla estetään ulkolaisen halpatyövoiman käyttö yrityksissä.” Tähänkään ei löydy keinoja. ”Työntekijän lakko-oikeus on turvattava vähintään nykyisessä laajuudessa.” Tässäkin te olitte sitä mieltä, että tämä on oikein. Ja mitä tapahtuu nyt? Kaikki takit on käännetty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

18.36 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Demokratiasta: Mielenosoittaminen on demokratiaan kuuluva perusoikeus. Se on sitä nyt, se on sitä myös jatkossa. Sitä ei olla rajoittamassa millään tavalla. Demokratiassa keskeisintä oikeutta omien työehtojen puolesta lakkoiluun ei olla rajoittamassa millään tavalla, se säilyy aivan nykymuodossaan. Minkäänlaista lakkoilua ei olla tässä maassa kieltämässä. Ei olla kieltämässä poliittisia lakkoja, ei olla kieltämässä tukilakkoja. Ne ovat edelleen jatkossakin täysin mahdollisia. [Matias Mäkysen välihuuto]

Muutama sana myös solidaarisuudesta — toinen tärkeä sana, joka täällä on mainittu demokratian ohella: On viitattu muun muassa tähän vientivetoiseen palkkamalliin, joka ei

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

suoraan nyt ole tämä hallituksen esitys, mikä meillä on nyt käsittelyssä. Suomessa olisi täysin mahdollista kohdentaa korkeampia palkankorotuksia työvoimapulasta kärsiville aloille, esimerkiksi. Asia on täysin työmarkkinaosapuolten käsissä — ei hallituksen, vaan työmarkkinaosapuolten, jos sieltä löytyisi liittojen välillä solidaarisuutta, [Matias Mäkysen välihuuto] nimenomaan sitä solidaarisuutta. Mutta tämä ei ole hallituksen työpöydällä oleva asia, vaan neuvoteltava asia, [Puhemies koputtaa] mikäli neuvotteluhallua ennen kaikkea sieltä SAK:n puolelta löytyisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.37 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä olisi kyllä todella monta kohtaa, mitä pitäisi kommentoida, mutta sanon nyt ensinnäkin siihen, että kahdeksan tunnin työpäivästä lähtien voi katsoa ay-liikkeen saavutuksia. Viimeisimmät isoimmat eläkeratkaisut, jotka tässä on tehty: meillä on maailmanluokan eläkejärjestelmä olemassa — se on työmarkkinajärjestöjen tekemä järjestelmä, ja siitä pitää olla ylpeä.

Toisaalta voidaan myöskin muistuttaa siitä, että kun tämä työmarkkinajärjestelmä luotiin tammikuun kihlauksen myötä 1940 talvisodan keskellä, niin silloin luotiin askeleet siihen, ja 2008 asti tehtiin työmarkkinaratkaisu, jossa oli keskitettyjä ja liittokohtaisia, ja silloin EK ilmoitti, ettei halua tehdä enää keskitettyjä ratkaisuja. Siihen asti meillä talouskasvu oli aika hyvä. Sen jälkeen on menty tähän tilanteeseen, että tehdään liittoratkaisuja pelkästään. Tehtiin muutama tällainen keskitetty — ei saatu sanoa tupoiksi — joilla oikaistiin yhden kierroksen ylisuuret ratkaisut siihen taloustilanteeseen nähden, kun finanssikriisi tuli. Eli kyllä on käytetty työkaluja.

Sitten jos halutaan [Puhemies koputtaa] taloutta oikaista, niin käytännössä tärkein työkalu olisi työmarkkinoiden hakeminen kumppaniksi siinä, miten tätä taloutta oikaistaan, [Puhemies: Minuutti!] ja sillä taloutta tasapainotetaan.

Ja sitten jos oikein isoja kysymyksiä haluaa työmarkkinoilla oikaista, [Puhemies koputtaa] niin kyllä sairaspöissaoloihin puuttuminen... Se on sata kertaa suurempi ongelma [Puhemies: Aika!] kuin tämä nykyinen keskustelu tässä näin. Mittaluokat katoavat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.39 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pohjimmiltaan tässä tilanteessa on edelleenkin kyse siitä, että me ollaan menetetty aivan järjettömästi talouskasvua, jos verrataan meidän keskeisiin kilpailijamaihin. Se tarkoittaa menetettyjä työpaikkoja, se tarkoittaa menetettyjä palkankorotuksia, ja se tarkoittaa viime kädessä menetettyä hyvinvointia tässä maassa. Siitä on tässä kyse. Koko tämän hallituksen politiikan perustana on, että me nostetaan suomalaisten yritysten kilpailukykyä suhteessa meidän verrokkimaihin, minkä seurauksena Suomeen syntyy työpaikkoja ja minkä seurauksena suomalaisten palkat voivat nousta, kun niitä palkkoja voi saada menemällä sinne töihin, joita synnytetään, kun kilpailukykyä vahvistetaan. Se on näin yksinkertaista.

Me ei voida jatkaa kituuttamalla ja velkarahalla loputtomiin. Hyvinvointivaltio ei pyöri loputtomiin sillä. Näin se vain on. IMF:kin on tuonut hyvin esiin, että hallitus on oikealla tiellä mutta lisätoimia tarvitaan, ja niitä on tulossa. Poliittisilla lakoilla aiheutetaan pelkkää vahinkoa, ja jos ne jatkuvat vielä pidempään, siitä kärsii lopulta suomalainen veronmaksaja.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

18.40 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä minusta näyttää siltä, että tässä ei missään nimessä ole kyse taloudesta eikä tässä missään nimessä ole kyse Suomen kilpailukyvyistä. Itse asiassa se, mihin te käytätte eniten tarmoa tässäkin keskustelussa, on ay-liikkeen haukkuminen, edelliseen hallitukseen vetoaminen tai ylipäättään historian muistelu. Jos nyt historiaa kerran katsotaan, niin kilpailukykysopiamus, jota muun muassa edustaja Sammallahti täällä parjasi, tekee edelleen sen, että esimerkiksi 3 000 euroa kuukaudessa tienaa ihminen menettää noin kuusikymppiä kuussa. Joka kuukausi hänen palkkapussistaan viedään edelleen noin 60 euroa nimenomaan Suomen kilpailukyvyn ja talouden nimissä.

Kun te siellä puolella sanotte, että suomalainen palkansaaja ei osallistu tähän ja että ainoastaan aiheutetaan lakkoja ja aiheutetaan haittaa, [Miko Bergbom: Ei näin ole sanottu!] niin kyllä toivoisin todella, että siellä käydään läpi, mitä kolmikannassa, mitä sopimisella, mitä yhdessä on todella Suomessa rakennettu ja tehty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Norrback.

18.41 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Näistä vaalilupauksista voidaan kyllä käydä aika pitkä keskustelu. RKP:ssä me ollaan tavattu olla hallituksissa mukana ja ollaan menty sinne Säätytaloön sisälle ja tultu sieltä ulos. Minä väitän, että jokaisessa puolueessa ollaan tultu ulos toisenlaisella ohjelmalla kuin sillä, millä mentiin sisään. Kyllä se näin vaan on, kun meillä on monipuoluehallituksia. Jos olisi toinen tilanne, että meillä olisi yksi puolue, joka olisi enemmistössä, niin olisi toinen tilanne. Voi tietysti valaista äänestäjiä tällä tavalla, mutta voi olla niin, että muutaman vuoden päästä ne lupaukset ovat tulleet muiltakin. En nyt mainitse viime hallituksen osalta.

Sitten tämän demokratiakeskustelun osalta: Minä en näe, millä tavalla nämä esitykset, mitä nyt on pöydällä, rajoittavat ilmaisuvapautta. Minä en näe sitä, mutta varsinkin poliittisen lakon osalta minä näen, että me rajoitamme mahdollisuuksia [Puhemies koputtaa] tuottaa ei-syyllisille aikamoista taloudellista tappiota. Sitä tämä poliittisen lakon kieltäminen on minun mielestäni. Minä olen ihan vakuuttunut, eli jos mietitte kunnolla: miten tämä sopii kypsään demokratiaan? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

18.43 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on usein kuultu, että muutokset eivät ole kovin merkittäviä. Jos ne eivät ole kovin merkittäviä, niin miksi ihmeessä te pakotatte ja runnotte näitä läpi? On selvää, että sillä on merkitystä, teidän politiikallanne, koska tässä romutetaan suomalaista työmarkkinajärjestelmää. Te olette siirtämässä valtaa erityisesti työnantajille. Ja kun sanotte, että muutokset eivät ole merkittäviä, niin tulee mieleen kysymys, että haluatteko näillä omilla päätöksillänne erityisesti kiusata suomalaisia työntekijöitä ja palkansaajia. Siltähän se nyt valitettavasti, arvoisa hallitus, vaikuttaa — kiusanteolta ja kysymykseltä, joka on teille ennen kaikkea periaatteellinen ja ideologinen.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Nyt me todella toivotaan, että hallitus herää, että te kuuntelette, että palataan aidosti niiden neuvottelupöytien ääreen, koska tämä ei ole se tapa, jolla suomalaista yhteiskuntaa ja ennen kaikkea meidän työmarkkinamallia rakennetaan ja luodaan sille tulevaisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt näyttää siltä, että pääsemme puhujalistaan takaisin. — Eliikkä edustaja Furuholm.

18.44 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! On kuvaavaa, että tämä lakko-oikeuden rajaaminen on hallituksen ensimmäinen varsinainen työelämäheikennys, joka tänne saliin tuodaan. Kun valta ja mandaatti johtaa Suomea on saavutettu monelta osin petetyillä vaalilupauksilla, on loogista ja demokratialle ominaista, että kansalaisyhteiskunta osoittaa mieltään laillisin keinoin. Ja lupaan, että on meidän kaikkien etu, että kansalla on mahdollisuus näin toimia ja vaikuttaa politiikkaan myös vaalien välillä. Nyt tätä kuitenkin halutaan rajoittaa ja kritiikkiä vaijuttaa. Onkin pakko todeta, että tämä on hyvin poikkeuksellinen tapa toimia suomalaisessa yhteiskunnassa. Toimintatapa on toki ymmärrettävä, kun kyselystä toiseen suurin osa kansasta vastustaa näitä heikennyksiä, mutta ei tätä silti hyväksyä voi.

Itse lakkojen määrä, erityisesti poliittisten, ei ole Suomessa mikään aito ongelma. Työmarkkinoillakin rauha on aina vaihtoehto, mikäli tahtoa sen rakentamiseksi vain löytyy. On kuitenkin selvää, ettei hallituksen valitsemalla sanelulinjalla tällainen tila toteudu. Ja kun tällä esityksellä ei ole edes vaikutusta työllisyyteen tai kansantalouteen, niin aika harjoitusten perusteella tässä nyt suomalaisten perusoikeuksia rajataan.

Poliittisten lakkojen lisäksi hallituksen esitys kiristää oikeutta tukilakkoihin, joilla vahvemmin järjestäytyneet alat ovat kyenneet puolustamaan heikommassa asemassa olevia työntekijöitä. Näin toimii yhteiskunta, jossa eri osapuolilla on uskottava mahdollisuus neuvotella. Tukilakolla on estetty esimerkiksi postinjakajien ja monien muiden pienipalkkaisten duunareiden työehtojen polkemista. Selväksi on käynyt, että solidaarisuus ei kuulu tämän hallituksen sanavarastoon.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on usein toistettu, että ”kertokaa oma vaihtoehto, että mitä sitten pitäisi tehdä”. No, otetaan vaikka mallia Ruotsista siinä, että työntekijän asema yrityksissä on vahva ja työmarkkinaosapuolten välille on rakennettu luottamusta. Sillä on saatu siellä lakot minimiin ja työmarkkinoille rauha. Ei se niin vaikeaa ole. Ei siellä Ruotsissa esimerkiksi ole tällaista mekaanista tuntirajaa, jota hallitus nyt esittää, vaikka täälläkin on muuta annettu ymmärtää.

Pelkään, että pohjoismaisen mallin romuttaminen ja sopimisyhteiskunnan hautaaminen ei tule johtamaan lakkojen vähentymiseen vaan niiden yleistymiseen. Tämä on harmi myös työntekijöille, joille lakko on aina viimesijainen keino. Suomi häviää, kun hallitus ohjaa meitä sopimisen tieltä vastakkainasettelun tielle. Hyvä hallitus, hyvä jo poistunut ministeri Satonen, ette te duunaria sakottamalla, kovistelemalla ja ulos sulkemalla saavuta yhtäkään niistä tavoitteista, joita hallitusohjelmaan on kirjattu.

Arvoisa rouva puhemies! Kaiken tämän edellä mainitun lisäksi on ministeri Satonen perustellut tätä esitystä hieman harhaanjohtavilla argumenteilla eikä ole näitä väitteitä korjannut. Siksi kannatan edustaja Mäkysen tekemää epäluottamuslausetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

18.49 **Elisa Gebhard sd:** Arvoisa puhemies! Kun puhumme lakko-oikeudesta, puhumme paitsi siitä, kuinka hallitus tekee hyvin kokonaisvaltaisesti työntekijävastaista politiikkaa, myös laajemmin ammatillisesta järjestäytymisvapaudesta, mahdollisuudesta ilmaista mielipiteitään työtaistelutoimin osana oikeusvaltiota. Vaikuttaa, että hallitus haluaa ensin nimenomaisesti heikentää työntekijöiden mahdollisuuksia vaatia parempaa ja sen jälkeen hallitus sanelee läpi sellaisia työelämän uudistuksia, jotka se tietää epäsuosituiksi ja jotka hyvin konkreettisesti heikentävät työntekijöiden asemaa. Ja millaisin argumentein? Hatarin, jopa virheellisin perustein, ilman että asiasta vastaava ministeri on tällä hetkellä paikalla tai on vastannut juuri mihinkään oppositiosta esitettyihin kysymyksiin tai on suhtautunut vakavasti siihen, että hän on antanut virheellistä tietoa eduskunnalle.

Konkreettisesti hallitus ajaa naisvaltaiset alat ikuiseen palkkakuoppaan, heikentää ihmisten irtisanomissuojaa ja pienituloisten työssäkäyvien tai työnsä menettäneiden toimeentuloa sekä kurjistaa työoloja pakottamalla ihmiset sairaana töihin, mutta ensin hallitus kajoaa lakko-oikeuteen ja siten myös oikeusvaltion rakenteisiin ja menee asiassa jopa niin pitkälle, että yksilöitä halutaan sakottaa mielenilmaisusta työtaistelutoimenpiteillä. Ei tästä oikein muita johtopäätöksiä voi vetää kuin että hallitus pitää negatiivisena asiana sitä, että työntekijät vaativat parempaa.

Haluan erityisesti kiinnittää huomiota hallituspuolueista kuultuihin argumentteihin tänään täällä salissa:

Ensinnäkin, kuten totesin aiemmin, tämä ”vapaa-ajalla saa lakkoilla” on suhteellisen absurdi perustelu perussuomalaisen ja oikeiston rivistä. Se tulee paljastaneeksi hyvin paljon sitä käyttävien ajatuksista koskien demokratiaa ja ilmaisuvapautta. Ilmeisesti mielipiteen ilmaisu sopii perussuomalaisille ja oikeistolle, kunhan se ei haittaa ketään millään tavalla.

Toiseksi, täällä on käytetty tänäänkin termiä ”tarpeeton lakko”. Kuulemma halutaan rajata tarpeettomia lakkoja. Ajattelevatko perussuomalaiset työntekijöistä, jotka puolustavat työntekijöiden oikeuksia, että se on tarpeetonta?

Kolmanneksi, päätöksentekijät toki saavat mandaattinsa kansalta. Se ei missään nimessä tarkoita, etteivätkö kansa tai kansalaisjärjestöt saisi olla eri mieltä ja ilmaista mielipidettään myös vaalien välillä. Lisäksi, jotta tämä argumentti olisi pätevä, olisi hallituspuolueiden tullut kertoa ennen vaaleja, että ne haluavat rajata lakko-oikeutta. Näin perussuomalaiset eivät ole tehneet, vaan ennen vaaleja perussuomalaiset nimenomaan olisivat halunneet turvata työtaisteluoikeuden nykyisessä laajuudessaan, eivätkä perussuomalaiset ole vieläkään kyenneet selittämään meille, mitä siellä Säätytalolla oikein tapahtui, kun takki näin kääntyi.

Neljänneksi, onko Suomi erityisen lakkoherkkä maa poliittisten lakkojen osalta, kuten täällä pyritään esittämään? No, ei ole, eikä toisaalta usein keskusteluissa esiin tuotu Ruotsi ole muutenkaan mitenkään hyvä verrokki tässä asiassa, sillä Ruotsissa on myös useita lainsäädännöllisiä elementtejä, joilla työntekijöiden asemaa on nimenomaan parannettu. Esimerkiksi henkilöstön parempi edustus yhtiöiden hallinnossa sekä palkansaajien tulkinta-etuoikeus ristiriitatilanteissa ovat sellaisia tekijöitä, joiden vuoksi palkansaajien asema on parempi kuin Suomessa, varsinkin kun hallituksen politiikasta seuraa nimenomaan yksinomaan heikennyksiä palkansaajille sen sijaan, että olisimme Ruotsin tiellä esimerkiksi neuvottelukulttuurin osalta.

Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen on täällä viitannut Ruotsin esimerkkiin antaen samalla virheellistä tietoa eduskunnalle aiheesta. Minusta on merkillepantavaa, kuinka historiallista uudistusta hallitus yrittää saada läpi huomattavan hatarilla ja jopa virheellisillä

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

argumenteilla. Ruotsissa tosiaan ei ole tällaista oikeuskäytäntöä, jossa poliittisia lakkoja rajattaisiin kestoltaan siten kuin ministeri Satonen on täällä meille esittänyt. Jokainen varmasti ymmärtää, että kahden oikeustieteilijän näkemys 80-luvulta ei ole painoarvoltaan sama asia kuin oikeuskäytäntö. Ministeri on kuitenkin nimenomaisesti väittänyt, että poliittiset lakot olisi oikeuskäytännöllä rajattu. On vakavaa erityisesti näin isossa ja periaatteellisessa asiassa, jos ministeri antaa eduskunnalle virheellistä tietoa naapurimaamme tilanteesta samalla, kun hallitus merkittävällä tavalla kajoaa ihmisten vapauteen osoittaa mieltään työtaistelutoimenpiteillä. Tämän esityksen pohja putoaa, kun sitä puoltavat argumentit voidaan näin helposti osoittaa vääriksi. Eikä tämä ministerin nimenomainen virheellinen väite ole edes ainoa argumentti, joka tässä kokonaisuudessa ei päivänvaloa kestä. Ruotsin esimerkkiin vetoaminen on muutenkin tässä salissa ollut hyvin valikoivaa, kuten on moneen kertaan todettu. Se, että Ruotsissa on hyvin erilaisin keinoin saatu työmarkkinoille vakautta, ei mitenkään puhu tämän esityksen puolesta, päinvastoin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen. [Eduskunnasta: Puhelista on eri! Perholehto ja Werning!] — Anteeksi, pieni hetki. — Anteeksi, edustaja Hänninen, nyt minulla oli täällä väärä lista, pahoittelut. — Edustaja Perholehto.

18.55 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämän maan kilpailukykyä on yritetty viimeisten vuosikymmenien aikana rakentaa pitkälti työntekijän selkänahasta riipien. On tehty erittäin maltillista palkkapolitiikkaa, on sorvattu kikyä, on tehty poikkeuksellisia joustoja, kun koronapandemia kuritti Suomea ja muuta maailmaa. Osa viime vuosien muutoksista näkyy yhä edelleen joka kuukausi palkansaajan pankkitilillä. Se on pysyvästi pakkasella, ei satsia vaan lähemmäs tonnin verran vuodessa. Ja kaikki tämä on tehty Suomen kilpailukyvyyn nimissä.

Puhemies! Tästä tosiasiasta huolimatta kilpailukyky on hallituksen toiseksi paras puolustus tämän nyt käsittelyssä olevan hyvin perustavanlaatuisen oikeuden, siis aivan todella lakko-oikeuden, rajaamiselle. Toiseksi paras siksi, että parhaan argumentin palkinnon saa moneen kertaan jo vääräksi osoitettu ministeri Satosen todistelu Ruotsin-mallista. Ylipäättään tällainen hieman jopa ehkä leväperäinen vertailu muihin Pohjoismaihin on leimannut koko kuluneen eduskuntakauden keskusteluja.

Puhemies! Ajattelen, että lakkojen määrä on yhteiskunnalle kuin kuumemittari, joka hälyttää ongelmasta mutta ei kerro paljoakaan sen syistä. Hallitus yrittää siten ratkoa nyt jotakin sellaista, mikä ei tosiasiallisesti ollut edes ongelma ennen hallituksen omia toimia. Kun hallitus väittää parantavansa työrauhaa rajoittamalla lakko-oikeutta, tulee se vetäneeksi tosiasiallisesti solmua aina vain kireämmälle kiinni. Tosiasiallisesti kaikista paras keino olisi yksinkertaisesti vain tehdä parempaa työmarkkinapolitiikkaa, tehdä parempia ja reilumpia työelämän pelisääntöjä.

Kaikesta tästä olen vetänyt sellaisen johtopäätöksen, että Orpon—Purran hallitusta vaijaa kova, kova vauhtisokeus. Valloilla on sellainen kollektiivinen hurmos, jonka keskellä hallitus ei ehkä enää osaa asettaa jalkojaan maahan. Jos kuitenkin hetken painaisi jarrua, voisi ymmärtää, miksi näitä toimia pidetään niin epäreiluina, ja mahdollisesti siten myös ymmärtää, miksi niitä niin laajalla rintamalla on vastustettu.

Hallitus on sanonut ”ei” palkkatasa-arvolle, ”ei” palkka-avoimuudelle, ”ei” kanneoikeudelle, ”ei” alipalkkauksen kriminalisoinnille. Samaan aikaan se ehdottaa läjäpäin heikennyksiä työntekijöiden asemaan. Hallitus sanoo ”ei”, ”ei” ja ”ei” jokaiselle toimelle, joka

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

voisi tuoda työntekijöille jotakin lisää, jolla reiluista pelisäännöistä pidettäisiin työmarkkinoilla paremmin kiinni. Samaan aikaan se nyt ehdottaa, että rajoitetaan lakko-oikeutta, ja esittää esimerkiksi yksittäisille työntekijöille lakkosakkoja.

Puhemies! Kyllä Suomea, yhteiskuntaa, pitää uudistaa, Suomen työmarkkinoita pitää uudistaa, mutta pyydän todella, että te hallituksessa voisitte hieman painaa jarrua ja lopettaa tämän järjenvastaisen kierteen, keskittyä aidosti luomaan työrauhaa, aidosti luomaan neuvotteluja ja aidosti luomaan sopua. Te voitte kyllä vielä palata yhdessä tekemisen, yhdessä neuvottelemisen pöytään. Esimerkiksi kovin tänäänkin parhaammanne SAK on ehdottanut kompromissiehdotuksia viimeksi tänään. Ette te hallituksena menetä siinä kasvojanne, että te kuuntelette muita, että te myönnätte, että myös tämän talon ulkopuolella on ihmisiä, joilla on ihan legitiimisti oikeus kertoa ajatuksiaan, oikeus vaikuttaa politiikkaan ja siihen suuntaan, mihin Suomea rakennetaan.

Itse asiassa sillä, että te kuuntelette myös niitä ihmisiä, joiden kanssa te ette ole ehkä samaa mieltä, te ennen muuta saatte aikaan sellaista politiikkaa, joka todennäköisesti on laajemmin hyväksytty mutta osoittaa myös sitä, että teillä on aitoa johtajuutta siinä suhteessa, että johdatte koko Suomea, ette vain omia puolueitanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning. — Edustaja Werning ja sen jälkeen edustaja Hänninen.

19.00 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun hallitus asettuu itse työmarkkinaosapuoleksi ja yrittää yksipuolisesti heikentää työntekijöiden asemaa, on täysin ymmärrettävää, että työntekijät puolustavat oikeuksiaan työtaisteluin. Orpon hallitus kuitenkin pyrkii nyt rajoittamaan lakko-oikeutta, vaikka tällaisesta ei vaalien aikana ollut puhetta, ei halaistua sanaa. Hallituksen päätöksellä työntekijät voivat jatkossa vastustaa hallituksen työelämäheikennyksiä ainoastaan yhdellä, enintään 24 tunnin mittaisella poliittisella lakolla. On ilmeistä, että näin lyhyellä lakolla ei todellisia vaikutuksia ole. Rajoittamalla lakko-oikeutta hallitus varmistaa, ettei työntekijöillä ole tulevaisuudessa mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin.

Hallitus on jo vihjaillut uusista heikennyksistä työntekijöiden oikeuksiin, kuten työajan pidentämisestä ja sunnuntaikorvausten poistamisesta. Uuden lain myötä hallitus voi viedä nämäkin heikennykset läpi ilman todellista mahdollisuutta vaikuttaa työntekijöiden taholta. Nämä edellä mainitut vihjailut ovat muuten onnen omiaan vähentämään esimerkiksi sote-alan houkuttelevuutta.

On tärkeää muistaa, että poliittinen lakko-oikeus ei koske pelkästään työntekijöitä vaan esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus Suomessa on poliittisten lakkojen tulosta. Lakko-oikeudella on siis merkitystä myös demokratian kannalta. Hallituksen väite, että poliittisten lakkojen rajoittaminen lisäisi investointeja Suomeen, on kyseenalainen. Poliittiset lakot eivät ole ongelma, vaan niitä on esiintynyt enemmän tänä talvena kuin viimeisten 30 vuoden aikana yhteensä. Ne eivät olisi syntyneet ilman hallituksen omia toimia.

Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee poliittisten lakkojen rajoittamista vertaamalla Ruotsiin väittäen, että siellä poliittiset lakot on rajoitettu 2—3 tuntiin. Kuten täällä on monesti todettu, tämä väite ei pidä paikkaansa, sillä Ruotsin oikeuskäytännössä on sallittu jopa useiden viikkojen mittaiset poliittiset lakot. On huolestuttavaa, että hallitus perustelee päätöksiään väitteillä, jotka eivät kestä tarkempaa tarkastelua.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Pyrkimys rajoittaa poliittisia lakkoja perustuu ajatukseen, että kansalaiset voivat vaikuttaa politiikkaan vain vaaleissa mutta niiden välillä pitäisi olla hiljaa, vaikka hallituksen politiikka ei vastaisi vaalienaikaisia lupauksia. Tällainen kansalaisoikeuksien rajoittaminen ei ole demokraattisen yhteiskunnan piirre.

Lakkopäiviä on mahdollista vähentää ilman lakko-oikeuden rajoittamista. Toimivia keinoja ovat tasapuolinen neuvottelujärjestelmä ja työntekijöiden vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen aidon Ruotsin-mallin mukaisesti. SDP on esittänyt näitä keinoja hallitukselle toistuvasti, mutta hallitus on valinnut viedä Suomen työmarkkinoita väärään suuntaan, vaikka sen omat arviot osoittavat, että lakko-oikeuden rajoittamisen vaikutukset työllisyyteen ja talouteen jäävät epävarmoiksi ja vähäisiksi.

Lopuksi on vielä todettava, että hallituksen toimilla romutetaan Suomen talouskasvua. Hallitus kaataa tämän sopan palkansaajien niskaan, mutta hallituksen on hyvä tietää, että Suomen kilpailukyvyttömyys ei ole todellakaan palkansaajien syytä. Pohdin sitä, onko nyt niin, että hallitus aikoo laittaa palkansaajien syyksi senkin, että hallituksenne ei ole saanut toteutettua tai edistettyä vielä edellisen hallituksen aikana näköpiirissä olleita vihreän siirtymän miljardi-investointeja Suomeen. Tämäkö on hallituksen näkemys siitä, kuinka luodaan pohjaa investoinneille?

Hallitus, te olette luoneet toimillanne ristiriitaisen ja jakautuneen Suomen. Kysyisin ministeri Satoselta, mutta hän ei ole täällä: Mitä hallitus aikoo tehdä, kun teillä on pallo ja pelinteen paikka? Mikä on seuraava siirtonne? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen. Pahoittelut siitä, että sekaan-nuin tuossa listassa. Mutta nyt on teidän vuoronne.

19.05 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies, hyvät kollegat! Suomi on edellisen kymmenen vuoden ajalta Pohjoismaiden ykkönen lakkoilussa, kun tarkastellaan lakkojen vuoksi menetettyjä työpäiviä. Edellisvuosina Suomessa on menetetty noin 350 000 henkilötyöpäivää vuodessa lakkojen, myötätuntolakkojen ja muiden työtaisteluiden vuoksi. Tämä on selkeästi, reilusti eniten Pohjoismaissa. Suomi on moneen maahan verrattuna lakkoherkkä maa. Tästä koituu haittaa yksittäisille kansalaisille, yrityksille, kilpailukyvyille, luottamukselle ja koko Suomen taloudelle. Työpäiviä jää tekemättä, palkka jää saamatta. Häiriöt palveluiden ja tavaroiden toimituksissa heikentävät luottamusta ja kilpailukykyä. Kansainvälisessä kaupassa sopimuksia menee sivu suun ja tärkeitä investointeja jää tekemättä.

Työelämä on kokenut muutamassa vuosikymmenessä valtavan mullistuksen, mutta vielä me noudatamme työehtosopimuslakia, joka on vuodelta 1946, ja lakia työriitojen sovittelusta vuodelta 1962. Lait laadittiin aikoinaan aivan erilaiseen yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Ne eivät palvele enää tätä päivää.

Hallituksen työrauhaa parantavat uudistukset ovat enemmän kuin tarpeen. Ne ovat välttämättömiä, ja ne olisi pitänyt tehdä jo aikaa sitten. Hallituksen esittämät uudistukset ovat maltillisia. Niillä haetaan työtaisteluoikeuden käytölle rajoja, jotka ovat lähempänä pohjoismaisia ja länsieurooppalaisia käytäntöjä.

Paljon puhetta on poliittisten lakkojen rajoittamisen ympärillä. Poliittiset lakot ovat suomalainen erikoisuus. Monissa Euroopan maissa ne on kielletty tai niitä rajoitetaan, Suomessa ei. Hallituksen ehdotuksessa poliittinen lakko tai työnseisaus kestäisi 24 tuntia.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Onko se vain 24 tuntia vai jopa 24 tuntia? Kyse on siitä, missä määrin mielenilmaisuja poliittista päätöksentekijää vastaan voi tehdä työajalla.

Lakimuutoksilla myös tarkennetaan työtaisteluoikeutta. Tämä vähentää laittomia lakkoja. Niitä on tällä hetkellä kaikista työtaisteluista aivan liikaa. Laittomista työtaisteluista kärsivät etenkin pienyritykset, mikä on kerta kaikkiaan kohtuutonta.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme nykyistä vakaammat, luotettavat työmarkkinat. Ne turvaavat yritysten tuottavuutta, ja kansainvälisillä markkinoilla kirimme kiinni kilpailijamaitamme. Uudistukset pitää saada voimaan ja maaliin. Tällä hetkellä tärkeintä on luottamuksen rakentaminen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén, vastauspuheenvuoro.

19.09 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten totesin, edustaja Hänninen on herrasmies, enkä minä tässä arvostele ihmistä, vaan asiaa. Kiinnitin huomiota siihen, että puhuitte yleisesti lakkoissa menetetyistä työtunneista ja työpäivistä, kuten noin puoli tuntia aikaisemmin myös täällä edustaja Partanen. Toisaalta työasiainvaliokunnan puheenjohtaja Sirén täällä on todennut, että tässä ei millään tavalla nyt ole koko asiassa kysymys yleisestä lakko-oikeudesta eikä lakkoista yleensä vaan kysymys on pelkästään näistä poliittisista lakkoista. Nyt selvästi näyttää siltä, että kokoomus ja perussuomalaiset ajavat tässä kaksilla rattailla. Puheet ovat yleistä, siitä että lakkoja on liikaa, ja sitten samaan hengenvetoon todetaan, että eihän tässä nyt olla mitään lakko-oikeutta rajoittamassa vaan kysymys on nyt hyvin kapeasta, poliittisten lakkojen rajaamisesta. En oikein ymmärrä tätä, että kummasta me nyt puhumme, näistä niin sanotuista poliittisista lakkoista vai yleensä lakkoista. [Juha Hänninen: Molemmista!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jos edustaja Hänninen haluaa vastata, niin sen salin tässä vaiheessa. Teidän täytyy siirtyä omalle paikalle, jos haluatte vastata. — Minuutti, edustaja Hänninen. Ja sitten jatketaan puhujalistaa.

19.10 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Puhutaan ihan laajassa mitassa — tietysti ennen kaikkea poliittisista lakkoista, joilla käydään meitä poliitikkoja vastaan, ja niistä kärsivät sitten tavalliset suomalaiset ihmiset ja yrittäjät. Ei se heidän syynsä ole, että meillä on tällä hetkellä tällainen hallitus ja sellainen hallitusohjelma, jota me halutaan viedä eteenpäin, eli halutaan näyttää nyt, että ammattiyhdistysliike ei johda tätä maata, vaan tätä johtaa tämän maan hallitus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Fagerström, poissa. — Edustaja Viitala.

19.11 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Työmarkkinakaaos alkoi hallituksen omista toimista pyrkiessään heikentämään yksipuolisesti sanelemalla palkansaajien asemaa elinkeinoelämän tilauksesta. Eli hallitus aiheuttaa omalla toiminnallaan historiallisen suuret lakko-aallot ja sitten haluaa rajoittaa lakko-oikeutta — absurdi ja surullinen tilanne.

Tämän hallituksen aikana on nähty Suomessa enemmän poliittisia lakkoja kuin aikoihin. Hallituksen kannattaisikin edistää työrauhaa tukemalla luottamusta sopijaosapuolten välillä eikä hyökätä ay-liikkeen eli työntekijöiden kimppuun ideologian sokaisemana.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Suomi ei ole perinteisesti ollut lakkoherkkä poliittisissa lakoissa, ja tuleekin muistaa, että erimielisyydet syntyivät hallituksen pyrkimyksistä heikentää radikaalisti palkansaajien asemaa. Ei luulisi olevan kenellekään yllätys, että palkansaajat reagoivat omien työehtojensa heikennyksiin. Hallituksen suunnitelmista ei kärsi ay-liike, jota erään ministerin suulla on ay-mafiaksikin ala-arvoisesti kutsuttu, vaan jokainen Suomessa työtä tekevä palkansaaja.

Arvoisa puhemies! Lakkoihin ei päädytä koskaan kevyin perustein, vaan se on seurausta pitkästä epäonnistuneesta prosessista, ja nyt sellainen prosessi on juuri meneillään. Lakko ei ole koskaan riitojen ratkaisussa ensisijainen vaihtoehto eikä siihen päädytä kevyin perustein, vaan lakko on viimeinen työkalu, jota palkansaajapuoli voi omien oikeuksiensa ja etujensa edunvalvonnassa käyttää. On valitettavaa, että lakot aiheuttavat yrityksissä tuotannon menetyksiä ja palvelut kärsivät, mutta vieläkin valitettavampaa on se, miksi lakkoihin on päädytty. Työelämän heikennyksille tulee iso hinta, jonka maksaa nykyinen ja tuleva palkansaaja.

Hallitus väittää uudistavansa työmarkkinamallia pohjoismaisen mallin mukaisesti, mutta todellisuudessa se on poiminut vain työnantajille suosiollisia elementtejä katsomatta kokonaisuutta. Ruotsissa on esim. yli 25 henkilöä työllistävässä yrityksissä työntekijöillä oikeus edustukseen yrityksen hallinnossa, eli yhteisen keskustelun lisääminen edistää tunnetusti hyviä työmarkkinasuhteita ja näin osaltaan vähentää työmarkkinatilanteen eskaloitumista ja lakkoon päätymistä.

Perussuomalaiset eivät ennen vaaleja hyväksyneet lakko-oikeuden rajoittamista. On kyllä aivan käsittämätöntä ja härskiä muuttaa suuntaa näin radikaalisti ministeriön ovien avauduttua. Perussuomalaiset, kyllä te nyt olette pettäneet duunarit, eikä se asia teidän värikkäistä puheenvuoroistanne huolimatta muutu.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulisi tarkastella uudelleen suunnitelmiaan heikentää palkansaajien asemaa. Työmarkkinaosapuolten tulisi yhdessä rakentaa oikeudenmukaisempi työmarkkinamalli, joka pohjautuu aidosti pohjoismaisiin arvoihin. Nyt suunnitelluilla palkansaajan heikennyksillä olemme menossa kohti halpatyömarkkinoita, joissa yhä useammin tulee tilanne, että yhdellä palkalla ei tule toimeen. Yritysten kilpailukyky on tietenkin tärkeää, mutta se ei saa tapahtua työntekijöiden kustannuksella.

Poliittiset lakot eivät ole olleet Suomen taloudelle merkittävä tekijä. Eli nyt hallitus ratkoo ongelmaa, jota ei ole edes olemassa, saaden aikaan melkoisen kaaoksen. Kyseessä lie nee siis täysin ideologinen lakiesitys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

19.15 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Viime aikoina on väännetty ankaraasti lakkoilun tarkoituseristä. Ay-liike on masinoinut poliittisia lakkoja, joiden tarkoituksena on ollut vastustaa hallituksen suunnittelemaa työelämän uudistuksia. Myös nyt käsitelyssä oleva hallituksen esitys, jossa ehdotetaan lisääväksi säännöksiä työehtosopimuslakiin ja työriitojen sovittelusta annettuun lakiin, aiheuttaa närästystä ay-liikkeessä ja salin vasemmalla puolella.

Pitää nyt kuitenkin korostaa, että tässä esityksessä ei todellakaan ole kysymys lakkojen täyskiellosta, kuten hurjimmassa pelottelussa kuulee puhuttavan. Tässä muutamia esimerkkejä tosiasioista:

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Poliittisten lakkojen enimmäiskesto vain rajoitettaisiin siten, että poliittisten työnseisausten enimmäiskesto olisi enintään 24 tuntia ja muiden työtaistelutoimenpiteiden enimmäiskesto enintään kaksi viikkoa. Työnseisaus olisi järjestettävä siten, että tuotantotoiminnalle ennen ja jälkeen työnseisausta aiheutuva häiriö jäisi mahdollisimman vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi. Työehtosopimukseen sidotun yhdistyksen olisi huolehdittava siitä, että sen alaiset yhdistykset, työnantajat ja työntekijät välttävät suhteettomia myötätuntotaisteluja ja enimmäiskeston ylittäviä poliittisia lakkoja.

Työrauhavelvollisuuden vallitessa ei saisi toimeenpanna myötätuntotaistelua siten, että työnantajalle tai tämän sopimuskumppanille aiheutetaan suhteettomia vahingollisia seurauksia rajoittamalla työnantajan palvelu- tai tuotantotoimintaa laajemmin kuin on tarpeen pääriidan piiriin kuuluvaan työnantajaan kohdistuvan vaikutuksen aikaansaamiseksi tai ilman, että rajoittamisella olisi välitöntä vaikutusta pääriidan piirissä olevan työnantajan toimintaan. Ellei työrauhavelvollisuus ole voimassa, rajoitukset koskisivat vain tilanteita, joissa tuettavan työtaistelun tavoitteena on muu kuin työehtosopimuksen solmiminen.

Työriitojen sovittelusta annetussa laissa veloitettaisiin ilmoittamaan työnseisauksena järjestettävästä myötätuntotaistelusta tai poliittisesta lakosta viimeistään seitsemän päivää ennen sen aloittamista. Lisäksi hallituksen esityksessä on ehdotettu työehtosopimuslakiin perustuvan työrauhavelvollisuuden vastaisesta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon määrää korotettavaksi, ja työtuomioistuimen laittomaksi työtaisteluksi tuomitseman lakon jatkamisesta säädetään työntekijälle 200 euron sakkomaksu laittomaksi tuomittuun lakkoon osallistumisesta.

Nämä uudistukset eivät minun mielestäni kauhean kohtuuttomilta kuulosta. Esimerkiksi nämä sakot ovat varsin kohtuullisia siihen nähden, miten paljon lakot aiheuttavat taloudellista vahinkoa Suomelle. Tosiasiassa tässä taitaa närästää se, että poliittisten lakkojen rajoittaminen vähentää Hakaniemen herrojen painostuskeinoja ja siten valtaa puuttua hallituksen ja eduskunnan tekemisiin. Suomalainen duunari näyttää olevan vasemmistolle ja ay-liikkeelle täysin toissijaisessa roolissa tässä show'ssa.

Arvoisa rouva puhemies! Vertailun vuoksi: Suomi on lakkoilun kärkimaa Euroopassa, ja neljässä vuodessa aikavälillä 2018—2022 onkin lakkojen vuoksi menetetty noin 350 000 henkilötyöpäivää vuodessa. Kansainvälisten työtaistelutilastojen tietojen perusteella Suomessa lakkojen vuoksi menetettyjen työpäivien määrä tuhatta työntekijää kohden on korkea, vuosina 20—22 Euroopan korkein, Tanskaan verrattuna yli 70-kertainen ja Ruotsiin nähden yli 360-kertainen määrä menetettyjä työpäiviä. Sitten vielä ihmetellään, miksei talous kasva ja rahat on loppu. Varmasti sijoittajat miettivät näitäkin asioita hyvin tarkasti ennen kuin sijoittavat varojaan Suomeen.

Meillä on viimeiset maailmanajat saada Suomessa tämä yhteiskuntaa rapauttava ja kallis poliittinen lakkoilu kuriin. Meillä ei ole varaa tässä taloustilanteessa seisottaa tuotantolaitoksia ja seisoskella työpaikan portilla plakaatti kädessä. Meidän tulisi plagioida lakkomalli Japanista. Siellä lakkolaiset ovat normaalisti töissä, työtilassa saa olla näytillä protestijulisteita, kaulassa tai selässä voi olla jonkinlainen iskulause ja lisäksi keskusradiosta saa soittaa protestimusiikkia. Näinhän sen kuuluisi olla meilläkin — porukka tekee töitä normaalisti, ja keskusradiosta soimaan Matin ja Tepon kappale ”Minä tunnen, kuinka vauhti kiihtyy”. Siinä mallia ay-liikkeelle. — Kiitos. [Juha Mäenpää: Joka päivä töitä teen! — Aki Lindén: Kaiken takana on nainen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

19.21 **Nasima Razmyar sd:** Arvoisa rouva puhemies! Me olemme täällä tänä iltana puhumassa hyvin perustavanlaatuisesta kysymyksestä, joka koskettaa suomalaista yhteiskuntaa. Moni kansalainen ei juuri tässä hetkessä osaa näitä teidän esityksienne yksityiskohtia. Kyseinen esitys HE 12/24 on tosiaankin 136 sivua pitkä, ja ymmärrän varsin hyvin, ettei jokainen kansalainen ole kahlannut sitä läpi, mutta siitäkin huolimatta moni suomalainen ymmärtää, mistä näissä teidän esityksissänne on pohjimmiltaan kyse. [Juha Mäenpää: Valtionvelasta!] Tässä kajotaan merkittävällä tavalla suomalaisen yhteiskunnan peruseriaatteisiin — peruseriaatteisiin: sananvapauteen, mielipiteenvapauteen ja siihen olennaisesti kuuluvaan lakko-oikeuteen. Poliittisia lakkoja rajataan 24 tuntiin. Lakoista määrättäviä sakkoja nostetaan, ja lakiin ollaan tuomassa jopa mahdollisuus määrätä yksittäisille työntekijöille 200 euron henkilökohtainen sakko.

Arvoisa puhemies! Kuten olemme mediastakin tänään lukeneet, ovat hallituksen perustelut näin perustavanlaatuisille muutoksille, näin merkittäville muutoksille, hatarat, eivätkä ne valitettavasti kestä edes tarkastelua. Sanotte, että mitään ei olla neuvotellen saatu aikaiseksi ja nyt te sen kaiken tässä omalla kaudellanne tulette saamaan aikaan. No palataan vähän historiaan: raamisopimus, eläkeuudistus, maltilliset palkkaratkaisut, kustannuskilpailukyvyyn säilyttäminen, perhevapaauudistus, kiky-sopimus, korona-ajan nopeat väliaikaiset muutokset — ihan vaan muutama mainitakseni. Vaikeista tilanteista ja tiukoista neuvotteluista huolimatta Suomessa ei ole 2010-luvulla lakkoiltu erityisen paljon.

Arvoisa puhemies! Nyt työmarkkinat ovat sekaisin ja työntekijät ovat lakossa. Miksi? Koska hallitus on päättänyt tehdä asioita, joista yleensä on päätetty työmarkkinapöydissä sopien. Hallitus heikentää työntekijöiden asemaa ja heikentää työehtoja lailla. Te olette heikentämässä niitä lailla. Ihmiset ovat valmiita menemään lakkoon, koska he näkevät, että tässä ollaan rikkomassa jotain hyvin perustavanlaatuista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikä selittää Ruotsin matalaa lakkoiluastetta, josta olette kovasti puhuneet? Neuvottelemisen, tulkintoikeus ja hallintoedustus. [Juha Mäenpää: Oma valuutta!] Sekin on tuotava ilmi, että kun Ruotsissa tehtiin isoja muutoksia 90-luvulla muun muassa palkkamalliin, hallitus ei sitä määrännyt, vaan osapuolet rakensivat itse sen ratkaisun. Heillä oli mahdollisuus, heillä oli myöskin se voima. Tässä Suomen hallituksen todella kannattaa ottaa mallia Ruotsista. Joustoelementtejä on hyväksytty ennenkin työmarkkinoilla, mutta vastapainona on täytynyt aina löytyä turvaa tuovaa elementtiä.

Arvoisa puhemies! Arvoisat hallituksen edustajat! Työntekijä on lähtökohtaisesti aina heikommassa asemassa, ja se tulisi jokaisessa työmarkkinamallissa huomioida. Samaan aikaan kun sanotte, että nämä muutokset eivät itse asiassa ole kovin merkittäviä, runnotte niitä vauhdilla läpi. Koko tämä kokonaisuus kertoo hallituksen suhtautumisesta ennen kaikkea palkansaajiin, suomalaisiin työntekijöihin. Lakko-oikeuden rajoittamista ei voi käsitellä nostamatta esille myös teidän merkittäviä leikkauksianne, joita olette tuomassa tänne eduskuntaan. Olette siis päättäneet, että ensin rajoitetaan lakko-oikeutta ja sen jälkeen ajetaan läpi historialliset leikkaukset. Tukilakot, nekin liittyvät olennaisesti esimerkiksi valittuun palkkamalliin eli vientimalliin. Tämä kaikki on kokonaisuus. Vientimallin osalta se tarkoittaa naisvaltaisille aloille, jotka saattavat joutua palkkakuoppaan, sitä, että heidän esitystensä puolesta ei voida pitää näitä tukilakkoja, ja sitä kautta ajetaan esimerkiksi matalapalkkaisia naisvaltaisia aloja lopulliseen palkkakuoppaan.

Monelle palkansaajalle nämä tuntuvat suoranaisesti kiusanteolta. Kuvitteleeko hallitus, että Suomi nousee ilman palkansaajia? Luuletteko te hallituksessa, että tämä lisää suomalaisessa yhteiskunnassa luottamusta, suomalaisten sisuuntumista, että nyt annan kaiken täl-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

le maalle suurena kiitoksena näistä teidän toimistanne? Tällaisilla toimilla te lisäätte suomalaisessa yhteiskunnassa kahtiajakoa, te ette ole sitä vähentämässä.

Arvoisa puhemies! Suomea ollaan ajamassa kyseenalaiseen maineeseen lakko-oikeuksien rikkomisessa myös kansainvälisesti. ILO:n ammatillista järjestäytymisvapautta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelua koskeva yleissopimus numero 87 vuodelta 1948: Suomi ratifioi yleissopimuksen heti seuraavana vuonna — huom. jo heti seuraavana vuonna, vuonna 1949. Onko tämä nyt sitten sitä järkevää politiikan tekemistä ja maakuvan rakentamista, tässä kun luodaan sitä kuuluisaa Suomi-brändiä? Tämäkö luo vakautta ja ennakoitavuutta, josta olette kovasti täällä puhuneet? Edistääkö tämä investointeja ja osajien houkuttelua Suomeen töihin? Ei lisää.

Arvoisa puhemies! Tämä on meille suomalaisille täysin epätyypillistä. Ihmiset ulkomailla kysyvät tällä hetkellä, mitä Suomessa tapahtuu. Nämä ovat perustavanlaatuisia asioita suomalaiselle yhteiskunnalle. Lähtökohta on se, että Suomessa neuvotellaan asioista. Näin olemme toimineet vuosikymmenten ajan. Hallitus haluaa tuoda vaikeat asiat vaalikauden alkuun — olette siinä mielessä ihan viisaita — jotta ne unohtuisivat kansalta. Epävakaus tulee kestäämään koko vaalikauden, kunnes tämä tasapaino palautetaan, ja myös kansalla on pitkä muisti. Sakkolappujen osoittaminen yksityishenkilöille, se ei yksinkertaisesti kuulu suomalaiseen yhteiskuntaan. Luottamuksesta on vain rippeet jäljellä. Hallitus on vastuutehtävässä. Vielä on aikaa perääntyä, saapua neuvottelupöydän äärelle ja löytää tosissaan sopua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen poissa. — Edustaja Bergbom.

19.28 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Salin vasen laita kertoo puhuvansa palkansaaajan puolesta. Te puhutte mielellänne siitä, kuinka te puolustatte duunareita. Katson kuitenkin, että teidän todelliset motiivinne kumpuavat Hakaniemen herroilta, jotka rahoittivat teidät eduskuntaan. Siispä ymmärrän hyvin, miksi te olette tänään puolustamassa rahoittajienne asemaa. Se teille anteeksi suotakoon.

Te olette sellaisen rajatun hyvätuloisen eliitin eli ay-johtajien asialla, jotka eivät voi hyväksyä sitä, että heidän ulkoparlamentaarisen vallankäytön oikeutensa ei enää ulotu maamme hallituksen yli. Sellaiset ajat ovat onneksi ohi. [Välihuutoja vasemmalta] On teidän häpeänne, jos te vapaaehtoisesti luovutatte rahaa vastaan osan parlamentaarista valtaanne Hakaniemen herroille, mutta älkää olettako, että kaikkien täytyy tanssia Hakaniemen herrojen nuotittamalla tavalla. Hakaniemeä voi kuulla ja tulee kuunnella, mutta veto-oikeutta heille ei voi demokratiassa sallia. [Johanna Ojala-Niemelä: Mites se EK:n kuuleminen?]

Arvoisa rouva puhemies! Salin vasen laita on tänään puhunut ihmisoikeuksista. Mikä on sen suomalaisen pienyrittäjän ihmisoikeus, jonka toiminta keskeytyy, jotta SAK saa käydä valtataisteluaan eduskuntaa vastaan? Mikä on sen suomalaisen työntekijän ihmisoikeus, joka ei halua osoittaa mieltään työajalla maan hallitusta vastaan? Mikä on heidän ihmisoikeutensa, kun he joutuvat tahtomattaan ay-kenraalien tykistökeskityksen alle? Kuka maksaa heille korvaukset siitä, mitä he ovat menettäneet näiden lakkojen seurauksena? Ei ainakaan ay-eliitti. Missä ovat heidän ihmisoikeutensa? Kysyn: mikä ihmisoikeus on aiheuttaa kärsimystä viattomille, jotka eivät halua olla osa tätä teidän järjestämääne poliittista performanssia?

Arvoisa rouva puhemies! Pohjimmiltaan tämä koko valtionalouden katastrofi on perua siitä, että maamme ei ole saanut aikaan merkittävää talouskasvua 16 vuoteen, kuten presi-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

dentti Sauli Niinistö meitä tässä salissa ystävällisesti valisti. 16 vuotta, arvoisa puhemies, se on yli puolet minun elämästäni. Se on suomalaisen nuoren koko eletty elämä. Miten sitten tämä ajanjakso on vaikuttanut konkreettisesti suomalaisten elämään? Se olematon kasvu tarkoittaa menetettyjä työpaikkoja, menetettyjä palkkoja, menetettyjä palkankorotuksia, menetettyjä verotuloja ja menetettyä hyvinvointia. Jos aidosti ja oikeasti on pienituloisen puolella, niin silloin pitää tehdä politiikkaa, jolla tavoitellaan talouskasvua, [Johanna Ojala-Niemelä: Tuollako se korjaantuu?] joka viime kädessä hyvinvoinnin tälle maalle takaa. [Piritta Rantasen välihuuto] Jos me haluamme rahoittaa tämän hyvinvointivaltion, ja uskoakseni tässä salissa sen käsityksen melko laajasti jaamme, niin fakta on se, että työllisyysaste on saatava nousemaan ja suomalaiset yritykset menestymään. Siihen tarvitsemme myös työrauhaa, jota tällä esityksellä tavoitellaan.

Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa vasemmisto, te puhutte paljon myös empatiasta. Teidän politiikkanne ei ole empaattista, eikä se valitettavasti ole myöskään vastuullista. Itsekäistä syistä te kieltäydytte hyväksymästä taloustilanteen karua todellisuutta, ja lopulta haaveilemanne tie johtaisi maamme maksukyvyttömään tilaan. Sellainen politiikka on vain ja ainoastaan itsekästä. Se ei ole empaattista. Sen seurauksista eivät tulevat sukupolvet ja päättäjät tulisi tätä eduskuntaa ja sen päättäjiä kiittämään. Eivät varmasti tulisi — se on aivan selvä asia.

Mutta palatakseni alkuun ja varsinaiseen aiheeseen. Kaikilla suomalaisilla on jatkossakin oikeus osoittaa mieltään maamme hallitusta vastaan. Jatkossakin palkansaajajärjestöt tämänkin esityksen pohjalta saavat poliittisissa lakoissa aiheuttaa työnantajille tappioita ja kärsimystä peräti 24 tunnin ajan. [Johanna Ojala-Niemelä: Rajoitatte merkittävästi sitä!] Sen 24 tunnin jälkeen voi sitten siirtyä osoittamaan mieltä vapaa-ajallaan esimerkiksi eduskuntatalon eteen tai lähteä vaaleissa ehdolle. Muistutan, että sellainen oikeus jokaisella täysi-ikäisellä suomalaisella on.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies: hallitus tavoittelee sataatuhatta uutta työpaikkaa, menestystä suomalaisille yrityksille ja palkansaajan ostovoiman vahvistamista. Se on vastuullista politiikkaa. Se on duunareiden etujen puolustamista. Se on tämän hyvinvointivaltion tulevaisuuden puolustamista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä oli pyydettyjä vastauspuheenvuoroja itse asiassa näköjään hyvinkin paljon, mutta... — Edustaja Mäkynen.

19.33 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbom käytti tässä pitkän puheenvuoron mutta ei lainkaan käsitellyt itse tätä esitystä, jota tässä nyt olemme käsittelemässä. Hän puhui työllisyydestä, taloudesta ja talouskasvusta ja itse asiassa syytti Suomen talousongelmista ainoastaan palkansaajia. Suomalaiset palkansaajatko ovat syyllisiä siihen, että Suomen talous ei ole kasvanut? [Välihuutoja oikealta] Nyt te asetatte suomalaiset palkansaajat semmoiseen asemaan, että vain heikennätte heidän asemaansa, rajoitatte heidän oikeuksiaan ja yhdistymisvapauttaan ja syytätte ainoastaan heitä siitä, että Suomi on tällä hetkellä taloudellisissa ongelmissa. Teidän hallituksenne ottaa enemmän velkaa kuin edellinen hallitus ja oikeastaan mikään edellinen hallitus teitä ennen, ja sen te kaadatte suomalaisten palkansaajien niskaan. Eikö teitä hävetä?

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Avataan tässä vaiheessa pieni debatti, koska sille ilmeisesti on tarvetta molemmilta puolilta salia. Elikkä vastauspuheenvuoropainike on nyt auki, ja sillä saa minuutin puheenvuoron, niin kuin tuttu tapa on. — Edustaja Malm.

19.34 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt puhutaan investointiympäristöstä ja siitä, kuinka suomalaiset yritykset eivät voi menestyä, mutta se viesti, mitä itse saa tuolta yrityskentältä, viimeksi tällä viikolla, kun siellä vieraili, on, että vakaus on se, mitä toivotaan. Vakautta. [Aleksi Jäntti: Juuri niin, siihen me pyritään!] Ja mitä tämä hallitus teki? Toi hirvittävän paketin työmarkkinoihin liittyvää lainsäädäntöä, joka sekoitti aivan kaiken. Siitä on vakaus kaukana, siitä on työrauha kaukana, ja pahimmassa tapauksessa, jos tälle tielle lähdetään, että lakkoja rajoitetaan, oletteko te myös valmiit siihen, että meillä on sitten samanlaista täällä kuin vaikka Ranskassa, missä järjestäytymisaste ei ole niin suuri mutta keltaliivit siellä määrittävät sitten lakkojen tahdin, ja niitähän ei sitten hallitse kukaan? Kuka haluaa sellaiseen Suomeen investoida? Yritykset menestyvät, kun niillä on hyvinvointia työntekijöitä. [Puhemies koputtaa] Tähänkään kohtaan, kuinka hyvinvointia parannettaisiin työpaikalla, [Puhemies: Minuutti!] hallituksella ei ole yhtään toimea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

19.35 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä jälleen käytettiin erittäin painokas puheenvuoro, että kyllä näillä hallituksen esityksillä tulee, kuulkaas, valtavasti työpaikkoja, ja kyllä talouskasvu tästä lähtee. Ja ajattelin, että olen varmaan huolestunut tämänkin esityksen luenut, kun en löydä, missä täällä sanotaan, montako työpaikkaa tämän esityksen myötä tulee. Sitten vielä tarkistin sen, niin todella tämän esityksen pohjalta arvioidaan, että suurin piirtein nolla työpaikkaa. [Miko Bergbom: Työrauhaa täällä!] Silläkö se työllisyys todella tässä nyt sitten nousee?

Arvoisa puhemies! Sitten kun täällä viitattiin myös siihen, että täällä salissa jotkut ottaisivat neuvoja vastaan talon ulkopuolelta, niin tuossa kun vielä lukaisin ihan elinkeinoelämän kannanottoja viime kesältä, elinkeinoelämän toimijat totesivat aivan rehellisesti, että kymmentä pyydettiin ja yksitoista saatiin — kymmentä pyydettiin, yksitoista saatiin. Kun katsoin vielä, että minnekäs ne elinkeinoelämän vaalirahat menivät, niin taitaa olla niin, että itse asiassa hallituspuolueissa on suurin osa niistä saajista. [Eveliina Heinäluoma: Voi-ko olla?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

19.36 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbom piti täällä väkevän puheenvuoron, erittäin väkevän, [Eveliina Heinäluoma: Kyllä!] jolla hän perusteli näitä hallituksen heikennyksiä ja leikkauksia. Ainoa ongelma on vain se, että olisiko ollut reilua, että olisitte pitäneet nuo puheenvuorot ennen eduskuntavaaleja. [Sara Seppänen: Talous kuntoon!] Ennen eduskuntavaaleja te lupasitte, te vastasitte, että ansiosidonnaista ei pitäisi heikentää. Ennen eduskuntavaaleja teidän puheenjohtajanne lupasi yhdessä RKP:n ja kristillisdemokraattien kanssa, että työntekijöiden lakko-oikeus on turvattava vähintään nykyisessä laajuudessa. Väkevä puheenvuoro, mutta olisiko ollut reilua, kun te olette näillä lupauksilla tänne päässeet ja nyt antaneet nämä erityiset veronkeven-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

nykset tänne ministereiden tuloluokkaan, joita he nyt kolmatta kuukautta nauttivat, että te olisitte kertoneet tämän ihmisille etukäteen sen sijaan, että keräätte ne äänet ja vaalien jälkeen nyt hymyssä suin saksia heilutellen hyökkäätte palkansaajan kimppuun. [Puhemies koputtaa] Ei ole reilua, ei.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Minuutti. — Edustaja Bergbom.

19.38 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkynen, jos te vaivautuisitte kuuntelemaan, mitä puhuin tuolla pöntössä, niin teille olisi käynyt varsin selväksi se, että minä en syyttänyt ay-liikettä siitä, että tässä maassa ei ole saatua talouskasvua aikaan 16 vuoteen, [Välihuutoja vasemmalta] enkä syyttänyt siitä palkansaajia, vaan syytin siitä tätä eduskuntaa, joka on ollut kykenemätön tekemään tarvittavia päätöksiä tämän taloustilanteen oikaisemiseksi viimeisten vuosien aikana. Tällä hallituksella on kykyä tehdä niitä päätöksiä, kuten olette huomanneet, ja jokaista esitystä te vastustatte täällä vuoron perään. Niitä esityksiä, joilla on työllisyysvaikutuksia, ja jokaista esitystä, muun muassa tätä esitystä, te vastustatte. Teille ei kelpaa mikään.

Te edustatte täällä tällä hetkellä Hakaniemen eliitin, jolta te saitte vaalirahaa, asiaa. Te saitte heiltä vaalirahaa, ja sen takia minä ymmärrän, että te puhutte täällä heidän puolestaan ja ajatte heidän etujaan. Mutta tämä hallitus joutuu huolehtimaan ei vain yksittäisen etujärjestön vaan tämän koko Suomen tulevaisuudesta. Siinä on se ero teidän ja meidän välillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

19.39 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja tässä kertoi, että mikä meille kelpaa ja mikä ei. [Miko Bergbom: Ei mikään!] Edustaja Bergbom, meidän vaatimuksemme on hyvin yksinkertainen ja mielestäni varsin kohtuullinen ja oikeutettu, ja se on se, että te pidätte kiinni niistä lupauksista, jotka te annoitte ennen vaaleja. [Miko Bergbom: Pidittekö te kiinni vappusatasesta?] Vain niistä lupauksista, jotka te annoitte ennen vaaleja. [Eveliina Heinäluoma: Yksinkertainen vaatimus!] Annoitte ne palkansaajille tietäen, että he kampanjoivat teidän puolestanne näillä lupauksilla tuolla työpäikoilla. Te annoitte tämän lupauksen, että ”työntekijöiden lakko-oikeus turvattava vähintään nykyisessä laajuudessaan” tietäen, että ne palkansaajat, jotka uskoivat tähän lupaukseen, ovat levittäneet tätä viestiä ennen vaaleja. Me emme pyydä mitään muuta kuin sen, että te pidätte kiinni siitä, minkä te suomalaisille lupasitte ennen vaaleja. Onko se kohtuuton vaatimus? [Puhemies koputtaa] Eikö se ole aika oikeutettu vaatimus?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.40 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Olisiko teiltä ollut liikaa vaatia tai pyytää sitä, että te olisitte huolehtineet omasta vaalilupauksistanne? Hallitusohjelmaa, Rinteen hallitusohjelmaa kun katsoo, sieltä nousee esiin kaksi kysymystä:

1) Vappusatanen — missä se on? Miksi te ette toteuttaneet sitä, vaikka te lupasitte toteuttaa sen? Te menitte sillä vaaleihin. [Aki Lindén: Eläkkeet nousi yli satasen!]

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

2) Te totesitte ihan teidän hallitusohjelmassanne, että te tavoittelette julkisen talouden tasapainoa — missä ne toimenpiteet ovat? Miksi julkinen talous ei ollut teidän jälkeenne tasapainossa? Minkä takia meidän keskeiset verrokkimaamme kykenivät huolehtimaan omasta taloudestaan samaan aikaan kun oli korona ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan päällä? Miksi he pystyivät tekemään tarvittavia toimia, mutta te ette kyenneet tekemään yhtä ainutta sopeutustoimea? Te rikoitte kehykset vastoin teidän omaa ohjelmaanne, kuten valtiovarainministeriön virkamiehet huomauttivat. Miksi te ette kyenneet kantamaan vastuuta? Minä kerron: sen takia, että te saisitte enemmän ääniä vaaleissa eikä teidän tarvitsisi huolehtia siitä, mitä tälle maalle käy.

Me hoidamme nyt taloutta kuntoon, me varmistamme sen, että hyvinvointivaltio säilyy tuleville sukupolville. [Puhemies koputtaa] Teemme sen, mihin teistä ei ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

19.41 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän kyllä, että edustaja Bergbom ei millään halua puhua nyt tästä käsittelyssä olevasta asiasta eli lakko-oikeuden rajaamisesta, koska perussuomalaiset ovat ennen vaaleja sanoneet, etteivät aio lakko-oikeutta rajoittaa, ja sitten kun he ovat alkaneet lakko-oikeutta rajoittaa, niin he perustelevat sitä oman hallituksensa ministerin suulla täysin tekaistuilla perusteluilla. Viitataan Ruotsiin, viitataan kansainväliseen oikeuteen, ja sanotaan, että tässä ei mennä lakko-oikeuden ytimeen, vaikka niin nimenomaan tehdään.

Te olette pettäneet lupaukset, jotka annoitte suomalaisille, ja sitten perustelette tätä julkisen talouden hoitamisella. Samaa aikaan kun velkaannutatte Suomea enemmän kuin yksikään hallitus teitä ennen, samalla kun työllisyys heikkenee ja te ette tee asialle yhtään mitään. [Joona Räsänen: 56 miljardia!] Tämäkään esitys ei työllisyyttä paranna lainkaan. Päinvastoin, tämä esitys — niiden muiden esitysten kanssa, joita tänä keväänä täällä tulemme työmarkkinoita koskien käsittelemään — tulee heikentämään suomalaisten työmarkkinoiden vakautta, se tulee heikentämään luottamusta ja se tulee heikentämään talouskasvua ja työllisyyttä. Ne luvut tulevat olemaan vielä rumempia kuin te edes vielä pystytte arvioimaan. [Miko Bergbom: Oliko tuo uhkaus? — Vasemmalta: Ei kun se oli tilannearvio!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

19.43 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu tänä vuonna ja tänäänkin siitä, että työmarkkinat on ajettu hallituksen toimesta kaaokseen. [Välihuutoja vasemmalta] Meillä on kuitenkin suurimmalla osalla työehtosopimukset voimassa, ja niistä keskustellaan ja neuvotellaan myös sitten ensi syksynä ja ensi talvena. Työehtosopimuksella luodaan yhteiset pelisäännöt, ja se on ollut myöskin pitkän aikaa tae työrauhasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Voimassa olevaa työehtosopimusta vastaan ei niin sanotusti saa suunnata työtaistelutoimenpiteitä, ja laki tähän jopa velvoittaa.

Mikä on sitten poliittisen työtaistelun, poliittisen mielenilmaisun, tarkoitus? Sen tarkoitus on vaikuttaa poliittisen päätöksentekijän toimintaan, mutta sen välittömät vaikutukset kohdistuvat yrityksiin, työntekijöihin, Suomen kansantalouteen, jopa työpaikkoihin, ja tämä on se ero. On totta, että jos puhutaan viimeisten kymmenen vuoden ajasta, niin on aika vähän ollut poliittisia mielenilmaisuja, lakkoja, ja nyt niitä on ollut poikkeuksellisen paljon. [Antti Lindtman: Mistäköhän johtuu?] Tietyt arviot sanovat, että on kyse 800 mil-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

joonasta eurosta Suomen talouteen [Puhemies koputtaa] viimeisten kuukausien aikana. Tämä oikeus jatkuu. Se rajataan yhteen vuorokauteen, [Puhemies: Aika!] mutta se jatkuu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

19.44 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu kovia puheenvuoroja erityisesti perussuomalaisten suunnalta ja viimeisenä edustaja Bergbomin toimesta. [Miko Bergbom pyytää vastauspuheenvuoroa — Miko Bergbom: Nimi mainittu!] Mutta tosiasiahan on, että nämä kovat puheet yrittävät vain peittää sen valtavan petoksen, jonka te olette nyt äänestäjille tehneet, [Miko Bergbom: Puhuteko nyt kokemuksesta?] siis vaalipetoksen, joka vetää jo vertoja suomenennätykselle.

Kun katsoo ennen vaaleja annettuja lupauksia vaalikoneista: kysymys on ”ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa pitää lyhentää” — perussuomalaisten Mikko Polvinen: ”täysin eri mieltä”, ja kirjoitettuihin kommentteihin on tullut kommentti: ”Nyt on minimi jo saavutettu.” Ja sama kysymys — edustaja Arja Juvonen perussuomalaisista: ”täysin eri mieltä”, ansiosidonnainen on ”työttömän turva”. Ja kun on kysytty edustaja Bergbomilta, pitääkö työttömiä saada nykyistä enemmän töihin heikentämällä ansiosidonnaista työttömyysturvaa, niin jopa edustaja Bergbom itse on vastannut ”jokseenkin eri mieltä”. [Puhemies koputtaa] Siis tämähän on suomenennätys vaalilupausten pettämisessä. [Eduskunnasta: Jopa Timo Soini kalpenee!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.46 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos nyt lähdetään liikkeelle näistä vaalikonevastauksista, niin: ”Suomessa on liian helppo elää yhteiskunnan tukien varassa” — allekirjoittanut jokseenkin samaa mieltä. ”Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa pitää lyhentää” — jokseenkin samaa mieltä. ”Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa ei saa lyhentää”, Iltalehden vaalikoneesta — siitäkin sanon, että eri mieltä, siis että pitää lyhentää. [Eveliina Heinäluoman välihuuto]

Sitten, mitä tulee tuohon Helsingin Sanomien vaalikonevastaukseen, johon te tässä viitatte, niin jos te olisitte lukeneet sen perusteluosion, niin tuon siinä esiin, että ensiksi pitää toteuttaa arjen kustannusten kannalta semmoisia toimia, veropoliittisia toimia, joilla vahvistetaan palkansaajan ostovoimaa. [Välihuutoja vasemmalta] Mutta tässä salissa on kyllä paljastettava se tosiasia, että ei minulla ollut kuuna päivänä aavistusta siitä, kuinka katastrofaaliseen tilanteeseen te olette tämän maan ajanut. Se selvisi hallitusneuvotteluissa valtiovarainministeriön virkamiehiltä. Se oli katastrofi. [Vasemmalta: Olisitte tehneet kotiläksyt!] Te olitte jättäneet tekemättä kaikki sopeutustoimet. Tämä maa on konkurssin partaalla teidän jälkeenne. Kaksi kolmasosaa kertyneestä Suomen valtionvelasta on teidän hallituksen aikaansaamaa. Häpeäisittekö? Kannattaisi hävetä. [Eveliina Heinäluoma: Työllisyys ennätystasolla!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

19.47 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta hallitusohjelmaneuvoittelussa huomasimme kyllä, että tilanne on hankala, ja sen takia jouduimme tekemään aika suurenkin sopeutustoimen, kuusi miljardia, josta todellakin kaksi

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

tulee nyt sitten näitten työllisyystoimien ja tuottavuuskasvun kautta. Tämähän on pieni osanen siitä kokonaisuudesta, samoin työrauhalainsäädäntö. Itse asiassa, kun vertaa vaikka 2015—19 kauteen, jolloin teimme noin 80 työllisyystoimea, niin kuinka monta vasemmisto perui niistä 80 toimesta, kun he nousivat valtaan. Tasan yhden, aktiivimallin, ja itse asiassa toivat aktiivimalli kakkosen siihen tilalle. Ja mielestäni... Tämä tullaan näkemään taas seuraavaksi sitten, kun he joskus pääsevät mahdollisesti valtaan, niin ei siellä mitään peruta. Tätä työrauhalainsäädäntöä ei tulla perumaan, vaikka suuret ovat puheet täällä. Se nähdään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Guzenina.

19.48 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se niin on, että kun ennen vaaleja luvataan jotain, niin silloin kansalaisilla on myöskin perusteltu oikeus odottaa tietyn tyyppisiä toimia. Ja nämä poliittiset lakot nimenomaan kohdistuvat hallitukseen sen vuoksi, [Juho Eerolan välihuuto] että hallituspuolueet ovat pettäneet näitä lupauksia. Eiväthän ihmiset lähde barrikadeille hivin vuoksi. Se on myös heille raskas asia, lähteä osoittamaan mieltä hallitusta vastaan. Ei kukaan tee sellaista hivin vuoksi.

Sen vuoksi tämä asia täytyy ottaa vakavasti, ja sen takia tämä keskustelu esimerkiksi täällä salissa on saanut ihan absurdeja piirteitä, kun sieltä salin oikealta puolelta puhutaan demareista ja Hakaniemestä. Me puhumme tavallisista suomalaisista työntekijöistä, ahkerista, rehellisistä duunareista. Me puhumme hoitajista, palomiehistä, me puhumme poliiseista, lastentarhanopettajista. Nämä teidän puheenne satuttavat näitä tavallisia, ahkeria suomalaisia ihmisiä, [Puhemies koputtaa] jotka haluavat, että Suomi on vakaa yhteiskunta, jossa työntekijällä on oikeutensa ja jossa voi luottaa siihen, [Puhemies: Aika!] että asuntolaina tulee maksetuksi esimerkiksi työttömyyden sattuessa. [Sinuhe Wallinheimo: Peruteko tämän?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

19.49 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nämä tavalliset suomalaisethan, joita tässä edellisessä puheenvuorossa muistettiin, tulevat hallituksen nykyisten toimenpiteiden myötä saamaan enemmän rahaa käteen, kun veronkevennykset tulevat. Kun tätä ansiosidonnaista porrastetaan, ei sen porrastus ole mikään ansiosidonnaisen heikennys, niin kuin täällä halutaan sanoa. [Välihuuto vasemmalta]

Se, että eduskuntavaalien tulos tai vaihtoehtoisesti hallitusohjelma ei miellytä ammattiliittoja, ei ole kovin vahva peruste näille lakoin. Ja tätäkään lakko-oikeutta ei kuitenkaan olla viemässä pois, vaan se rajataan vain vuorokauteen — kuten edustaja Bergbom, jonka nimen tässä nyt mainitsin taas, äsken kertoi. [Miko Bergbom nousee seisomaan ja elehtii kuin pyytäisi vastauspuheenvuoroa] Toisin kuin täällä monessa puheenvuorossa on väitetty, hallitus ei todellakaan ole viemässä lakko-oikeutta pois, ja tämän esityksen tarkoituksena on vain tämän tarpeettoman lakkoilun hillitseminen ja rajaaminen. Edelleen sitten kun työehdoista neuvotellaan, on lakko edelleen yksi työkalu ammattiliittojen työkalupakissa, [Puhemies koputtaa] vaikkakin suoranaisesti toivon, että sitä ei enää käytettäisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

19.51 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Edustaja Eerola, sehän on dramaattinen heikennys. [Eveliina Heinäluoma: Kyllä!] Heillä, joilla on kaikista pienemmät palkat, ansiosidonnainen lyhenee 18 kuukaudesta vain kahteen kuukauteen. [Juho Eerola: Mutta alkuun saa enemmän!] — Ei, kun kahteen kuukauteen, koska heidän päivärahat ovat niin pienet. Se on dramaattinen heikennys, ja sekin täysin päinvastoin kuin teidän puheenjohtajanne lupasi.

Mutta vielä palaan tähän, edustaja Bergbom, kun te perustelit teidän puheitanne ja vaalikoneitanne ennen vaaleja, että siksi olitte eri mieltä, että työttömyysturvaa ei saa heikentää, ja kun te perustelit, että ensimmäisenä pitää toteuttaa arjen kustannusten alentaminen, jotta työnteosta saadaan kannattavaa. Tällä hetkellä asumisen, ruoan ja liikkumisen kustannukset ovat niin korkealla, että monissa tapauksissa ei ole järkevää vastaanottaa työtä. No, mitä te teette? Asumisen hintahan nousee. Teidän puheenjohtajanne on ehdottanut ruoan arvonlisäveron korottamista. Tehän nostatte joukkoliikenteen arvonlisäveroa ja heikennätte matkakuluvähennystä verotuksessa. [Maria Guzenina: Kaljaa saa halvemmalla!] Edustaja Bergbom: Hyvä, että otitte esiin tämän teidän perusteluosionne, koska kyllähän tämä nyt näyttää, että tältäkin osin te olette pettäneet lupauksenne niin, [Puhemies koputtaa] että Timo Soini pyörii tuskissaan Iivisniemessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä edustaja Bergbom, ja sitten mennään vähän muihin puheenvuoroja pyytäneisiin, ettei mene ihan pallotteluksi. — Edustaja Bergbom.

19.52 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa ennen kuin menen näihin edustaja Lindtmanin syytöksiin, todettakoon nyt tässä salissa Suomen kansan kuullessa, että lausuin väärän todistuksen aiemmassa puheenvuorosani. Sanoin, että teidän kaudellanne otettiin velkaa kaksi kolmasosaa koko velasta. Se ei pidä paikkaansa. Yksi kolmasosa on todellisuutta, eli yli 100 vuoden historian aikana neljässä vuodessa te onnistuitte ottamaan velkaa 33 prosenttia siitä koko kertymästä. [Välihuutoja]

Mutta sitten kun nyt muistelen, niin Evan laskelmien mukaan palkansaajien ostovoima vahvistuu tänä vuonna keskituloisella palkansaajalla yli 500 eurolla tämän vuoden aikana. Ajatelkaapas tätä, palkansaajan ostovoima siis paranee tänä vuonna vastoin teidän aikaanne hallituksessa, jolloin palkansaajien ostovoima itse asiassa lopulta heikkeni. Se oli teidän hallituksen aikana. Mutta älkää sekoittako teidän omia touhujanne tähän hallitukseen, joka parantaa palkansaajan ostovoimaa. Lukekaa myös hallitusohjelma. Siellä on yhä lisää veronalennuksia pieni- ja keskituloisille painottuen. Ne ovat oikeita valintoja pienituloisten ja keskituloisten palkansaajien kannalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

19.53 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luulen, että tämän päivän ja illan keskustelujen jälkeen yli kaksi miljoonaa palkansaajaa pohtii, mitkä olivat puheet ennen vaaleja ja mitkä ovat tänä päivänä.

Edustaja Eerolalle: Väititte, että työttömyysturvan leikkauspaketilla ei ole dramaattisia vaikutuksia. Pelkästään majoitus-, ravintola-, kaupan sekä kiinteistöalan työntekijöistä 20 prosenttia putoaa pelkän peruspäivärahan varaan kahden kuukauden jälkeen. Eikö ole dramaattisia vaikutuksia? Tämä on tosiaan pienituloisille ja erityisesti palvelualan ihmisille

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

aivan totaalinen esitys. Siihen palataan sitten tulevina viikkoina. [Johanna Ojala-Niemelä: Ensi torstaina!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti.

19.54 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Vasemmalta puolelta kuuluu puhetta siitä, että ammattiyhdistysliike tai SDP käyttäisi palkansaajien ääntä tai olisi jotenkin kattava edustus palkansaajista. Eihän se tietenkään näin ole. Ei sen enempää SDP kuin ay-liikekään edusta kaikkia palkansaajia. Ay-liike edustaa jäseniään, ja vaikka SDP täällä salissa edustaakin ay-liikettä, niin ei sekään edusta kaikkia palkansaajia vaan ehkä korkeintaan omia äänestäjiään ja jäseniään.

Mutta leikitään näin: Jos hallitus pakittaisi näistä uudistuksista, niin kuin nyt esimerkiksi tästä työrauhalainsäädännöstä, ja sitten kaikki menee pipariksi — se on nimittäin se kurssi, millä me nyt ollaan — niin tulevatko liittojohtajat kantamaan poliittisen vastuun niistä ongelmista? Eivät tule. Jos Suomen talous romahtaa, niin moniko liittojohtaja ilmoittautuu poliittisesti vastuulliseksi? Ei yksi ainutkaan. Ja sen takia hallitus ja demokraattisesti valittu eduskunta käyttää täällä valtaa eikä sillä, mitä ay-liikkeestä ja mitä Hakaniemestä kajahtelee, ole mitään väliä tässä salissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.55 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen hajota ja hallitse -toimintatapa jatkuu, valitettavasti. Hallituksen politiikka on aiheuttanut ja aiheuttamassa lisää yhteiskunnallisia, erittäin haitallisia mielenilmaisuja ja lakkoja. Palkansaajat ovat useasti vedonneet pääministeriin, että alkaisivat oikeat ja aidot keskustelut ja neuvottelut kolmikantaisesti yhteisen työmarkkinalinjan löytämiseksi. Pääministeri on vastannut näihin pyyntöihin toistuvasti: me emme peräänny. Hallituksen vastaus on siis tämä, mistä nyt olemme lähetekeskustelua käymässä. Hallitus rajoittaa lakko-oikeutta, aivan käsittämätöntä. Tällainen toiminta, jossa palkansaajille ollaan asettamassa jopa henkilökohtaisia lakkosakkoja, on aivan ainutkertaista maassamme, jossa työmarkkinatoiminta on perustunut sopimiseen vaikeinakin aikoina.

Arvoisa rouva puhemies! Muistutan vielä siitä, että tätäkään eivät esimerkiksi perussuomalaiset halunneet ennen vaaleja sanoa: lakko-oikeuden rajoittamishalua. Kuten aiemmin on tässä salissa kuultu, missä perussuomalaiset, siellä petetyt vaalilupaukset. [Miko Bergbom: Ohhoh!] Perussuomalaiset — duunaripuolue, joka potkii maassa makaavaa pienituloista palkansaajaa leikkaamalla, heikentämällä turvaa ja sitten vielä kaupan päälle rajoittaa lakko-oikeutta henkilökohtaisella sakon uhalla. [Miko Bergbom: Ja alentaa veroja!] Uskomatonta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

19.56 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Risteilyalus nimeltä Suomi Oy Ab seilaa velkarahalla. Marinin hallitus luopui korona-aikana valtiontalouden kehyksistä. Toisin kuin Ruotsissa, jossa tehtiin päätös saman tien alemmasta kehystä, oli Suomessa valtiontalouden piikki auki. Mitään toimia ei tehty, jotta kustannuksia hillittäisiin. Siksi olemme tässä jamassa. Talous on kuralla, ja vienti ei vedä. Kaik-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

kien näiden lakkojen haitalliset vaikutukset kohdistuvat nimenomaan työnantajiin. Lakko-oikeuden rajoittamisella ja työelämän uudistuksilla pyritään ensisijaisesti tuomaan varmuutta työnantajille, heidän sopimuskumppaneilleen sekä potentiaalisille investoijille ja myös yleisesti yhteiskunnassa. Uudistuksilla haetaan nimenomaan sitä vakautta ja lisää työpaikkoja.

Demareiden ennätysmäinen petos on se, miten te olette unohtaneet jo liian pitkään Suomen talouden ja kuinka te olette velkaannuttaneet tämän maan. [Puhemies koputtaa] Se on häpeällistä. [Puhemies koputtaa] Aloittitte hallitusneuvottelut 2019 teemalla ”rahaa on” ja päätitte kautenne Suomen ennätysmäiseen velkaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Ojala-Niemelä.

19.58 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä edellinen puheenvuoro kyllä osoitti sitä historiattomuutta tässä asiassa. Viime vaalikaudella otettiin velkaa 40 miljardia euroa, ja perussuomalaiset olivat hyväksymässä yhdeksän euroa kymmenestä. Tällöin oli muun muassa koronaa, oli Venäjän hyökkäyssotaa, ostettiin Hornetit yhteisymmärryksessä, mutta: Missä perussuomalaiset, siellä petetty vaalilupaus. Nimittäin nyt lupaatte 100 000 uutta työpaikkaa, ja mitä vuoden aikana on tapahtunut? 30 000 on tullut miinusta, eli lähdette takamatkalta tavoittelemaan tätä 100 000:ta työpaikkaa. Samoin lupasitte velkaantumisen taittumisen. Mitä on tapahtunut? Ennätyskello, velkakello soi: 56 miljardia paukkaa, eikä ole koronaa eikä ole hyökkäyssotaa [Juho Eerola: On se hyökkäyssota jatkunut!] eikä mitään muutakaan, mutta kyllä täytyy sanoa tämän päivän aiheeseen liittyen, tämän lakko-oikeuden rajoittamisen osalta, että se on perusoikeus ja sitä tulee kunnioittaa. Toivon, että ryhdytte aitoihin neuvotteluihin palkansaajajärjestöjen, työmarkkinoitten, kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén, vastauspuheenvuoro. Joo, Sirén.

19.59 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Orpon hallitus syntyi niiden puolueiden välillä, jotka jakoivat tilannekuvan ja huolen talouden tilanteesta tässä maassa. Nämä hallituspuolueet ovat sitoutuneet työmarkkinoiden uudistamiseen, jotta saadaan luotua tähän maahan kasvua, vakautta, myös niitä investointeja ajatellen. Ja hallituspuolueista ja hallituksen suunnasta on koko ajan viestitty, että otamme mielellämme vastaan vaihtoehtoisia ratkaisuesityksiä, joilla päästään näihin tavoitteisiin, jotka hallitus on esittänyt, mutta tällaisia vaihtoehtoja on kuultu hyvin vähänlaisesti.

Nyt sosiaalidemokraattiset edustajat ovat paljon äänessä ja peräänkuuluttavat näitä työllisyysvaikutuksia. Mitkä ovat ne teidän vaihtoehtonne? Te olette tehneet vaihtoehtobudjetin, mutta tähän päivään mennessä sen työllisyysvaikutuksia ei ole tiettävästi julkaistu. Ilmeisesti sellaiset on kuitenkin tehty. Otamme mielellämme vastaan vaihtoehtoisia ratkaisuja, jos sellaisia on esittää, mutta näitä emme ole kuulleet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

20.00 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on aika surkuhupaisaa kuunnella, miten demarit meuhkaavat vaalilupauksien pettämisestä. Muisti tuntuu olevan melkoisen lyhyt, mutta eläkeläiset kyllä edelleen muistavat sen, että se vappu-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

satanen jäi sinne puolitiehen. [Antti Lindtman: Meni eteenpäin kuitenkin!] Koitteko sen vaalilupauksen pettämisenä, vai mikä se oli teidän mielestänne? Jos nyt puhutaan näistä ennätyksistä, niin kyllä vappusatasen voittanutta saa etsiä vielä jatkossakin aika pitkään.

On hyvin erikoista, miten suuret mittasuhteet poliittisten lakkojen rajaaminen yhteen vuorokauteen saa aikaan demareissa. Kuitenkaan lakko-oikeutta ei olla poistamassa, vaan se on edelleen mahdollista, kunhan se tehdään lain puitteissa. Kun koette kuitenkin, että lakot eivät ole olleet tähän asti ongelma Suomelle, niin miksi se on niin suuri ongelma teille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

20.01 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä nousee esiin jatkuvasti tämä tarve saada aikaan talouskasvua ja työllisyyttä. Tämän tarpeen jakavat sekä oppositio että hallitus. Ongelmaksi muodostuvat kuitenkin nämä hallituksen valitsemat keinot tuon talouskasvun saavuttamiseksi, [Miko Bergbom: Mitkä teidän ovat?] jotka maa-laavat suomalaisesta duunarista syyllistä tähän tilanteeseen. Näin ajetaan Suomea vain syvemmälle suohon. Muistutan nyt, että juuri näiden palkansaajien pitäisi olla sitä kasvua tekemässä ja rakentamassa yhdessä yritysten kanssa. Lakko-oikeuden rajaamisen sijaan tämä teidän tarmonne olisi syytä käyttää esimerkiksi työhyvinvoinnin parantamiseen, kuten edustaja Lyly tässä vieressä on monesti jo maininnut. Se olisi oikea teko, toimi, vaikuttaa työllisyyteen ja talouteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

20.02 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ymmärrettävää, että hallitus pyrkii ennakoimaan yhteiskunnallista ilmapiiriä, mutta työntekijöiden perusoikeuksien rajoittaminen ei ole oikea tapa päästä tähän tavoitteeseen. Työtaistelutyökalua heikentämällä hallitus heikentää tulevaisuuden työntekijöiden asemaa eli hallitus heikentää normaalien työssäkäyvien suomalaisten mahdollisuuksia puolustautua tulevaisuuden leikkauksia ja heikennyksiä vastaan, joille muun muassa paikallisen sopimisen lisäämisellä luodaan lisää mahdollisuuksia.

Hallituksen esityksen toteutuessa epätasapainoinen neuvotteluasema työmarkkinoilla työnantajien ja työntekijöiden välillä korostuu entisestään ja hyötyjänä asiassa on yksipuolisesti toinen neuvottelijaosapuoli eli yritykset, joiden edustajia istuu elinkeinoelämän etujärjestöjen pöydissä ja joiden kynästä työmarkkinaudistukset on kirjoitettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

20.04 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin vielä palata ja puhua tästä arvottomasta näytelmästä, jonka olemme tänä iltana nähneet työministeri Arto Satoselle esitetyn epäluottamuksen myötä. Ministerin, joka varmasti tässä salissa olevista henkilöistä työelämäasiat tietää parhaiten sekä on toteuttamassa hallituksen ohjelmaa.

Hän esitti ja ehdotti, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta olisi selvittänyt Ruotsin lainsäädännön ja käytännöt poliittisten lakkojen suhteen. Täällä on nyt esitetty, että Ruotsissa ei ole lainsäädännössä mainintoja poliittisista lakoista, mutta esimerkiksi Lundin yliopiston siviilioikeuden professori Birgitta Nyström Verkkouutisten haastattelussa 22.2. tuo

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

esille, että julkisella sektorilla Ruotsissa on lainsäädäntö, [Puhemies koputtaa] joka kieltää työtaistelun, jos sen tarkoitus on vaikuttaa kotimaan sisäpolitiikkaan. [Välihuutoja] — Niin, poliittinen lakko. [Eveliina Heinäluoma: Ministerihän myönsi virheen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen, olkaa hyvä.

20.05 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvottoman näytelmän sijaan tänään täällä keskustelussa on nimenomaisesti kyse arvoista. Suomen perustuslain lisäksi lakko-oikeus on ollut osa Suomen ratifioimia kansainvälisiä sopimuksia jo miltei sadan vuoden ajan. Lakko-oikeudesta säädetään esimerkiksi kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksessa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa sekä EU:n perusoikeusasiakirjassa, joissa vahvistetaan työntekijöiden oikeus työtaistelutoimiin.

Orpon hallitus on nyt puuttumassa työntekijöiden perusoikeuksiin ja heikentämässä työntekijöiden oikeuksia. Sen lisäksi hallitus leikkaa työntekijöiltä ja pienituloisilta historian suurimmalla sosiaaliturvan heikennyspaketilla ja helpottamalla työntekijän irtisanomista sekä muuttamalla ensimmäisen sairauspäivän palkattomaksi. Hallituksen työelämäheikennykset sekä eri leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisiin, erityisesti pieni- ja keskituloisiin työntekijöihin ja lapsiperheisiin. Onko tämä kohtuullista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

20.06 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on monta kertaa viitattu tuonne Hakaniemen suuntaan — jonkin verran tunnen sitä — mutta sanoisin näin, että kannattaa huomioida, että STTK ja Akava ovat näissä toimenpiteissä olleet varsin vahvasti mukana. Ehkä kannattaa sitä osoitetta vähän laajentaa, kun tässä mietitään, mikä on tilanne.

Toinen asia tässä: nämä mittaluokat aina häviävät. Täällä hallituksen omassa esityksessä sanotaan, että kun toteutetaan lakkosakkojen nelinkertaistaminen ja lakkojen rajaaminen, tuki- ja poliittisten lakkojen rajaaminen, niin näitten vaikutus on ehkä noin 170 henkilötyövuotta. 170 henkilötyövuotta — silläkö Suomi tulee nousuun? Ehkä jos se olisi tämä 200, niin sitten siitä varmaan tulisikin nousuun se Suomi, joka täällä salissa on, mutta kun tässä puhutaan 170 henkilötyövuodesta ja 10–40 miljoonasta bkt:hen nähden, niin tällä Suomen talous ei tule kuntoon, [Puhemies koputtaa] mutta tällä sekoitetaan työmarkkinat kyllä viimeisen päälle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

20.07 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä nyt surkuhupaisaa kuunnella, kun vasemmalta laidalta kuullaan jatkuvasti puhetta siitä, kuinka me olemme pettäneet. [Vasemmalta: Kyllä te olette!] — Edustaja Lindtman, sanoitte, että ei ole reilua, ei. Ei totisesti ole reilua ajatella, millaisen sotkun me olemme perineet teidän hallitukseltanne. Jos muistatte viime kaudella, kun te olitte aloittamassa, niin valtiovarainministeriö varoitti jo silloin, että kun Rinteen ja Marinin hallitukset aloittavat, niin silloin pitää jatkaa sopeutustoimia tai riskinä on, että seuraava hallitus eli nyt Orpon—Purran hallitus perisi jopa kymmenen miljardin alijäämän, kroonisen alijäämän. Te tiesitte tämän hallitusohjelmaa kirjatessanne, ennen Ukrainan sotaa, ennen koronaa, mutta te päätitte

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

luottaa idealistisiin työllisyystavoitteisiin, työttömyysasteen laskemiseen ja Suomen velkaantumisen taittamiseen. Ja mikään näistä tavoitteista ei toteutunut sillä tavalla kuin te olitte esittäneet omassa hallitusohjelmassanne. Ette lähteneet edes purkamaan sitä pommia, minkä te virititte. Menosäästöt jäivät tekemättä, [Puhemies koputtaa] ja nyt se kaikki, se kaikki tekemättömyys, on tämän hallituksen kontolla, [Puhemies koputtaa] ja se totisesti on meille iso tehtävä. [Puhemies: Kiitoksia, aika!] Se on teidän sotkunne, jonka me korjaamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

20.09 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää ymmärtää, että lakko-oikeus, myös poliittinen lakkoilu, on aivan keskeinen osa demokratiaa ja työntekijöiden oikeuksia. Sen rajoittaminen heikentää työntekijöiden asemaa entisestään ja lisää epätasa-arvoa yhteiskunnassa. Meidän tehtävämme täällä eduskunnassa kansanedustajina — siis kansan, ei elinkeinoelämän edustajina — on varmistaa, että kaikkien kansalaisten oikeuksia kunnioitetaan ja demokratiaa edistetään. Kehotan hallitusta ja koko eduskuntaa pysähtymään ja kuuntelemaan työntekijöiden ääntä. Meidän tehtävämme ei ole heikentää heidän asemaansa vaan päinvastoin varmistaa heidän oikeuksiensa toteutuminen ja edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa.

Arvoisat kollegat, meillä on vastuu tulevaisuudesta ja siitä, millaisen yhteiskunnan haluamme rakentaa ja jättää jälkeemme. SDP:n linja on hyvin selkeä: me puolustamme työntekijöiden oikeuksia ja kannatamme sopimista ja neuvottelua. Todella toivon, että kaikki täällä eduskunnassa voisivat jakaa tämän näkemyksen ja tukea palkansaajien oikeuksien säilyttämistä ja demokratian vahvistamista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

20.10 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Elorannan kommenttipuheenvuoroon on pakko sanoa, että myös elinkeinoelämän takana on suomalaisia kansalaisia. Siellä on pienyrittäjiä, siellä on yrittäjiä, jotka ovat kantaneet suurta riskiä ja ottaneet taloudellista taakkaa kantaakseen tarjotakseen suomalaisille työntekijöille työpaikkoja. Minä en voi kyllä yhtyä siihen näkemykseen, että elinkeinoelämä olisi joku tämmöinen suuri korporaatio, joka olisi täysin eristettynä muista kansalaisista.

Mitä tulee näihin petettyihin lupauksiin, niin kyllä minun täytyä sanoa, että yksi tämän istuntokauden suurimmista petetyistä lupauksista on puheenjohtaja Lindtmanin lupaus, että hän tuo SDP:n vaihtoehtobudjetin vaikutukset tänne saliin. Hän on luvannut sen marraskuussa, hän on luvannut sen joulukuussa, ja hän on viimeksi luvannut sen kaksi viikkoa sitten. Kysynkin nytten, puheenjohtaja Lindtman: Mitä te olette tehneet viimeisen kahden viikon aikana sen edistämiseksi, että kansalaiset saisivat tietää teidän vaihtoehtonne työllisyysvaikutukset? Vähenisikö poliiseilta, sairaanhoitajilta ja duunareilta 10 000 työpaikkaa, 50 000 työpaikkaa vai 100 000 työpaikkaa? [Puhemies koputtaa] Ja jos te tarvitsette apua, niin kyllä täältä hallituksesta sitä apua oppositiolle löytyy niitten laskelmien tekemiseen. [Puhemies: Kiitoksia, aika on täynnä!] Mukana ollaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

20.11 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on sinkoillut niin monta asiaa, että tässähän voi itse valita, minkä ottaa nyt käsiteltäväksi. Ja minusta on syytä vielä kerran ottaa tämä velkakysymys, koska se tulee täällä viikko viikon jälkeen. [Miko Bergbom: Syystäkin!] Siteeraan suoraan edustaja Taviota, joka sanoi, että edellisen hallituskauden aikana se valtionvelan kasvu 106 miljardista sinne 140 miljardiin, eli siis kasvu 34 miljardilla, siitä kolmesta neljäsosasta oltiin täällä, niistä perusteista, yhtä mieltä, ja se ero on se 8 miljardia, ja sekin on tietyllä tavalla tulkintaa. Ja se 8 miljardia ei ole romuttanut tämän maan taloutta eikä ole ollut se velkakehityksen syy, ja tämä on aivan selvä asia. Nyt täytyy muistaa se, että kyllä sillä koronalla joku merkitys tässä oli, ja muistan erittäin monia sellaisia asioita, joissa perussuomalaiset esittivät suurempia menolisäyksiä kuin esimerkiksi tietyissä asioissa, joita me täällä käsitelimme, olisi ollut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

20.12 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te nimenomaan luovuitte niistä kehyksistä toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa, jossa tehtiin saman tien päätös siitä, että kehykseen palataan tai sitä jopa alennetaan. Te kasvatitte pysyvästi menoja. Te ette tehneet mitään rakenteellisia toimia, jotta saisitte sopeutettua valtiontaloutta. Te velkaannuitte ennätysmäisesti. Tämä kaikki ei selity koronalla. Teidän olisi pitänyt ryhtyä toimenpiteisiin, jotta valtiontalous ja velkaantuminen olisi saatu hallintaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

20.13 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletteko muuten panneet tässä salissa koskaan merkille, että eniten tätä viime kauden velkaantumista perussuomalaisistakin vastustavat sellaiset henkilöt, jotka täällä eivät istuneet viime kaudella? Olen miettinyt, mistä tämä johtuu. Se johtuu varmasti siitä, että he, ketkä istuivat teidän puolueestanne täällä viime kaudella, muistavat, että perussuomalaiset kuittasivat yhdeksän euroa kymmenestä jokaisesta velkaeurosta, mitä täällä on annettu. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Yhdeksän euroa kymmenestä, ja senpä takia taitaa olla niin, että suut on suljettu, koska tiedetään, että ihan omaan piikkiinkin sitä velkaa on otettu.

Arvoisa puhemies! Se oli hyvä, että tästä kelluvasta velkalaivasta vielä alettiin puhumaan. Kieltämättä 40 miljardia velkaa yhden vaalikauden aikana on paljon. Se on tälle kansantaloudelle paljon. Toivottavasti tilanne tässä tulevina vuosina kääntyisi. Mutta kun tuossa katselin viime viikolla, kun valtiovarainministeri julkaisi arvion, että paljonkos tällä vaalikaudella otetaan velkaa — 56 miljardia neljässä vuodessa. [Puhemies koputtaa — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] 40 miljardia, 56 miljardia: kertokaas nyt, että miten tämä on mahdollista, [Puhemies koputtaa] että tällä kaudella velkaantuminen paheenee. [Juho Eerola: Korkomenot!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

20.15 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos edustaja Räsänen ja kumppanit joskus vaivautuisivat kuuntelemaan — jos ette meitä, niin kuunteლისitte edes valtiovarainministeriön virkamiehiä. Lähdetään tästä viime kauden... [Välihuutoja] — Kuunnelkaa nyt. Kuunnelkaa nyt. — Lähdetään liikkeelle tästä viime kauden vel-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

kaantumisesta. Kaikille on selvää se, että esimerkiksi koronaan ja Ukrainan sotaan oli syytä ottaa velkaa, oli syytä tehdä toimia, mutta ne eivät muodosta rakenteellista alijäämää Suomen julkiseen talouteen tai Suomen valtiontalouteen. Kun tämä hallitus aloitti, se rakenteellinen alijäämä oli yli 10 miljardia, ja jos me emme tekisi päätöksiä, se kasvaisi noin 15—16 miljardin tasolle hallituskauden loppuun mennessä.

Sitten on syytä nostaa esiin myös valtionlainan korkomenot, koska ne ovat oleellisia tässä kokonaisuudessa. 2021 suurin piirtein ne ovat olleet alle miljardin. Tällä hetkellä ne ovat yli kolme miljardia euroa. Eli siis miettikää, käytännössä 3—4 poliisin budjettia, siis koko poliisin budjettia menee pelkästään valtionlainan korkomenoihin. Eli tämän takia on aivan oleellista, että me saadaan meidän rakenteellista alijäämää purettua. Siitä ollaan puhuttu ja siitä teitä on syytetty, että te ette tehneet toimia sen estämiseksi, [Puhemies koputtaa] että se rakenteellinen alijäämä kasvaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

20.16 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön arvion mukaan Marinin hallituksen työllisyyspäätökset olivat yhteensä 84 000 lisätyöllistä ja julkisen talouden tasapainoa parantava vaikutus oli 560 miljoonaa euroa. Edellinen hallitus teki työllisyystoimia. Työllisyysaste saatiin koko mittauksellisen korkeimmalle tasolle. Mitä on nyt tapahtunut? Työllisyysaste on lähtenyt laskuun, työttömyys on nousussa, ja näillä uudistuksilla, niin sanotulla uudistuksilla, te ette tule työllisyysastetta ja työllisten määrää nostamaan. Pahimmillaan kaikki nämä uudistukset, niin sanotut uudistukset eli heikennykset, aiheuttavat epävakautta, turbulenssia työmarkkinoille ja vaikutus voi olla pahimmillaan negatiivinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

20.17 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä työllisyydestä sen verran, että tempputyöllisyydellä tätä työllisyyttä viime kaudella nostettiin. Työlliseksi laskettiin henkilö, joka tekee työtä esimerkiksi yhden tunnin viikossa. Mutta on sen sijaan selvää, että näitä rakenteellisia uudistuksia, joita tämä hallitus tekee nyt, olisi pitänyt tehdä nousukaudella. Silloin olisi ollut varaa tehdä näitä rakenteellisia uudistuksia. Nyt on vähän hankala suhdanne, mutta siitä huolimatta tämä hallitus kantaa vastuun tästä teidän jättämästänne perinnöstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

20.17 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! ”Hyökkäys on paras puolustus” näyttää olevan tämän päivän taktiikka perussuomalaisissa, ja onhan se ymmärrettävää, kun nähdään, että Timo Soini kalpenee siinä, miten vaalilupaukset petetään. Puhutte ennätysellisestä velkamäärästä Marinin hallituksessa, mutta otatte itse toistakymmentä miljoonaa euroa enemmän velkaa tällä hallituskaudella. Saitte perinnöksi ennätystyöllisyyden ja olette siitä jo 30 000 työpaikkaa onnistuneet tuhoamaan. Kyllähän tämä minuakin tietysti hieman hämmäntäisi ja nolottaisi, mutta ennen kaikkea haluaisin tietysti siirtää puheen pois tästä surkeasta esityksestä, jota tänään käsittelemme.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Ei ole mikään ihme, että hallitus tuo lakko-oikeuden rajoittamisen tänne kevään ensimmäisenä työelämän heikennyksenä. Tarkoituksena on tietysti se, että te haluatte hiljentää suomalaisten suut, estää yhdistysvapauden käyttämisen, jotta sitten voitte ruveta tekemään näitä muita heikennyksiä: laittaa ihmiset maksamaan ensimmäisen sairauspäivänsä, helpottaa heidän irtisanomistaan, helpottaa sitä, miten heidän määräaikaistensa voidaan ketjuttaa, miten voidaan vuoden määräaikaisuus tehdä jatkossa. Tästä tässä on kyse. Ymmärrän, [Puhemies koputtaa] että te haluatte puhua kaikesta muusta kuin näistä heikennyksistä, joita te palkansaajille olette tekemässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten lähdemme taas etenemään puhujalistaa. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

20.19 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta pyrkii rajoittamaan lakko-oikeutta raskailla toimilla. Sen kohteena oleva lakkoilun ongelma on puolestaan taloudelliselta merkitykseltään rajallinen. Esityksellä yritetäänkin korjata jotakin, joka ei ole rikki.

Esityksen perusteluissa todetaan, että esitys on kolmikantaisesti valmisteltu. Sellainen väite on vastuuministeri Satoselta ja asiasta yhdessä vastaavalta valtioneuvostolta harhaanjohtava, lievästi sanottuna. Esitys edustaa vain työnantajien näkemystä. Tarkemmin sanottuna esitys edustaa sitä aktivistiosaa työnantajista, joka näkee tämän hetken omana poliittisena tilaisuutenaan ja joka on valmis riskeeraamaan sekä kansantalouden että edustamiensa yritysten tulevaisuuden poliittisille tavoitteille.

Työtaistelut, lakot, eivät ole Suomessa kansantalouden ongelma. Lakoissa menetettyjen työpäivien määrä on muutamia minutteja vuodessa työntekijää kohden, ja useimmiten lakkopäivät voidaan korvata ottamalla menetetty tuotanto kiinni pidemmällä työvuoroilla.

Lakoilla on tietysti myös välillistä vaikutusta. Tiivistähtiset alihankintaketjut kärsivät jo päivän parin työnseisauksista, mutta tässäkin tarkastelussa on suhteellisuudentaju tarpeen. Vaikka Suomessa on parinkymmenen vuoden aikana lakkoiltu enemmän kuin vaikkapa Ruotsissa, on taas muissa Pohjoismaissa menetetty Suomea enemmän työpäiviä lakkojen vuoksi. Mikä vielä olennaisempaa, yksikään Pohjoismaa ei varmastikaan profiloidu kansainvälisille yrityksille rauhattomana ja epäluotettavana toimintaympäristönä.

Tämä hallituksen esitys polarisoi työmarkkinoita. Käsite ”poliittinen lakko” ei ole ollut aiemmin lakiin kirjattu. Muutos ei vie meitä suinkaan pohjoismaiseen malliin, vaan pois päin siitä. Pohjoismaissa, Suomi mukaan lukien, politiikka ja työmarkkinat on pidetty erillään. Siksi meillä Pohjolassa ei ole lakkoiltu eläkeuudistuksia vastaan, siksi meillä ei ole työajan lyhentämistä ja työaikalakia otettu vaaliteemaksi. Meillä vähimmäistyöehdot on suurelta osin voitu sopia työmarkkinaosapuolten kesken ilman poliittisia kiistoja.

Hallituksen esityksessä puututaan myös myötätuntolakkoihin. Niihin ovat ammattiliitot turvautuneet, kun on ollut tarve puolustaa erityisen heikossa työmarkkina-asemassa olevia työntekijäryhmiä. Kun joku joukko työntekijöistä on näyttänyt jäävän vastapuolen armoille, myötätuntolakot ovat koonneet laajemmin rintaman heidän tuekseen. Tässäkään suhteessa hallituksen mainostama pohjoismaisuus ei kestä tarkastelua. Esimerkiksi Ruotsissa ja muualla Pohjoismaissa on työtaistelutoimin tuettu työntekijöitä, joilta Tesla-autonvalmistaja on halunnut kieltää työehtosopimustoiminnan.

Herra puhemies! Ministeri Satosen esittämät perustelut hallituksen esitykselle eivät kesytä tarkastelua. Ne ovat olleet yksipuolisia tai jopa suorastaan virheellisiä. Ei ole totta, että

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

muissa Pohjoismaissa lakko-oikeutta olisi nyt esitetyllä tavalla rajoitettu. Esitetyt toimet eivät ole myöskään millään tavoin yhteydessä paremman työllisyyden, kestäväen talouskasvun tai tasapainoisen julkisen talouden kanssa. Suomessa on selvitty pahemmistakin taloudellisista ongelmista työehtosopimustoimintaan kajoamatta. Pääministeri Lipposen hallitus 1990-luvulla tasapainotti julkista taloutta ja loi pohjaa nopealle talouskasvulle työmarkkinayhteistyöhön kajoamatta. Ja oli pääministeri Sipilän hallituksenkin talouspolitiikasta mitä mieltä tahansa, sitäkin tehtiin yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Kiky-sopimus oli sopimusratkaisu, ei saneluratkaisu.

Herra puhemies! Hallitus ei kerro todellisia tavoitteitaan. Sen todellisena tavoitteena on työehtosopimustoiminnan kaivertaminen ontoksi. Sen tavoitteena on ammatillisen järjestäytymisen nujertaminen. On vaikeaa sanoa, onnistuuko hallitus tässä tavoitteessaan ja mikä tämän politiikan lopputulos on. Sen voi kuitenkin sanoa, että tie tuota tavoitetta kohti on kivinen. Poliittiset lakot eivät ole olleet iso ongelma Suomen taloudelle ja suomalaiselle yhteiskunnalle. Nyt tänä vuonna niistä on tullut ongelma. Työmarkkinoilla on saatu aikaan maltillisia ja joustoja sisältäviä työehtosopimuksia. Nyt tänä ja ensi vuonna on epävarmaa, onko maltti valttia työehtosopimusneuvotteluissa ja sisältykö tuleviin työehtosopimuksiin sitä määrää joustavuutta, jota niissä nyt on.

Arvoisa herra puhemies! Tässä on paljon pelissä. Tästä syystä sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä on esittänyt epäluottamusta työministeri Satoselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

20.24 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen lakiesitys koskee työrauhalainsäädännön uudistamista ja sisältää kolme keskeistä muutosta: poliittisten työtaisteluiden rajoittaminen, suhteettomien myötätuntotyötaisteluiden rajoittaminen sekä laittomista työtaisteluista tuomittavien hyvityssakkojen korottaminen. Nämä eivät ole raskaita toimenpiteitä.

Suomessa on lakkopäiviä Pohjoismaissa eniten. Vuosien 2018 ja 2022 välisenä aikana Suomessa on menetetty keskimäärin noin 350 000 henkilötyöpäivää vuodessa lakkojen, myötätuntolakkojen ja muiden työtaisteluiden vuoksi. Poliittisten työtaisteluiden osuus menetetyistä työpäivistä on tällä ajanjaksolla ollut noin 8—9 prosenttia. Lisäksi jopa 40 prosenttia lakoista on ollut vuonna 2022 laittomia. Esityksen tavoitteena on korjata työtaisteluiden sääntelystä ilmentyneitä epäkohtia ja parantaa tätä kautta työrauhaa työmarkkinoilla. Työrauhahäiriöiden vähentyminen luo vakautta yritysten toimintaympäristöön ja lisää Suomen houkuttelevuutta investointiympäristönä. Se siis lisää työtä ja tuottavuutta Suomessa, mikä on meidän kaikkien suomalaisten etu.

Poliittisten työtaisteluiden rajoittaminen ei rajoita työntekijöiden oikeutta lakkoilla omien työehtojensa puolesta omasta työehtosopimuksesta neuvoteltaessa. Lisäksi mielenosoittaminen hallituksen toimia vastaan on jatkossakin täysin sallittua. Suhteettomat tukilakot aiheuttavat pahimmillaan merkittäviä haittoja viennille, josta Suomi on riippuvainen. Nämä toimet osuvat yrityksiin ja työntekijöihin, joilla ei ole mitään osuutta työriitaan tai mahdollisuuksia vaikuttaa niiden ratkaisuun. Kyllä näissä toimissa pitää jokin kohtuus myös olla.

Hallituksen esityksessä laittomista lakoista yhdistykselle tuomittavia hyvityssakkoja korotetaan niin, että jatkossa hyvityssakon määrä olisi vähintään 10 000 euroa ja enintään 150 000 euroa. Hyvityssakkoseuraamus koskisi myös lainvastaisia, suhteettomia myötä-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

tuntotyötaisteluita ja enimmäiskeston ylittäviä poliittisia työtaisteluita. Erityisestä syystä hyvityssakko tai hyvitys voitaisiin tuomita vähimmäismäärää pienempänä tai jättää kokonaan tuomitsematta. Lisäksi yksittäiselle työntekijälle voi syntyä velvoite maksaa työnantajalleen hyvitystä, mikäli hän jatkaisi työntekijäjärjestön toimeenpanemaa työtuomioistuimen lainvastaiseksi toteamaa työnseisausta saatuaan tiedon tästä tuomiosta, eli jatkaisi siis tahallaan, tarkoituksenmukaisesti työtuomioistuimen laittomaksi toteamaa toimintaa. Hyvitysseuraamuksen suuruus olisi 200 euroa.

Näiden uudistusten tarkoitus on siis parantaa työrauhaa ja yritysten investointihalukkuutta Suomessa. Näillä uudistuksilla ei puututa työntekijän mahdollisuuteen käyttää lakkoa omaa työtensä koskevien asioiden neuvottelujen tehostajana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

20.28 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Lakkojen määrä on Suomessa suhteellisen vähäinen, erityisesti poliittisten työtaisteluiden määrä. Nämä viimeaikaiset lakot, nehan ovat johtuneet siitä, että hallitus on omilla toimillaan kurittamassa yksipuolisesti palkansaajia ilman aitoja neuvotteluja. Työntekijät ovat lakkoilleet siksi, että heidän ääntänsä ei ole kuultu eikä aitoihin neuvotteluihin ole ryhdytty.

Tämä hallituksen heikennyspaketti onkin poikkeuksellisen kova ja arvoton. Nyt poliittisen lakko-oikeuden rajoittamisen lisäksi hallitus leikkaa ankarasti työttömyysturvaa, lapsikorotukset poistetaan, asumistukea leikataan. Listalla on irtisanomissuojan heikentäminen, määräaikaisten työsopimusten helpottaminen, paikallisen sopimisen avaaminen, aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, sairaussakko, vientivetoinen palkkamalli, joka laitetaan lakiin, jossa valtakunnansovittelijan kädet käytännössä sidotaan. Ja tässä vasta osa näistä heikennyksistä.

Hallituspuolueet tuntuvat nyt täysin sulkevan silmät ja korvat siltä, miten nämä heikennykset tulevat vaikuttamaan suomalaisten ihmisten työelämään, työmarkkinoihin ja erityisesti työntekijöihin ja tavallisten ihmisten selviytymiseen. Ja nyt sitten ihmetellään siellä hallituspuolueissa, miksi tätä kaikkea vastustetaan, miksi kaikki on sekaisin. Nämä kaikki heikennyksethän osuvat palkansaajiin ilman, että näistä valtavista muutoksista käytiin työmarkkinaosapuolten, palkansaajien ja työnantajien, väliset aidot neuvottelut. Näin on Suomessa aiemmin tehty. On tehty valtavan suuria uudistuksia.

Olen ollut tässä talossa niin kauan, että muistan valtavan suuren eläkeuudistuksenkin, joka tehtiin. Ei ollut helppo kokonaisuus ollenkaan. Työmarkkinaosapuolet neuvottelivat sen, rauha oli maassa, ja se saatiin täällä, tässä talossa, vietyä maaliin pienillä viilauksilla.

Arvoisa puhemies! Hallitus sanoi, että lakko-oikeuden rajaamisen tavoitteena on edistää työmarkkinoiden vakautta ja häiriöttömyyttä. No, hallituksen olisi kyllä nyt syytä pysähtyä ja vakavasti pohtia, edistetäänkö tällä poliittisen lakko-oikeuden rajoittamisella todellisuudessa vakautta työmarkkinoilla vai toimivatko nämä päinvastaiseen suuntaan, ja mitkä olisivat olleet ne keinot, joilla tähän samaan päämäärään olisi päästy mutta varmasti. Niitäkin löytyy, ja siinä voisi sieltä Ruotsista ottaa mallia.

Esitykseen on päädytty hallitusohjelmakirjausten pohjalta ilman, että tällaisia vaihtoehtoisia malleja on pohdittu ollenkaan, eli työmarkkinoiden vakauteen ja häiriöttömyyteen pääsemiseksi ei ole käyty kunnollista keskustelua. Edellisen hallituksen lopputaipaleella perustin työmarkkinajärjestöjen yhteisen työryhmän Suomen suunta -paperin aikaansaamiseksi, ja siellä mietittiin keinoja. Siellä oli pitkä listaus, yli 70 toimenpidettä, joilla yh-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

dessä nähtiin olevan suurin painoarvo ja merkitys, jotta näihin tavoitteisiin päästään — tuottavuuden nostamiseen, työllisyysasteen nostamiseen. Mutta nyt työntekijäpuolen ääntä ei ole kuunneltu ja valmistellut paperit on heitetty roskakoriin.

Hallitus on viemässä Suomea nyt toiseen suuntaan kuin mitä EU-tasolla on tunnistettu työmarkkinoiden tällaisiksi vakaiksi ratkaisuisi. Viime kaudella EU:ssa saatiin sovittua vähimmäispalkkadirektiivistä. Työministerinä olin tuota viemässä eteenpäin, kävin komissaari Schmitin kanssa pitkät neuvottelut ja kerroin, millainen järjestelmä meillä Suomessa ja Pohjoismaissa on, ja näin saatiin ratkaisu aikaiseksi, että siihen voitiin yhdessä sitoutua. Tämän vähimmäispalkkadirektiivin mukaan kaikkien jäsenvaltioiden tulee edistää työehtosopimusneuvotteluja ja pyrkiä lisäämään työehtosopimusten kattavuutta ja samalla jäsenmailta edellytetään, että työmarkkinaosapuolten valmiuksia osallistua palkkaneuvotteluihin vahvistetaan ja kehitetään — ei heikennetä, vaan vahvistetaan ja kehitetään.

Myös työmarkkinajärjestöjen saatavilla olevaan tietoon ja työntekijöiden ja ammattijärjestöjen edustajien ja työmarkkinajärjestöjen suojaan häirinnältä ja syrjinnältä kiinnitetään siinä paljon huomiota. Mutta nyt edessämme on esityksiä, esityksiä, hallituksen esityksiä, joilla Suomea minusta viedään aivan päinvastaiseen suuntaan, eli nyt tätä luottamus pohjaa vaarallisella tavalla ollaan rapauttamassa. Tämä on vakava paikka.

Arvoisa puhemies! Nyt luodaan mielikuvaa, että palkansaajat ikään kuin vain miettivät illat pitkät sitä, että miten päästäisiin nyt lakkoon. Eihän se näin ole. Palkansaajapuolihan vain edellyttää, että käydään neuvottelut ja päästään yhdessä ratkaisuihin. Ja olen varma, että myös moni työnantajapuolella toivoo sitä, että on järjestäytynyt järjestelmä, neuvottelukoneisto, joka tekee nämä vaativat neuvottelut ja luo vakautta työmarkkinoille, jotta sitä tulosta päästään yrityksissä tekemään.

Suomi on demokraattinen valtio, ja demokratiaan keskeisesti kuuluvista periaatteista pitää myös pitää kiinni. Ja tämä sali on siitä isosti vastuussa. Kilpailukyvyn parantamiseen on löydettävissä muitakin keinoja, joilla talouden dynaamisuus ja työntekijöiden turva on yhteensovitettavissa. Pohjoismaissa tässä onkin onnistuttu. Muissa Pohjoismaissa ei poliittisia lakkoja ole lainsäädännöllä rajoitettu. Muissa Pohjoismaissa työmarkkinoiden vakautteen ja talouden ennakoitavuuteen satsataan ja pidetään huolta myös siitä, että kehitys on tasapuolista.

Toistan vielä: Suomi ei ole erityisen lakkoherkkä maa. Vuosikymmenten ajan Suomi on kasvanut pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi neuvotteluiden ja sopimisen kautta, keskustelulla ja kompromisseilla. Suomen pitkää linjaa ei pidä nyt näillä esityksillä katkaista. Ja näin se on, että vain Orpon hallitus voi ratkaista nyt tämän tilanteen, jonka on toimillaan aikaansaanut, eli yksinkertainen ohjeeni on: käydään sivistyneet, aidot neuvottelut, joissa osapuolet ovat mukana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

20.36 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus! ”Vetoamme teihin: käynnistäkää aidot neuvottelut. Vetoamme voimakkaasti: katkaiskaa vastakkainasettelun kierre.” Näin vain pari viikkoa sitten vetosimme poikkeuksellisessa väläkysymyksessä poikkeuksellisesti hallitukseen aitojen neuvottelujen puolesta.

Kun käsittelemme nyt hallituksen esitystä työtaisteluoikeuden rajaamisesta, on hyvä katsoa, minkä kokoluokan kysymyksestä on ollut esimerkiksi viime vuosikymmenellä kysymys. Kun yhtä työntekijää kohden menetämme joka vuosi yli kymmenen, jopa 15 päi-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

vää sairaspöissaoloihin, niin poliittisten lakkojen osalta se menetys on ollut viisi minuuttia vuodessa aikaisemman vuosikymmenen aikana. Kysymys on siitä, että tämä asia on ratkaistavissa helposti — tästä salistahan löytyy enemmistö. Perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit kampanjoivat ja lupasivat vaaleissa sen, että työtaisteluoikeus pidetään nykyisellään. Riippumatta siitä, mitä mieltä itse asiasta on, näin nämä puolueet lupasivat. Ja pääministeri Orpo, ollessaan oppositiojohtaja Orpo, vain kaksi kuukautta ennen vaaleja totesi, että työrauhakysymykset ovat asioita, joita työmarkkinajärjestöjen pitäisi katsoa, ja meillä lainsäätäjillä on oma rooli. Pidetään tästä kiinni ja aloitetaan neuvottelut, niin uskon, että hallituksen aiheuttama työmarkkinakaaos ratkeaa samalla sekunnilla.

Arvoisa puhemies! Tänään saatiin uutta tietoa. Tänään olemme tiedotustilaisuudessa kuulleet — kun me ollaan aikaisemmin nähty erilaisia Akavan, STTK:n, useiden eri liittojen aloitteita tilanteen ratkaisemiseksi, työmarkkinoita tuntevien eri asiantuntijoiden vetoomuksia, opposition vetoamus — että hallitukselle on esitelty erittäin pitkälle menevä ratkaisu, kompromissivaihtoehto, neuvottelujen alkamiseksi. Siis on esitetty hallitukselle aiemmin ehdotus siitä, että pitkälle menevällä tavalla palkansaajat olisivat valmiita neuvottelemaan ja hakemaan kompromissia muun muassa työrauhakysymyksistä, paikallisesta sopimisesta, ansiosidonnaisen muutoksista ja aikuiskoulutustuesta. Siis pitkälle menevä kompromissiehdotus on tehty hallitukselle, mutta ilmeisesti hallitus ei ole tähän tarttunut. Neljä viidestä suomalaisesta on sitä mieltä, että hallituksen olisi tärkeää päättää näistä asioista yhdessä osapuolten kanssa. Nyt kaikki palkansaajat ovat käytännössä tehneet eri tavoin, kukin omalta osaltaan, erittäin pitkälle meneviä kompromissiehdotuksia, ja ilmeisesti hallitus on kieltäytynyt näistä neuvotteluista. Jään kysymään: Miksi, hyvä hallitus, te kieltäydyste näistä neuvotteluista? Miksi te haluatte ajaa Suomen työmarkkinakaaokseen? Teillä on valta tämä lopettaa.

Tänään kuulumme työministerin vastauksen. Siis työministeri, joka on ilmeisesti ollut osaltaan hallituksessa päättämässä siitä, että näitä neuvotteluja ei aloiteta, tänään vastasi: ”On hyvä asia, että he ovat valmiita hakemaan ratkaisuja, mutta esimerkiksi nämä asiat, jotka ovat tänään jo eduskunnassa ja eduskunnan valiokuntien käsittelyssä, niin kyllä siinä ollaan jo myöhässä, että niistä lähdettäisiin uusia neuvotteluja käymään.” Siis hetkinen: Silloin kun nämä lait eivät olleet vielä eduskunnassa, hallitus kieltäytyi neuvotteluista, ja nyt kun on kerrottu julkisuuteen, että tällainen erittäin pitkälle menevä kompromissiehdotus neuvotteluiden alkamiseksi on tehty, kerrotaan, että nyt onkin jo liian myöhäistä.

Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, hyvät kansanedustajat, osaatteko te kertoa, miksi hallitus ei suostu neuvottelemaan? Täällä on kerrottu, että jokaisesta asiasta voi erikseen kuulla ja neuvotella, mutta niin kuin olemme tänään nähneet, ei siellä käytännössä ole otettu yhtään muuta näkemystä huomioon kuin pelkästään toisen osapuolen, työnantajapuolen, alkuperäiset tavoitteet.

Joten tästä on kysymys: onko hallituksella kykyä tai onko hallituksella ja sen ministereillä ennen kaikkea halua ratkaista tämä aiheuttamansa tilanne, aiheuttamansa työmarkkinakaaos? Suomalaiset vetoavat, koko oppositio on vedonnut, erittäin pitkälle menevät kompromissiehdotukset on tehty. Arvoisa hallitus, vetoamme teihin: käynnistäkää aidot neuvottelut. Vetoamme teihin: katkaiskaa vastakkainasettelun kierre. Arvoisa hallitus, vetäkää tämä esitys pois eduskunnasta. Käykää neuvottelut. Tehkää niin kuin oppositiojohtaja Orpo sanoi. Ratkaiskaa tämä yhdessä osapuolten kanssa, [Mari-Leena Talvitien välihuuto] Vakauttakaa tilanne. Katkaiskaa vastakkainasettelun kierre. Lopettakaa työmarkkinakaaos, joka uhkaa vetää Suomea syvälle. Vetoamme teihin: aloittakaa aidot neuvottelut.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

[Mari-Leena Talvitie: Perjantaina nähdään, voidaanko edes keskustella! Pääministeri on kutsunut, tuleeeko SAK paikalle?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

20.42 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Ei varmaan kukaan suomalainen äänestäjä uskonut niitten vaalilupauksen ja vaalikeskustelujen jälkeen, että hallitus ensimmäisenä tehtävänänsä purkaa yhteiskunnassamme vuosikymmeniä yhdessä rakennetun työmarkkinoiden sopimus- ja neuvottelujärjestelmän. Tällä on suomalaista työelämää ja hyvinvointia rakennettu vuosikymmeniä onnistuneesti. Neuvottelukulttuurin ja luottamuksen sijaan on siirrytty käskyttämisen- ja runnomiskulttuuriin yksipuolisilla lakiesityksillä, niin kuin käsitellyssä olevan työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain osalta ollaan tekemässä. Samoin lisäksi on tulossa tulevinä päivinä, tulevinä viikkoina ennennäkemätön määrä työelämän heikentämisesityksiä, joissa heikommassa asemassa työmarkkinoilla olevia työntekijöitä ei edes kuunnella.

Erikoista tässä on, että sanktioiden ja rajoitusten sijaan ei ole tuotu neuvottelupöytään mitään muita keinoja eikä yhtään työelämän parannusehdotusta. Vai onko? Ei ole. Kysymys on täysin suomalaisen työmarkkinajärjestelmän ja ammattiyhdistysliikkeen heikentämisestä. Se tuli täällä erään perussuomalaisen kansanedustajan suusta suoraan todettuna.

Näillä esityksillä tulee olemaan kova hinta kaiken kaikkiaan. Tälläkö me rakennamme sitä Suomi-brändiä, joka maailmalla on suomalaisesta työelämästä ja suomalaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta? Onko tällä mikä vaikutus suomalaisen työelämän houkuttelevuuteen tässä jatkuvassa työvoimapulan paineessa?

Kierrän paljon yrityksiä, niin tänäkin keväänä. Yksiselitteinen viesti yrityksiltä oli: yrittäkää sopia ja neuvotella, yrittäkää sopia ja neuvotella — viesti suomalaisilta pk-yrityksiltä. Toinen viesti tuli viime perjantaina. Tapasin erään Suomen johtavan kauppaketjun toimitusjohtajan, ja hän totesi: yrittäkää edes se sairassakko sieltä poistaa. Hän totesi, että palvelualoilla, kaupassa, majoitus- ja ravintola-alalla se on katastrofi. Ihmiset tulevat sairaina töihin, asiakaspinnassa.

Kuten he toteavat ja me täällä oppositiossa tunnistamme tilanteen, niin taloutemme ja työllisyytemme painuu entistä syvemmälle, jos emme saa sopua missään muodossa aikaan. Lisäksi jälkilöyly ja jälkilasku mitataan syksyn ja käynnissä olevissa työmarkkina-neuvotteluissa — toisin kuin hallitus totesi, että niitä ei ole käynnissä, mutta esimerkiksi metsäkoneteollisuus on parhaillaan neuvottelupöydässä, ja sen vaikutukset voivat olla aika dramaattiset metsäteollisuuteen.

Arvon hallitus, haluatteko todellakin ajaa suomalaisen työelämän kriisiin, jonka vaikutukset ovat laajat ja pitkäkestoiset niin luottamuksen ilmapiiriin työelämässä kuin työmarkkinoilla sekä erityisesti tässä suhdannetilanteessa talouteen ja työllisyyteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, edustaja Lundén on poissa. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

20.47 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa ei edelleenkään ymmärretä, miten vakava tämä meidän velkatalouden syöksykierre oikein tällä hetkellä on. [Aki Lindén: Kyllä ymmärretään!] — Kuulinko oikein, että demareiden rivistä huudettiin, että ymmärretään? Nimittäin se ei ole siltä vaikuttanut. [Vasemmalta: 170 henkilötyövuotta pe-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

lastamme!]) — Kiitos, vasen laita. Sain juuri uuden inspiraation tälle puheelleni juuri tuosta heitosta, minkä kuulin.

Haluan nyt kerrata sitä, mitä tapahtui viime kaudella. Eli kun te aloititte, niin toisin kuin tämä hallitus te peritte oikeastaan todella hyvän julkisen talouden tilan. 2019 Suomessa oli ennätyksellinen työllisyys Sipilän hallituksen jäljiltä. Työttömyysastetta oli painettu alas, alijäämiä oltiin painettu alas, rakenteellisessa alijäämässä puhuttiin parista miljardista eurosta, silloin kun te aloititte oman toimintanne. [Mari-Leena Talvitie: Valtion velkaa on maksettu 2018 takaisin!] Kun te lopetitte, kun teidän hallituskautenne päättyi, neljä vuotta, se rakenteellinen alijäämä oli tuplaantunut. Se, minkä te peritte, oli, että julkisen talouden alijäämä oli parin miljardin tasoa. Kun te lopetitte, rakenteellinen alijäämä oli kymmenen miljardia, ja tämä johtaa siihen, että tämä hallitus peri kymmenen miljardin alijäämän jo lähtökohtaisesti. Me kaikki tiedämme, mikä on julkisen talouden tila: me tiedämme, että väestö ikääntyy, me tiedämme, että sote-kulut tulevat paisumaan, ja se tulee johtamaan luonnostaankin mitään meidän tekemättä siihen, että menot kasvavat nopeammin kuin meidän tulot. Yhtenä syynä siihen on myös se, että meillä on sidottu niin suuri osa valtion menoista indekseihin, ja se ei pysy meidän tulopohjan perässä. Tämä on johtanut siihen tilanteeseen, että tälle hallitukselle on syntynyt valtava paine tehdä niitä sopeutuksia, mitä te jätitte tekemättä. [Välihuutoja]

Kun te aloititte oman kautenne, silloin elettiin hyvää aikaa Suomen taloudessa ja teillä oli hyvä tilaisuus ajaa läpi muutoksia yhteiskunnassa, tehdä työmarkkinauudistuksia ja saada aikaan muutosta pitkällä aikavälillä, mutta sitten tuli korona, ja sitten tuli Ukrainan sota, ja te käytitte sitä tekosyynä sille, että te ette lähteneet tekemään menosäästöjä. Te luovuitte omista tavoitteistannekin. Te olitte asettaneet tavoitteita työllisyysasteelle, työttömyysasteelle ja velanotolle, ja kaikki nämä jäivät toteuttamatta. [Välihuutoja] Kaikki teidän asettamanne tavoitteet Rinteen hallitusohjelmassa, kun sitä kirjattiin, jäivät toteuttamatta, ja te kehtaatte puhua siitä, että me petämme lupauksia. Teidän lupauksenne Suomen taloudelle ja tuleville sukupolville petettiin, kun te jätitte tekemättä talouden tasapainotuksen omalla kaudellanne.

Te peritte hyvän julkisen talouden, ja te jätitte sen huonoimpaan kuntoon vuosikymmeniin. Tämä hallitus on aloittanut sen sotkun korjaamisen, ja te kehtaatte meitä siitä syyllistää. [Puhemies koputtaa] Se on arvoton näytelmä. Se on arvoton näytelmä. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

20.50 Sara Seppänen ps: Arvoisa herra puhemies! Työlainsäädännön uudistuksia ei tehdä kiusatakseen ketään, vaan tarpeeseen. Nyt puhumme poliittisen lakko-oikeuden rajoittamisesta. Myöskään leikkauksia ei tehdä siksi, että se olisi kivaa. Se on ikävää, kukaan ei haluaisi leikata. Olisi paljon kivempaa jakaa rahaa, jos sitä olisi. Olemme kuitenkin eläneet jo pitkään velaksi. Valtakunnan talous on katastrofaalisessa tilassa, ja tämä pakottaa meidät kirittämään kilpailukykyä ja uudistamaan lainsäädäntöä.

Ammattiliitot ovat tehneet arvokasta työtä, ja niitä on tarvittu turvaamaan ja uudistamaan työelämää. On aivan totta, että on paljon vielä kehitettävää, jotta työelämää saadaan uudistettua parempaan suuntaan — tästä esimerkkinä Ruotsin-malli, jossa työntekijät ovat edustettuina yritysten hallituksissa. [Suna Kymäläinen: Ei hyvää päivää sentään!]

Suomi on menettänyt kuitenkin perinteisen keinoensa talouden korjaamiseen. Kelluvan markan aika on kaukana menneisyydessä, ja nyt olemme sidottuja yhteisvaluuttajäsenyy-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

den myötä rahapoliittiseen lukkoon. Suomessa ei ole ollut 16 vuoteen talouskasvua, ja Suomi ei näyttäydy houkuttelevana investointikohteena. Haluan sanoa nyt kaikille kuuntelijoille: Nyt ei olla kieltämässä mitään lakkoa kokonaan. Lailliset lakot ja muut työtaistelutoimet ovat edelleen mahdollisia. Lisäksi ei olla poistamassa koko poliittista lakko-oikeutta vaan rajaamassa sen kestoa 24 tuntiin. On hyvä, että jokainen suomalainen tietää tämän.

Väite, että uudistuksilla yksinomaan heikennetään työntekijöiden asemaa, ei pidä paikkaansa, vaan parannetaan työnantajien asemaa palkata lisää työvoimaa ja saada lisää investointeja Suomeen. Poliittiset lakot ovat lähtökohdiltaan väärin, koska protestoinnin kohde ja seurausten kärsijät ovat nimenomaan eri tahot. Seuraukset ovat hyvin vakavia pienille yrityksille, ja niitä on Suomessa paljon. Esimerkiksi pitkä, poliittisista syistä käytävä lakko satamissa aiheuttaa häiriöitä yrityksille palkanmaksukykyyn ja aiheuttaa nimenomaan työpaikkojen menetyksiä. Suomen on välttämätöntä pitää lakkoihin liittyvä lainsäädäntö linjassa keskeisten kilpailijamaiden kanssa.

Me perussuomalaiset lupasimme ennen vaaleja laittaa Suomen taloutta kuntoon. [Suna Kymäläinen: Ja otatte velkaa enemmän kuin edellinen hallitus!] Kaikki nämä toimet tehdään, jotta Suomen talous pääsisi tästä velkakierteestä. Puheenjohtajamme Purra on sanonut, että suomalaiset työmarkkinat eivät ole mikään monoliitti ja uudistuksia tarvitaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

20.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Täällä senkin takia tunteet käyvät aika kuuma, että tämän Suomen eduskunnankin syntyhistoria perustuu poliittiseen lakkoon 1905. Kun olen erilaisia tilaisuuksia Tampereella pitänyt, olen Raatihuoneella sanonut, että tuosta on vaadittu 1905 marraskuun 1. päivä yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. Se on historiallinen asia, ja senkin takia poliittinen lakko on meille täällä vähän niin kuin pyhä asia, että sitä pitää turvata.

Ensinnäkin jos katsotaan näitä poliittisia lakkoja ja niiden syitä ihan kiihottomasti, niin joka kerta kun avaatte ne syyt, miksi tälläkin kertaa on ollut poliittisia lakkoja, niin ne ovat olleet työttömyysturvaan liittyviä tai työehtoihin liittyviä lakkoja, ja niistä kaikista on aiemmin sovittu jokainen yksityiskohta osapuolten kesken — aiemmin jokainen yksityiskohta osapuolten kesken — ja sitten on lainsäädännöllä vahvistettu se asia. Tässä mielessä teidän pitää ymmärtää tämä tausta näille asioille. Ay-liike toimii niissä asioissa niin kuin pitää työntekijöiden turvan parantamiseksi ja suojelemiseksi, ja nämä ovat niitä kysymyksiä, joiden takia niitä poliittisia lakkoja tulee. Niitä on ollut 2015 ja 2018 ja nyt, ja mitä kaikissa näissä on ollut — katsokaa ne asiat.

Sitten näihin itse lakko-oikeuden rajaamiskysymyksiin: Täällä on tukilakkojen suhteellisuuden arviointia. Se tulee olemaan erityisen vaikea asia. Sitten mikä täällä on aiemmin tullut esiin myös, niin näitä solidaarisuustoimia tukilakkojen kautta on nyt tosi vaikeaa jatkossa tehdä, ja heikommat alat, jotka eivät itse kykene, eivät saa kunnollisia työehtoja jatkossa.

Sitten toinen asia, joka tässä on, eli tämä yksilöperusteinen 200 euroa, niin se ei kyllä sovi tähän suomalaiseen työmarkkinamalliin sen vuoksi, että sen, joka järjestää lakkoja, pitää kantaa huoli siitä, ovatko ne laillisia tai laittomia, ja sen pitää kantaa vastuu siitä, jos julistaa laittomia lakkoja. Ei niitten yksittäisten jäsenten, jotka lähtevät niihin mukaan.

Sitten jos ajatellaan tätä sopimuksen noudattamista, niin se paranee parhaiten sillä vuorovaikutuksen lisäämisellä. Ja esimerkiksi sitten lakkojen vähentämiseksi sovittelutoimea

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

meidän pitää vahvistaa, jolloin me päästäisiin aiemmin niihin asioihin kiinni ja oltaisiin yhteisen tiedon varassa. Eli meillä on monia toimia, ja tässä lakiesityksessä ei ole muuta kuin sanktioita, eikä ole pohdittu niitä toimia, millä me oikeasti voidaan vaikuttaa sopimusten noudattamiseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

20.57 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä Orpo—Purran hallitus haluaa rajoittaa laillisia poliittisia lakkoja, joilla ajetaan poliittisia tai yhteiskunnallisia päämääriä, ja tukityötaisteluja, joilla tuetaan toisen ammattiliiton tai alan työehtosopimuksia. Poliittiset lakot eivät aikojen saatossa ole olleet merkityksettömiä, sillä niillä on Suomessa saavutettu esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Kun täällä on väitetty, että Suomi on lakkoherkkä maa, niin tämä ei pidä paikkaansa, vaan Suomessa lakkoja ja tukityötaistelutoimia on käytetty vaikutuskeinona vastuullisesti. Poliittisia lakkoja Suomessa on ollut 2000-luvulla vain muutamia. On totta, että Ruotsiin verrattuna Suomessa on enemmän lakkopäiviä. Muihin Pohjoismaihin ja erityisesti muuhun Eurooppaan verrattuna Suomi ei kuitenkaan erotu muista vaan on lakkopäivien määrässä laskettuna keskikastia.

Nykyisin poliittisten työtaistelutoimien kesto ei ole millään tavalla säädelty, ja nyt esitetään, että kestoja rajattaisiin maksimissaan vuorokauden mittaiseksi. Hallitus haluaa puuttua myös tukilakkoihin, ja lisäksi seuraamusjärjestelmän osalta ruuvia kiristetään. Lakko-sakkoja korotetaan, ja ensimmäistä kertaa ne kohdistetaan yksilöön. Kuten edustaja Lyly tuossa edellä totesi, niin ne sopivat huonosti suomalaiseen järjestelmään. Lakko-oikeuden rajoittamista koskevasta laista on tulossa erittäin monimutkainen ja epäselvä kokonaisuus, jonka vaikutukset selviävät vasta myöhemmin, kun tulkinnoista riidellään oikeudessa. Rajoitukset voivat johtaa pidemmällä aikavälillä entistä kovempiin työtaisteluihin työehtosopimuskierron aikana. Jos tukityötaistelulla ei voida tukea heikomman neuvotteluvoinman alaa, paine ratkaisujen syntymiselle on heikko ja neuvottelut saattavat venyä. Tämä ja muut hallituksen suunnittelemat työmarkkinajärjestelmää koskevat muutokset voivat näkyä pitkän päälle myös työntekijän palkkapussissa.

Työtaisteluoikeus on työntekijän perusoikeus, jonka rajoitusten tulee olla välttämättömiä ja tarkasti rajattuja. Tässä esityksessä rajoittavan sääntelyn kohteena on etenkin työtaisteluoikeus. Perustuslain 13 §:n 2 momentissa on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. Työtaisteluoikeutta ei ole säännöksessä nimenomaisesti mainittu, mutta perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut tämän oikeuden liittyvän ammatilliseen yhdistymisvapauteen.

Tällaista lakia säädettäessä on lisäksi otettava huomioon Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet, kuten TSS:n 8 artiklassa ja uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 6 ja perusoikeuskirjan 28 artiklassa määritelty lakko-oikeus, jota edellytetään myös ILO-sopimusten valvontakäytännössä. Kansainvälisen työjärjestö ILO:n sopimukset ja niiden valvontakäytäntö määrittävät työtaisteluoikeuden rajat. Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksessa ei ole erikseen mainittu lakko-oikeutta. Valvontakäytännössä lakko-oikeuden on katsottu olevan olennainen osa yleissopimuksen 87 takaamaa ammatillista järjestäytymisvapautta. ILO:n valvontakäytäntö ilmaisee selkeästi ammatillisen järjestäytymisoikeuden ja työtaisteluoikeuden sisällöllisen yhteyden. Työntekijöiden järjestäytymisoikeuden tarkoituksena on mahdollistaa heidän taloudellisten ja sosiaalisten etujensa edis-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

täminen ja puolustaminen, ja lakko-oikeus on puolestaan olennainen keino tämän tarkoituksen toteutumisessa.

Ammatillinen järjestäytymisoikeus menettäisi merkityksensä, jos siihen ei liittyisi työtaisteluoikeutta. Kun nyt tämä hallitus on moneen kertaan vedonnut Ruotsin-malliin, niin otetaan nyt mallia Ruotsista siinäkin suhteessa, että työpaikoilla hiertävät asiat ratkaistaan neuvottelemalla ja yhteistyössä. Ruotsissa työmarkkinat perustuvat sopimisen kulttuuriin ja rakenteisiin, joihin sekä työntekijät että työnantajat ovat sitoutuneet. Työntekijöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen työpaikkatasolla lisää luottamusta ja edistää parhaiten työrauhaa. Ruotsin lainsäädäntö lähtee tästä periaatteesta.

Nyt hallitus on rakentanut lainsäädäntöpaketin lukuisista työelämän heikennyksistä, joissa toiselle osapuolelle, tässä tapauksessa työnantajille, on muodostunut etulyöntiasema. Reilua olisi, että myös toinen osapuoli saisi äänensä kuuluviin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

21.02 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Aloitimme edellisen vaalikauden käymällä keskustelua tuolileikistä, kun perussuomalaiset sijoitettiin silloin istumaan salin äärioikeaan laitaan. Tämän päivän keskustelun perusteella niin oikeaa reunaa tässä salissa ei olekaan, jonne perussuomalaisten istumapaikat poliittisen ajattelumallin mukaan kuuluisivat. [Juha Mäenpää: Kiitos!]

Tänään on käyty keskustelua, jossa on hallituspuolueiden puolelta yritetty saada näyttämään lakko-oikeuden rajoittaminen pieneltä jutulta, jolla ei ole suurtakaan merkitystä työntekijöiden oikeuksien kannalta. Väitehän ei pidä paikkaansa. Lakko-oikeuden rajoittamista on jopa pidetty pohjoismaisena mallina, jota täällä on päivätolkulla pidetty parhaana mahdollisena mallina, kuitenkin niin, että siitä ollaan vain ottamassa palasia sieltä täältä, ja tässä hallituksen esittämässä tapauksessa kaikki palat ovat olleet edullisia vain työnantajille.

On selvää, että tämä rajoitus halutaan tehdä, jotta sen jälkeen voidaan viedä läpi läjä lakiesityksiä, joihin tiedetään työntekijöillä olevan hyvin erilainen mielipide. Tällä esityksellä tullaan vaikuttamaan merkittävästi siihen, kuinka solidaarisuutta voidaan tässä maassa osoittaa. Nyt ollaan tekemässä oikeistolaisinta politiikkaa Suomen itsenäisyyden aikana. [Juha Mäenpää: Hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

21.03 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, hallituksen työelämän heikennyksiä kohtaan on jo pidempään järjestetty ammattiyhdistysliikkeen toimesta useita mielenilmauksia mielenosoitusten, ulosmarssien ja lakkojen muodossa. Liitot tehtävänsä mukaisesti puolustavat jäsentensä, suomalaisten työntekijöiden, oikeuksia ja ovat viimesijaisesti joutuneet tukeutumaan myös lakkoihin, joihin heillä on täysi oikeus.

Hallitus on kyseenalaistanut lakkojen oikeutuksen ja jopa vihjannut niiden olevan demokratian vastaisia. Hallituksessa olisi kuitenkin hyvä muistaa, että demokratiassa ei ole kyse vain joka neljäs vuosi pidettävistä vaaleista, vaan jokaisella kansalaisella ja kansalaisyhteiskunnassa ylipäätään on oikeus mielenosoittamiseen myös vaalien välillä. Lakot ovat yksi työntekijöiden ja liittojen keinoista osoittaa mieltään, kun kyse on työelämästä ja työntekijöiden oikeuksista. Poliittinen työtaisteluoikeus kuuluu demokratiaan, ja poliitti-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

nen työtaistelu on sanan- ja mielipiteenvapauden käyttämisestä. Mielenilmaisut ovat keskeinen osa demokratiaamme, ja ne ovat toimivan ja elävän demokratian merkki. Niiden tai niitä järjestävien järjestöjen leimaaminen ei ole asiallista keskustelua, päinvastoin — se vain syventää entisestään yhteiskunnassamme olevaa vastakkainasettelua. Tällaisen vastakkainasettelun luominen ei ole hyväksi maamme työmarkkinoille eikä myöskään taloudelle.

Puhemies! On myös hyvä huomata, että monista hallituksen suunnittelemista työelämän heikennyksistä ei juuri puhuttu ennen vaaleja. On paikallaan kysyä, onko hallituksella ja sen kaikilla puolueilla aidosti äänestäjiensä mandaatti näihin työelämän heikennyksiin, kun varsinkin perussuomalaisissa monia näitä toimia vastustettiin vielä vaalien alla. Vaalien alla perussuomalaiset kertoivat kannattavansa lakko-oikeuden säilyttämistä vähintään nykyisessä laajuudessa ja vastustavansa sen rajoittamista. Hallitusohjelmaneuvoittelussa mielipide on kuitenkin muuttunut täysin. [Juha Mäenpää: Missä niin on sanottu?] Tämä kovasti ihmetyttää.

Monet kyselyt ovat osoittaneet, että hallituksella ei tässä ole kansan enemmistön tukea. Ylen 17. helmikuuta julkaistussa kyselyssä 58 prosenttia tuki nykyisiä lakkoja hallituksen toimia vastaan ja Maaseudun Tulevaisuuden vastaavassa kyselyssä 55 prosenttia. Samassa Maaseudun Tulevaisuuden kyselyssä vain 31 prosenttia kannatti hallituksen suunnitelmia poliittisten lakkojen rajoittamisesta ja jopa 61 prosenttia vastusti. Näiden asioiden valossa hallituksen selitykset kansan mandaatista ovat kyseenalaisia. Kansan enemmistö ei vaaleissa äänestänyt tällaisten työelämän heikennysten puolesta eikä niitä tälläkään hetkellä kannata. Tällä esityksellä hallitus pyrkii siis heikentämään työntekijöiden mahdollisuuksia vastustaa näitä suoraan heidän elämäänsä ja oikeuksiinsa vaikuttavia heikennyksiä siitä huolimatta, että kansan enemmistö ei ole heidän tukenaan vaan heitä vastaan työelämän kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Tämän demokratianäkökulman lisäksi toinen asia, jonka halusin nostaa esiin puheenvuorossani, on hallituksen erityisen huolestuttava esitys lakkoon osallistuvan työntekijän henkilökohtaisesta 200 euron sakosta. Lakko on aina kollektiivinen työntekijöiden yhteinen toimi, josta perinteisesti on ollut vastuussa työntekijöiden liitto. Liitto ottaa lakosta vastuun ja laittomasta työtaistelutoimesta myös tarvittaessa rangaistuksen. On myös hyvä huomata, että liiton varat tulevat jo nyt pääasiassa sen jäseniltä, eli työntekijät ovat jo nyt sakoissa maksajina tätä kautta.

Työntekijöiden henkilökohtainen sakko on selvä pelottelutoimi. Varsinkin pienipalkkaiselle työntekijälle 200 euroa on todella merkittävä summa, ja sellaisen uhka varmasti vaikuttaa monien halukkuuteen osallistua lakkoon myös silloin, kun lakko laillinen, koska pienikin riski tällaiseen sakkoon voi olla monelle aivan liikaa. Henkilökohtaisen sakon tuomisen lisäksi hallitus on jopa viisinkertaistamassa ammattiliitolle osoitettavan hyvityssakon enimmäismäärää. Muun muassa Akavasta on todettu, että tätä sakkoa voitaisiin maltillisesti ja hallitusti nostaa, mutta tasapainon vuoksi samalla tulisi myös nostaa työnantajien sakkoa tilanteissa, joissa ne rikkovat työehtosopimuksia. Tässä myös näkyy hallituksen toimien täydellinen yksipuolisuus ja elinkeinoelämän vahva vaikutus hallituksen politiikkaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on hyvä muistuttaa hallitusta ratkaisusta poliittisiin lakkoihin. Poliittisten lakkojen taustalla ovat lähes aina hallituksen työelämätoimet, joilla yksipuolisesti heikennetään työntekijöiden oikeuksia. Tälläkin hetkellä mielenilmaisujen keskeinen vaatimus on neuvotteluiden aloittaminen — siis neuvotteluiden aloittaminen. Yh-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

dessä sopiminen on aina parempi vaihtoehto, ja hallituksenkin tulee olla valmis kompromisseihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.08 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan meillä on täällä lähete keskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi. Kyseessä on melko tuhti, 130 sivua pitkä esitys.

Suomessa ammattiliittojen keskusjärjestö ja sen jäsenliitot toimeenpanivat torstaina 14.12.23 useita poliittisia työtaisteluita. Nämä lakot pysäyttivät torstaina laajasti julkisen liikenteen. Poliittiset lakot vaikuttivat myös koulujen ja päiväkotien ruokailuun ja siivoukseen sekä ruokakauppojen valikoimaan, [Suna Kymäläinen: Niin ne lakot yleensä vaikuttaa!] ja myöhemmin näitä lakkoja on jatkettu. Kyseessä oli oikeasti valtapoliittinen lakko, ei poliittinen lakko vaan valtapoliittinen lakko, jonka viesti suunnattiin hallitukselle mutta josta lasku lähetettiin joululahjana yrityksille ja kansalaisille.

Me elämme saareissa, olemme Eurooppaan muihin maihin katsottuna saari. Meillä on eurovaluutta käytössä, ja me olemme Venäjän kainalossa, ja meidän pitää varmistaa oma kilpailukykyämme, niin että me pärjäämme täällä muiden eurooppalaisten maiden keskuudessa.

SAK:n puheenjohtaja Eloranta valitteli blogissaan, että hallitus ei suostu kuuntelemaan työntekijöitä eikä suostu neuvottelemaan työntekijöiden kanssa. Väite on kummallinen, sillä työntekijöitä on kuunneltu jo eduskuntavaaleissa. Suomen hallitus on muodostettu vaalitulosta kunnioittaen.

Täällä on paljon jupistu siitä, että perussuomalaiset ovat luvanneet jotakin. Minä en oikein tunnista näitä lupauksia. [Suna Kymäläisen välihuuto] Täällä on luettu eri edustajien vaalikonevastauksia ja -lupauksia. Ne ovat tavoitteita, ne ovat mielipiteitä. Lupaukset ovat mielestäni erikseen.

Arvoisa puhemies! Alkoholisti löytää — meillä on muuten se alkoholilakikin tulossa käsittelyyn — aina jostain rahaa viinaan ja ostaa sitä vaikka velaksi. Valtio on toiminut juuri samalla tavalla. On eletty yli varojen, on eletty vuosia velaksi. Nyt velkaantumista pitää yrittää jarruttaa. Sanotaan, että asiat eivät voi olla niin huonosti, etteikö niitä voisi viinalla vielä pahentaa. Nyt talouden näkymät ovat surkeat, valtionvelan korotkin ovat nousseet, [Suna Kymäläinen: Miksi te alennatte kaljan hintaa?] ja siksi velkaantuminen jatkuu ja jopa kasvaa. [Aki Lindén: Ja olutveroa alennetaan!] Tässä talouden tilanteessa tulee mieleen vasemmistohallituksen ja työmarkkinajärjestöjen toiminta. Pitää kysyä, voivatko asiat olla koskaan niin huonosti, etteikö niitä voisi lakkoilemalla vielä pahentaa. Minä uskon, että meillä täällä koko salissa on sama tavoite: valtion velkaantuminen on yritettävä saada kuriin. Ei me voida enää devalvoida markkaa, me olemme eurovaluutassa.

Arvoisa puhemies! Minä luen nyt täältä omia vaalilupauksia ja vaalikonevastauksia.

Vaalilupaus, niitä on kolme: Turvaan huoltovarmuutta, kotimaista tuotantoa ja maataloutta. Ylläpidän maanpuolustusta ja maanpuolustustahtoa. Koti, uskonto, isänmaa etusijalla kaikissa asioissa. Nämä ovat vaalilupauksia. [Suna Kymäläinen: Ne on sinun muttei teidän puolueen!]

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Sitten täällä on mielipiteitä. Arvoisa puhemies, täällä on mielipiteitä, tavoitteita, ja näiden tavoitteiden perusteella hallituspuolueet sitten rakentavat yhdessä hallitusohjelmaa. Luen täältä muutaman esimerkin.

”Kun valtion menoja ja tuloja tasapainotetaan, se on tehtävä mieluummin menoja vähentämällä kuin veroja korottamalla.” — Mäenpää vastannut ”täysin samaa mieltä”.

”Valtion on mieluummin otettava lisää velkaa kuin vähennettävä palveluita.” — ”Jokseenkin samaa mieltä” on Mäenpää vastannut.

”Suomessa on liian helppo elää yhteiskunnan tukien varassa.” — ”Täysin samaa mieltä” on Mäenpää vastannut. Olen lisännyt vielä tänne, että samanaikaisesti tavallinen, omillaan toimeentuleva akuuttiin hätään joutunut ei saa tukea. [Suna Kymäläinen: No nyt ei saa enää asumistukeakaan teidän jäljiltä!]

Sitten: ”Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa pitää lyhentää.” — ”Jokseenkin samaa mieltä.” Olen tarkentanut tänne, että portaittainen ansiosidonnaisen työttömyysturvan euromääräinen alentaminen myös ilman liiton jäsenyyttä olisi mielestäni nykytilanteessa paras ratkaisu.

”Yrityksillä pitää olla vapaus palkata työntekijöitä EU:n ulkopuolelta ilman saatavuusharkintaa.” — ”Täysin eri mieltä.” En tiedä, mitähän se vasen laita on tähän vastannut. Pitäisi mennä varmaan tutkimaan ja tulla vielä uudestaan puhumaan tänne siitä. [Suna Kymäläisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Nämä vastaukset ovat jättäviä. Ei näissä ole mitään tämän hallitusohjelman vastaista. Nämä ovat minun mielipiteitäni olleet ennen vaaleja. [Paula Werning: Katopa kavereittenkin vastaukset!] — Minä menen katsomaan teidän vastauksianne nyt seuraavana sieltä, niin saatte sitten. — Elikkä tämä hallitusohjelma on oikeassa linjassa. Tämä on mielestäni täysin minun vaalikonevastausteni mukainen. Elikkä teidän on siellä vasemmalla turha hinkua, että perussuomalaiset ovat luvanneet jotain ja toimineet toisin. Te puhutte pötyä siinä kohtaa. [Suna Kymäläinen: Yksi perussuomalainen vastaa kaikkia, vai? — Anne Rintamäki: Meitä on kaksi! — Suna Kymäläisen välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

21.15 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Kun listaa hallituksen työmarkkinamuutoksista, joihin nyt käsitellyssä oleva lakko-oikeuden rajoittaminenkin liittyy, tarkastelee kokonaisuutena, ei voi olla huomaamatta taustasävyä, jossa luottamuksen ja sopimisen sijaan ovat astuneet esiin epäilyt ja pakottaminen. Suomalaiset työmarkkinat on ajettu ennenkuulumattomaan kriisiin, josta on likipitään mahdotonta kävellä ulos voittajana. Suurin kärsijä on oma isänmaamme Suomi.

Laajaan konsensukseen perustuvana demokratiana olemme olleet menestystarina, ja historian saatossa Suomi on kyllä pystynyt vastaamaan vielä nykyistäkin suurempiin kriiseihin yhdessä. Ei ole yllätys, että yksipuoliset ehdot johtavat protesteihin ja kiristävät tilannetta työmarkkinoilla entisestään. Nyt on korkea aika miettiä, missä menee raja. On korkea aika miettiä, voisiko joistain tavoitteista joustaa ja päästä yhteisymmärrykseen työmarkkinoilla. Ei hallitus hae selkävoittoa vain ammattiyhdistysliikkeestä vaan ihan tavallisista suomalaisista palkansaajista pakon ja uhan kautta. Hallituksen valitsema linja on mielestäni väärä. Panostamalla kasvuun ja vakauteen haastavina aikoina olisi myös tulos parempi. Nyt Orpon ja Purran hallitus on jäämässä historiaan kaaoksen, epäoikeudenmukaisuuden ja kurjuuden hallituksena.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Arvoisa puhemies! Yksipuolisuus on hallituksen esitysten kompastuskivi. Esimerkiksi viime vuonna työtuomioistuimien jakoi sakkoja työnantaja- ja työntekijäpuolelle kutakuinkin yhtä usein, ja sakkojen suuruudet ovat olleet samaa luokkaa. Nyt hallituksen esityksessä sakoille esitetään roimaa korotusta nimenomaan vain työntekijäpuolelle. Eikö lainmukainen toiminnan tavoite työmarkkinoilla koske kaikkia? Ja miten rangaistuksen määrä voi näin voimakkaasti riippua toimijasta? Lainhan tulisi oikeusvaltiossa olla kaikille sama.

Valitettavasti hallituksen esityksestä tasapuolisuus puuttuu järjestöjen välisistä rangaistuksista yksilötasolle asti. Kiinteä hyvitysmaksu uhkasakkotyypisenä ratkaisuna on omiaan pelottelemaan pienipalkkaisilla aloilla työskenteleviä sekä vasta työmarkkinoille tulleita nuoria käyttämästä oikeuttaan osallistua työtaisteluun ja vaikuttamasta näin asemaansa. Mutta tämänhän te, hyvä hallitus, varsin hyvin tiedätte. Meillä on kollektiiviseen sopimiseen perustuva järjestelmä nimenomaan yksittäisen työntekijän heikomman aseman takia, ja nyt lainsäädännöllä isketään kaikkein koviten juuri heihin, jotka ovat työmarkkinoilla heikoimmassa asemassa. Onko osa-aikaista työtä tekevä kaupan myyjä tai lähihoitaja hallituksen mielestä se pelottavin toimija työmarkkinoilla?

Arvoisa puhemies! Toisin kuin etenkin perussuomalaiset toistuvasti väittävät, Suomessa on lakkoja suhteellisen vähän ja poliittisia lakkoja vielä vähemmän. Oikeastaan vuosi 22 oli poikkeus, jossa taustalla oli metsäteollisuuden keskitetyn sopimuksen hajoaminen yrityskohtaiseksi sekä julkisen terveydenhuollon sopimus. Hallituksen esityksenkin mukaan lakko-oikeus kuuluu erottamattomasti kollektiiviseen neuvotteluoikeuteen. Sosiaalisten oikeuksien komitean tulkintakäytännön mukaan yksittäisen työnantajan menetykset eivät riitä perusteeksi lakko-oikeuden rajaamiselle, ja lakko-oikeutta ei ole rajattu koskemaan vain työehtosopimuksia, vaan työntekijöillä on oikeus lakkoilla laajemminkin sellaisissa kysymyksissä, joilla on vaikutusta heidän taloudellisiin ja sosiaalisiin etuisuuksiinsa. Kuten kuluvan talven aikana on nähty, poliittinen lakko ei ole hallituspuolueiden spinnauksesta huolimatta kohdistettu hallituksen olemassaoloon vaan esityksiin, jotka koskevat työntekijöiden oikeuksia ja toimeentuloa.

Arvoisa puhemies! Olen todennut tässä salissa jo aikaisemminkin, että ei suomalaista yhteiskuntaa ole näin rakennettu: rikki repimällä ja pakolla runnomalla. Valtaosa suomalaisista näkee, ettei niin pitäisi rakentaa tulevaisuudessakaan. Teillä, hyvä hallitus, on kaikki oikeudet kirjoittaa juuri omannäköisenne hallitusohjelma, ja juuri niin te olette totisesti nyt tehneet. Teillä on siis kaikki oikeus näin tehdä, mutta viisas hallitus ottaisi työhön mukaan edes hivenen järkeä ja harkintaa. Sitä te totisesti ette ole tehneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

21.20 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa puhemies! Pyynnöstä totean, että olen edustaja Lylyn kanssa samaa mieltä joissain asioissa, mutten tässä. Yhtä kaikki, tänä iltana kuullun perusteella olen tässä salissa kuitenkin yksi niitä harvoja, viattomia, jotka eivät ole saaneet vaalirahaa sen enempää EK:lta kuin SAK:ltakaan. Osasyynä voi tosin olla se, että minut asetettiin ehdolle niin myöhään, että molemmat rahahanat olivat jo kiinni.

Hallituspuolueita on moitittu tänään useaan otteeseen siitä, että ne eivät ole pitäneet kaikkia vaalilupauksiaan — näin on ollut myös monena iltana aiemmin — ja yritän yhtä usein jaksaa toistaa sitä, että demokratia on kompromisseja ja siksi onnistunut politiikka ennen kaikkea yhteistyökykyä. Näkisin mielelläni sen listan, jossa luetellaan oppositiopuolueiden toteutuneet lupaukset. Hypoteesini nimittäin on, että lista on yhteensä lyhyempi

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

kuin yhdenkään hallituspuolueen lista yksinään. Tämähän, jos mikä, on äänestäjien pettämistä ja asetetuissa tavoitteissa epäonnistumista. [Suna Kymäläisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Tutkitusti yritystoimintaa eli investointeja houkuttelevia tekijöitä ovat osaava työvoima sekä liikenneyhteydet. Kun tavoitellaan kansainvälisiä investointeja, erittäin tärkeää on myös toimintaympäristön vakaus, mikä on sekin todettu laajasti täällä salissa tänään, sekä toimintaympäristön ennustettavuus.

SAK:n Painava syy -kiertueen paneelissa Tampereella viime syksynä minua valistettiin, että poliittiset lakot eivät koskaan ole kestäneet yli 24 tuntia. Tuolloin totesin, että siinä tapauksessa hallitusohjelmakirjauksessa ei pitäisi olla mitään ongelmaa. [Suna Kymäläisen välihuuto] Toteutettaisiin vain se käytäntö, mikä on ollut.

Koska toimintaympäristön vakaus ja ennustettavuus ovat keskeisessä asemassa, kun kansainväliset toimijat pohtivat investoisivatko ne Suomeen, on ensiarvoisen tärkeää, että lainsäädännöllä osoitetaan, millaista epävakautta ja varmuutta esimerkiksi poliittiset lakot maksimissaan aiheuttavat ihmisiä työllistävillä yrityksillä. Se käytäntö, joka ilmeisesti valitsi viime vuoteen saakka, halutaan nyt käsittelyssä olevalla lainsäädännöllä vakiinnuttaa — siis tehdä potentiaalisille investoijille läpinäkyväksi, ja samalla Suomi houkuttelevammaksi kohteeksi. Ilman tätä lainsäädäntöä tilanne olisi juuri niin sekava kuin millaiseksi poliittiset lakot nyt näyttävät muuttuvan.

Vetoan teihin vasemmisto-oppositio: Lähtekää mukaan hallituksen esittämiin välttämättömiin työmarkkinauudistuksiin. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Jokaista välttämättömyyttä tuetaan!] Vetoan teihin, että julkaisette vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutukset niiltä osin, kuin niitä ei ole julkaistu. Vetoan voimakkaasti, että lähдете mukaan uudistukseen tai esitätte jonkin todellisen vaikutusten arviointiin nojaavan vaihtoehdon.

Muuten, olen sitä mieltä, että lain rikkomisen on oltava rangaistavaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

21.24 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Näillä hallituksen työelämän heikennyksillä, joita hallitus todella jääräpäisesti eteenpäin vie ja joista tänään olemme käsitelleet tätä lakko-oikeuden rajaamista, ei ole sellaisia vaikutuksia kuin hallituspuolueet täällä toivovat olevan. Hallitushan luottaa siihen, että kun nämä heikennykset viedään läpi, niin jostain tulisi jonkunäköinen voima, joka nyt autuaasti sitten tuottaisi Suomeen talouskasvua ja työllisyyttä. Semmoista valitettavasti ei ole näköpiirissä, ja sen itse asiassa monet ihan riippumattomatkin asiantuntijat ovat näistä heikennyksistä todenneet.

Arvoisa puhemies! Kun nyt hallitus on todella tällä jääräpäisellä tyylillään saanut työmarkkinat Suomessa aivan totaaliseen kaaokseen, niin sillä kyllä tulee olemaan negatiivinen vaikutus sitten esimerkiksi siihen vakauteen tai investointiympäristöön tai moneen muuhun niistä asioista, joista täällä hallituspuolueiden edustajatkin ovat hyviä puheenvuoroja käyttäneet. Senpä takia suurta viisautta olisi nyt vihdoinkin ja viimein hallituksen taholta viheltää tämä peli poikki ja aloittaa aidot neuvottelut, joissa kuunneltaisiin kaikkia työelämän osapuolia — kuunneltaisiin kaikkia työelämän osapuolia. Tämä olisi helpoin keino sille, että koko työmarkkinatilanne voitaisiin kertaheitolla vakauttaa. Tällä olisi valtavan suuri vaikutus myös siinä, kun katsomme tulevia vuosia eteenpäin ja niitä haasteita, joita kansantaloudellamme eittämättä tässä ajassa on.

Viisas hallitus nimenomaisesti hakisi työmarkkinoiden vakaudesta selkänöjää toteuttaakseen sitten muuta omaa finanssipolitiikkaansa. Näin on toimittu aikaisemmin, ja itse

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

asiassa, kun katsotaan niitäkin vuosia, joita täällä on parjattu, ne ovat toimineet. Niillä ratkaisuihin, joita esimerkiksi työmarkkinaosapuolet sopien tekivät 2010-luvulla, suomalaisen työn hintakilpailukyky on kyetty saamaan alhaisemmalle tasolle, kun verrataan verrokimaihinkin, siis paremmalle tolalle. Ilman sitä tilanne olisi täälläkin varmasti vielä kamalampi myös talouden osalta. Senpä takia voidaan todeta, että itse asiassa sopimisella Suomessa hintakilpailukyky on saatu hyvälle tasolle, ja sehän tällä hetkellä ei meillä myöskään kansantaloudessa ongelma ole. Senpä takia toivon myös kansantaloutemme takia, että hallitus vihdoinkin aloittaisi aidot neuvottelut ja vakauttaisi nämä työmarkkinat ja sillä tavalla ehkäisi sen työmarkkinakaaoksen vielä suuremman vaikutuksen kuin mihin se on nyt jo työmarkkinat saanut.

Arvoisa puhemies! Kun täällä tästä valtion velkaantumisesta paljon puhutaan, niin jos viime kauden 40 miljardia on aivan hirveä summa, niin kuin se onkin, niin tällä vaalikaudella valtiovarainministeriön uusimpien ennusteiden mukaan velkatahti on 56 miljardia euroa. [Sara Seppänen: Sopeutetaan!] Se on aivan valtava summa, ja voisin toivoa, [Puhemies koputtaa] että jos sieltä valitellaan viime kaudesta, niin jonkunäköisen peilin eteen mentäisiin tämän kauden osalta. [Heikki Vestman: Se on teidän perintö! — Suna Kymäläinen: Muistakaa myös ne korot!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

21.27 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Aina siinä vaiheessa, kun puhutaan velasta, on hyvä syyttää muita ja sitten muuten huutaa oppositiota apuun ja kunnioittaa ja yrittää jollain tavoilla avustaa vielä esimerkiksi näissä lakko-oikeuden rajoituksissa. Demokraattisessa maassa kuitenkin lakko-oikeus on palkansaajalle elinehto. Lakko-oikeus on ihmis-oikeus, joka on tunnustettu kansainvälisissä sopimuksissa. Maailmassa on nimittäin edelleen maita, joissa lakko-oikeuden lainsäädäntöön saamisen puolesta taistellaan. [Juha Mäenpään välihuuto] Suomessa lakko-oikeus on perustuslaissa määritelty ja ainoa mahdollinen vipuvarsi, jota palkansaaja voi käyttää vaikeassa neuvottelutilanteessa. Lakko-oikeus on heikomman osapuolen suojelua ja sitä kautta myös yhteiskunnan valta-asemien tasapainottamista. Tässä valossa lakko-oikeuden rajaamiselle ei ole loogista, oikeudenmukaista perustetta.

Mutta tässäkin työelämän peruskivessä on murtamisen haluja. Poliittinen lakko tai tukilakko halutaan kieltää. Halutaan vaientaa palkansaajan mahdollisuus tuoda äänensä esiin epäoikeudenmukaisuutta kokiessaan. Demokraattisessa maassa tämä, jos mikä, on hälyttävä esimerkki. Jäljet taitavat johtaa Sipilän hallituksen kilpailukyky sopimukseen ja pakko-lakeihin, jolloin poliittinen lakko nosti päätään. Onko Orpon—Purran hallitus tätä nyt niin kovasti säikähtänyt, että haluavat sen kieltää lailla? Ja jännityksellähän me tässä odotamme sitä loppua, mitä on tulossa, kun ensin saadaan tämä lakko-oikeus rajoitettua. Toteutuessaan nimittäin tämä pyrkii rajoittamaan poliittisen työtaisteluoikeuden käytön enintään yhden vuorokauden mittaisiin mielenilmauksiin.

Lisäksi tukityötaistelut eli tukilakot ovat laillisia vain, jos ne ovat ”kohtuullisia suhteessa tavoitteisiin” ja jos niiden vaikutukset kohdistuvat vain työriidan osapuoliin. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden ollessa lakossa eivät vaikkapa teollisuuden työntekijät voi tukea hoitajien työtaistelua olemalla heidän puolestaan lakossa. Hallitusohjelmassa siis pyritään estämään työntekijöiden työtaisteluoikeutta sakkujen uhalla, sillä jatkossa laittomasta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

ylärajaksi säädettäisiin 150 000 euroa ja alarajaksi 10 000. Liittojen lisäksi työntekijät ovat tulilinjalla. Työtuomioistuimen laittomaksi työtaisteluksi tuomitseman lakon jatkamisesta säädettäisiin 200 euron seuraamusmaksu laittomaksi tuomittuun työtaisteluun osallistumisesta. Eikä sanaakaan siitä, onko työnantajalle sanktioita silloin, jos hän toimii väärin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

21.30 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Nykyään poliittisilla lakoilla ei ole muita kuin häviäjiä. Samaan aikaan, kun ay-liikkeet pyrkivät poliittisilla lakoillaan vaikuttamaan hallituksen tekemiin päätöksiin, tosiasiaa kärsijöinä ovat Suomen valtio, yrittäjät, työntekijät ja sitä kautta myös tukien varassa elävät. Onkin kysyttävä: näinkö ay-liikkeet ja oppositio oikeasti haluavat edistää Suomen asioita? Kohtuuttomat ja tuloksettomat lakot vaikuttavat ulkomaisten investointihalukkuuteen negatiivisesti, ja yrityksille aiheutuu tarpeettomia taloudellisia menetyksiä, ja pahimmillaan ne johtavat jopa lomautuksiin. Vaikka poliittiset lakot ovat tulevaisuudessakin mahdollisia mutta onneksi enintään 24 tunnin mittaisia, olisi suotavaa miettiä, ovatko ne aina tarpeellisia.

Nyt tehtävät toimenpiteet ovat hyvin maltillisia, ja siinä suhteessa reaktiot ovat olleet kyllä kohtuuttoman suuria.

Mitä tulee tähän täällä puhuttuun solidaarisuuteen, niin jakaa voi vain silloin, kun on jakovaraa. Viimeiseen 16 vuoteen tässä maassa jakovaraa ei ole ollut, ja siitä huolimatta jakoa on jatkettu.

Ja mitä tulee neuvotteluhaluukkuuteen, hallitus ei ole lähtenyt pois yhdestäkään neuvottelupöydästä, mutta voiko samaa sanoa ammattiyhdistysliikkeen edustajista.

SDP:n vaihtoehto tämän maan talouden pelastamiseksi näyttää olevan työtä vähemmän, lakkoja enemmän. Näinköhän hyvinvointi tässä maassa sitten tulee lisääntymään? Kuuden minuutin vuoksi koko maa ollaan valmiita pysäyttämään — surullista mutta totta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Guzenina poissa. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

21.33 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Suomen perustuslaissa todetaan seuraavasti: ”Jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi.”

Arvoisa puhemies! Suomalainen yhteiskunta on aina ennen perustunut yhdessä sopimiseen ja erilaisten intressien yhteensovitteluun. Yleensä lakot liittyvät työehtosopimuskiistoihin, jos työnantajapuolen kanssa ei päästä sopuun. Nyt Suomen hallitus on tehnyt itsensä työmarkkinaosapuolen ja ajanut työmarkkinat kaaokseen. Suomessa on nyt nähty ennennäkemätön aalto poliittisia lakkoja, joilla vastustetaan maan hallituksen aikeita heikentää työntekijöiden asemaa muuttamalla työelämläinsäädäntöä työntekijän oikeuksia rajoiten.

Poliittiseen lakkoon voidaan turvautua silloin, kun maan hallituksella on suunnitelma heikentää työntekijöiden asemaa lainsäädäntöä muuttamalla. Suomen perustuslaki takaa suomalaisille oikeudet järjestäytymiseen, kokoontumiseen ja mielipiteeseen sekä lakko-o-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

keuden. Kansalaisilla on siis perustuslaillinen oikeus lakkoon, kuuluipa työntekijä ammatiliittoon tai ei.

Arvoisa puhemies! Hallitus kertoo esitystensä pohjautuvan pohjoismaiseen malliin. Miksi hallitus ei ota pohjoismaisesta mallista ja Ruotsin esimerkeistä mitään työntekijän oikeuksia parantavia esityksiä, kuten muun muassa työntekijän tulkintaetuoikeutta, esityksiinsä? Vuodesta 1927 lähtien lakko-oikeus on ollut osa kansainvälisiä sopimuksia, jotka Suomi on ratifioinut. Lakko-oikeudesta säädetään esimerkiksi Kansainvälisen työjärjestön, ILO:n, yleissopimuksessa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa sekä EU:n perusoikeuskirjassa, joissa vahvistetaan työntekijän oikeus työtaistelutoimiin.

Orpon hallitus on nyt puuttumassa työntekijöiden perusoikeuksiin ja heikentämässä työntekijöiden oikeuksia. Sen lisäksi hallitus leikkaa työntekijöiltä ja pienituloisilta historian suurimmalla sosiaaliturvan heikennyspaketilla ja helpottamalla työntekijöiden irtisanomista sekä muuttamalla ensimmäisen sairauspäivän palkattomaksi. Hallituksen työelämäheikennykset sekä eri leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisiin, erityisesti pieni- ja keskituloisiin työntekijöihin ja lapsiperheisiin.

Työntekijöiden mahdollisuudet vaikuttaa vähenevät työnantajien vallan kasvaessa. Hallituksen politiikka on työntekijävihamielistä. Työntekijöiden työelämään ja hyvinvointiin raskaasti huonontavasti vaikuttavat myös esitykset niin aikuiskoulutustuen kuin vuorotelluvapaan lopettamisesta. Miksi hallitus haluaa heikentää työntekijöiden asemaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa parempaan työelämään esimerkiksi tällä hallituksen esityksellä rajoittaa lakko-oikeutta? Hallituksesta on tullut palkansaajan painajainen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

21.37 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä hallitus on kirjoittamassa jälleen yhden luvun työntekijöihin kohdistuvien yksipuolisten heikennysten listaan, vaikka vielä ennen vaaleja osa hallituspuolueista lupasi äänestäjille aivan muuta. Poliittisia lakkoja rajoittamalla puututaan hallituksen toimesta demokraattisen järjestelmän keskeisiin oikeuksiin, joilla on Suomessa historiassa saavutettu esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Poliittiset lakot, kuten lakkoilu ylipäättään, eivät ole olleet yhteiskunnassamme ongelma, eivätkä ne olisi nytäkään, jos hallitus olisi valinnut runnomisen sijasta keskustelun ja yhteistyön linjan. Eikä hallituksella ole itse asiassa olemassa yhtäkään todellista estettä tätä linjaa vielä muuttaa ja tasapainottaa, mutta se ei teille tunnu käyvän.

Arvoisa puhemies! Koko pohjoismainen työmarkkinamalli perustuu luottamukseen ja yhdessä rakentamiseen, mutta nyt täällä Suomessa tehdään suorastaan päinvastoin. Työmarkkinoiden uudistaminen aloitetaan rajoittamalla lainsäädännöllä yksipuolisesti poliittisia lakkoja, mikä estää työntekijöitä vastustamasta heihin jatkossa kohdistuvia heikennyksiä. Hallitus näyttää nyt tasoittavan tietä juuri sanelun ja pakottamisen politiikalle. Tällä tavalla hallitus luo vain lisää häiriöitä ja epävakautta työmarkkinoilla.

Toistan vielä itseäni sen suhteen, että lakkoja ehkäistään parhaiten palkansaajaosapuolen asemaa vahvistamalla niin työmarkkinaneuvotteluissa kuin yksittäisillä työpaikoilla sekä panostamalla laajasti työntekijöiden työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Näin toimitaan esimerkiksi Ruotsissa, jossa lakkoja ei juuri ole. On myös lopulta aina työnantajan ja koko suomalaisen yhteiskunnan etu, kun ristiriidoilta vältytään. Ihmettelenkin, miksi tähän ei haluta satsata hallituksen toimesta.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tämä koko tänään käyty keskustelu vain alleviivaa vahvan lakko-oikeuden ja aktiivisen kansalaisyhteiskunnan toiminnan tärkeyttä. Etenkin tässä nykyilmas-
tossa on hyvin arvokasta, että myös vaalien välissä eri toimijoille turvataan reilu mahdol-
lisuus vaikuttaa ja haastaa poliittisia päätöksiä. Ei se aina kaikkien etu ole mutta kuitenkin
elintärkeä osa yhteiskuntaamme. Demokratiassahan mandaatti tienataan sillä, että ennen
vaaleja luvataan jotain ja sitten vaalien jälkeen myös äänestäjille se pidetään. Ei siis ole ih-
me, että poliittisia lakkoja syntyy tässä tilanteessa, kun hallituksessa istuu kolme puoluet-
ta, jotka lupasivat ennen vaaleja olla rajoittamatta lakko-oikeutta.

Kysynkin näin illan viime tunteina perussuomalaisilta, kristillisdemokraateilta ja
RKP:ltä, että eikö oma sana pitäisi ensin pitää, ennen kuin voi rajoittaa muiden oikeutta
omaansa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

21.40 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo ja työministeri Satonen ovat
tällä eduskunnassa jo pitkään ja järkähtämättä todenneet, että nämä kaikki hallituksen työ-
elämäheikennykset viedään läpi. Ja ikään kuin ”kompromissiesityksenä” tällä on hallitus
luvannut kuunnella, mutta siitäkään ei ole muuta näyttöä kuin hallitusohjelman kirjaukset,
joissa on kuunneltu vain työnantajapuolta ja EK:ta. Hallitus on siis asettunut neuvottelu-
pöytään työnantajien tuolille, EK:n valmiit heikennysesitykset paperilla, ja odottaa siihen
nyt vain työntekijäpuolen eli ammattiliittojen allekirjoituksia. Siksi tämä työmarkkinati-
lanne on tämä. Näitä lukuisia, yksipuolisesti työntekijän aseman heikentämiseen tähtääviä
muutoksia ei palkansaaajaa puolustava ammattiyhdistysliike tietenkään hyväksynyt sellai-
sinaan. Työmarkkinat ovat sekaisin, ja työtaistelut, lakot, tulevat hallituksen toiminnan ta-
kia värittämään varmasti koko vuotta. Se tulee kalliiksi nyt, ja mikäli Orpon hallitus vie
kaikki heikennykset lainsäädännöllä väkisin läpi, niin työmarkkinoiden levottomuus saat-
taa olla pitempiaikainen ongelma ja hintalappu nousee.

Ymmärrän sen, että kokoomus ei halua peruuttaa näistä heikennyksistä, koska ne ovat
kokoomuksen pitkäaikainen tavoite. Ja kun seuraa perussuomalaisten nykyisiä ulostuloja,
niin toivon voi heittää senkin osalta, että perussuomalaiset tässä tilanteessa olisivat työntekijää
tukemassa. Nimittäin vielä ennen eduskuntavaaleja työntekijäpuolueena ja pienitu-
loisen puolueena ajoittain varsin uskottavastikin esiintynyt perussuomalainen puolue on
nyt valtaan päästyään kääntänyt suuntansa 180 astetta toiseen suuntaan. Perussuomalaisis-
ta kuoriutui jälleen ihan uusi puolue. Pienituloisilta leikkaaminen, joka ei perussuomalai-
sille ennen vaaleja käynyt, jää historiaan yhtenä näyttävimmistä takinkäännoista ”Se ei
meille käy” -sloganillaan. Tänään uusi perussuomalainen puolue suorastaan ilakoiden
markkinoi itseensä pienituloisten leikkaajana sekä myös duunareiden kurittajana.

Arvoisa puhemies! Tällä käsittelyssä olevalla esityksellä hallitus aikoo edesauttaa tule-
vien työelämäheikennysten läpimenoa vaimentamalla duunarien ääntä. Orpon—Purran
hallitus siis uhkaa heikentää merkittävällä tavalla työntekijöiden oikeutta poliittisiin työ-
taistelutoimiin. Hallitus on hylkäämässä vuosikymmenten kuluessa Suomessa vakiintu-
neen työmarkkinaosapuolten yhteistyön, neuvottelun ja sopimisen, kaksi- ja kolmikantai-
sen yhteistyön. Sen sijaan hallitus aikoo yksipuolisin päätöksin viedä läpi useita työnteki-
jöiden asemaa ja oikeuksia heikentäviä muutoksia, kuten nyt käsittelyssä oleva lakkojen
rajoittaminen, työehtosopimus- ja neuvottelujärjestelmän murentaminen ja työsuhtetur-
van heikentäminen, jonka lisäksi hallitus tekee vielä mittavia sosiaaliturvan ja ansioturvan

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

leikkauksia. Orpon hallituksella ei ole haluaa etsiä työmarkkinaosapuolten kanssa yhdessä tasapainoisia ratkaisuja. Päätökset on tehty jo Säätytalolla aiemmin.

Kokonaisuutena hallituksen suunnitelma näyttäytyy poikkeuksellisen läpinäkyvänä, kun ensimmäisenä lakihankkeena on poliittisen työtaisteluoikeuden rajoittaminen. Hallituksen esitykset näyttäytyvätkin tässä siis laskelmointina ja ennakkoon varautumisena niihin mahdollisiin reaktioihin, joita sen harjoittama politiikka tulee aiheuttamaan. Poliittisten työtaistelujen rajaamisella hallitus pyrkii siis varmistamaan, että sen kaavailemat heikennykset ja leikkaukset voidaan viedä läpi ilman, että niistä aiheutuu mitään merkittäviä häiriöitä työmarkkinoille. Palkansaajien suut halutaan siis tukkia ja työtaistelutahtoa karsia.

Arvoisa puhemies! On syytä muistuttaa, että Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka turvaavat työntekijöiden oikeuksia, mukaan lukien työtaisteluoikeuden. Työntekijällä tulee olla mahdollisuus tarvittaessa vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon myös muutoin kuin äänestämällä valtiollisissa vaaleissa neljän vuoden välein.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

21.45 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Poliittiset lakot vuodesta 2015 eli viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana ovat vieneet viisi minuuttia per päivä per jokainen työntekijä. Sillä on saatu työehdot kuntoon ja työrauha. Onko se paljon? Lakkojen määrä on ollut Suomessa pieni. Nyt Orpon—Purran hallituksen aikana on poliittisia lakkoja ollut enemmän kuin viimeisten 30 vuoden aikana yhteensä. Hei, kuulitteko te siellä salin oikealla laidalla, miten on mennyt noin niin kuin omasta mielestä? Ette te kehdanneet ennen vaaleja näitä säkeitänne ulos laittaa, vaan pimititte ne visusti. Oliko kassakaappisopimus jo tehty Suomen Yrittäjien vai EK:n kaappiin, ja näytelmä, joka vedätettiin Säätytalolla, oli puhdasta teatteria?

Hallitus laittaa palkansaajille sanktioita, me yritämme hakea vuorovaikutusta ja sopimista työelämään. Eikö sopiminen ja luottamuksen tie ole parempi kuin riita ja eripura, näinkö hallitus parantaa Suomi-kuvaa? Hallituksen vääräsyklinen talouspolitiikka lisää julkisen talouden velkaantumista. Suomi velkaantuu, työllisyys laskee, ja työttömyys kasvaa. Suomi on joutumassa velkaantumisen takia tarkkailuluokalle. Te olette ajamassa Suomea päin seinää. Te ette halunneet lähteä pelastamaan rakennusteollisuutta vaikeuksista, vaan annoitte konkurssivyöryn hyökyä yli Suomen. Nyt kärjistellään taantumun tuulissa, ja eri ekonomistit yrittävät veikkailla kevään talouden nousun merkkejä.

Hyvä hallitus, miksi teille on niin vaikeaa luottaa siihen Suomen ja suomalaisen voimaan, neuvottelemisen ja sopimisen voimaan? Sillä Suomi on rakennettu, mutta sen hylkäämisellä se voidaan tuhota. Onko se järkevää? Jos muistan oikein, niin taisi olla silloinen UPM:n toimitusjohtaja, joka aloitti tämän leikin, sopimisen kulttuurin alasajon — vaikka kyllä siellä yritysjohtainen TES on voimassa nytkin. Mutta sopimattomien asioiden lista on pitkä, ja toimitusjohtaja itse muutti Sveitsiin eläkepäiville ja ulkoisti projektin loppuunsaattamisen maan oikeistohallituksen kontolle. Onko teoria kaukaa haettu — luulenpa, että ei ole, tai ainakaan lopputulos, joka näissä asioissa ratkaisee. Ei pitäisi tällä laila ajaa kansaa toinen toistaan vastaan ja jakaa kansamme vähiä voimavaroja.

Arvoisa herra puhemies! Suomi saa kyseenalaista mainetta, kun hallitus kaatoi yritysvastuudirektiivin EU:ssa. Sen käsittely oli kummallinen episodi täällä eduskunnassakin.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Suuri valiokunta äänesti viime tipassa Suomen kannan ja — huomio — ensimmäisen keran ilman asiantuntijavalioikunnan kantaa eli ilman työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyä. Tämä ei nyt kerta kaikkiaan näytä hyvältä, eivätkä nämä rauniot tämän jälkeen houkuttele. Vai mitä ajattelette siellä hallituksen puolella?

Ja nyt Suomea ollaan ajamassa kyseenalaiseen maineeseen lakko-oikeuksien rikkomisessa. ILO:n sopimusten vastaisesti ollaan rajoittamassa kuntalaisten ja kansalaisten mielenosoittamisen vapauksia etenkin vielä tilanteessa, jossa ILO:n asiantuntijakomitea on viime marraskuussa pyytänyt kansainväliseltä tuomioistuimelta kiireellisenä neuvoo-antavaa kantaa.

Arvoisa herra puhemies! Onko tämä järkevää politiikkaa Suomen maakuvan kannalta, tässäkö luodaan Suomi-kuvaa viimeisen päälle? Tämähkö luo vakautta ja ennakoitavuutta, edistääkö tämä investointeja ja osaajien houkuttelua Suomeen töihin? Miksi hallitus haluaa murentaa suomalaisen työmarkkinajärjestelmän, miksi hallitus ei aloita aitoja neuvotteluja työmarkkinaosapuolten kanssa, ja vielä, miksi hallitus ajaa Suomen talouskasvun päin seinää?

Lakot eivät ole olleet mikään ongelma Suomessa. Suomessa on ollut vähän lakkoja, etenkin poliittisia mielenilmauksia. Mutta nyt te, hyvä hallitus, olette saaneet aikaiseksi niitä enemmän kuin muut hallitukset viimeisen 30 vuoden aikana. Miltä nyt tuntuu? Te voitte vielä reivata linjanne ja estää nämä jakolinjat ja estää tämän suomalaisen sopimisen kulttuurin alasajon. Eikö kannattaisi harkita, varsinkin kun SAK on tänään ilmoittanut yhteistyön mahdollisuudesta ja esittänyt, että varsinaiset oikeat neuvottelut aloitettaisiin, ja vastaantulo on ollut merkittävä työelämäasioissa. — Kiitos. [Mira Nieminen: Se nähdään perjantaina!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie on poissa. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

21.49 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tässäkin keskustelussa työmarkkinauudistuksista on toistunut omalle demokratiakäsitykselleni vieras näkemys. Tämän salin, Suomen eduskunnan, ulkopuoliset tahot, etujärjestöt, nähdään jotenkin veto-oikeudellisina päättämään Suomen työlainsäädännöstä. Näinhän ei voi olla. Totta kai yhteisymmärryksen saaminen uudistuksista on sinänsä tärkeä tavoite. Itse asiassa työmarkkinaosapuolet ovat yrittäneet neuvotella hallitusohjelmaankin kirjatuihin työmarkkinauudistuksista jo vuosikymmeniä. Valitettavasti siinä, missä Ruotsissa on onnistuttu, Suomessa ei olla.

Enää tällä maalla ei ole varaa epäonnistua. Kilpailukyky ontuu, talouskasvu sakkaa, tuottavuus junnaa, ja velka sen kuin kasvaa. Siksi hallituksen linja on oikea. Hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet ja tekemättömät työmarkkinauudistukset toteutetaan viime kädessä lainsäätäjän toimin, kuten demokratiaan kuuluu. Rajoitteita tämän lainsäädäntövallan käyttämiselle eivät voi etujärjestöt asettaa. Poliittisesti on siten kyse isosta periaatteellisesta kysymyksestä: kenelle lainsäädäntövalta kuuluu? Kenelle, edustaja Mäkynen, lainsäädäntövalta kuuluu? [Matias Mäkynen: Eduskunnalle!] — Se kuuluu eduskunnalle. Juuri näin.

Kun kuuntelin teidän tekemääne epäluottamuslause-esitystä ministeri Satoselle, mieleeni tuli tämä kysymys: Johtuuko tämä esitys siitä, että ministeri Satonen on valmistellut rakentavasti eduskunnan enemmistön luottamusta nauttivan hallituksen ohjelman mukaisia lakiesityksiä, vai siitähkö, että ministeri Satonen kutsui valmisteluun mukaan työmark-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

kinaosapuolet kolmikantaisiin työryhmiin, vai siitäkö, että ministeri on hoitanut muutoinkin tehtäviään erittäin arvokkaasti ja vakaasti, [Matias Mäkynen: Kuunnelkaa puheenvuoroja!] vai siitä, että ministeri Satonen on aina ollut käytettävissä tässä talossa ja talon ulkopuolella työmarkkinaosapuolten kanssa keskusteluun? Näistä syistäkö te teitte epäluottamuslauseen? Pidän tätä esitystä erittäin erikoisena ja henkilöön menevänä.

No, sitten tämän keskustelun ja tämän esityksen oikeudellisesta puolesta, jota en malta olla lyhyesti kommentoimatta ja tekemättä muutaman huomion: Keskustelun aikana opposition puheenvuoroissa ovat toistuneet väitteet, että työntekijöiltä ollaan viemässä sananvapaus, mielipiteenvapaus ja kokoontumisvapaus. [Matias Mäkynen: Yhdistymisvapaus!] Todellako, näitäkö väitätte? Ne ovat kovia väitteitä. Lisäksi keskustelun aikana on väitetty, että työrauhaa koskeva esitys on Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden vastainen. [Eduskunnasta: Kyllä!] No, pidän valtiosääntöoikeudellista keskustelua aina virkistävänä ja tervetulleena. Sen olisi hyvä olla toki aina maltillista ja analyttistä. Itse asiassa koko tämä meidän järjestäytynyt yhteiskuntahan perustuu siihen, että perusoikeuksia ajoittain rajoitetaan. No, mitä tulee tämän esityksen varsinaiseen perustuslain mukaisuuteen ja ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisuuteen, niin perustuslakivaliokunta tulee tietysti arvioimaan esityksen varmasti erittäin huolella ja Suomen parhaita asiantuntijoita kuullen. Se arviointi on oikeudellista silloinkin kun kyse on päivänpoliittisesti poikkeuksellisen repivästä esityksestä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

21.54 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä Suomen työrauhajärjestelmää uudistettaisiin muun muassa niin, että työrauha pitää työehtosopimusten voimassa ollessa. Hallituksen esityksessä uudet säännökset koskisivat myötätuntotaistelujen edellytyksiä ja poliittisten työtaistelujen enimmäiskestoja sekä ilmoitusvelvollisuutta myötätuntotyötaisteluista ja poliittisista työtaisteluista.

Toisin kuin täällä nyt dramaattisesti vasen laita esittää, esityksiä lakko-oikeuden rajoituksista ei voida pitää kohtuuttomina, sillä esitys ei puutu niin sanottuun normaaliin lakkoon, kun työmarkkinaosapuolet neuvottelevat uudesta työrauhasta. Edelleen mieltään saa osoittaa, mutta ei niin, että Suomi seisautetaan ja aiheutetaan suuri taloudellinen vahinko ja useat yrittäjät, jotka hekin ovat työntekijöitä, laitetaan mahdottomiin tilanteisiin. On aivan käsittämätöntä, että vasen laita unohtaa ison osan ihmisistä, jotka kantavat suurta vastuuta työllisyydestä ja työpaikoista sekä verotuloista — minkä luulisi kelpaavan kaikille.

Arvoisa puhemies! Kaikkien lakkojen haitalliset vaikutukset kohdistuvat työnantajiin, vaikka poliittisten työtaisteluiden ilmoitetaan usein kohdistuvan maan hallituksen toimintaan. Työnantajat ja yritykset eivät pysty vaikuttamaan hallituksen toimintaan, vaan poliittiseen päätöksentekoon tulisi vaikuttaa ennen kaikkea vaaleilla, ei työtaisteluilla. Suomen lainsäädännön rajoittamattoman salliva suhtautuminen poliittisiin työtaisteluihin onkin kansainvälisesti poikkeuksellista.

Arvoisa puhemies! Näitä uudistuksia on tehtävä, jotta voimme vahvistaa julkista taloutta ja turvata suomalaisen työn. Esityksellä pyritään ensisijaisesti tuomaan varmuutta työnantajille ja heidän sopimuskumppaneilleen sekä kansainvälisten yritysten halukkuuteen investoida Suomeen. Monikaan työntekijä tällä hetkellä ei halua osallistua näihin lakkoihin, ja vielä vähemmän haluaa niitä haittoja, mitä näillä nyt juuri aiheutetaan arkeen sekä Suomen talouteen. Uudistukset eivät vaikuta tavallisen työntekijän elämään juuri lainkaan, ja

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

monen ihmisen viesti myös tänään tänne saliin on, että pitää kiinni uudistuksista ja Suomen etu on laitettava kaiken muun edelle.

Eli yksi ainoa totuus ei asu ammattiliittojen ajamassa agendassa. Työtä, työpaikkoja ja tekijöitä tarvitaan lisää hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Työläisten ääni kuuluu vaaleissa, jota demokraattisesti valittu hallitus käyttää. Äänestäjät ovat halunneet, että maan asioita hoidetaan toisin kuin aikaisemmin, ja sen myös teemme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

21.57 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! On syytä ymmärtää, että tätä hallituskautta ajaa erityisesti ymmärrys siitä julkisen talouden vakavasta tilanteesta, mikä alettiin Suomessa tunnustaa jo kauan ennen eduskuntavaaleja 2023. Silloin vakavoiduttiin sen tosiasian äärelle, että velkakehitys ei voi jatkua samanlaisena, alijäämät eivät voi paisua vuodesta toiseen, vaan jokaisen hallituksen olisi pyrittävä sopeuttamaan, tietäen sen, että meillä rakenteellisista syistä alijäämät kasvavat, vaikka mitään ei tehtäisi. Ne kasvoivat juuri tällä tavalla myös Marinin—Rinteen hallituksen aikana. Kuten jo aiemmin totesin, niin kun Rinteen hallitus aloitti, hallitusohjelmaan kirjattiin erilaisia tavoitteita työllisyyden kehityksestä, työttömyyden vähentämisestä, velkatavoitteista. Käsittääkseni te tavoittelitte, että velkaantumisen loppuisi tai velkasuhde vähintäänkin taittuisi teidän hallituskaudellanne. Se ei taittunut. [Matias Mäkynen välihuuto] — Teillä oli valtavia tavoitteita, edustaja Mäkynen, teidän kaudellanne, mutta valitettavasti ne perustuivat hyvin idealistisiin tavoitteisiin.

Te ette huomioineet sitä, että jos teidän tavoitteisiinne ei päästä, niin alijäämäkehitys johtaa siihen, että seuraavalle hallitukselle kerääntyy valtavasti vastuuta siitä sotkusta, mikä teidän kaudeltanne jää jälkeen. Kun te aloititte, rakenteellisesta alijäämästä puhuttiin parin kolmen miljardin tasolla, siis Sipilän hallituksen jälkeen. Te peritte hyvän työllisyystilanteen, te peritte hyvän taloustilanteen, te peritte hyvän tilanteen lähteä kehittämään Suomea oikeaan suuntaan, työmarkkinauudistuksia, leikkauksia, menosäästöjä, sopeutusta, koska kaikki ne toimet, mitä te olette täällä vastustaneet nyt monta kuukautta putkeen, perustuvat siihen, että julkinen talous saadaan sopeutettua — sitä saadaan sopeutettua ja velkakehitys pysäytettyä, koska jos sitä ei saada tehtyä, te tiedätte itsekin, mitä silloin tulee tapahtumaan. Kaikki ne hyvinvointivaltion palvelut, työmarkkinauudistukset, menosäästöt, kaikki ne tulevat toteutumaan ennemmin tai myöhemmin, jos velkakehitys ei taitu. Jos alijäämät paisuvat, jos tulot eivät riitä kattamaan menoja, niin kaikki se ikävä ja kamala, mistä te tätä hallitusta syytätte, tulee tapahtumaan ja toteutumaan korkojen kera, koska 15 vuotta on eletty velaksi.

Jos eletään nyt ja kuten tullaan varmasti elämäänkin seuraavat neljä vuotta tässä hallituksessa velkaa kerryttäen, seuraava hallitus tulee kerryttämään velkaa ja sitä seuraava hallitus tulee kerryttämään velkaa. Kyse ei ole siitä, että mikään hallitus lähimainkaan onnistuisi kokonaan nollaamaan velkaantumisen, kyse on siitä, kerrytetäänkö sitä vastuuttomasti vai pyritäänkö tilannetta hallitsemaan. Rinteen—Marinin kaudella tilannetta ei saatu hallintaan, alijäämät, krooninen alijäämä, paisui valtavasti, ja se jätti lopulta tälle hallitukselle valtavasti tehtävää, enemmän tehtävää kuin mitä monella hallituksella on Suomessa pitkiin, pitkiin aikoihin ollut. Ja te ymmärrätte, että jos tämä hallitus toimisi juuri sillä tavalla kuin te toivotte, peruuttaen kaikista työmarkkinauudistuksista, peruuttaen kaikista menosäästöistä, te tiedätte, mitä se tarkoittaisi. Se tarkoittaisi, että jos te saisitte vaalivoiton seu-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

raavissa eduskuntavaaleissa ja te joutuisitte puikkoihin, niin te joutuisitte tekemään kompromisseja siitä, miten julkista taloutta sopeutetaan, teillä olisi aivan valtava alijäämäsoitku, krooninen alijäämä, teidän siivottavananne — valtava. Se olisi isompi kuin mitä tällä hallituksella nyt on edessään. Vaalien aikaan puhuttiin kuudesta miljardista. Tämä hallitus on nyt sitoutunut nostamaan sen sopeutustavoitteen yhdeksään miljardiin kesken kauden, koska tämä hallitus aidosti pyrkii taittamaan tätä velkasuhdetta, sen kehitystä, näitä alijäämiä.

Toivoisin, että te pikkuhiljaa ymmärtäisitte, että jos me emme näitä toimia tee, niin kaikki se, mitä te näette nyt ongelmana tämän hallituksen toimissa, tulee teidän eteenne vuonna 27 eduskuntavaalien jälkeen, jos teillä hyvin menee. Kun te astutte Säätytalolle, te voitte joutua tekemään paljon meitä kipeämpiä päätöksiä. Mutta me teemme nyt julkisen talouden sopeutusta, jotta teidän ei ehkä sitten tarvitsisi tulevalle kaudella sitä tehdä, jotta suomalaisten hyvinvointipalvelut voisivat säästyä, jotta korkomenot eivät kasvaisi tästä entisestään miljarditolkulla, koska se kaikki on pois suomalaisten ei pelkästään tämän hetken vaan erityisesti tulevien sukupolvien hyvinvoinnista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tälle täysistunnolle asetettu kello 22:n takaraja on jo saavutettu, mutta myönnän vielä nyt listalla olevat puheenvuoropyynnöt. Mikäli puheenvuoropyyntöjä tulee vielä enemmän, sitten keskustelu joudutaan keskeyttämään tämän päivän osalta. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

22.03 Sara Seppänen ps: Arvoisa herra puhemies! Vielä valtiontalouden tilanteesta. Marinin hallitus aloitti hyvästä talouden tilanteesta. Sipilän hallituksen toimien ansiosta julkinen talous oli silloin tasapainottumassa. No, mitä teki Marinin hallitus? Ei mitään rakenteellisia toimia. Se kyllä luopui korona-aikana valtiontalouden kehyksistä, toisin kuin Ruotsissa, jossa tehtiin saman tien päätös alemmasta kehyksestä. Tällöin oli Suomessa valtiontalouden... [Mikrofoni sulkeutuu — Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Täälläkään ei mikrofoni toimi. [Eduskunnasta: Kello kymmenen! Valomerkki?]

Laitteet näyttävät taas toimivan. Yrittäkääpä uudestaan. [Sara Seppänen: No niin, kuuluuko nyt?] — Nyt kuuluu.

No niin. — Eli mitään toimia ei tehty, jotta kustannuksia hillittäisiin.

Herra puhemies! Vasemmistoliiton edustaja Jussi Saramo sanoi kolumnissaan Kansan Uutisissa 2020: ”Olisi järjetöntä siirtyä vapaaehtoisesti lamaan ja suurtyöttömyyteen pyrkimällä ideologisista syistä maksamaan lainat pois.” Marinin hallituksen linja oli, ettei valtionvelkaa tarvitse maksaa pois. Te olitte, arvon vasemmisto, täysin väärässä. Kyllä valtionvelka on maksettava pois. Tänä vuonna 3,2 miljardia menee pelkästään korkoihin.

Arvoisa herra puhemies! Poliittinen työtaistelu aiheuttaa kustannuksia työnantajille ja kolmansille osapuolille, joilla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa työtaistelun syyhyn. Eurooppalaisessa lainsäädännössä poliittisiin työtaisteluihin suhtaudutaan yleisesti kielteisemmin kuin Suomessa. Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa on pääsääntöisesti pidetty hyväksyttävänä vain kestoiltaan lyhyitä poliittisia lakkoja. Kilpailukyvyyn tasapuolisten edellytysten varmistamiseksi on perusteltua, että poliittisia työtaisteluja koskevat edellytykset vastaavat keskeisiä kilpailijamaita.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Kuka maksaa poliittisten lakkojen vaikutukset? Se on suomalainen veronmaksaja. Tämä ei ole pienituloisista ja työntekijöistä huolehtimista. Työntekijöistä ja palkansaaajista huolehtiminen on sitä, että Suomeen saadaan lisää työtä ja yhä useampi osallistuu etuuksien kustannusten maksamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Mäenpää. — Edustaja Mäenpää on poissa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2024 vp

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Esittely, ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.55 **Työministeri Arto Satonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta. Esityksellä annetaan EU:n digimarkkinasäädöstä 2022/1925, Digital Markets Act...

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mikrofonin ei ole päällä. — Nyt on.

Voin aloittaa alusta, jos sopii. — Arvoisa rouva puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta. Esityksellä annetaan EU:n digimarkkinasäädöstä 2022/1925 täydentävää kansallista sääntelyä. Suoraan sovellettavan asetuksen tavoitteena on varmistaa, että digitaaliset markkinat eivät keskity vain kaikkein suurimpien alustayritysten haltuun, ja siten turvata kilpailun säilyminen digitaalisilla markkinoilla.

Tavoitteen saavuttamiseksi asetuksella asetetaan velvoitteita ja kieltoja EU:n sisämarkkinoilla niin sanotun portinvartijan asemassa toimiville suurimmille alustayrityksille. Eu-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

roopan komissio vastaa asetuksen täytäntöönpanosta, ja kansallisten viranomaisten rooli rajoittuu komission avustamiseen. EU-asetusta täydentävää kansallista säätämistä esitetään, jotta kansallisten viranomaisten toimivaltuudet ovat selkeät ja riittävät komission avustamiseksi.

Esityksen mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto toimisi kansallisena yhteysviranomaisena digimarkkinasäädökseen liittyvissä asioissa. Virasto voisi salassapitosäännösten estämättä vastaanottaa digimarkkinasäädöksessä tarkoitettuja tietoja muilta kansallisilta viranomaisilta ja luovuttaa niitä komissiolle.

Lisäksi lakiin lisätään säännökset Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimimisesta komissiota avustavana viranomaisena tarkastuksilla ja markkinatutkimuksissa sekä markkinatutkimuksen aloittamista koskevan pyynnön tekijänä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Kurvinen.

14.57 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Alkuun vähän niin sanotusti muistoja Karpaateilta: Ollessani viime kaudella maa- ja metsätalousministerinä minulle monesti sanottiin, että Antti, voitko avata kilpailulain ja voitko muuttaa kilpailulakia niin, että saadaan vähän vähennettyä tätä ruokakaupan, päivittäistavarakaupan, valtaa, että ne eivät sanele teollisuudelle ja tuottajalle, millä hinnalla Suomessa ruokaa tuotetaan. Silloin minä jouduin monelle kyselijälle valistamaan, että Suomessa kilpailulaki ei kuulu maa- ja metsätalousministerille, ei edes ruokakaupan osalta, vaan se kuuluu työministerille tässä valtioneuvoston vakiintuneessa työnjaossa. Ja olen ymmärtänyt, että myös Orpon hallituksessa kilpailulaki kuuluu työministerin vastuulle.

Orpon hallitusohjelma ei ole läpeensä huono — pääosin huono, muttei läpeensä huono — ja siellä on hyviä kohtia erityisesti maa- ja metsätalouden kohdalla. Siellä on erittäin pontevat ponnet ja hyvät tekstit siitä, että kilpailulaki avataan ja kilpailulakia muutetaan niin, että tuottajan asema paranee suhteessa teollisuuteen ja kauppaan. Nyt kun työministeri on tänään niin sanotusti lauteilla täällä eduskunnassa, niin kysyisin: milloin työministeri Satonen aikoo toimeenpanna ja toteuttaa näitä kirjauksia, että kilpailulaki avataan ja tuottajan asema paranee kilpailulain oloissa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

14.58 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin hallitusohjelmassa on liittyen markkinatalouden hyvään toimintaan, jota tavoitetta itsekin syvästi kannatan, todella hyviä kirjauksia, joilla sitä yritetään ja halutaan parantaa, ja näitä kirjauksia tietysti on helppo tukea.

Nyt kuitenkin on niin, että ihan valtion sisälläkin on sellaisia rakenteita, jotka estävät vapaan markkinatalouden toimintaa. Yksi näistä rakenteista on Hansel Oy, joka hoitaa julkisia hankintoja muun muassa kuntien ja valtion puolesta. Tämä Hanselin toimintatapahan on kyllä täysin vastoin hallitusohjelman henkeä ja itse asiassa vastoin koko Hansel Oy:n omia toimintaperiaatteita. Nimittäin esimerkiksi Hanselin elintarvikekilpailutuksiin on mahdotonta pienempien toimijoiden kokonaan osallistua. Siellä on käytännössä kaksi suurta tukkua, elintarvikekukua — ei tarvitse nyt mainita niitä kirjainlyhenteitä, jotka ovat

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

siellä taustalla — ja pienempien yritysten on mahdotonta näihin isoihin kilpailutuksiin osallistua. Tämä on tietynlaista kilpailun rajoittamista ja johtaa myös elintarvikeketjussa todella epäoikeudenmukaiseen arvomuodostukseen, kun nämä ainoat kilpailutukseen osallistujat pystyvät myöskin sanelemaan sitten sen hinnan.

Kuten sanoin alussa, hallitusohjelmassa on hyvät kirjaukset liittyen kilpailun, markkinatalouden parantamiseen ja ylipäättänsäkin kilpailutusten parempaan toimintaan. Koska sillä on myös talouskasvua tukevia vaikutuksia ja työllisyyttä tukevia vaikutuksia, niin aioteko myös tähän puuttua, jotta julkisiin hankintoihin voisivat oikeasti pienemmätkin yritykset osallistua, jos ei muulla, niin muuttamalla kilpailulainsäädäntöä? [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harakka.

15.00 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Jos sallitte, niin palaan tähän itse päiväjärjestyksen asiaan, joka koskee siis digitaalista markkina-asetusta ja siihen liittyviä viranomaisvelvoitteita tämän asetuksen täyttämiseksi.

Ensiksi tietenkin on todettava, että yhtenä osana tätä laajaa datatalouden sääntelypakettia, joka vielä toistaiseksi istuvalta komissioltta on tullut, tämä on ikään kuin markkinoiden keskittymisen estämisen kannalta tärkein ja ehdottomasti kannatettava, ja myöskin on ollut Suomen puheenjohtajakauden 2019 keskeisiä päämääriä saada tämäntyyppinen lainsäädäntö voimaan.

Nyt näyttää siltä, että aina kun EU:sta tulee regulaatioita, niin se tarkoittaa lisää työtä suomalaisille viranomaisille, niin tässäkin tapauksessa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Joissakin tapauksissa edellytetään perustettavaksi kokonaan uusia viranomaisia, jotka varsinkin luovat sitten sellaista hallinnollista taakkaa, jota noin ylisummaan on haluttu välttää, mutta nyt todellakin lopputulos on toisennäköinen.

Haluaisin nyt kiinnittää ministerin huomiota asiaan, joka omalla ministerikaudella tuli kipeästi selväksi, ja se on se, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto on voimakkaasti aliresursoitu. Kilpailu- ja kuluttajaviraston rooli markkinataloudessa ja markkinoiden kilpailullisuuden ylläpitämisessä on aivan keskeinen, ja se ei voi toteuttaa tehtäväänsä, jos käsittelyajat ruuhkautuvat todella pitkiksi. Silloin valituksen tehnyt yritys, joka kokee joutuneensa syrjityksi tai kilpailueston kohteeksi, on voinut jo joutua lopettamaan toimintansa. Joten toivoisin, että ministeri voisi tässä osoittaa sitoutumistaan siihen, että paitsi tältä osin kuin tämä asetus edellyttää lisäresursseja Kilpailu- ja kuluttajavirastolle, laajemminkin olette valmiit ehkä poikkeamaan tästä yleisestä valtionhallinnon nitistämisen- ja latistamislinjasta ja lisäämään resursseja tähän tuiki tärkeään työhön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen.

15.02 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustajien Kurvinen ja Honkonen hyvien puheenvuorojen innoittamana — edustaja Harakan lievästä muistutuksesta huolimatta — palaisin vielä tähän sinänsä kilpailu- ja kuluttaja-asioiden piiriin kuuluvaan asiaan elikkä siihen, että mitä ministeri aikoo tehdä ja millä aikataululla aikoo edetä kilpailu- ja hankintalain tai elintarvikemarkkinalain tarkastelun kanssa, josta hallitusohjelmassa todellakin on hyvät kirjaukset liittyen tuohonkin, mitä edustaja Harakka sanoi. Avoimuus, läpinäkyvyys markkinoilla on kuluttajan etu, niin myös elintarvikemarkkinoilla. Jokainen

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

meistä tietää, että julkisen rahan kautta tulevien tukien osuus tulee tuskin euromääräisesti kasvamaan tulevina vuosina. Elintarvikesektorilla on saatava enemmän rahaa markkinoilta. Markkinoiden avoimuus ja toiminta on sekä kuluttajien, teollisuuden että viljelijöiden etu. Ja jos ei se jonkun etu ole, niin se ei ehkä ole kaupan etu, ellei sitten kauppa erittäin rajoitusti ala tulevaisuudessakin painottamaan läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden merkitystä myös konkreettisissa toiminnoissa.

Tämä asia on sikäli tässä yhteydessä hyvä ottaa esille, vaikka hieman menee lain otsikosta sivuun, että nyt meillä on ministeri, joka tästäkin aihepiiristä vastaa, ja ei ainoastaan tästä aihepiiristä vastaa vaan myös tuntee tämän elintarvike- ja kilpailulainsäädännön kauttaaltaan jo pitkän valiokuntakokemuksen pohjalta. Sikälikin meillä on lupa odottaa, että nämä erittäin hyvät hallitusohjelman kirjaukset toteutuisivat lainsäädännön muutosehdotuksina mahdollisimman nopeasti. Se oleellinen kysymys kuuluukin: koska me saamme tästä toisesta aihepiiristä, joka kyllä sivuaa tätä tämän päivän lakiehdotusta, konkreettisia lakiesityksiä tähän saliin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hoskonen.

15.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Honkonen ja edustaja Kurvinen omissa puheenvuoroissaan kuvasivat hyvin tätä tilannetta, miten Hansel toimii. Käytännössähän näissä kilpailutuksissa ei paikallisella pienyrittäjällä ole mitään mahdollisuuksia. Hän on ulkona kuin lumiukko juhannusaattona — ei mitään mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Vaikka tämä kieltämättä hieman poikkeaa aiheesta, pakko sanoa se, että meillä on Suomeen luotu tammöisiä kilpailujärjestelmiä, joissa tavallinen yrittäjä on ulkona kokonaan. Jätealalla Urbaser valtaa alaa. Nytkin meillä tuli Pohjois-Karjalassa ratkaisu, jossa pienet yrittäjät joutuvat sivuun ja käytännössä kilpailutuksen seurauksena ylikansallinen yhtiö voittaa sen kilpailun. Sama koski tieurakointia. Siellä Destia voitti kilpailun koko Pohjois-Karjalan maakunnan alueella, ja se kilpailuttaa pienet yritykset pistäen ensin siitä saamastaan kilpailusummasta, vuosittaisesta maksusta, varmaan 30 prosentin komission tilille, ja sitten 70 prosentilla hoidetaan teitä. Teiden kunto on hengenvaarallinen. Kaksi viikkoa sitten oli kotikunnassani tilanne, jossa ambulanssi ei päässyt potilaan luokse, ja kysymyksessä oli hengenvaarassa oleva potilas. En tiedä, miten siinä kävi, Väylävirasto lupasi asiaa selvittää. Tämä kuvaa tämän suomalaisen kilpailuilmapiirin todella kurjaa tilaa. Pieni yrittäjä on ulkona kuin lumiukko.

Ja jos vielä yhden lisää tähän, arvoisa rouva puhemies. Esimerkiksi valtion toimitilat, mitä maaseutukunnissa vähän vielä on: Senaatti-kiinteistöt häärii siellä isäntänä keräten rahaa valtavilla vuokrilla, vaikka paikallinen vuokrataso voi olla vaikka kolmannes siitä todellisesta tasosta, mitä Senaatti-kiinteistöt vaatii valtiolta. Me tuhlaamme valtavasti rahaa ja sen jälkeen aiheutamme sen valtavan tilanteen, mikä Pohjois-Karjalassakin on, eli Rajavartiolaitos joutui omista tiloistaan ulos ja on nyt vuokratiloissa, kun ei ollut varaa maksaa Senaatti-kiinteistöille niitä vuokria, mitä se vaati.

Tämähän on naurettavaa. Onko tämä kansakunta todella niin rikas, että me pystymme tammöiseen pelleilyyn osallistumaan? Nyt energian hinta on saatu nostettua näillä päästökauppasysteemeillä. Tällä tavalla, arvoisat suomalaiset, edustajakollegat ja muut suomalaiset, Suomi ei ole kohta isäntä omassa maassaan. Olemme tuulen vieminä, kun Euroopan unionin komissio yrittää parantaa tällaisilla joillakin uusilla puolivillaisilla säännöillä, joista käytännössä ei enää Suomelle ole mitään apua. Toivon onnea ja menestystä tällä valitulla

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

la tiellä, mutta toivon, että riittää sitkeyttä kestää seuraukset. [Joona Räsänen: Ministeri varmaan vastaa tähän!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Guzenina.

15.07 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Hyvä, että täällä salissa keskustellaan. Nämä ovat kaikki tärkeitä asioita, ja vaikka vähän menee ohi asian, niin silti asia on niin tärkeä, ja ministeri on täällä paikalla. Täällä edustajat Honkonen, Kurvinen, Hoskonen, kaikki, pitivät erittäin hyvät puheenvuorot, ja minäkin vähän liipaten, mutta kuitenkin ministerin omaan alaani liittyen.

Valtion hankintakäsikirjahan on nyt päivitetty, ja siellä ovat nimenomaan nämä julkiset hankinnat. Siellä on käsikirja, jonka pitäisi olla hyvinvointialueilla, sen pitäisi olla kunnissa, sen pitäisi olla valtionhallinnossa käytössä. Ja nyt kysyn ministeriltä: minkä takia ei ole kiinnitetty huomiota tähän, minkä esimerkiksi edustaja Kurvinen ja edustaja Honkonen nostivat omista puheistaan esille, että pienet toimijat eivät pärjää enää Suomessa ja monikansalliset yritykset, jotka myöskin viime kädessä voittonsa vievät Suomen rajojen ulkopuolelle, voittavat? Tässä pitäisi kyllä saada jotain rotia. Tämä hankintakäsikirja ei ole kyllä tässä kyennyt puuttumaan tähän isoon ongelmaan. Voisiko ministeri nyt kertoa, koska tämä hankinta-asiakirja uudistetaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä edustaja Harakka.

15.08 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Vähän ehkä pilaan tällaista hyvää keskustelua palaamalla tähän otsikkoaiheeseen, mutta kun äsken pyysin, ja varmaan saankin, vastauksen ministeriltä siitä, miten Kilpailu- ja kuluttajaviraston resursseista pidetään huolta — ehkä niitä jopa lisätään sen osalta, että tässä on äärimmäisen tärkeästä datatalouden avainkysymyksestä kysymys — niin jatkaisin vielä siihen, että ei ainoastaan tällainen ikään kuin puolustuksellinen osuus eli se, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto tutkii niitä kanteluita ja tekee tarvittavia tarkastuksia siltä osin kuin siltä niitä pyydetään, vaan että se myös oma-aloitteisesti suomalaisia palveluntuottajia... [Antti Kurvisen mikrofonin avautuu, jolloin puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mikrofonin. [Eerikki Viljanen: Kurvinen halusi kanssa osallistua keskusteluun!]

...voisi aktiivisesti suomalaisia palveluntuottajia, digitaalisten palvelujen tekijöitä valistaa siihen suuntaan, mihin tämä digitaalinen markkina-asetus heidät oikeuttaa. Jos he ovat asiakkaina esimerkiksi jonkin tällaisen portinvartija-alustan kanssa, niin heillä on oikeus siihen omaan dataansa ja sen jatkohyödyntämiseen. Heillä on oikeus odottaa sitä, ettei näillä portinvartija-alustoilla ole kohtuuttomia ehtoja toimia, ja sillä tavoin Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi myöskin aktiivisesti edesauttaa sitä, että suomalaiset yritykset eivät jää näitten monikansallisten datajättien armoille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt en näe muita puheenvuoropyyntöjä. Nyt on mahdollisuus ministerillä vastata, enintään kolme minuuttia.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

15.10 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset edustaja Harakalle, että hän pysyi hallitusaiheessa, ja ymmärrän myös näitä puheenvuoroja. Nimenomaan tämä portinvartijakysymyksen tässä on se keskeinen.

Mitä sitten tulee Kilpailu- ja kuluttajaviraston resursseihin, niin voi sanoa, että varmaan tämä haaste on ymmärretty. Minä uskon, että asia oli samanlainen myös silloin, kun edustaja Harakka itse toimi työministerinä. Valitettavasti tämä julkisen talouden tilanne on sen verran vakava, että ei tässä oikein lisäresursseja voi mihinkään luvata, mutta sanotaanko näin, että tämä on kyllä ymmärretty. Tässä helposti käy niin, että tehtävien määrä kasvaa ja sitten kuitenkin pitäisi pystyä niihin vastaamaan.

Mitä sitten tulee maatalouteen liittyviin kysymyksiin ja ehkä laajemminkin hankintalakikokonaisuuteen, niin maatalousasiat eivät sinänsä lähtökohtaisesti kuulu omaan portfoliooni, mutta ymmärtääkseni tämä elintarvikemarkkinalaki on nyt ensimmäinen, mikä tässä etenee. Kun täällä viitattiin myös hankintalain kokonaisuuteen, tai ainakin edustaja Guzenina puhui siitä, tähän käsikirja-asiaan en osaa kylmiltäni vastata, mutta tämän hankintalain kokonaisuuden osalta — siihenhän liittyy moniakin asioita hallitusohjelmakirjauksessa — kyllä työryhmätyö on käynnistymässä, mutta tämä on sen verran iso kokonaisuus, että ei ole varmaan vielä ihan ensimmäisten lakiesitysten aikana, kun tänne tulee, mutta kyllä tämän vaalikauden aikana hallitusohjelman kirjaukset tulevat sitten eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 2/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.13 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyse hyvinvointialueiden ohjauksesta. Hyvinvointialueitten ohjausta koskevia säännöksiä yhdistettäisiin ja selkeytettäisiin. Lisäksi valtiovarainministeriön rooli hyvinvointialueiden ohjauksen koordinoinnissa todettaisiin tästä alkaen laissa.

Voimassa olevassa lainsäädännössä sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisista tavoitteista, neuvottelukunnasta ja sosiaali- ja terveysministeriön neuvottelusta hyvinvointialueen kanssa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa. Vastaavasti pelastustoimen valtakunnallisista tavoitteista, neuvottelukunnasta ja sisämi-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

nisteriön neuvottelusta hyvinvointialueen kanssa säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa. Hyvinvointialueesta annetusta laissa säädetään erikseen valtiovarainministeriön yhteydessä toimivasta hyvinvointialuetalouden ja -hallinnon neuvottelukunnasta.

Jatkossa valtioneuvosto vahvistaisi yhden hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet, joissa otettaisiin huomioon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämistehtävät. Tavoitteissa tulisi ottaa huomioon myös valtioneuvoston asettamat finanssipoliittiset tavoitteet, kuten ne on tullut ottaa huomioon erillisissä tavoitteissakin.

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto asettaisi kolmen erillisen neuvottelukunnan sijasta yhden hyvinvointialue-neuvottelukunnan. Neuvottelukunnan tehtävät sisältäisivät nykyisten neuvottelukuntien tehtävät, vaikka tehtävistä ei säädettäisi yhtä tarkasti kuin nykyisin. Yhden neuvottelukunnan mallissa hyvinvointialueen tehtäviä voitaisiin tarkastella paremmin kokonaisuutena, ja se myös vähentäisi erillisistä neuvottelukunnista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Lisäksi valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö kävisivät hyvinvointialueen kanssa vuosittain yhteiset neuvottelut, joissa seurattaisiin ja arvioitaisiin hyvinvointialueiden toimintaa kokonaisuutena.

Valtiovarainministeriölle kuuluisi hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden yleinen ohjaus sekä valtioneuvostossa tapahtuvan ohjauksen koordinointi. Valtiovarainministeriön rooli ei kuitenkaan muuttaisi sosiaali- ja terveysministeriön eikä sisäministeriön roolia hyvinvointialueiden ohjauksessa, vaan sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluisi edelleenkin sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen ohjaus ja vastaavasti sisäministeriölle pelastustoimen yleinen ohjaus. Muutoksen tarkoituksena on siis yhdenmukaistaa ja selkeyttää hyvinvointialueiden ohjausta ja varmistaa, että valtioneuvoston finanssipoliittiset tavoitteet tulevat nykyistä paremmin myöskin otetuksi huomioon tässä ohjauksessa. Toiminnallisen ja taloudellisen ohjauksen tulee olla tasapainossa, mikä tukee myöskin parhaimmillaan hyvinvointialueiden toimintaa nykyistä paremmin.

Lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan, ja ensimmäisenä edustaja Lindén.

15.16 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Miltä kuulostaisi, jos Suomen sairaalat kilpailisivat keskenään esimerkiksi sillä tavalla, että tervetuloa Suomen halvimpaan sairaalaan? Ei se ketään oikeastaan vakuuttaisi, ja tällä esimerkillä halusin toki vähän kärjistysti tuoda esille sitä, että talous on tietysti aina hyvin tärkeä asia sosiaali- ja terveydenhuollossa, ja hyvinvointialueiden rahoitus on tällä hetkellä yli 30 prosenttia valtion budjetista, mutta meidän täytyy löytää oikea tasapaino toiminnan, eli niiden palveluiden, ja talouden välillä. Työskentelin pitkään suurten sairaalaorganisaatioiden parissa, ja uskallan sanoa, että tunnuslauseeni oli, että pitää olla hyvä potilaille ja hyvä veronmaksajille, eli tehdä hyviä ja laadukkaita palveluita, mutta koska me maksamme ne hyvinvointivaltiossa käytännössä yhteisestä kukkarosta, pitää olla tietysti myös hyvin taloustietoinen.

No, nyt olemme siirtämässä toiminnan ohjausta sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta valtiovarainministeriön alaisuuteen. Joku voisi sanoa, että tämä on pieni tekninen muutos, mutta ei se ole sitä. Suomessa ei koskaan aikaisemmin ole ollut sellaista tilannetta, että valtiovarainministeriö alkaisi niin voimakkaasti kuin tämä lainmuutos mahdollistaisi ohjaamaan myös sosiaali- ja terveyspalveluiden sisältöä eli toimintaa. Täällä on ehdo-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

tettu 11 §:ssä, laki hyvinvointialueesta, että ”valtiovarainministeriö seuraa yleisesti hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta, vastaa hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan yleisestä ohjauksesta, sovittaa yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta...” Tuollainen sana kuin ”vastaa” tarkoittaa hallinnossa käytännössä, että sillä on se viimekätinen sananvalta niistä asioista. Järjestää, vastaa, hoitaa, huolehtii — erilaisia termejä käytetään lainsäädännössä, mutta ”vastaa” on hyvin painava termi.

Käytännössä tämä muutosesitys tarkoittaa, että aikaisemmin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa olleet sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa olevat asiat siirretään lähes sanatakkasti valtiovarainministeriön alaisena tapahtuvaksi ja siirretään hyvinvointialuelakiin. Olen lukenut nämä rinnakkaistekstit sillä tavalla vierekkäin ja katsonut, onko sinne tullut yhtään sanaa lisää: Yksi sana on tullut lisää, ja se on täysin hyvä ja perusteltu. Se on tullut tähän uuteen hyvinvointialuelain 12 a §:ään 4 kohtaan, jossa lukee sana ”turvallisuus”. Se on ihan asiallinen ja hyvä muutos. Muuten tämä on sanasta samaan sama, ja haluan korostaa, että myös aikaisemmassa lainsäädännössä on ollut esimerkiksi tällainen kohta, että tuottavuus ja kustannusvaikuttavuus ja niiden lisääminen ovat keskeisiä asioita hyvinvointialueiden ohjaukseen, mutta se on ollut sosiaali- ja terveysministeriön alaista toimintaa.

Ehkä se tärkein oli tämä, minkä myös esittelevä ministeri tuossa sanoi, tämä julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden voimakkaampi ohjausvaikutus hyvinvointialueilla, eli siellä toiminnan sisällössä, terveyspalveluissa ja sosiaalipalveluissa. Olen puhunut tässä terveyspainotteisesti sen takia, että terveys- ja sosiaalipalvelut ovat jossain määrin erilaisia. Sosiaalipalveluissa on kysymys myös tulonsiirroista, mutta terveyspalveluissa on kysymys käytännössä ihmisten lääketieteellisestä ja sairaanhoidollisesta hoitamisesta. Itse näen suoraan sanottuna erittäin vaarallisen sen, että me rupeamme nyt liiaksi sitä finanssipoliittista painotusta ottamaan näissä asioissa huomioon.

Palaan vielä kerran siihen, että sairaaloita johdettaessa ja terveyskeskuksia johdettaessa talous on äärimmäisen tärkeä asia. Pitää olla hyvä potilaalle ja hyvä veronmaksajille, pitää olla tuottava, pitää olla tehokas, pitää tuottaa vaikuttavia palveluja. Tässä suhteessa ei ole mitään epäselvää; nämä asiat ovat jo nykyisessä lainsäädännössä. Mutta sisällön ohjaamisen siirtäminen valtiovarainministeriön alaisuuteen tulee ylikorostamaan taloutta sisällöllisten palveluiden kustannuksella, ja tämän näen itse asiassa erittäin hankalana.

Meillähan perusoikeuksissa meidän perustuslaissa tällä hetkellä taataan hyvin pitkälle ihmisten oikeus terveyteen, ja käytännössä voi syntyä tilanteita, missä fiskaaliset lähtökohdat ja perusoikeus terveyteen ovat ristiriidassa keskenään. Aina sairaaloita johdettaessa ja nykyisin hyvinvointialueita johdettaessa valtavana päänsärkynä johtajilla on tämä talouden huomioon ottaminen, mutta sanon kolmannen kerran: sitä ei pidä tällä lainmuutoksella ylikorostaa ja viedä tavallaan vieraaseen ministeriöön tätä ohjausta. Tämä on jokseenkin sama asia kuin jos me siirtäisimme opetuksen ja kulttuurin ohjaamisen valtiovarainministeriölle tai me siirtäisimme maatalouspolitiikan valtiovarainministeriölle. Sitä ei pidä tehdä hyvinvointialueille, varsinkaan niiden toiminnan sisällölle. Siellähän tämä 24,7 miljardia on tällä hetkellä valtiovarainministeriön pääluokassa jo nyt. Se ei ole kenellekään epäselvää. Mutta se ohjausvaikutus tulee säilyttää sosiaali- ja terveysministeriön puolella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen. [Antti Kurvinen pyytää vastauspuheenvuoroa] — No, otetaan Kurvisen vastauspuheenvuoro samalla kun Peltonen tulee tännepäin.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

15.22 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, rouva puhemies! Minusta tässä voi ihan kysyä ministeri Ikoselta sitä — sanoisin kansankielellä sen, minkä edustaja Lindén sanoi kaunopuheisemmin — onko tavoitteena se, että Suomen sote-politiikkaa johtaa jatkossa valtiovarainministeriö, terveydellisiä ja sosiaalisia tavoitteita, eikä sosiaali- ja terveysministeriö ja onko tämän esityksen tavoitteena se, että pyritään entisestään kaventamaan hyvinvointialueitten itsehallintoa.

Itsekin olen aluevaltuutettuna ja tiedän paljon, minkälaista se arki on VM:n ja hyvinvointialueiden keskustelussa. Nytkin on jo se tunnelma, että valtiovarainministeriö sanelee hyvinvointialueille, mitä pitää tehdä, minkälaiset lähipalvelut on missäkin, miten niitä palveluita kehitetään. Eihän se ole missään nimessä ollut minkään puolueen tavoitteena — ainakaan viime kaudella ei ollut hallituspuolueiden tavoitteena — että tämä uudistus muotoutuu tällaiseksi.

Kysyisinkin tässä ministeri Ikoselta myöskin: aikooko hallitus pikkuhiljaa ottaa vastuuta sote-asioitten hoitamisesta, vai jatkatteko te hyvinvointialueiden syyttelyä, mitä olette tässä kohta kahdeksan kuukautta tehneet?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan jälleen, ja edustaja Peltonen.

15.23 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat nyt reilun vuoden ajan vastanneet maassamme kansalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja pelastustoimen palveluiden järjestämisestä. Alueet ovatkin paljon vartijoina siinä, että kansalaisten oikeudet lakisääteisiin palveluihin toteutuvat riittävällä tavalla kaikkialla Suomessa. Myös valtiontalouden kannalta hyvinvointialueet muodostavat ohittamattoman kokonaisuuden, muodostuahan lähes kolmannes valtion talousarviosta juuri alueiden rahoituksesta.

Hyvinvointialueiden tärkeän roolin vuoksi yhteenkään hallituksen esitykseen, jossa tavalla tai toisella puututaan alueiden toimintaan, ei pidä suhtautua olankohautuksella. On meidän kaikkien yhteinen tehtävä ja velvollisuus saada hyvinvointialueet toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Sitä edellyttävät myös kansalaiset, jotka odottavat toimivaa ja oikea-aikaista palvelua perustetuilta hyvinvointialueilta.

Pääministeri Orpon hallitus linjasi hallitusohjelmassaan muutoksista hyvinvointialueiden ohjaukseen. Tänään käsittelyssämme oleva hallituksen esitys toteuttaa näitä hallitusohjelman kirjauksia. Hallitus esittää hyvinvointialueiden ohjaukseen useita muutoksia, joista merkittävin koskee valtion kirstunvartijan eli valtiovarainministeriön roolia hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan ohjauksessa. Esityksen myötä valtiovarainministeriön ohjausvastuu ja rooli vahvistuvat nykytilanteeseen verrattuna.

Hallituksen esityksen lausuntopalautteessa on kiinnitetty huomiota ja kannettu eniten huolta juuri tästä muutoksesta. Esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos muistuttaa antamassaan lausunnossa, että finanssipoliittiset lähtökohdat eivät yksin ole kestävä alueiden ohjauksen lähtökohta vaan niiden rinnalla tulee jatkuvasti tarkastella sosiaali- ja terveyspoliittisia päämääriä, jotka liittyvät esimerkiksi väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Toimintaa ja taloutta on siis tarkasteltava molempia samanaikaisesti rinta rinnan.

Hyvinvointialueiden ensisijainen tarkoitus on tuottaa laadukkaita ja yhdenvertaisia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluita kansalaisille. Valtion talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden asettaminen hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla oh-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

jauksen lähtökohdaksi on siksi käytävä hyvin kriittisesti läpi. Meidän tulee varmistua siitä, että jatkossakin hyvinvointialueiden ohjauksessa pystytään tasapainottamaan talouden ja toiminnan näkökulmat. Kumpikaan ei voi saada yliotetta toisesta. Ehdotettujen muutosten tosiasiallisia vaikutuksia onkin syytä selvittää tarkasti edessä olevassa valiokuntakäsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen vähemmän huolta herättäviin muutoksiin lukeutuu ministeriöiden ja hyvinvointialueiden lakisääteisten neuvottelukuntien määrän vähentäminen. Nykyisestä kolmesta neuvottelukunnasta on tarkoitus siirtyä yhteen kookaavaan hyvinvointialueneuvottelukuntaan. Tätä muutosta ovat toivoneet laajasti myös hyvinvointialueet, mikä näkyy saadussa lausuntopalautteessa.

Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyssä on kuitenkin vielä saatava selvyys siihen, miten pelastustoimi tulee huomioiduksi uudessa neuvottelukuntarakenteessa aiemman pelastustoimen neuvottelukunnan poistuessa. Kuten tiedämme, pelastustoimen palveluilla ja erityispiirteillä on aika usein riski jäädä alueiden suurempien palvelukokonaisuuksien jalkoihin. Tämä siitä huolimatta, että laadukkaat ensihoidon ja pelastustoimen palvelut ovat hyvin keskeisiä kansalaisten turvallisuuden ja jokapäiväisen arjen kannalta. Pidän tärkeänä ja välttämättömänä, että pelastustoimi huomioidaan jatkossakin riittävällä tavalla hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan ohjauksessa. Pelastustoimesta ei saa tulla väliinputoaja.

Näihin ja muihin esitykseen liittyviin kysymyksiin palataan varmasti esityksen valiokuntakäsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja hallintovaliokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keskisarja.

15.28 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Hyvinvointialue on jo sanana sairas, kuolleena syntynyt, Kotimaisten kielten keskuksen lausunnon mukaan abstrakti ja monimerkityksinen. Sana viittaa hallinnon tavoitteisiin, joten hyvinvointialue ei ole selkeä ja asiallinen nimi. Nimi oli enne, sen tiedämme nyt taloudellisissa tuskissamme. Hyvinvointialueet häpäisevät Suomen selkeän ja asiallisen hallintohistorian. Kymmenen päätöntä päällikköporrasta, hirmuliksaista johtoa, jonninjoutavat aluevaltuustot, puolueyhymien demokratiarahat hömpötyksiin — miljardien virta, joka ei sulaudu sairaiden hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kovemmasta ohjauksesta on kannatettava. Lainsäädännön keinot käyttäkäämme äkkiä, jo ennen syyllisten etsintää. Oikeusvaltioon ei käy Paavo Haavikon runo: ”Totisesti byrokraateilta palkasta puolet pois, loput hirteen, hirteen loput”.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan nämä kaksi vastauspuheenvuoroa, edustaja Lindén ja Kurvinen, ja sitten taas puhujalistalle. — Lindén.

15.29 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustajaa äskeisestä puheenvuorosta. Arvostan teitä historian tutkijana, ja teen seuraavan ehdotuksen: Kirjoittakaa seuraava kirja Suomen sodasta vuosilta 1808—1809 ja sinä aikana olleesta Pohjois-Suomen suursairaalasta, joka sijoittui Oulun seudulle. Sitä johti maaherra Timing, ja sitä on käytetty klassisesti esimerkkinä siitä, mitä saadaan aikaiseksi, kun substanssin hallitsijat — lääkärit, hoitajat ja muut, jotka tuntevat alaa — eivät johda terveydenhuoltotoimintaa. Se oli täydellinen katastrofi. Ihmiset sijoitettiin sinne Oulun seudun torp-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

piin ja muualle kuolemaan tartuntatauteihin, ja itse sairaala ajettiin käytännössä alas, koska sitä johdettiin fiskaalisin perustein eikä terveydenhoidollisin ja sairaanhoidollisin perustein. Tämä on toki tapahtunut 200 vuotta sitten, mutta halusin historian tutkijalle tästä muistuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä edustaja Kurvinen.

15.30 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustaja Keskisarjahan voisi selventää meille täällä kaikille, mikä olisi perussuomalaisten ratkaisu suomalaisen terveydenhuollon tai suomalaisen lastensuojelun kurimukseen. Mikä se ratkaisu olisi? [Aki Lindén: Se on se ”hirteen”!] Sitä on koko viime vaalikausi, neljä vuotta, kyselty, ja sitä ei ole vielä kukaan tiedossa nyt, kun perussuomalaiset vaalivoittonsa jälkeen tulivat vastuuseen.

Me olemme juuri kuulleet ihan hirvittävästä tapahtumasta Joensuussa, Pohjois-Karjalassa, mitä on tapahtunut, kun ei ole lapselle ja perheelle tullut apua ajoissa. Miten perussuomalaiset kommentoivat tätä? Sillä tavalla, että hekumoidaan saksien kanssa kuvissa sosiaalisessa mediassa, miten kivaa on leikata. Todella kivaa on leikata lastensuojelusta, todella kivaa on leikata neuvolatoiminnasta, kivaa on leikata terveyskeskuksista, maaseudulta ja lähiöistä.

Voisivatko edustaja Keskisarja ja muutkin perussuomalaiset, jotka ovat vaivautuneet paikalle, kertoa, mikä on se teidän sote-vaihtoehtonne? Miten te auttaisitte ihmisiä heidän arjessaan? [Eduskunnasta: Jos olisitte hallituksessa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Keskisarja saa vastata, vastauspuheenvuoro.

15.31 Teemu Keskisarja ps (vastauspuheenvuoro): Muistutan konkarikollegojani äskeisestä puheenvuorostani, jossa nimenomaan kielsin etsimästä syyllisiä, koska se ei hyödytä enää mitään, [Antti Kurvinen: Mikä on vaihtoehto?] vaikka historia onkin vain muutaman vuoden takaista. Ja en kehottanut hirttämään Joensuun lastensuojeluviranomaisia, vaan päinvastoin muistutin, että oikeusvaltioon ei käy tuo Paavo Haavikon murhanhimoinen runo.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Partanen.

15.32 Karoliina Partanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueiden taloudelliset tilanteet ovat todella haastavia. Alueiden yhteenlasketun alijäämän ennakoidaan olevan vuonna 2023 yhteensä 1,3 miljardia euroa. Tilinpäätökset ovat pian valmistumassa, ja voimme tässä vaiheessa vain toivoa, että alijäämät eivät kasva enää suuremmiksi. Vaikka alueiden rahoitusta lisätään tänä vuonna ja koko hallituskauden ajan miljardilla eurolla vuodessa, ei se tule riittämään nykyisen kaltaisen järjestelmän ylläpitämiseen. Syntyvyys laskee, henkilöstöä on entistä vaikeampaa saada ja ikääntyvien määrä kasvaa. Yhtälö on yksinkertaisesti sellainen, että sen ratkaisemiseksi me tarvitsemme entistä enemmän valtiovarainministeriön ohjausta ja ministeriön toimivallan selkeyttämistä. Valtiovarainmi-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

nisteriöllä tulee olla vahva kädenjälki sote-palveluiden tuottamisen ohjaamisessa, sillä palvelut kattavat neljänneksen koko valtion budjetista.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueuudistus oli hallinnollinen uudistus, jota on syystäkin arvosteltu sen takia, että hallinto kyllä lisääntyi, mutta ihmisten palvelut eivät parantuneet. Hallinto lisääntyi niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti, ja ainoa tapa saada lisää resursseja oikeisiin ja ihmisten kannalta tarpeellisiin kohteisiin on purkaa hallintoa ja byrokratiaa. Suuri kiitos ministeri Ikoselle siitä, että hän onkin ryhtynyt hallinnon ja byrokratian purkutalkoihin ja saanut erittäin paljon hyviä ja varteenotettavia ehdotuksia tässä asiassa.

Tänään käsiteltävä uudistus onkin hyvä esimerkki myös siitä, miten hallinnon purkamisesta ja byrokratian vähentämisestä voi seurata hyvää hyvinvointialueille. Uudistuksen myötä neuvottelukuntien määrä vähenee, ja sitä kautta alueiden ja ministeriöiden hallinnollinen taakka kevenee. Samojen virkamiesten ja luottamushenkilöiden ei enää tarvitse osallistua useisiin samoja asioita koskeviin neuvotteluihin ja tapaamisiin. Samalla alueiden ohjaus yhdenmukaistuu. Uudistus myös vahvistaa valtioneuvoston finanssipoliittisten tavoitteiden merkitystä. Valtiovarainministeriön ohjauksen selkeyttäminen laissa korostaa ohjausta ja vahvistaa kaikkien ohjaukseen osallistuvien ministeriöiden yhteistä vastuuta taloudellisen kestävyuden huomioon ottamisesta. Palveluiden tuottaminen ei ole enää mahdollista ilman taloudesta huolehtimista. [Antti Kurvisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Oma maakuntani Pohjois-Savo on Suomen sairain maakunta. Titteli ei ole mairitteleva, mutta tilastojen valossa asia on juuri näin. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen sairastavuusindeksin mukaan Pohjois-Savon asukkaat sairastavat enemmän kuin suomalaiset keskimäärin ja enemmän kuin asukkaat missään muussa maakunnassa Suomessa. Tämä näkyy myös palveluiden tarpeessa ja alueellisissa eroissa. Mitä sairaampaa kansa on jollakin alueella, sitä suurempaa palveluiden tarve tietenkin on. Alueitamme haastaa myös se, että palvelut ovat hyvin hajallaan ja meillä on yksi Suomen yliopistollisista sairaaloista Kuopiossa. Tulevaisuudessa erityisesti sairastavuuden merkitystä rahoituksessa on pystyttävä ottamaan paremmin huomioon, ja toivonkin, että valtiovarainministeriön vahvempi rooli aukaisee silmiä myös sille, että rahaa on ohjattava niille alueille, joilla sairastetaan muita enemmän.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan sanoa edustaja Kurviselle tähän erittäin ikävään Joensuun tapaukseen, että kun toimin aikaisemmin asianajajana, olin valitettavasti näissä ikävissä huostaanottoprosesseissa hyvin monesti mukana ja avustin useasti erityisesti lapsia ja myös kuntaa. Tässä ammatissa ja tehtävässä opin sen, että myös nämä sosiaalipalveluissa ja lastensuojelussa työskentelevät ihmiset tarvitsevat erityisesti juridisen osaamisen tukea ja apua siihen, [Antti Kurvinen nyökyttelee] että päätöksiä voidaan tehdä. Kyse ei ole aina siitä, että siellä ei olisi ihmisiä ja ei olisi tarpeeksi resursseja, vaan siitä, että näitä päätöksiä koetaan hankalaksi tehdä. Ja me pystymme auttamaan siinä päätöksenteossa sosiaaliviranomaisia, kun me annamme heille juridista tukea. [Antti Kurvisen välihuuto] Ja aina kyse ei ole siitä, että lisätään vaan rahaa ja lisätään henkilöstöä, vaan että me niitä prosesseja ohjataan oikealla tavalla. — Kiitos. [Antti Kurvinen: Samaa mieltä! — Aki Lindén: Kokoomus vastusti erityisesti rahoituksen painavampaa osuutta!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

15.37 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sitaatti käsittelyssä olevasta hallituksen esityksestä: ”Palvelujen järjestämisedellytysten turvaaminen edellyttää, että toiminnalle asetettavat vaatimukset ja resurssit ovat tasapainossa ja palvelut järjestetään kustannustehokkaasti. Päätöksentekoon voi kuitenkin kohdistua hyvinvointialueiden rahoituksen niukkuudesta johtuvaa painetta, joka saattaa johtaa tahattomiin negatiivisiin seurausvaikutuksiin etenkin hauraille ja haavoittuville asukkaille. Taustalla voi olla kansalaisten välttämättömien hoidon ja palveluiden tarpeiden tunnistamatta jääminen tai se, ettei toimenpiteiden laajakantoisia seurausvaikutuksia oteta riittäväällä tavalla huomioon.” Kun esityksessä todetaan, että ehdotetuilla muutoksilla yhtenäistettäisiin hyvinvointialueiden ohjausta sekä selkeytettäisiin valtiovarainministeriön roolia ohjauksessa, tarkoitetaan käytännössä päättävällän siirtoa valtiovarainministeriöön.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen myötä kaikki sote-menot on koottu yhteen ja ne tehtiin näkyviksi. Aiemmin maksajina olivat kunnat, jotka jokainen omalla tavallaan kuittasivat laskun. Tämä tie oli kuljettu loppuun, ja muutos oli välttämätön. Samalla purettiin hallintoa merkittävästi.

Keskeinen ratkaistava asia on normiohjauksen, rahoituksen ja henkilöstön saatavuuden saaminen tasapainoon. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys tarjoaa ratkaisuksi ohjauksen ja valvonnan kiristämistä ja keskittämistä valtiovarainministeriöön. Todennäköisempää on, että epätasapaino pahenee tämän myötä.

Arvoisa puhemies! Mikä on suomalaisen sosiaali-, terveys- ja pelastuspolitiikan tärkein tehtävä, ja millä tavoin sitä tulisi ohjata ja kehittää? Tärkein tehtävä on tarjota palvelut, jotka mahdollistavat jollain tapaa säällisen elämisen edellytykset koko Suomessa. Ministeriöiden ja poliittisen ohjauksen tärkein ja ensisijainen tehtävä on laittaa palvelujärjestelmät kuntoon. Ihmiset odottavat joka puolella maata, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin hyvinvointialueiden toiminnan tukemiseksi ja sote-palvelujen kehittämiseksi. Hallitus puhuu digitaalisista palveluista, mutta on epäselvää, millä tavoin esimerkiksi laajakaistarakentamisen tuen lopettaminen ja koko budjettimomentin poistaminen edistää tätä päämäärää.

Arvoisa puhemies! On vaikea löytää perusteluja sille, miten sote-palvelut paranisivat siirtämällä valtaa valtiovarainministeriöön. Voisiko sen sijaan parannusta tilanteeseen hakea seuraavista ehdotuksista, jotka ovat monelle meistä entuudestaan tuttuja:

1) Hyvinvointialueiden kustannuskehityksen loivennuspäätökset otetaan uudelleen harkintaan. Tämä on täysin mahdollista valtiontaloutta vaarantamatta, kyse on valinnoista.

2) Hyvinvointialueille annetaan lisää aikaa tasapainottaa talous. Tästä olemme jättäneet lakialoitteen, alijäämän kattamisajan pidentämisestä kahdella vuodella.

3) Matkakustannusten korvausten 300 miljoonan euron summa siirretään Kelalta hyvinvointialueille. Tällöin aluepäättäjät voivat vertailla, kuinka kannattavaa on sote-palvelupisteen sulkeminen verrattuna siihen, että palveluja tarvitsevat istuvat takseissa kymmeniä, usein jopa satoja kilometrejä. Siirron myötä on myös mahdollista suunnitella välttämättömiä kuljetuksia taloudellisemmin.

4) Toteutetaan — ei siis vain arvioida ja selvitetä, vaan toteutetaan — yhteinen valtakunnallinen ratkaisu vuokratyövoiman ylimitoitettun käytön vähentämiseksi.

5) Toteutetaan hallitusohjelmaan kirjattu ammatinharjoittajamallin käyttöönotto.

6) Uudistetaan sote-palveluiden rahoitusmalli yhteistyössä.

Ihmisten hyvinvointi on kaikille yhteinen asia, ja palvelujen käyttäjää kiinnostaa niiden saatavuus, ei se, mikä poliittinen ideologia niiden taustalla aina neljän vuoden välein satuu olemaan.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa ministeriö katsoi hyvinvointialuelain 11 §:n 3 momenttiin ehdotetun sääntelyn, jonka mukaan ohjauksen lähtökohtana olisivat finanssipoliittiset tavoitteet, olevan mahdollisesti ristiriidassa perustuslain sääntelyn ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Ministeriön mukaan tasapainosyistä myös sosiaalisten perusoikeuksien toteuttamiseen liittyvien tavoitteiden tulisi ehdotettua paremmin ilmetä sääntelystä. Nyt ainoa julkisuudessa esitetty konkreettinen työkalu, jota hyvinvointialueille tarjotaan, on puinen leikkuulauta. Onko niin, että sairaalaraportin kakkosvaihe tarjoaa giljotiinia, mitä siinä sitten lukeekaan kannustuksena — ”on päättömien päätösten aika” tai jotain muuta perusnokkelaa. [Naurua]

Suuri riski on, että valtiovarainministeriön ohjauksessa tehdään paniikkiratkaisuja, joiden vaikutukset voivat olla arvaamattomat niin taloudellisesti kuin ihmisten lisääntyvän pahoinvointina. On aivan selvää, että talouden tulee olla kestäväällä pohjalla. On myös aivan selvää, ettei kestäväällä pohjalla olevalla taloudella ole merkitystä, jos ihmisten elämältä viedään pohja pois. Mitä kauempana valta ja päätöksenteko on ihmisistä, sitä helpompi on tehdä päätöksiä, joissa ihmisistä ei välitetä. Nyt valtiovarainministeriö on ottamassa hyvinvointilaivan totaaliseen ohjaukseen. Kauko-ohjaimena toimii taskulaskin, eikä kapteeni tunne laivansa lastia.

Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentti Alexander Stubb piti meille puheen tässä salissa viime perjantaina: ”Elämme maailmassa, jossa tekoäly ja robotisaatio kykenevät tekemään paljon asioita, joita me ihmisinä aiemmin teimme. On kuitenkin yksi asia, jossa me ihmiset olemme edelleen parempia, nimittäin empatia, välittäminen.” Empatia tarkoittaa kykyä ymmärtää toisen ihmisen tunteita ja näkökulmia, asettua toisen asemaan. Sen voi määritellä myös myötälämisen taidoksi.

Antiikin Kreikassa syntyi ajatus tasa-arvosta ilman ylempää auktoriteettia. Sen lopputulemana oli demokratia, joka koski kuitenkin vain yhteisön vapaita miehiä. Vallan keskittäminen valtiovarainministeriöön on valinta kohti tällaista Suomea, jossa demokratia koskee vain osaa kansasta ja liian usein vain parempiosaista kansanosaa. Ihmisistä on tulossa numeroita, joista osa leimataan miinusmerkillä.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on varaa osoittaa hyvinvointialueiden sijasta puoli miljardia euroa yksityislääkäreiden Kela-korvauksiin. Tämä helpottaa jo ennestään yksityisiä palveluja käyttäviä kympin tai kaksi, mutta se ei tuo apua pienituloisille eikä työelämän ulkopuolella oleville sairaille ja eläkeläisille, jotka ovat julkisten sote-palvelujen varassa. Ihmisten hyvinvoinnista päättävä vallan keskittäminen valtiovarainministeriöön herättää enemmän huolta kuin luottamuksen tunteita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

15.44 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Lähtökohtaisesti on aina hyvä, että meillä niin toiminnallinen ohjaus kuin taloudellinenkin ohjaus kulkisivat käsi kädessä, mutta samalla on aina tärkeätä muistaa, että silloin toinen ei saa ohittaa toista. Ei voi olla niin, että taloudelliset seikat nonchaleeraavat sitä, mitä toiminnallisesti halutaan ohjata — tai toisin päin, että toiminnallisesti pyritään saamaan jotain sellaista aikaan, johon meillä realiteetit eivät kuitenkaan anna mahdollisuutta.

Arvoisa puhemies! Nyt kun käsittelemme tätä hallituksen esitystä liittyen hyvinvointialueiden ohjauksen uudistamiseen, niin jään kyllä pohtimaan niitä samoja kysymyksiä kuin kollegat tässä edellä. Eli onko niin, että koska nykyinen hallitus on omassa ohjelmas-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

saan varsinkin tämän talouden tasapainotuksen osalta hyvin vahvasti nojannut niihin säästöihin, jotka itse asiassa konkretisoituvat hyvinvointialueella, niin jotta tämä oma ohjelma olisi hallituksella uskottava — mitä moni asiantuntija on pitänyt epäuskottavana juuri sen takia, että ei uskota, että hyvinvointialueella on mahdollisuus tehdä säästöjä siinä mittakaavassa kuin hallitus on esittänyt — niin tällä kiristävällä ohjauksella hallitus pyrkii nyt huolehtimaan siitä, että hallituksen säästöt todella konkretisoituvat hyvinvointialueilla? Tämä on aivan oikeutettu huoli, joka tästä esityksestä nousee, vaikka edelleen korostan, että lähtökohtaisesti on hyvä, että meillä toiminnallinen ohjaus ja taloudellinen ohjaus kulkevat käsi kädessä.

Arvoisa puhemies! Mutta vähemmälle tässä on jäänyt todella keskustelu siitä, mitä tämä tarkoittaa tulevaisuudessa alueiden itsehallinnolle. Kun nyt valtio ohjaa niin tehtäviä, tehtävien toteuttamistapaa kuin antaa vielä tähän rahoituksen ja kun valtio haluaa nyt omaa ohjausvaltaansa kiristää, niin jään kyllä kysymään, mikä on se hyvinvointialueiden itsehallinto tulevaisuudessa? Onko tämän tien päässä todella se, että nykyisistä hyvinvointialueista muodostuu vain demokratisoitua valtion aluehallintoa? Sehän tässä riskinä pidemmällä aikavälillä on, koska jo nyt tällä hetkellä, jos mietitään, mistä hyvinvointialueilla voidaan päättää näinä tiukkoina aikoina, niin kyllähän jokaisella alueella voidaan todella päättää siitä, mikä terveysasema lakkautetaan ensimmäisenä. Mutta siihen, millä tavalla kyettäisiin parantamaan vaikka palveluita, vastaamaan niihin huoliin, joita alueen asukkailla on — saati siihen, että mikäli tällainen huoli on, siihen voitaisiin panostaa vaikkapa lisää — tällaista mahdollisuuttahan ei ole.

Se, mitä toivoisin ihan yli puoluerajojen, on se, että keskustelu herätettäisiin siitä, mikä on todella tällaisien itsehallinnollisten hyvinvointialueiden tulevaisuus: millä tavalla pidemmällä aikavälillä myös tätä itsehallintoa voidaan vahvistaa, jotta alueet kykenevät hoitamaan omat asiansa taloudellisesti ja tehokkaasti mutta myös niin, että sosiaaliset perusoikeudet toteutuvat, ja niin, että heillä on halutessaan myös mahdollisuus parantaa palveluita alueen asukkaille, mikäli siellä poliittiset päätöksentekijät näin haluavat?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

15.47 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelemme tänään hallituksen esityksestä, joka koskettaa hyvinvointialueita, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä sekä pelastustoimen järjestämistä. Tämän lakipaketin tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää hyvinvointialueiden valtionohjausta taataksemme laadukkaat ja yhdenvertaiset palvelut hyvinvointialueella samalla hilliten kustannusten nousua ja edistään kustannusvaikutavuutta.

Vaikka tavoitteet näyttävät paperilla kannatettavilta, herää huoli siitä, ovatko ehdotetut muutokset todella ratkaisu haasteisiin, joita hyvinvointialueet kohtaavat. SDP:n näkökulmasta on ensisijaisen tärkeää korostaa, että esitettyjen lainsäädäntömuutosten tosiasiallisia vaikutuksia on vielä selvitettävä tarkasti valiokuntatyöskentelyn aikana. On selvää, että ennen kuin muutoksia voidaan toteuttaa, niiden vaikutukset on punnittava perusteellisesti erityisesti kansalaisten perusoikeuksien, kuten hoidon saamisen, näkökulmasta.

Lisäksi herää kysymys siitä, onko valtion talous- ja finanssipoliittinen tavoitteiden asettaminen näin vahvasti ohjauksen lähtökohdaksi oikea ratkaisu. Hyvinvointialueiden tärkein tehtävä on taata laadukkaat ja yhdenvertaiset palvelut kansalaisille, eikä tämä tavoite saa olla alisteinen taloudellisille lähtökohdille. Liiallinen paine taloudellisten tavoitteiden

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

saavuttamisesta voi vaarantaa palveluiden laadun ja saatavuuden, mikä on vastoin kansalaisten etua.

Rouva puhemies! Tällä hetkellä hallitus pyrkii suitsimaan hyvinvointialueiden taloutta entistä tiukemmin, vaikka alueilla tarvittaisiin pikemminkin lisäämään kattamiseksi ja rahoituksen jälkitarkastuksen aikaistamista. On kohtuutonta odottaa, että hyvinvointialueet kykenevät täyttämään velvoitteensa ja tarjoamaan laadukkaita palveluita, jos niiden taloudellista tilannetta kiristetään entisestään. On hyvä myös muistuttaa siitä, että hyvinvointialueet ovat lähtökohdiltaan erilaisissa asemissa. Osa hyvinvointialueista on aloittanut toimintaansa vapaaehtoisuuteen perustuen jo aiemmin ja hakenut talouden sopeuttamistoimia jo siinä vaiheessa muun muassa palveluverkon ja organisaation kautta.

Niin sanottuja helppoja säästöjä on vaikea löytää, sillä ne keinot on jo käytetty. Toivon, ettei tämä johda siihen, että hyvinvointialueilla haetaan lyhytnäköisiä säästökeinoja. Esimerkkinä tällaisesta nostan esille sopimuspalokuntien toimintaan kohdistuvat säästöt. Muistutan tässä, että sopimuspalokuntien tuottamat palvelut ovat edullisin tapa tuottaa palo- ja pelastustoimen palveluita, ja ne ovat ensiarvoisen tärkeä osa jokaisen meidän arjen turvallisuutta sekä palo- ja pelastustoimen kokonaisuutta. Sopimuspalokuntalainen maksaa yhteiskunnalle 15 euroa päivässä, kun taas ammattipelastajan kustannus on yli kymmenkertainen. Sopimuspalokuntalaisen tarjoama panos alueiden turvallisuudelle on suuri ja samalla myös taloudellisesti järkevä. Ei siis ajeta tietoisesti hyvinvointialueita tekemään töllön töitä, sillä niistä syntyvä hintalappu on säästöjä suurempi.

Vaikka nostin esille sopimuspalokunnat, voin todeta, että huolenaiheena on koko pelastustoimen rooli ja asema hyvinvointialueilla. On tärkeää varmistaa, että pelastustoimeen osoitetaan riittävät resurssit ja toimintaedellytykset myös muutosten keskellä.

Arvoisat kollegat! On selvää, että hyvinvointialueiden nykyinen tilanne on haastava. Siksi meidän on varmistettava täällä, että tehtävämme lainsäätäjinä on pyrkiä parantamaan tilannetta aidosti ja kestäväällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, poissa. Edustaja Kurvinen.

15.51 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä käsittelyssä oleva esitys keskittää merkittävästi hyvinvointialueiden ohjausvaltaa valtiovarainministeriöön. Kuten monet lausunnonantajat ovat lausuntokierroksella huomauttaneet, tässä on riskinä se, että finanssipoliittiset tavoitteet eli suomeksi sanottuna valtiontaloudelliset tavoitteet korostuvat entistä enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisessä. Entistä pienempään rooliin jäävät sisällölliset kysymykset siitä, miten saadaan ihmisille laadukasta hoitoa, ennaltaehkäisyä ja oikeaa palvelua oikeassa paikassa niin, että ongelmat eivät pahenisi. Tämä muutos voi johtaa pitkällä tähtäimellä jopa kustannusten nousemiseen. Myöskin perusoikeusnäkökulmasta saattaa olla ongelmallista, että hyvinvointialueiden ohjauksen vahvaksi lähtökohdaksi otetaan pelkästään talouskysymykset.

Rouva puhemies! Petteri Orpon hallitus on leikkaamassa merkittävästi sote-palveluista heikentäessään hyvinvointialueiden rahoitusta. Valtiovarainministeriön tulisi kiinnittää valvonnassaan huomiota velvoitteiden ja rahoituksen tasapainoon. Kiristytvä rahoitus ja lisääntyvät tai edes nykyisen suuruiset velvoitteet samalla, kun sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarve kasvaa väestön ikääntyessä, on mahdoton yhtälö. Hallituksen olisi si-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

ten kyettävä arvioimaan myös sitä, mitä velvoitteita se voisi keventää, jotta lakisääteiset palvelut kyetään järjestämään.

Puhemies! Siteeraan tässä valtiovarainministeriön julkisen talouden meno- ja rakennekartoitusta viime vuodelta: ”Hyvinvointialueiden rahoitusta on käytännössä mahdoton vähentää ilman tehtävien tai velvoitteiden vastaavaa keventämistä, kun otetaan huomioon rahoituksen alkuvaiheen tiukkuus ja kustannuspaineet sekä perustuslakivaliokunnan kannanotot rahoituksen riittävyyteen liittyen. Myös rahoituksen indeksitarkistusten tekemättä jättäminen tai tekeminen osittaisina voi vaarantaa riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.” Hallituksen tulisi todellakin herätä tähän kysymykseen, ruveta tekemään aitoa normien purkamista ja keventämistä ja aitoa toimivallan antamista alueille eikä tällaisia pieniä neuvottelukuntien yhdistämisistä. Ne eivät ole aitoa normien keventämistä.

On myös ongelmana, puhemies, se, että hallitus on pakoillut ja mennyt täysin puun taakse hyvinvointialueitten tilanteesta. Syytellään hyvinvointialueita, ja sitten kun loppuvat argumentit siinä, aletaan syyttelämään entisiä hallituksia ja eduskuntia. Hieman sääliä täällä toimintaa. Perussuomalaiset kansanedustajat näyttävät valtiovarainministeri Riikka Purran johdolla ilkkuvan suomalaisille somessa ja naureskelevan leikatessaan ihmisten toimeentulosta ja ihmisten peruspalveluista. [Anne Rintamäki: Ei pidä paikkaansa!] Leikkuulaudat ja sakset heiluvat. Hallituksen sote-leikkaukset uhkaavat ihmisten lähipalveluita, ja tämän esityksen tavoite vahvistaa finanssipoliittista ohjausta ja valtaa on vahvistamassa tätä näkökulmaa.

Puhemies! Myös keskustan mielestä tarvitaan julkisen talouden tasapainottamista. Olemme esittäneet oman vaihtoehtomme, ja siinä ei leikattaisi ihmisille välttämättömistä lähipalveluista ja sote-palveluista. Olemme myös esittäneet useita keinoja, [Puhemies koputtaa] miten tilannetta voitaisiin auttaa: lievennettäisiin alijäämien kattamisvelvollisuuden aikaa, [Puhemies koputtaa] otettaisiin ammatinharjoittajamalli [Puhemies: Aika!] käyttöön, siirrettäisiin matkakustannukset hyvinvointialueille Kelalta, [Puhemies: Aika!] mutta mikään näistä ei ole hallitukselle kelvannut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Koska tämäkin on aikarajoitettu käsittely, tässä vaiheessa on vain yksi puheenvuoro mahdollista. — Edustaja Strandman, ja sen jälkeen ministeri vastaa. Ministerillä kolme minuuttia.

15.55 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustajan esittämät väitteet saksista ja leikkuulaudoista eivät pidä paikkaansa. [Joona Räsänen välihuuto]

Käsillä olevassa esityksessä käsitellään lainsäädäntöä, jolla yhtenäistetään hyvinvointialueiden ohjausta ja selkeytetään valtiovarainministeriön roolia ohjauksessa. Lainsäädäntöä muutetaan, koska osa kuntien tehtävistä on siirtynyt hyvinvointialueille ja hyvinvointialueiden rahoitus tulee valtiolta. Käsillä olevilla muutoksilla varmistetaan valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden huomioon ottaminen ohjauksessa. Muutoksessa valtiovarainministeriö seuraisi hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta, vastaisi hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan yleisestä ohjauksesta, sovittaisi yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta sekä huolehtisi, että hyvinvointialueiden itsehallinto otetaan huomioon. Valtiovarainministeriön johdolla ministeriöt sekä muut viranomaiset seuraisivat ja arvioisivat hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueista annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettua lakia. Tavoitteena on yhtenäistää ja selkeyttää hyvinvointialueiden valtion ohjausta, jotta voidaan varmistaa yhdenvertaisten ja laadukkaiden palveluiden toteutuminen hyvinvointialueilla sekä hillitä kustannusten nousua ja edistää kustannusvaikuttavuutta.

Lisäksi tavoitteena on selkeyttää valtiovarainministeriön tehtäviä ja roolia hyvinvointialueiden ohjauksessa sekä varmistaa, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopiva valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Jatkossa hyvinvointialueita koskevia asioita käsiteltäisiin kolmen erillisen neuvottelukunnan sijasta hyvinvointialueen neuvottelukunnassa. Valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö kävisivät hyvinvointialueen kanssa vuosittain yhteiset neuvottelut. Valtioneuvosto asettaisi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevien erillisten valtakunnallisten tavoitteiden sijasta yhden hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet. Hyvinvointialueiden ja ministeriöiden välisiä neuvotteluja koskevat säännökset siirretään hyvinvointialuelakiin ja neuvottelut yhdistetään.

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva esitys saattaa nostaa huolta finanssipoliittisten tavoitteiden säätämisestä ainoaksi ohjauksen lähtökohdaksi, eli toisin sanoen, että vain raha määrää ja muut vikisevät. Kuitenkin sosiaali- ja terveystieteelliset päämäärät tulevat myös huomioituiksi, sillä hyvinvointialueiden ohjauksesta vastaavat jatkossa valtiovarainministeriön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö. Myös muiden ministeriöiden vastuualueilla on toimintoja, joissa on otettava huomioon hyvinvointialueiden toiminta ja sen edellytykset.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia, mutta Valtiontalouden tarkastusvirasto on pitänyt kannatettavana lisäystä julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden merkityksestä ja huomioon ottamisesta hyvinvointialueiden ohjauksessa sekä kolmen neuvottelukunnan yhdistämistä.

Totean vielä, että yhden neuvottelukunnan malli parantaa ohjauksen yhdenmukaisuutta, systemaattisuutta, vähentää hallinnollista taakkaa. Tämä ohjaus tulee pääasiassa kohdistumaan hyvinvointialueiden aluevaltuustoon, jolla on kuitenkin päätösvalta kaikista merkittävimmistä talouteen ja toimintaan liittyvistä asioista. Hyvinvointialueet, aluevaltuustot päättäisivät siis jatkossa itsenäisesti, millä tavoin ne ottavat toiminnassaan huomioon strategiset tavoitteet ja niiden pohjalta annetut toimenpidesuosituksot, mutta tämä tapahtuisi tehokkaamman ja selkeämmän valtion organisaation valvonnan alaisuudessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt ministeri vastaa, enintään kolme minuuttia.

15.59 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on, että ihmiset pääsisivät nykyistä paremmin hoitoon ja palveluihin, kun he palveluita tarvitsevat, ja toisaalta se, että rahat ja henkilöstö saadaan riittämään myöskin tulevaisuuden hyvinvointipalveluihin. Kyse on hyvinvointiyhteiskunnasta, ja tämä on yksi askel, yksi pieni konkreettinen teko, jotta me saamme tuettua tätä muutosta, mitä ollaan erilaisin kokonaisuuksin viemässä tässä hallituksessa eteenpäin. Tässä on selvää, että yksikään hallinnonala ei onnistu yksin, ja siksi on todella tärkeää, että myöskin ohjausta tuodaan yhteen ja katsotaan onnistumista yhdessä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Kommentoin tässä ihan muutamia nostoja keskustelusta:

Edustaja Lindén kantoi huolta siitä, että toiminnan ohjaus oltaisiin siirtämässä sosiaali- ja terveysministeriön alta valtiovarainministeriön alle. Palaan nyt vielä siihen, mitä tuossa alkupuheenvuorossani totesin jo, että sisällön ohjausta me emme ole siirtämässä, emme sosiaali- ja terveysministeriöstä emmekä sisäministeriöstä valtiovarainministeriöön, eli kummallakin ministeriöllä säilyy se oma substanssiohjauksensa näissä. Tässä yhteydessä on hyvä myöskin todeta, että valtiovarainministeriön koordinaatorooli on jo nykyisellään todettu hyvinvointialueitten perustamista koskevan hallituksen esityksen perusteluissa ja nyt se viedään tähän lakiin konkreettisesti.

Myöskin jos me kuuntelemme, minkälaisia puheenvuoroja viime viikkoina hyvinvointialuejohtajat ovat käyttäneet, niin he ovat kokeneet yhdeksi suurimmista haasteista sen, että ministeriöillä on erillinen ohjaus tässä näin, ja esimerkiksi tämä, että tuodaan nämä neuvottelukunnat yhteen, on yksi konkreettinen tapa, jolla tuodaan sellaista yhtenäistä viestiä ja tuetaan sillä alueita. Voidaan vaikka lukea tämän päivän Helsingin Sanomista hyvinvointialueitten johtajien kirjoitus, jossa he kaipaavat vieläkin pidemmälle vietyä yhtenäisyyttä tähän ohjaukseen. [Aki Lindén: Eivät ne tätä kannata!]

Edustaja Räsänen pohti ansiokkaasti hyvinvointialueitten itsehallintoa. Sehän ei ole samanlaista kuin kunnissa. Hyvinvointialueilla on hyvin vahvasti lakisääteiset tehtävät, siellä ei ole yleistä toimivaltaa, ja siellä ei ole verotusoikeutta. Kuitenkin edustaja Kurvinen täällä kantoi huolta siitä, että tässä oltaisiin kaventamassa hyvinvointialueitten itsehallintoa, mutta tällä esityksellä ei puututa hyvinvointialueitten itsehallintoon. Valtiovarainministeriö ei sanele mitään lähipalveluita tai ohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon substanssia. Siitä ei ole kyse, vaan tässä pyritään tuomaan ennakoivalla ja entistä yhtenäisemmällä ohjauksella tukea sinne hyvinvointialueille ja mahdollistamaan heidän onnistumisensa.

Kyse ei myöskään ole siitä, että vain taloudelliset tavoitteet ohjaisivat jatkossa. Tässä muun muassa edustajat Peltonen, Strandman ja Partanen ovat täällä nostaneet hyvin esiin sitä, että tässä on kyse kokonaisuudesta. Finanssipoliittiset tavoitteet eivät ole yksinään riittäviä tässä, vaan niitä on tärkeää tarkastella rinnakkain sisällöllisten tavoitteiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö tuovat näitä sisällöllisiä uudistuksia palveluihin, ja sitten taas valtiovarainministeriö huolehtii myöskin finanssipoliittisten tavoitteiden tuomisesta mukaan, jotta juuri sitä kautta pystytään kantamaan huoli siitä, että myöskin tulevaisuuden sukupolvilla on tarjolla hyvinvointipalveluita nykyiseen tapaan eli että meidän rahoituspohja kestää myöskin tulevaisuuteen.

Eli summa summarum, toiminnan ja talouden ohjaus ja se, että se on yhdensuuntaista ja niitä katsotaan yhteen, tukee myöskin parhaalla mahdollisella tavalla hyvinvointialueita onnistumisessa tässä vaikeassa työssä, mitä ne ovat tekemässä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

16.03 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvinvointialueet ovat nyt toimineet reilun vuoden järjestäen meille kansalaisille tärkeitä palveluita. Voidaan todeta, että alku on toiminnan kannalta sujunut hyvin. Sen sijaan talouden kannalta tilanne on toinen, ja hyvinvointialueiden menot ylittyivät viime vuodelta viimeisimpien tietojen mukaan noin 1,3 miljardilla eurolla. Nyt olemme ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon menot ovat kokonaan yhden toimijan vastuulla ja ovat sillä tavoin näh-

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

tävissä selkeästi. Kunnat ovat aikaisemmin kompensoineet näitä kuluja nostamalla verotusta ja karsimalla toisista palveluista.

Kokonaisuudessaan valtiontalouden tilanne on heikko, ja sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvu uhkaa koko valtiontaloutta pitkällä aikavälillä. Kuten tässä salissa on jo sanottu, palveluiden tason ja eurojen on oltava tasapainossa tulevaisuudessa, nyt ne eivät sitä ole. Hyvinvointialueiden ja ministeriöiden välistä ohjausta on selvästi tehostettava, ja tulevaisuudessa myös taloudelliset realiteetit on tunnistettava hyvinvointialueiden tehtäviä suunniteltaessa ja esimerkiksi uusia tehtäviä määrittäessä.

Nyt annetun lakiesityksen tarkoituksena on nimenomaan parantaa tätä koordinaatiota ja ohjausta. Suomeksi: rahoituksen ja tehtävien tulisi olla tasapainossa. Ehdotus yhtenäistäisi valtioneuvoston toimintaa hyvinvointialueiden ohjauksessa. Nykyisessä tilanteessa hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta käsitellään erillisissä neuvottelukunnissa ja neuvotteluissa, mikä mahdollistaa ristiriitojen ja epäselvyyksien syntymisen. Lisäksi on muodostunut sekä hyvinvointialueille että ministeriöille merkittävä hallinnollinen taakka, koska erilaisiin neuvottelukuntiin ja neuvotteluihin osallistuminen tosiasiaa on osunut samoille hyvinvointialueiden johtaville luottamushenkilöille ja viranhaltijoille, eli samat henkilöt osallistuvat nykyisellään useaan erilliseen neuvottelukuntaan ja neuvotteluun.

Lausuntokierroksella lausunnonantajat kannattivat lähtökohtaisesti ohjaukseen ehdotettuja muutoksia. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämän asian käsittelyyn tässä vaiheessa varattu aika onkin nyt käytetty, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.06.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kello 22:n aikaraja on saavutettu ja ylitetty, joten emme siirry käsittelemään kesken olevaa asiakohtaa 6.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

Keskustelu

16.06 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelussa oleva hallituksen esitys koskee turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan kokoonpanon muutosta. Neuvottelukunnan tehtävänä on tukea valtiovarainministeriötä turvallisuusverkkotoiminnan ohjauksessa ja valvonnassa. Käytännössä sillä on olennainen merkitys sen varmistamisessa, että julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain vaatimukset toteutuvat ja että turvallisuusverkkotoimintaa voidaan yhteensovittaa.

Pelastustoimea ja ensihoidon palveluja on aiemmin edustanut neuvottelukunnassa Suomen Kuntaliitto. Nykyisin pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden järjestämisvastuu on kuntien sijaan hyvinvointialueilla. Hyvinvointialueilla ei kuitenkaan ole omaa edustusta tässä turvallisuusverkon neuvottelukunnassa.

Pelastustoimi ja ensihoidon palvelut ovat tärkeitä turvallisuusverkkoa käyttäviä toimijoita, ja niillä tulisi olla myöskin jatkossa asianmukainen edustus neuvottelukunnassa. Tästä syystä esitetään, että myöskin hyvinvointialueilla ja HUS-yhtymällä sekä Helsingin kaupungilla olisi yksi yhteinen edustaja turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnassa.

Arvoisa puhemies! Esityksellä ei ole vaikutuksia julkiseen talouteen, ja sen keskeisin vaikutus on se, että pelastustoimella ja ensihoidon palveluilla olisi asianmukainen edustus turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnassa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.08 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Pieni toiminnallinen muutos, jolla nytten tätä yhtä pykälää tarkistetaan, mutta totta kai tärkeä muutos, jotta saamme nykyiset toiminnasta vastaavat tahot, eliikkä hyvinvointialueet, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän, nyt sitten mukaan tähän neuvottelutoimikunnan työhön, jolla yhteensovitetään näitä meille kaikille tärkeitä asioita.

Arvoisa puhemies! Se syy, minkä takia pyysin puheenvuoroni, oli oikeastaan kysymys liittyen siihen, että todella nyt tämän muutoksen myötä kaikille hyvinvointialueille, siis 21 hyvinvointialueelle, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle tulee yksi yhteinen edustaja tähän neuvottelutoimikuntaan, ja aikaisemmin todella, niin kuin ministeri kuvasi, tämä edustavuus on hoidettu niin, että kun tehtävien vastuu oli kunnilla, kuntia edusti Kuntaliitto, mutta nyt totta kai kun tilanne on muuttunut, niin hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle tarvitaan tämä yksi yhteinen edustaja, ja kysymys kuuluu: millä tavalla tämä yksi yhteinen edustaja valitaan? Siitähän tässä laissa ja tässä pykälässä ei mitään todeta. On varmasti niin, että aikanaan valtioneuvosto sitten asetuksella määrittää, millä tavalla tämä prosessi hoidetaan.

Arvoisa puhemies! Puutun tähän vain sen takia, että tiedämme, että kun yhtä henkilöä ollaan valitsemassa yli 20 organisaatiosta, niin aina välttämättä se yksituumaisuus ei löydy, ja näissä monesti on välillä sitten niin sanottuja aluepoliittisiakin tarpeita välillä, että mistä edustavuuden pitäisi tulla ja niin edelleen. Sen takia ajattelin kysäistä vielä, voisiko ministeri tätä selventää, millä tavalla tämän edustajan valintaprosessi tulevaisuudessa tullaan hoitamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

16.09 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaanko jo heti, vai?

Puhemies Jussi Halla-aho: Voitte vastata heti.

Meillä ei vielä tässä lainsäädännössä tai tässä hallituksen esityksessä määritellä tätä, mutta jos vertaa siihen, miten tähän mennessä on nimetty henkilöitä hyvinvointialueilta, niin heillä on olemassa myöskin tämä Hyvil Oy, joka edustaa heitä, mutta tähän asti hyvinvointialueet ovat toivoneet, että he saavat kollektiivina yhdessä määrittää nimet, ja ainakin tähän mennessä eri toimielimiin, mihin ollaan heiltä pyydetty nimiä, hyvinvointialueet ovat yhdessä hyvässä hengessä nimenneet henkilöt. Niin että eiköhän tässä ratkaisu löydetä, mutta tähän hallituksen esitykseen tällaista mekanismia ei ole vielä kirjattu. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.10 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn ministeri Ikonen näkemykseen siitä, että yleensä näissä on aina helpostikin lopulta se edustaja löytynyt, kun yhteisestä tärkeästä intressistä on kysymys. Ja tämä lakiesitys on pieni ja rutiininomainen mutta tärkeä. Tavallaan tämä on häntä sille Sote 105 -paketille, joka aikanaan tehtiin, kun tehtiin hyvinvointialueet, ja sitten sen piti heijastua tavattoman moneen muuhun lainsäädäntöön. Ja niitä on varmaan vieläkin jossakin sellaisia kohtia, joita pitää korjata, ja tämä on yksi niistä.

Minusta tässä yhteydessä on mahdollista — kun en nyt liiaksi laajenna enkä mene liiaksi ohi tämän käsiteltävän aiheen — kuitenkin turvaverkosta sen verran sanoa, että sehän on ollut tähän asti erittäin tärkeä ja hyvin toimiva osa julkisia sosiaali- ja terveys- ja pelastuspalveluja. Ja edellisen hallituksen aikanaan meillä koko tätä järjestelmää jossain määrin selkeytettiin. Tavoite on ollut tietyllä tavalla tämä viiden malli. Meillä olisi niin kuin viisi valmiuskeskusta. Ja se ei nyt suoraan johdu yliopistollisista sairaaloista, mutta tavallaan nämä yhteistyöalueet, jotka meillä nykyisessäkin hyvinvointialueissa ovat, kuitenkin muodostavat pohjan sille, ja ne ovat lähteneet ymmärtääkseni kohtalaisen hyvin käyntiin. Ja siinä mielessä, kun olemme yhä uusia kriisejä — niin kansainvälisesti kuin mahdollisesti sitten muitakin kriisejä — tässä olleet havaitsemassa, on tärkeätä, että meillä valmius ja varautuminen toimivat hyvin. Toivon kaikenlaista hyvää jatkoa tälle varautumis- ja valmiusasioille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Jos ministeri Ikonen haluaa vielä pitää vastauspuheenvuoron, niin olkaa hyvä.

16.12 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vaan tähän edustaja Lindéniin, että pidän kanssa hirvittävän tärkeänä, että tällaista työtä varautumisen ja valmiuden eteen tässäkin hetkessä jatketaan. Ja ministeri Grahn-Laasosen johdolla ollaan tälläkin hetkellä viemässä eteenpäin tätä työtä sillä puolella.

Ja ehkä vielä tähän turvaverkkokokonaisuuteen. Myöskin kuntien rooli on tärkeä muistuttaa. Vaikka nämä sosiaali- ja terveys- ja pelastuspalvelut lähtivät sieltä pois, niin kunnilla on paljon tärkeitä tehtäviä jäljellä, ja myöskin Kuntaliitto haluttiin pitää edelleen mukana

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

niin tässä neuvottelukunnassa kuin sitten ihan laajemminkin, kun näitä asioita mietitään. Mutta tämä on — pitäisikö sanoa ”valitettavasti”, mutta kuitenkin — erittäin tärkeä asia, että pidämme näitä valmiuden ja varautumisen asioita kaikessa pohdinnassa tänä päivänä mukana. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle lisäeläkesäätöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 1/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 109/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 108/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 2/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 2/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.14 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Minulla on kunnia olla veteraanijärjestöjen sosiaali- ja terveystoimikunnassa eduskunnan edustajana. Viime viikolla meillä oli kokous, ja siellä kokouksessa tunnettiin jossain määrin huolta siitä, että kuinka hyvinvointialueilla on osattu ottaa huomioon vähenevän veteraanikunnan kuntoutus ja muut asiat, ja oltiin myös huolissaan siitä, mitenkä nopeasti tämä nyt käsittelyssä oleva laki etenee. Tarkistin silloin siinä kokouksen aikana, missä tämän asian kanssa mennään, ja kävi ilmi, että sosiaali- ja terveysvaliokunta oli juuri saanut valmiiksi mietintönsä, ja nyt se on meillä täällä suuressa salissa.

Mistä tässä on kysymys? Tässä on kysymys siitä, että kun sotainvalidit ovat käytännössä melkein kaikki ympärivuorokautisessa, tehostetussa palveluasumisessa ja maksavat vuokraa siitä, niin kuin muutkin siellä asuvat, niin nyt me yhteiskunnan varoista maksaisimme heidän vuokransa. Suomessa on jäljellä noin 350 sotainvalidia ja 1 350 rintamaveteraania. Tiedämme, että vielä muutaman vuoden ajan me heistä huolehdimme, ja pitää tehdä kaikki mahdollinen heidän hyväkseen. Tämän symbolinen merkitys on suuri ja toki

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

sitten muutamille yksilöillekin ihan käytännöllinen, mutta tästä tässä lainsäädännössä on kysymys.

Siellä neuvottelukunnassa todettiin, että nyt olisi hyvä jokaisella hyvinvointialueella vielä kerran tarkistaa, onko veteraaniasioiden järjestäminen mahdollisimman hyvin hoidettu. Kun aikaisemmin niitä hoidettiin kunnissa, niin usein oli tuttu se henkilö, joka siellä kunnissa niitä hoiti. Nyt voidaan ajatella, että hyvinvointialuehan on parempi organisaatio, koska silloin voidaan keskittää tällaiset asiat jonkun hoidettavaksi, mutta toisaalta on käynyt ilmi, että sitten tulee uusia henkilöitä, jotka eivät kenties tunne kaikkien kuntien ja niissä asuvien veteraanien olosuhteita. Tämän halusin tässä salissa vielä kaikille todeta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 108/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 107/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2023 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

12. Ilmastovuosikertomus 2023

Kertomus K 17/2023 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 16/2024 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 91/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 1/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 6.3.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.10.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen